

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MAV YAYINLARI
SMAV YAYINLARI
SMAV YAYINLARI
SMAV YAYINLARI
SMAV YAYINLARI
SMAV YAYINLARI
SMAV YAYINLARI
SMAV YAYINLARI

Toni Morrison

SÜLEYMAN'IN ŞARKISI

R O M A N

TONI MORRISON

*

SÜLEYMAN'IN ŞARKISI

SİMAVİ YAYINLARI
ROMAN DİZİSİ: 26

Özgün Adı:
Song of Solomon

TRIAD PANTHER

© Simavi Yayınları 1992

Cemal Nadir sok. No 7
Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 527 15 02 - 526 60 58

Baskı:
Ercan Ofset
Tel: 541 58 58 (9 Hat)

ISBN.975-7408-12-3

TONI MORRISON

Süleyman'ın Şarkısı

**İngilizceden Çeviren:
Sibel Özbudun**

SİMAV YAYINLARI

Toni Morrison

1932'de Cleveland'da (Ohio, ABD) doğdu. İlk romanı "**The Bluest Eye**"'ı 1970 başlarında yayınladı. İkinci romanı "**Song of Solomon**" (Süleyman'ın Şarkısı) yayınlandığı 1977'de yılın en iyi romanı seçildi. Üçüncü romanı "**Tar Baby**" 1981'de yayınlandı. 1987'de yayınlanan "**Beloved**"la "Pulitzer" ödülünü kazandı. "**Jazz**" içinde bulunduğumuz yıl yayınlandı. Yapıtlarının konusunu Amerikadaki zenci yaşamının oluşturduğu Toni Morrison, gerek yazış yöntemleri ve dili kullanışı, gerekse ulaştığı duygusal boyutlarla günümüz Amerikan romancılığının en önde gelen bir temsilcisi sayılmakta, adı W. Faulkner'la birlikte anılmaktadır.

Babama,

***Babalar süzülebilse göklerde
ve çocuklar bilebilse adlarını.***

BİRİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuzey Carolina Hayat Sigortası acentası saat üçte Mercy'den Superior Gölü'nün karşı kıyısına uçmaya söz verdi. Olay gününden iki gün önce küçük sarı evinin kapısına bir not iliştirdi:

18 Şubat 1931 Çarşamba günü saat 15.00'de Mercy'den hareketle kendi kanatlarımla uçacağım. Lütfen beni bağışlayın. Hepinizi çok sevmiştim.

(imza) Robert Smith
Sigorta acentesi

Bay Smith, Lindbergh'in dört yıl önce çektiğı kalabalığı toplayamadı -gelenlerin sayısı ancak 40-50 kadardı- çünkü insanlar notu ancak o çarşamba saat onbire doğru okuyabildiler. Hafta ortası, günün o saatinde fısıltı gazetesinin dolaşımı bir hayli yavaşı. Çocuklar okulda, erkeklerse işteydi; kadınların çoğu korselerini ilikleyip kasabın o gün iskartaya çıkartacağı sakatatı görmek üzere hazırlanıyordu. Ortalıkta yalnızca işsiz-güçsüzler, esnaf ve gençler vardı, onlar da olaydan daha önceden haberdar oldukları için bilerek, ya da günün o saatlerinde -Posta İdaresinin tanımadığı adıyla- Doktor Değil Sokağı'nın doğru ucunda rastlantı eseri bulunuyorlardı. Sokak, kent haritalarında Mains Caddesi olarak kayıtlıydı; ancak kentin tek karaderili doktoru o sokakta yaşamış ve ölmüştü; 1896'da buraya taşındığında ve posta aralarındaki haberleşmenin gözde aracı haline geldiğinde, Louisiana, Virginia, Alabama ve Georgia'dan üstünde Doktor Sokağı'ndaki şu yada bu numaralı evin adresi yazılı zarflar yağmaya başladı. Posta görevlileri bu mektupları ya göndericiye iade ediyor ya da Adresi Bilinmeyen Mektuplar Servisi'ne havale ediyorlardı. Derken 1918'de karaderililerin de askere alınmaya başlamasıyla aralarından birkaçı

askerlik şubelerine adres olarak Doktor Sokağı'nı bildirdi. Böylelikle isim, yarı-resmî bir nitelik kazanmış oldu. ama bu da pek uzun sürmedi. Siyasal yaşamlarının en önemli bölümü uygun adların ve kent sınırını belirleyen işaretlerin korunmasına adanmış kimi kent meclisi üyeleri 'Doktor Sokağı' nın hiçbir resmî işlemde kullanılmamasını sağladılar. Ve yalnızca Güney yakasında oturan hemşerilerin bu adda ısrarlı olduklarını bildiklerinden, kentin bu yakasındaki dükkânlara, berber salonlarına ve lokantalara, Kıyı Yolu'ndan başlayarak göl boyunca kuzey-güney doğrultusunda uzanan, Pennsylvania'ya giden 6 ve 2 no. 'lu yollarla kavşak oluşturan, Rutherford Caddesi ve Broadway arasında, bu iki caddeye paralel uzanan caddenin hiç bir zaman Doktor Sokağı değil, Mains Caddesi olduğu ve bundan sonra da böyle kalacağını bildirir duyurular astılar.

Bu gerçekten de son derece aydınlatıcı bir duyuruydu; Güney yakası hemşerilerine de hem anılarını taze tutmak hem de kent meclisi üyelerini hoşnut etmek olanağını sağladı. Sokağa Doktor Değil Sokağı adını verdiler; kuzey ucundaki vakıf hastanesini de Merhametsizlik Hastanesi adıyla anmak eğilimdediler daha çok; çünkü karaderili bir anne adayının merdivenlerinde değil de koğuşlarından birinde doğum yapmasına ilk kez 1931'de, Bay Smith'in kendini damından aşağıya koyverdiği günün hemen ertesinde izin verilmişti. Hastanenin bu kadına karşı gösterdiği hayırhahlığın nedeni onun bu Zenci doktorun tek kızı oluşu değildi; çünkü doktora tüm meslek yaşamı boyunca hastane ayrıcalıklarından biri dahi tanımamıştı, üstelik ölene değin hastalarından yalnızca ikisi kabul edilmişti hastaneye; rengi beyaz olan ikisi. Dahası, 1931'de doktor çoktan ölmüş bulunuyordu. Onu hastaneye kabul ediş nedenleri olsa olsa Bay Smith'in başları üzerinden kendini aşağıya atması olabilirdi. Her ne olursa olsun, küçük sigorta acentesinin uçabileceğine olan inancının kadının doğum yerini etkileyip etkilemediğini kesin olarak söyleyemesek dahi, doğum zamanını etkilediğinden kesinlikle emin olabiliriz.

Ölü doktorun kızı Bay Smith'in tam söz verdiği saatte mavi ipek kanatları göğsü üzerinde kavuşturulmuş, damda belirdiğini görünce, kapaklı iri sepetini elinden düşürüverdi, tabii içindeki kırmızı kadife gül yaprakları da yere saçıldı. Rüzgâr onları önü-

ne katıp kar tepeciklerine doğru sürükledi. Yarı-yetişkin kızları yaprakların peşinde koştururken anneleri, eli karnının alt kısmında, bir inilti koyverdi. Dağılan gül yaprakları bir hayli ilgi toplarken hamile kadıncağızın iniltilerine nedense pek kulak asan olmadı. Herkes kızların pahalı kadifeden modeller çıkarması, kesmesi ve dikmesinin saatler aldığı ve Gerhardt Mağazası'nın kirlenmiş yaprakları anında reddeceğini biliyordu.

Ortalık bir anda şenlendi. Kumaş parçalarının kara beleninden toparlanması işine erkekler de katıldılar - ya rüzgarın önünde uçuşurken yakalıyor ya da incitmekten korkarcasına karın üzerinden topluyorlardı onları. Çocuklarsa damdaki mavi çerçeveli adamı mı, yoksa yerlere saçılmış kırmızı parçacıkları mı seyretsiner, kararsız kalmışlardı. İkilemeleri bir kadının apansız bir şarkı tutturmasıyla çözüldü. Kalabalığın gerisinde duran şarkıcının üstü başı, doktorun kızının şık giysilerine inat, perişandı. Doktorun kızının üstünde temiz, külrengi bir palto, belinde geleneksel hamile kadın kuşağı, siyah kloş bir etek ve ayaklarında bir çift ve dört düğmeli hanım galoşu vardı. Şarkı söyleyen kadınsa alına doğru iyice indirilmiş el örgüsü bir denizci beresi takmıştı. Palto yerine eski bir şala bürünmüştü. Baş hafif yana eğik, gözleri Bay Robert Smith'e dikili, güçlü kontralto bir sesle sürdürüyordu şarkısını.

*Ey Şekeradam uçtu gitti
Şekeradam gitti
Şekeradam katetti gökyüzünü
Şekeradam evine gitti.....*

Oraya toplanmış elli kadar insandan kimileri birbirlerini dirsekleriyle dürtükleyip kıkırdaştılar. Diğerleri, sessiz filmlerdeki yardımcı ve tanımlayıcı piyano müziğiymişçesine kulak verdiler şarkıya. Herbiri çevresindeki şu ya da bu küçük olayla ilgili, hastane görevlileri çıkagelene dek öylece dikilip durdular; hiçbirisi Bay Smith'e seslenmedi.

Olup biteni pencerelerden izliyorlardı - önceleri ılımlı bir merakla, ardından, kalabalık gelip de hastane duvarlarına dek dayandığında, beğeniyle. Kışkırtıcı ırk gruplarının her zaman düzenleyegeldiği gösterilerden biri sandılar önce, ama ortada

pankart ya da konuşmacı görüneyince, dışarı, soğuğa çıkmayı göze aldılar: Beyaz önlüklü cerrahlar, koyu renk ceketli idareciler, yağlı önlüklü hemşireler.

Bay Smith ve iri mavi kanatları, kadının şarkısı ve ortalığa saçılmış gül yapraklarının görüntüsü karşısında bir an donakaldılar. İçlerinden bazıları bunun bir çeşit ayin olabileceğini aklından geçirdi. Kutsal Baba'nın hüküm sürdüğü Philadelphia pek uzak sayılmazdı. Belki eli sepetli genç kızlar, onun bakirelerinden ikisiydi. Ama altın dişli bir adamın kahkahası onları kendilerine getirdi. Düşlemeyi bırakıp hemen işe koyuldular, sağa sola emirler yağdırmaya başladılar. Bağırıtı ve itiş kakışları, az önce birkaç erkek ve kızın kadife parçalarıyla oynadığı, bir kadının da şarkı söylediği ortamda büyük bir kargaşaya neden oldu.

Bir hemşire, karışıklığa biraz çeki düzen vermek umuduyla çevresindeki yüzleri gözden geçirmeye koyuldu; bakışları bir anda isterse yeri yerinden oynatabilecekmiş gibi duran tıknaz bir kadının yüzünde dondu kaldı.

'Sen', diye seslendi tıknaz kadına. 'Bu çocuklar senin mi?'

Tıknaz kadın başını yavaşça çevirdi, kaşları sesleniş tarzındaki özensizlik karşısında havalanmıştı. Sesin nereden geldiğini görünce onları indirip gözlerini perdeledi.

"Efendim?"

"Birini arka taraftaki güvenlik bürosuna gönder. Bir an evvel bekçiyi alıp buraya gelsin. Şuradaki çocuk gidebilir.Şu." Beş-altı yaşlarında, kedigözlü bir oğlanı işaret ediyordu.

"Gitar, efendim."

"Ne?"

"Gitar."

Hemşire tıknaz kadına, İrlanda diliyle konuşuyormuş gibi baktı. Sonra ağzını kapadı, yeniden kedi-gözlü çocuğa çevirdi bakışlarını, parmaklarını kavuşturarak tane tane konuşmaya koyuldu.

"Dinle. Hastanenin arkasındaki bekçi kulübesine git. Kapıda 'Güvenlik' yazar. G-Ü-V-E-N-İ-K. Bekçi oradadır. Hemen buraya gelmesini söyle- hemen. Haydi, uç şimdi. Haydi!" Parmaklarını çözdü, elleriyle havayı itekledi.

Kahverengi takım elbiseli bir adam ağzından beyaz buhar

bulutları saçarak ona doğru geldi. "İtfaiye yolda. İçeri gir. Donacaksın."

Hemşire başını salladı.

"L'yi atladınız, efendim," dedi oğlan. Kuzey onun için çok yeniydi ve beyazlarla konuşabileceğini yeni yeni öğreniyordu. Ama kadın kollarını oğuştura oğuştura uzaklaşmıştı çoktan.

"Büyükanne. L'yi atladi."

"Ve de 'lütfen'i."

"Sence kendini atacak mı?"

"O kaçık herşeyi yapar."

"Kim o?"

"Sigorta paralarını toplar. Kaçıktır."

"Şarkı söyleyen hanım kim?"

"O, canımın içi, felaketin son perdesi." Ama şarkı söyleyen kadına bakarken gözlerinin içi gülüyordu. Kedi-gözlü oğlan en az hastanenin damında kanat çırpın adama baktığı kadar dikkatle resitali dinlemeye verdi kendini.

Yasaya başvurulması kalabalığı biraz tedirgin etmişti. Bay Smith'i hepsi tanırdı. Ayda iki kez evlerine uğrayıp bir dolar altmışsekiz senti tahsil eder, sonra küçük sarı bir karta tarihi ve haftalık seksendört sentlik ödentilerini kaydedirdi. Her seferinde yarım ay filan geriden izlerler ve -neden bu kadar erken geldiği yolundaki ilk tartışmadan sonra - ödemeyi erteleme konusunda onunla pazarlığa girişirlerdi.

"Yine mi sen? Ne çabuk! Daha yeni kurtulmuştuk senden."

"Yüzünü görmekten bıktım usandını. Vallahi bıktım."

"Biliyordum zaten. İki kuruşu bir araya getirir getirmez, hemen bitiverirsin. Biçiciden daha şaşmaz. Hoover seni biliyor mu?"

Onunla dalga geçer, aşağılarlar, çocuklarına evde olmadıklarını, hasta olduklarını ya da Pittsburgh'a gittiklerini söylemelerini tembihlerlerdi. Ama o küçük sarı kartlara sanki bir matahmış gibi dört elle sarılırlar, ayakkabı kutularının içinde, ödünç yemek tarifelerinin, evlilik cüzdanlarının, süresi dolmuş fabrika kimlik kartlarının yanında saklardı. Bay Smith bunları gözlerini her nasılsa daima müşterilerinin ayakkabıları üzerinde sabit tutmayı becererek ve hep gülümseyerek dinlerdi. İşinde iş giysileri giyerdi ama, evi diğerlerininkinden daha iyi

değildi. Şimdiye dek hiçbiri, yanında bir kadın olduğunu görmemiş ya da duymamıştı, kilisede de, ara sıra "amin" demek için açardı ağzını, o kadar. Kimseyle kavga etmemiş, karanlık bastıktan sonra hiç ortalarda görünmemişti; bu nedenle herhalde iyi bir adamdır, diye düşünürlerdi hakkında. Ne ki, yoğun bir biçimde hastalık ve ölümle ilişkilendirmişlerdi onu; her ikisini de, sarı kartlarının arkasında kahverengi bir resmi bulunan Kuzey Carolina Hayat Sigortası Binası'ndan yalıtlamak mümkün değildi. Mercyn'in tepesinden aşağıya atlamak bugüne değin yaptığı en ilginç şeydi. İçinde böyle bir eğilim taşıyabileceğinden kimse kuşkulananmamıştı şimdiye dek. Bu da gösterir ki, diye mırıldanıyorlardı kendi aralarında, insanları gerçekten tanımak asla mümkün değil.

Şarkı söyleyen kadın sesini kesmiş, melodiyi mırıldanarak kalabalığın içinden hâlâ karnını tutan gül-yapraklı kadına doğru yürümüştü.

"Kendini sıcak tutmalısın," diye fısıldadı ona, koluna hafifçe dokunarak. "Sabaha küçük bir kuş gelecek buraya."

"Oh?" dedi gül-yapraklı-kadın. "Yarın sabah mı ?"

"En yakın sabah, o."

"Olamaz," dedi gül-yapraklı-kadın. "Çok erken."

"Değil. Tam zamanı."

Kalabalıktan muazzam bir gürültü, dalga dalga bir ooo sesi yükseldiğinde iki kadın birbirlerinin gözlerinin içine bakıyorlardı. Bay Smith bir an için dengesini yitirmiş, saçaktan sarkan ahşap üçgene tutunmaya çabalıyordu vargücüyü. Şarkı-söyleyen-kadın hemen yeniden başladı türküsüne.

*Ey Şekeradam uçtu gitti
Şeker adam gitti...*

Kent merkezinde itfaiyeciler yağmurluklarına bürünüyorlardı, ama Mercy'ye vardıklarında Bay Smith gül yapraklarını görmüş, şarkıyı duymuş ve kendini boşluğa koyvermişti.

Ertesi gün Mercy'nin içinde ilk kez karaderili bir bebek dünyaya geldi. Bay Smith'in mavi kanatları iz bırakmış olmalı, çünkü küçük çocuk dört yaşındayken Bay Smith'in daha önce

öğrendiği bir şeyi -yalnızca kuşların ve uçakların uçabileceğini- keşfettikten sonra kendine olan tüm ilgisini yitirdi. O tek yetenekle donatılmamış olmak, imgelemine öylesine çoraklaştırmıştı ki, annesinden nefret etmeyen kadınlara bile sıkıcı geliyordu. Nefret edenler, çay davetini kabul edip de doktorun oniki odalı büyük eviyle yeşil otomobillerini kıskanırken, çocuğu 'tuhaf' bulurlardı. Evin saraydan çok hapishane, Dodge otomobilin de pazar gezilerine özgü olduğunu bilenlerse Ruth Foster ve kurumuş kızlarına acır, oğlunuysa 'derin' sayarlardı. Hatta gizemli.

"Zarla birlikte mi doğdu?"

"Eğer öyleyse onu kurutup çayla birlikte içirmeliydin. Yoksa hayaletler görür."

"Buna inanıyor musun?"

"Hayır, ama yaşlılar böyle söylüyor."

"Herneyse, belli ki derin bir çocuk bu. Gözlerine baksanıza."

Ve bir yandan alelacele pişirilmiş pastadan lokmaları damaklarında ezerken bir yandan da bir kez daha çocuğun gözlerini incelerlerdi. O bu bakışları elinden geldiğince cesur karşılar ve sonunda, annesine yönelttiği yalvaran bakışların ardından, odadan çıkmasına izin verilirdi.

Sırtında seslerinin uğultusu, salondan çıkıp da yemek odasına açılan ağır çifte kapılardan geçmesi, merdivenlerin altından kayarak bütün o yatakodalarını katetmesi, tüm bunları kırmızı kadife parçaları yığılı masanın başında iri oyuncak bebekler gibi oturan Lena ve Corinthians'ın dikkatini çekmeden başarması, gerçekten de bir miktar strateji gerektiriyordu. Ablaları öğleden sonralarını gül yaparak geçiriyorlardı. Gerhardt'daki hediye eşya bölümü şefi odacı Fred'i gönderip de kızlara bir miktar daha toptan alım yapabileceklerini söyleyene dek aylarca kapaklı sepetlerde yatan ölü güller. Alışıldık takımlarını atlatarak ablalarının yanından geçmeyi başarırca, odasında pencerenin kenarına diz çöker ve tekrar tekrar neden hep böyle yerlerde sürünmek zorunda kaldığını düşünürdü. O sıralar doktorun evinde egemen olan ve yalnızca arasıra pasta atıştıran kadınların sesleriyle bozulan sessizlik, ne ise oydu: sessizlik. Barışçı olduğu söylenemezdi, çünkü öncesinde ve sonrasında Macon Dead'in varlığıyla bozulurdu hep.

Kunt, homurtulu, her an önceden haber vermeksizin patlamaya hazır Macon, tüm aile bireylerini korkudan tir tir titretirdi. Karısına yönelttiği her sözcük, ona duyduğu nefretle kıvılcınlıydı. Kızlarından duyduğu düşkırıklığı, her an kül gibi üzerlerine dökülür, tereyağı gibi tenlerini donuklaştırır, ve genç kız seslerinin tınısını boğardı. Bakışının buzları altında kapı eşiklerinde sendeler, tuzlukları cılbırlarının içine düşürürlerdi. Zerafetlerini, zekâlarını ve özsaygılarını ezip parçalayışı günlerinin tek heyecanıydı. Yarattığı gerginlik ve dram olmasaydı kendileriyle ne yapacaklarını bile kestiremeyebilirlerdi. Yokluğunda kızları boyunlarını kan-kırmızı kadife parçaları üzerine eğer, ve heyecanla ona ilişkin belirtiler beklerlerdi, karısı Ruth da günlerine kocasının kendisine olan nefretiyle felce uğramış bir şekilde başlar, ve nefretin coşkusuyla sonlandırır.

Kapıyı akşamüstü konuklarının arkasından kapayıp suskun gülümsemesini dudaklarından sildiğinde, kocasının yemeyi olanaksız bulduğu yemekleri hazırlamaya girişirdi. Yemeklerini mide bulandırıcı kılmak için çaba sarfetmiyordu; yalnızca bunu nasıl yapmayacağını bilemiyordu. Konuklara sunduğu pastanın onun önüne konamayacak kertede yavan olduğunu farkedip peynir mayası yapmayı kararlaştırır, ama köfte için dana ve sığır etini çekmek o denli uzun sürerdi ki, yalnızca domuzu unutup etin üzerine domuz yağı damlatmayla yetinmekle kalmaz, mayayı hepten menüden silmek zorunda kalırdı. Sonrada alelacele sofrayı kurmaya girişirdi. Beyaz keten örtüyü maun masanın üzerine sererken gözü birkez daha iri su lekesine takılmadan edemezdi. Gözü bu lekeye takılmaksızın birkez bile sofrayı kurmamış, hatta yemek odasından geçmemişti. Bir kez daha denize bakmak için penceresine gelen bir fener bekçisi ya da havalandırma için avluya çıkartıldığında gözleri otomatik olarak güneşe yönelen bir mahkûm gibi, Ruth günde birkaç kez su lekesine bakardı. Orada olduğunu, hep orada kalacağını biliyordu, ama yine de varlığından emin olmak istiyordu her seferinde. Fener bekçisi ya da mahkûm gibi, onu bir kerteriz, bir deneme noktası, ona dünyanın hâlâ yerinde durduğunu, ve yaşadığının bir düş değil de hayatın ta kendisi olduğunu anımsatacak kalıcı bir görsel nesne olarak algılıyordu. İçerlerde bir yerde, yaşamakta olduğunu ona bildirecek, kendi dışında biryerler-

de varolan birşey.

Uykunun mağaralarında, onu düşünde görmeden, onu düşünmeden de varlığını duyumsayabiliyordu. Ah, durmaksızın konukları ve kızlarıyla ondan nasıl kurtulabileceğini konuşuyordu- o yetkin tahtadaki tek bozukluktan: vazelin, tütün suyu, tentürdiyot, zımparalama ve ketentohumu yağı... hepsini denemişti. Ama bakışları besleyiciydi sanki, leke yıllar geçtikçe azalmak bir yana, giderek daha belirginleşiyordu.

Bulutsu gri yuvarlak, doktorun sağlığında, hergün suyu tazelenen vazodaki taze çiçeklerin durduğu noktayı belirlemekteydi. Her gün. Ve çiçekler yokolduğunda bir yaprak demetini, kuru dalları, söğüt dallarını, sarı çamı... barındırmıştı üstünde. Her keresinde akşamları yemek masasını süsleyecek bir şeyler.

Bu, babası için ailesini aralarında yaşadığı insanlardan ayırdedecek bir incelikti. Ruth içinse çocukluğunu çevrelediğine inandığı sevecen zerafetin bir özeti. Macon onunla evlenip doktorun evine taşındığında, yaprak demetleri yapmayı sürdürdü. Zaman geldi, kentin en bayağı kesimlerinden geçip kıydan denizin sürüklediği dalları toplaması gerekti. Bu dallarla, kurutulmuş yosundan yapılan demet düşüncesini gazetenin ev köşesinden almıştı. Nemli bir Kasım günüydü; doktora inme inmişti ama yine de yatakodasında sıvı besinle besleniyordu. Eve döndüğünde, ayaklarını ancak ılık zeytinyağıyla ısıtabilmişti. İkisinin başbaşa oturdukları yemek sofrasında kocasına dönüp demeti nasıl bulduğunu sormuştu. "İnsanların çoğu böyle şeyleri görmezler bile. Yahut da görürler de, güzelliğini farketmezler. Doğanın onları en yetkin biçimde yarattığını farkedemezler. Şuradan bak. Ne hoş, değil mi?"

Kocasını bej yosunlarla örülmüş dallara şöyle bir bakmış, ve başını kınıldatmaksızın konuşmuştu, "Tavuğun çiğ. Patates püresinin içinde de patates parçaları var. İyi ezilmemişler."

Ruth yosunlar dağılana dek bekledi, sonra, damarları ve dalları kahverengi kıvrıntılar halinde masanın üzerine döküldüğünde, vazoyu kaldırdı, solmuş yosun parçacıklarını süpürdü. Ama vazonun yıllardır gizlediği su lekesi ortaya çıkmıştı. Ve bir kez ortaya çıktıktan sonradır ki, bir bitkiymiş gibi davranmaya koyuldu; bir humma gibi kıpırdaşan ve oynak kum tepcikleri gibi yer değiştiren dev bir gri-süet çiçeğe dönüştü. Ama

kıpırtısız kaldığı da oluyordu. Sabırlı, duragan, hareketsiz.

Yine de, bir kerterizi ancak kabullenebilir, canlı tutmak, istediğiniz bir fikri doğrulamak üzere kullanabilirsiniz. Gündoğumundan günbatımına sürdürebilmek için başka şeyler gerekir; merhem gibi, sevecen bir temas gibi, sokulganlık gibi birşeyler. Ruth da kendi merhemini talebetmedeki içten yetersizliğinden akşam yemeği hazırlıklarının bitmesiyle kocasının işten dönmesi arasındaki kısacık sürede sıyrılıyordu. Bu, iki gizli düşkünlüğünden biriydi -oğluyla ilgili olanı- ve aldığı zevk kısmen bu eylemi gerçekleştirdiği odadan kaynaklanıyordu. Cama dayanmış ışığı süzen dallar, odayı nemli bir yeşillığe boğuyordu. Doktorun stüdyo adını verdiği odaydı bu ve içeride, köşede duran dikiş makinesi ve mankenin dışında yalnızca bir sallanır koltuk ve ayak taburesi vardı. Oğlunu kucağına alarak bu odaya çekilir, onun kapalı göz kapaklarına dalar, neme emişini dinlerdi. Bakışlarındaki, analık mutlulğundan çok, oğlunun neredeyse yere değen bacaklarını görmezden gelme kaygısıydı.

Akşama doğru, kocası bürosunu kapatıp eve gelmezden önce, oğlunu yanına çağırırdı. Çocuk küçük odaya geldiğinde de bluzunun düğmelerini çözer, ve gülümserdi ona. Meme uçlarından heyecanlanmayacak kadar küçük, ama sütün yavan lezzetinden tad almayacak kadar da büyümüş, bu nedenle isteksizce, göreve gidermiş gibi ilerler, ve hayatının her gününde en az bir kez anasının kucağına yatar, dişleriyle tenini incitmemeye çalışarak ince, hafif tatlımsı sütünü emmeye koyulurdu.

Onu duyumsuyordu. Çekimserliği, nezaketi, kayıtsızlığı... onu hep düşlere sürüklemekteydi. Dudaklarının kendisinden ışık çektiğini duyumsuyordu örneğin. Altın iplikler eğiren bir kazanmış gibi. Değirmencinin kızı gibi-- Rumpelstiltskin'in kendisini donattığı gizli güçle şaşkın, her gece samanlıkta oturup mekiğinden altın iplikler dökülüşünü izleyen kız. Bu da keyfinin öteki yüzüydü, asla vazgeçmek istemediği bir keyif. Dolayısıyla yalnız dalkavukları ve kiracıları değil, aynı zamanda aile dostları olduğunu da iddia etmeyi seven odacı Freddie, bir akşamı geç saatlerde kirasını doktorun evine getirip de her dem yeşil ağacın dalları arasında pencereden içeri baktığında Ruth'un gözlerini bürüyen korku, gündelik yaşamını çekebilir kılan şeylerin yarısını yitirmek üzere olduğunu kavramasından

kaynaklanıyordu. Oysa Freddie bunu yalnızca utanç olarak yorumladı; üstelik bu yorum da onu sırtıtmaktan alakoymadı.

"Aman tanrım. İşte bak!"

Daha iyi görebilmek için ağacın dallarını itti; oysa görüşünü dallardan çok, kahkahası kesiyordu. Ruth yapabildiği kadar tez, yerinden sıçrayıp göğsünü örttü, oğlunu yere fırlattı-- böylelikle uzun zamandır kuşkulananmaya başladığı bir şeyi, bu akşamların garip ve yanlış olduğunu ona da doğrulamış oluyordu.

Ne ana ne de oğul ağızlarını açamadan, kendilerine çekidüzen veremedi, hatta bakışamadan, Freddie koşarak evin çevresini dolanmış, verandanın merdivenlerini tırmanmış kahkahalar arasında sesleniyordu.

"Bayan Rufie. Bayan Rufie. Neredesiniz? Neredesiniz?" Artık kendisininmiş gibi yeşil odanın kapısını açmıştı.

"Hay Allah. Bayan Rufie. Böyle birşeyi en son ne zaman görünüşüm? En son ne zaman gördüğümü bile bilmiyorum. Yok, yanlış birşey olduğunu söylemek istemiyorum. Yani, ihtiyarlar hep anlatır dururlar. Ama... son zamanlarda bu tür işlere pek rastlanmıyor da.." fakat gözleri çocuktaydı. Kadının dışta-landığı bir çeşit suçortaklığına delalet eden anlayışlı gözler. Freddie çocuğun duragan, ama giz dolu gözlerini ve Ruth'un limoni teniyle oğlanın kara teni arasındaki karşıtlığı da gözlemleyerek tepeden tırnağa süzdü. "Güneyde bir sürü kadın çocuklarına çok uzun zaman meme verirdi. Bir sürü. Ama artık bunlara fazla rastlanmıyor. Bildiğim bir aile oğullarını galiba onüç yaşına kadar filan emzirdi- ama kadıncağz biraz yavaştı. Ama bu biraz fazla, değil mi?" Gevezeliğini sürdürürken bir yandan da çenesini oğuşturarak oğlana bakıyordu. Sonunda durdu, alçak sesle uzun uzun güldü: Aradığı sözcüğü bulmuştu. "Sütçü. Oğlunuz doğal bir sütçü, Bayan Rufie. Kadınlar, aman dikkat. Geliyor. Aman ha!"

Freddie keşfini yalnızca Ruth'un mahallesine yaymakla kalmadı, kendi yaşadığı ve Macon Dead'in evlere sahip olduğu Güney yakasına da taşıdı. Bu nedenle Ruth oğlunun bir daha asla silkip atamayacağı ve her ikisinin de babayla ilişkilerini düzeltmelerini sağlamayacak bir isimle yeniden vaftiz edildiğini duyynamak için eve kapanmak ve iki ayın büyük kısmını ak-

şamüstü konuklarından uzak geçirmek zorunda kaldı.

Macon Dead nasıl olduğunu hiçbir zaman bilemedi- tek oğlunun, kendisinin kullanmayı ya da tanımayı sürekli reddetmesine karşın nasıl olup da böylesi bir lakapla damgalandığını anlayamadı. Bu konu onu bir hayli kaygılandırmaktaydı da; çünkü ailesinde ad verme sorunu, her zaman anıtsal bir budalalıkla çevrilegelmişti. Yaklaşılması zor bir adam olduğundan lakabın nasıl takıldığını kimse ona anlatmadı - rastgele, kendiliğinden bir söyleşiyi olanaksız kılan, soğuk, haşın bir adam. Macon Dead'in yanına bir tek odacı Freddie rahatça yaklaşabiliyordu, bu da gördüğü hizmetler karşısında kazandığı bir özgürlüktü; ama Freddie dünyada bunu ona anlatacak son kişiydi. Bu nedenle Macon Dead Ruth'un ani dehşetini, sallanan koltuktan apansız sıçrayışını, oğlunun hızı küçük tabureyle kesilen yere fırlatılışını ya da Freddie'nin olayı tadını çıkarta çıkarta çevreye anlatışını ne duydu, ne de düşleyebildi.

Ne ki, ayrıntılardan hiçbirini bilmeden, nefretle bilenmiş bir isabetle okul çocuklarının oğluna seslendiği, eskicinin eski giysiler karşılığı eline üç sent sıkıştırırken kullandığı adın temiz olmadığını sezinliyordu. Sütçü. Kesinlikle inekleri sağan mandıracının namuslu uğraşını, ya da arka bahçede, nöbetçi subaylar gibi pırıl pırıl dizilen süt şişelerini getirmiyordu akla. Kirli, sıcak ve mahremdi. Bu adın nereden gelirse gelsin, karısıyla ilintili olduğunu ve karısı her aklından geçişinde olduğu gibi, tiksintiyle dolup taşıdığını biliyordu.

Oğluna karşı duyduğu tiksinti ve tedirginlik kentte yaptığı herşeyi etkiliyordu. Üzülebilseydi, yalnızca üzülebilseydi çok rahatlayacaktı. Bir oğul sahibi olamadığı için onbeş yıldır çektiği üzüntü,sonunda, ama en isyan ettirici koşullarda bir taneye sahip olmanın yılgınlığına dönüşmüştü.

Başının saçla dolu olduğu ve Ruth'un çözmeyi kasten uzun sürdürdüğü nefis, karmaşık iç çamaşırlar giydiği günler çok gerilerde kalmıştı. Tüm aşk oyunlarının, dünyanın en güzel, en ince, en beyaz ve en yumuşak iç çamaşırları olması gereken nesnelerin çıtçıtlarını ve bağcıklarını çözmek, açmak ve ayırmaktan ibaret olduğu günler. Korsesinin her kopçasıyla (ki her bir tarafta yirmişer olmak üzere kırk tane vardı) ayrı ayrı oynardı; kar rengi sütyenin dolaşan her grogren kurdelecdiği bir bir çö-

zerdi. Çözmekle de kalmaz, çeker alırdı, sonradan Ruth bir çengelli iğneyle yeniden geçirmek zorunda kalırdı onları. Kaşkorsesini külotuna iliştiren elastik bağları tekrar tekrar gevşetip sıkıştırır, böylelikle hem çıkan seslerden, hem de omuzlarına dokunan parmaklarından yayılan hazzı paylaşırlardı. Bu soyunma fasıllarında konuşmazlardı hiç. Zaman zaman 'doktorculuk' oynayan çocuklar gibi gülüştükleri olurdu ve tabii, soyunma işin en güzel kısmıydı.

Ruth çırılçıplak, ağartılmamış şeker gibi ıslak ve kırılgan, uzanırken, eğilir, iskarpinlerini çözerdi bu kez. Bu hazların sonuncusuydu, çünkü ayaklarını da soyup çoraplarını ayak bileklerinden ve parmak uçlarından sıyırdığında, içine girer ve hemen boşalırdı. Ruth böylesinden hoşlanıyordu. Kendisi de. Ve çıplak ayaklarını görmediği hemen hemen son yirmi yılda, bir tek iç çamaşırlarını özlemişti.

Bir zamanlar onun, ölü adamın parmakları üzerindeki ağzının görüntüsünü asla unutmayacağını düşünmüştü. Yanılıyordu. Zamanla ayrıntıların çoğu gitti gözlerinin önünden, ta ki onları düşlemesi, hatta nasıl olduklarını gözlerinin önüne getirmek üzere kendini zorlaması gerekene dek. Görüntü onu terketmişti, ama tiksinti asla. Öfkesini besleyebilmek için iç çamaşırlarının imgesine gereksinimi vardı; artık sonsuza dek yitirdiği o masum, yuvarlak korse kopçalarına.

Demek ki, insanlar oğluna Sütçü diyorlarsa ve o da bunu duyduğunda gözkapaklarını yere indirip üst dudağının üzerinde biriken terleri diliyle gideriyorsa eğer, kesinlikle kirli bir bağıntı vardı arada ve birilerinin çıkıp da ayrıntıları kendisine anlatıp anlatmaması Macon Dead için hiç de önemli değildi.

Kimse de buna kalkışmadı. Kimsenin böyle bir açıklama yapmaya ne niyeti, ne de cesaret vardı. Niyetli olanlar, karısını soyduğu yılların canlı kanıtları Lena ve Corinthians'ın cesareti yoktu. Cesareti olup da niyeti, olmayan tek kişi, hayatta karısından fazla nefret ettiği tek kişi, kız kardeşiydi. Oğlunun doğumundan beri kapısını çalmamıştı ve şimdi de ilişkilerini tazelemeye hiç niyeti yoktu.

Macon Dead cebinde anahtarlarını yokladı, parmaklarını etraflarına doladı, sertlikleri yüreğini ferahlatıyordu. Sahip olduğu evlerin anahtarlarıydı bunlar (gerçekte ancak dört tanesi ev

sayılabilirdi, geri kalanlar barakalardan ibaretti), Doktor Değil Sokağı'dan bürosuna doğru yürürken zaman zaman onları okşuyordu. Burayı en azından o bir büro olarak görüyordu, hatta kapısına BÜRO diye yazmıştı bile. Aina penceredeki buzlu cam onu yalanlıyordu. Yarım daireler halinde tasarlanmış yaldızlı harfler kuruluşunun gerçekte Sonny'nin Dükkânı olduğunu ilan etmekteydi. Eski malsahibinin adını camdan silmeye de değmezdi, çünkü nasıl olsa kimsenin aklından bu gerçeği silmek mümkün olmayacaktı. Kimse Sonny'nin orada şu ya da bu işi yaptığı o yılı hatırlayamasa da, bürosu hep Sonny'nin dükkânı olarak anıldı.

Şimdi isimleri düşünerek yürüyordu - buna caka satıyordu demek daha doğru olur, omuzlar havada, atlet çalımıyla arşınılıyordu sokağı. Mutlaka, diye düşündü, kendisinin ve kardeşinin gerçek bir adı olan, damarlı akik tenli, baston bacaklı bir atası olmalıydı. Doğusunda sevecenlik ve ciddiyetle takılmış gerçek bir adı olan. Şaka, ya da şaşırtmaca veya marka adı olmayan bir adı. Ama kimdi bu esnek genç adam ve baston bacakları onu nereye götürdü, bunu bilebilmek mümkün değildi. Kendi ebeveynleri, ya sapkınca bir eğilim ya da tesliniyet sonucu, adlarının ne olacağı umurunda dahi olmayan birinin verdiği isimlere boyun eğmeyi seçmişlerdi. Birlik Ordusu'ndaki sarhoş bir Yankee'nin tam bir düşüncesizlikle çiziktirdiği bu ağır adı kabullenip evlatlarına da koymasıyla oluşan adı kabul edip kendi oğluna, ondan da torununa devreden bir baba: Macon Dead'den olma ve Ruth Foster (Dead) ile evlenip Lena adıyla bilinen Magdalene Dead, First Corinthians* Dead ve en sonunda da (en beklemediği anda) şimdi Sütçü Dead adıyla bilinen bir başka Macon Dead'in babası olan Macon Dead. Bu yetmezmiş gibi, oğluna bu aptalca adın takılış nedenlerini ağabeyinden haince bir zevkle gizleyecek olan Pilate Dead adlı bir kızkardeş. Kuşkusuz olayın tümünün tadını çıkartıyordu; hatta belki de bunu da pirinç bir kutuya koyup öbür kulağından aşağı sallandırırdı.

Genç bir baba olarak, ilk oğul dışındaki çocuklarına İn-

*First Corinthians: Yeni Ahid (İncil)'de Paulus'un Korintoslulara Birinci Mektubu olarak bilinen bölümünden galat. Birinci Korintoslular olarak geçer. (ç.n)

cil'den ad seçimine o da katılmıştı. Ve parmağının işaret ettiği ilk adı da kabullenmişti, çünkü kızkardeşine ad seçilişinin her evresini yakından izlemişti o. Babasının doğum sırasında ölen karısının şaşkınlığı ve üzüntüsüyle İncil'i parmağıyla tarayıp tek sözcük dahi okuyamadığı için kendisine en anlamlı gelen harf kümesinin üzerinde duruşunu anımsıyordu; diğer ağaçcıkları koruyucu kolları arasına almış görkemli bir ağaca benzetmişti babası seçtiği harfleri. Sonra bunları kahverengi bir kâğıt üzerine kopya etmiş, her bükümünü özenle çizmiş, sonra da ebe-ye göstermişti.

"Bebeğin adı bu olacak."

"Bebek için **bu** adı mı istiyorsun?"

"Evet, bunu istiyorum. Söyle."

"Bebeğe bu adı koyamazsın."

"Söyle, dedim"

"Bu erkek adı."

"Söyle."

"Pilate. Pilate yazmışsın."

"Gemi pilotları gibi mi?"

"Hayır, gemi pilotu değil. İsa'yı öldüren Pilate gibi. Bundan daha kötü bir ad bulamazdım. Hem de bir kız için."

"Parmağım orada durdu."

"İyi ama beyninin buna uyması gerekmez. Bu anasız çocuğa İsa'yı öldüren adamın adını vermeyi düşünmezsin, değil mi?"

"Karımı kurtarması için İsa'ya yalvardım."

"Dikkat et, Macon."

"Bütün gece yalvardım."

"Sana bebeğini verdi."

"Evet, doğru. Pilate adlı bebeği."

"Tanrım, acı ona."

"O kâğıdı nereye götürüyorsun?"

"Çıktığı yere, Şeytanın alevleri arasına."

"Ver onu bana. İncil'den çıktı. İncil'de kalacak."

Gerçekten de orada kaldı; ta ki bebek on iki yaşına gelip de onu oradan çıkartarak katlayıp küçük pirinç bir kutunun içine yerleştirene ve tüm mekanizmayı sol kulak memesinden sallandırana dek. Macon, oniki yaşında adı konusunda bu denli yanardöner olan birinin bugün ne denli yanardönerleşebileceğini

kestiremiyordu bile. Ama üçüncü Macon Dead'e ad verilmesini çocuğun doğumunda takındığı saygı ve korkuyla karışık havayla karşılaşacağından emindi.

Macon Dead oğlunun doğumunda halanın ilk erkek yeğeniyle kendi kızından, hatta kendi kızının kızından daha fazla ilgilendiğini anımsıyordu. Ruth ayaklanıp her zamanki kadar -ki bu da fazla değildi- evi çekip çevirebilir hale geldikten uzun süre sonra dahi Pilate bağcıkları çözükle ayakları, alnına doğru yatırılmış el örgüsü beresi ve aptalca küpeleriyle içbulandırıcı kokusunu ınutfağa taşıyarak ziyaretlerini sürdürdü. Onu onaltı yaşından beri görmemişti, ta ki oğlunun doğumundan bir yıl önce kentinde boygösterene dek. Şimdiyse tam bir görünme gibi davranıyor, Ruth ve kızlara yardım edermiş gibi yapıyor, ama saygın bir evin nasıl çekip çevrileceği konusunda hiçbir ilgi ve bilgisi olmadığından, ayak altında dolaşmaktan başka bir işe yaramıyordu. Nihayet, beşiğin başucundaki bir iskenleye oturup bebeğe ninniler söylemekte karar kıldı. Bu o kadar kötü de değildi, ama Macon Dead en çok yüzündeki ifadeye takılıyordu. Şaşkınlığa benzer birşey, biraz da heves. Ve Macon'u tedirgin edecek kertede yoğundu her ikisi de. Ama belki bunun da ötesinde bir şeyler vardı. Belki de o mağaranın dışında birbirlerinden ayrıldıktan bunca yıl sonra kendi öfkesini ve onun düşkünlüğünü anımsıyordu. O günden bu güne ne kadar düşkünleşmişti. Mülkiyetin son iplerini de koparmıştı. Bir zamanlar yaşamındaki en değerli varlık olan bu kadın şimdi garip, kasvetli, en kötüsü derbeder görünüyordu gözüne. İzin verecek olsa her yerde kendisini rezil edecek bir yaratık. Ama o buna izin vermeyecekti.

Nihayet, kendine biraz saygı duyana dek evine gelmemesini söyledi ona. Örneğin şaraphane işletmek yerine doğru düzgün bir iş bulana dek.

"Neden kadın gibi giyinmiyorsun?" Sobanın yanında duruyordu. "Başında denizci beresinin işi ne? Çorapların yok mu? Bu şehirde hakkımda ne düşünüyorsunuz istiyorsun?" Bankadaki beyaz adamın -ev satın alıp ipotek koymasına yardımcı olan adamın bu paçavra kaçak şarap satıcısının kendi kardeşi olduğunu öğrenmesi düşüncesiyle ürperdi. İşini o denli iyi götüren, Doktor Değil Sokağı'ndaki o büyük evde oturan varlıklı zenci-

nin, bir kızı olupda bir kocası olmayan, üstelik bu kızın da babasız bir kız evlat sahibi olan bir kardeşi olduğunu öğrenmesi. Şarap imal edip sokaklarda adi sokak kadınları gibi şarkılar söyleyen bir deliler alayı! Tıpkı adi sokak kadınları gibi!

Pilate orada oturmuş, meraklı gözlerini yüzüne dikip sözlerini sonuna dek dinlemişti. Sonra konuştu:" Ben de seni deliler gibi merak ediyordum, Macon."

Macon çileden çıkmış bir halde mutfak kapısına doğru yürüdü. "Git artık Pilate. Derhal çık git . Sabrım taşmak üzere, kendimi zor tutuyorum."

Pilate ayağa kalktı, şalını omuzlarına sardı, bebeğe düşkün gözlerle son kez baktıktan sonra mutfak kapısından çıktı, gitti. Bir daha da geri dönmedi.

Macon Dead bürosunun ön kapısına vardığında, tıknazca bir kadınla iki delikanlının bir-iki metre ötede beklediğini gördü. Kapısını açtı, masasına yürüyüp başına oturdu. Muhasebe defterini incelerken tıknaz kadın tek başına girdi içeri.

"İyi akşamlar, Bay Dead . Adım Bayan Bains. Onbeşinci caddede üç numarada oturuyorum."

Macon Dead hatırladı- kadını değil, üç numaradaki olayları. Kiracısının büyükannesini mi, teyzesi mi ne taşınmıştı oraya, uzun süredir kirayı ödemiyorlardı.

"Evet, Bayan Bains. Umarım benim için birşey getirdiniz." "Ben de sizinle bu konuyu görüşmek için geldim. Biliyorsunuz, Cency bütün bebeleri başıma bıraktı. Muhtaçlık aylığım da yetişkin bir köpeği yaşatmaya, daha doğrusu öldürmeye anca yeter."

"Kiranız dört dolardır, Bayan Bains. Üstelik iki aydır da ödemiyorsunuz."

"Bunu biliyorum, Bay Dead,efendim, ama karınlarına girecek bir lokmaları olmazsa bebeler yaşayamazlar."

Sesleri alçak ve kibardı, hiçbir anlaşmazlık belirtisi ayırtı sanmıyordu.

"Sokakta yaşayabilirler mi, Bayan Bains? Eğer bir yolunu bulup da bana paramı getirmezsensiz, sokakta kalacaklar çünkü."

"Hayır efendim.Sokakta da yaşamazlar. Galiba her ikisine de ihtiyacımız var. Tıpkı sizinkiler gibi."

"O zaman biraz gayret edin lütfen." -Duvardaki takvime bakmak üzere döndü- Önümüzdeki cumartesiye kadar size mühlet. Cumartesi, Bayan Bains. Pazar değil. Pazartesi de değil. Cumartesi."

Daha genç ve biraz daha sulugöz olsaydı, gözlerindeki pırıltı çoktan yanaklarından aşağıya dökülürdü. Ama hayatının bu evresinde yalnızca pırıldıyordu. Elinin ayasını Macon Dead'in masasına dayararak iskemlesinden doğruldu. Buzlu camdan dışarı bakmak için başını az çevirdi, sonra yeniden Macon Dead'e döndü. "Çocuklarla beni dışarı atmanın size ne yararı olur, Bay Dead?"

"Cumartesi, Bayan Bains."

Bayan Bains başı önde, birşeyler fısıldayarak ağır adımlarla büroyu terketti. Sonny'nin dükkânının kapısını kapatırken torunları günışığından, yanına, gölgeye geldiler.

"Ne dedi,nene?"

Bayan Bains elini uzun boylu çocuğun saçlarına koydu ve sanki konak kabukçukları arar gibi, dâlgınca karıştırdı.

"Hayır demiş olmalı," dedi öbür oğlan.

"Taşınacak mıyız?" Uzun boylu oğlan kafasını parmaklarından kurtarıp nenesine yan yan baktı. Kedi gözleri altın gibi pırıldıyordu.

Bayan Bains'in kolu yanına düştü. "İş hayatında bir zenci feci bir olay. Feci, feci bir olay."

Çocuklar birbirlerine, ardından da büyükannelerine baktılar. Dudakları, önemli birşey duymuşcasına aralanmıştı.

Bayan Bains kapıyı kapadığında, Macon Dead yeniden muhasebe defterinin sayfalarına döndü; beyninin boş kalan bölümüyle de Ruth Foster'in babasını ilk ziyaretini düşünüyordu. O zamanlar cebinde yalnızca iki anahtar vardı; ve eğer az önce kapıdan çıkan kadın gibilerine kulak assaydı şimdi bir anahtarı dahi olmazdı .O iki anahtar sayesinde ki Doktor Değil Sokağı'nın (o zamanki adı henüz Doktor Sokağı'ydı) bu kesimlerine çıkmaya cesaret edebilmiş ve kentin en önemli zencisine yanaşabilmişti. Arslan pençesi şeklindeki kapı tokmağını vurabilmek, doktorun kızıyla evlenmeyi aklından geçirebilmek, her iki anahtar da o zamanlar sahip olduğu iki evi temsil ettiğinden mümkün olabilmişti. O anahtarlar olmasaydı, doktorun ilk

"Evet?" i karşısında sürüklenir, giderdi. Ya da o soluk renkli gözlerin ısısı karşısında balmumu gibi erirdi. Oysa, kızı Bayan Ruth Foster'la tanıştırıldığını, ve doktorun zaman zaman ona eşlik etmesine izin verirse kendisine minnettar kalacağını söyleyebilmişti. Niyetinin ciddi olduğunu ve kendisinin de doktorun güvenine layık olduğunu, çünkü daha yirmibeş yaşında, şimdiden mülk sahibi bir karaderili genç adam olduğunu da.

"Senin hakkında adının dışında hiçbir şey bilmiyorum," demişti doktor, "ö da hiç hoşuma gitmedi. Ama kızının tercihlerine saygı göstereceğim."

Gerçekte doktor onun hakkında bir hayli şey biliyordu ve bu genç adama, gösterdiğinden çok daha fazla şükran borçlu hissediyordu kendini. Tek çocuğuna olan düşkünlüğüne ve karısının ölümünden sonra evdeki tüm işleri onun görmesine karşın, son zamanlarda kızının kendisine olan bağlılığı karşısında tedirginlik hissetmeye başlamıştı. Gözlerindeki sürekli aşk pırlıltısı yatışmıyordu bir türlü ve çocukluğunda onca sevimli görünen sevgi gösterilerinden hâlâ vazgeçmemişti. İyi geceler öpücüğü örneğin, onun açısından bir yavaş zekâlılık anıtı, doktor açınsındansa gerçek bir tedirginlik kaynağıydı. Onaltısında, babasının her gece yatağının başucuna gelip yanına oturmasında, bir-iki gevezelikten sonra dudaklarına bir öpücük kondurmasında ısrar ediyordu. Belki ölmüş karısının dayanılmaz sessizliğinden, belki de Ruth'un anasına iç gıcıklayıcı benzerliğinden. Ama daha büyük bir olasılıkla öpnek üzere üzerine eğildiğinde Ruth'un yüzünü bürüyen tutku pırlıltısından - durum için uygunsuz olduğunu düşündüğü bir tutkuydu bu.

Tabii kapısına gelen genç adama bunların hiçbirini anlatmadı. Bu yüzden de Macon Dead hâlâ işin büyüsunün o iki anaharda yattığını düşünmekteydi.

Pencereden gelen darbe sesleri, Macon'un düşüncelerini böldü. Başını kaldırdı, yaldızıl harflerin arasında Freddie'nin kafasını gördü. içeri girmesini işaret etti. Altındışli tüy-sıkletiy-le Freddie tipik bir kent tellalıydı. Penceredeki hızlı darbeler Macon'a o ünlü feryadından önceki şimşek gibi gülümseyişini anımsattı: "Bay Smith parçalandı!" Freddie'nin yeni bir felaket haberi getirdiği belliydi.

"Porter yine deliler gibi sarhoş. Tüfeğini almış."

"Kinin peşinde?" Macon kitaplarını kapatıp çekmecelerini açmaya koyulmuştu. Porter kiracılardan biriydi, ertesi gün de kira toplamaya çıkacaktı.

"Herhangi birinin değil. Yalnızca tavanarası penceresine tünemiş, tüfeğini sağa sola sallıyor. Sabahtan önce birini öldüreceğini söylüyor."

"Bugün işe gitti mi?"

"Evet. Üstelik kafayı tam bulmuş."

"Hepsini içmiş mi?"

"Hepsini değil. Elinde bir şişe vardı, avuç dolusu da para."

"Ona hangi çılgın içki satmış acaba?"

Freddie birkaç altın dişini gösterdi, ama bir şey söylemedi; Macon failin Pilate olduğunu anlamıştı. Biri dışında bütün çekmecelerini kilitledi - onu da çekip içinden küçük bir .32'lik çıkardı.

"Polis ülkedeki bütün kaçak içki satıcılarının peşinde, yine de bir şekilde buluyor." Macon, Porter ya da herhangi birinin - yetişkin, çocuk, hatta hayvan olsun içki alabileceği tek kişinin öz kızkardeşi olduğunu bilmezlikten gelerek oyunu sürdürüyordu. Aklından yüzüncü kez kodesi boylaması gerektiğini geçirdi; çenesine hakim olamayıp kendisini yasa -ve bankalar- önünde rezil etmeyeceğinden emin olsa, bunu çoktan kendi elleriyle yapardı.

"O şeyi kullanmayı biliyor musunuz, Bay Dead?"

"Elbette."

"Porter sarhoş olduğunda deli gibidir."

"Onu da biliyorum."

"Onu tepelemeyi mi düşünüyorsunuz?"

"Hayır, tepelemeyi düşünmüyorum. Ama eğer bana kiramı vermezse, o pencereden beynini uçururum."

Freddie'nin kıkırdayışı yumuşaktı, ama dişleri etkisini güçlendiriyordu. Doğuştan yağcı ruhluydu; dedikoduya bayılırdı. Her şikayet homurtusuna, her hakarete kabaran kulak, hiçbir şeyi kaçırmayan gözdü: gizli âşıkane bakışları, kavgaları, yeni giysileri.

Macon Freddie'nin aptal ve yalancı olduğunu bilirdi, ama güvenilir bir yalancı. Gerçekleri daima doğru, bu gerçekleri oluşturan niyetlerse her zaman yanıltıcı. Şimdi de Porter'in tüfe-

gi olduğu, çatı katı penceresinde bulunduğu ve zilzurna sarhoş olduğu konusunda haklıydı. Ama Porter birini öldürmek için - yani herhangi birini öldürmek için beklemiyordu. Üstelik, öldürmek istediği kişiyi son derece net olarak ilan etmişti - kendini. Ama bunun için de, çatı katından aşağıya bağırarak bildirdiği çok açık bir önkoşulu vardı. "Sikmek istiyorum! Bana çabuk birini gönderin. Duyuyor musunuz? Bana birini gönderin. Yoksa beynimi dağıtacağım!"

Macon ve Freddie bahçeye yaklaşıırken, pansiyondaki kadınlar Porter'in yakarısına cevaplar yağıdırıyorlardı.

"Bu ne biçim pazarlık?"

"Önce kendini öldür, sona birini göndeririz."

"Kadın olması şart mı?"

"İnsan olması şart mı?"

"Canlı olması şart mı?"

"Bir karaciğer parçasına ne dersin?"

"O şeyi elinden bırak ve bana tanrının cezası paramı at!" Macon'un sesi kadınların neşesini bölmüştü. "Önce şu dolarları görelim, karasuratlı, sonra istersen beynini dağıtabilirsin!"

Porter dönüp tüfeğini Macon'a doğrulttu.

"Eğer o tetiği çekersen," diye bağırdı Macon, "isabet ettirmen hakkında hayırlı olur. Eğer ateş edeceksen, beni öldürdüğüne emin ol, eğer beceremezsen taşaklarını gırtlacağına tıkayım!" O da silahını çekmişti. "Şimdi çekil bakalım o pencereden!"

Porter birkaç saniye durakladı, sonra tüfeğinin namlusunu kendine doğru çevirdi -- ya da öyle yapmaya çabaladı. Uzunluğu bu işi zorlaştırıyor, sarhoşluğu hepten olanaksız kılıyordu. Doğru açıyı yakalamaya çabalarken, birden aklı karıştı. Tüfeğini pencere kenarına dayadı, penisini çıkarıp yayvan bir eğriyle kadınların üzerine işemeye koyuldu ; bu, kadınlar arasında tüfeğin yaratmadığı bir panik ve kaçışmaya yolaçmıştı. Freddie ikibüklüm gülerken, Macon kafasının arkasını oğuşturuyordu.

Porter onları bir saatten fazla oyaladı: çönelerek, bağırıp çağırarak, tehditler savurarak, işeyerek ve tüm bunları bir kadın için yakarmalarla süsleyerek.

Omuzları sarsıla sarsıla ağlıyor, sonra yeniden bağırmaya başlıyordu.

"Sizi seviyorum. Hepinizi seviyorum. Böyle davranmayın. Siz, kadınlar. Bırakın bunu. Sizi sevdiğimi görmüyor musunuz? Sizin için ölürüm, öldürürüm. Size seviyorum diyorum. Tanrım, acı biraz. Ne yapacağım? Bu allahın cezası dünyada ne yapacağını beeeen?"

Gözyaşları sel gibi yanaklarına akıyordu tüfeğinin namlusunu, yaşamı boyunca arzuladığı, kadıymış gibi kucaklamıştı. "Tanrını bana nefret ver," diye inledi. "Nefrete razıyım. Ama bana sevgi verme. Sevgiye dayanamıyorum, Tanrım. Taşıyamıyorum onu. Tıpkı Bay Sınith gibi. O da taşıyamamıştı. Çok ağır. İsa Efendi, bunu sen bilirsin. Hepsini bilirsin. Sevgi ağır değil mi? Görmüyor musun, Tanrım? Kendi oğlun dahi taşıyamadı onu. Eğer onu öldürdüyse, beni ne yapacağını bir düşün-sene? Hı? Hı?" Yine öfkeleniyordu.

"Aşağı in, karasuratlı!" Macon'un sesi yine yüksekti, ama giderek bezginleşiyordu.

"Ve sen, bebek-çüklü maymun," -namluyu yeniden Macon'a doğrultmaya çabaladı."En kötüsü sensin.Seni öldürmek lazımı. gerçekten öldürmek **lazım**.Neden, biliyor musun? Neden, biliyor musun? Nedenini ben biliyorum.Herkes...

Porter pencereden aşağıya doğru kaydı, mırıldanıyordu: "Nedenini herkes biliyor," ve uyuyakaldı. Derin bir uykuya doğru sürüklenirken tüfek elinden kaydı, çatıdan kurtulup büyük bir patlamayla yere düştü. Kurşun izleyicilerden birinin ayakkabısına sıyrıp yolda parkedilmiş çizgili bir Dodge'un lastiğini patlattı.

"Git paramı al," dedi Macon.

"Ben mi? diye sordu Freddie. "Ya uyanıp.."

"Git paramı al."

Porter horluyordu. Tüfeğin patlayışı ve cebindeki paraların yürütülüşü sırasında da bir bebek gibi uyumayı sürdürdü.

Macon bahçeden dışarı çıktığında, güneş ekinek fabrikasının arkasında yokolmuştu. Yorgun ve sinirli, Onbeşinci Caddeneden aşağıya doğru yürüdü; günün son ışıklarıyla alacakaranlık arasında titreşen havada silüeti eriyen evlerinin birinin önünden geçerken bir göz attı. Şuraya buraya dağılmış evleri, önünde gözleri bağlı, bodur hayaletler gibi uzanıyorlardı. Onları bu ışıpta hiç sevmiyordu. Gündüzleri, insanın yüreğine güven

veriyorlardı; şimdiye ona ait değilmiş gibi durmaktaydılar. Evler adeta ona kendini bir yabancı, malsız-mülksüz bir gezgin gibi hissettirmek için işbirliğine girmişlerdi. Bu yalnızlık duygusuyla, kızkardeşinin evi önünden geçmek zorunda kalacağını bile bile Doktor Değil sokağına kestirne yoldan gitme kararını aldı. Kararan havada kendisini görmeyeceklerinden emindi. Bir bahçeyi geçerek, Pilate'in temeli yere oturmaktan çok, havalanmış gibi duran dar tek katlı bir evde yaşadığı Darling Sokağı'na ulaşan çiti izlemeye koyuldu. Parasını ödemediği için elektriği yoktu. Gazı da. Geceleri kızıyla birlikte evi mum ve kerosan lambalarının ışığıyla donatırdı; odun ve kömürle ısınıp yemek pişirirler, kuyudan çektikleri bir boruyla mutfaktaki lavaboya su taşır ve ilerlemenin sokakta biraz daha ötelere gitmek anlamını taşıdığı bir dünyada yaşarlardı.

Evi kaldırımından yirmi-yirınibeş metre kadar içeriye yedi ve dört dev çam ağacının ardına gizlenmişti; şiltelerine sapladığı iğneleri de bu ağaçlardan topluyordu. Çam ağaçları, kardeşinin ağzını getirdi aklına; genç kızlığında çam iğnelerini çiğnemeyi ne denli çok sever, ve bu yüzden de nasıl hep orman kokardı... On yıl kadar, kendi çocuğu gibi olmuştu kardeşi. Anneleri öldüğünde kasılan adalelerin ya da rahim suyunun yardımı olmaksızın, kendi başına çıkmıştı rahimden. Bu yüzden de, onu bildiği yıllar boyunca karnı sırtı kadar düz ve dayanıklıydı; göbük çukuru yoktu. İnsanları onun bu dünyaya normal kanallardan gelmediğine ikna eden de işte bu yokluktu; herhalde o hiçbir zaman ince, dokusal bir tüple güvenilir bir besin kaynağına bağlanan ılık ve sıvı bir ortamda yatmamış, yüzmemiş ya da büyümemişti. Macon ise bunun doğru olmadığını biliyordu, çünkü o oradaydı ve annesinin bacakları hareketsiz kaldığında ebenin gözlerini görmüştü. Ve öldü sandıkları bebeğin, başı önde, kendi göbük bağı ve sonunu da ardından sürükleyerek hareketsiz, sessiz, ve kayıpsız et mağarasından çıktığı sırada koyverdiği çığlıkları da duymuştu. Ama gerisi doğruydı. Bebeğin yaşam bağı kesildiğinde bağı sapı kuruyarak büzüldü ve geride varlığına ilişkin hiçbir iş bırakınadan düştü; küçük bir ağabey olarak kızkardeşine bakarken, bunun kel bir kafadan daha tuhaf olmadığını düşünürdü. Yeryüzünde olasılıkla onunkisine benzeyen bir başka karın olmadığını ancak onyediyedi yaşında, kız-

kardeşinden geri dönülmez bir şekilde ayrılmış, servete giden tüm yolları zorlarken öğrenecekti.

Şimdi, bahçesine yaklaşıırken, karanlığın evdekileri kendisini görmekten alakoyacağına güveniyordu. Yürürken soluna dahi bakmadı. Ama sonra bir müzik duydu. Şarkı söylüyorlardı. Hepsi. Pilate, Reba ve Reba'nın kızı, Hagar. Sokakta kimsecikler görünmüyordu, insanlar yemekteydiler, parmaklarını yalıyor, kahve fincanlarını üflüyor ve kuşkusuz Porter'in serüveninden ve Macon'un çatı katındaki deliyle korkusuz karşılaşmasından sözediyorlardı. Kentin bu kesiminde sokak lambaları da yoktu, yayalara yolu yalnızca ayışığı gösteriyordu. Macon, peşinden gelen seslere elinden geldiğince direnerek yürümeyi sürdürdü. Yöneldiği yerin -kendi evinin- görüntüsü bir kartpostal gibi gözlerinde canlandığında, yolun, müziğin kendisine ulaşamayacağı kısmına yaklaşıyordu: karısının dar, kısır omuzları, yılların arzusuyla kuruyakalmış kızları, yalnızca eleştirel ya da buyurgan bir sesle konuşabildiği oğlu. "Merhaba, baba." "Merhaba oğlum, gömleğin içeri sok." "Bir kuş ölüsü buldum, baba." "O pis şeyi ev sokma, oğlum..." Orada hiç müzik olmazdı, oysa bu gece bir parça müzik çekiyordu canı. Yakından ilgilenmediği ilk insandan.

Usulca geri dönüp Pilate'm evine doğru yürüdü. Pilate'in yönettiği bir parçayı söylüyorlardı. Diğer ikisi onun dizesini alıp geliştiriyorlardı. Güçlü kontraltosu, Reba'nın tiz sopranosu ve şimdilerde on-onbir yaşlarında olması gereken kızın, Hagar'ın yumuşak sesi, onu miknatısa tutulmuş bir halı çivisi gibi çekiyordu.

Macon, sese teslim olmuş, eve daha da yaklaştı. Konuşma ya da tanık istemiyordu, tek isteği üçünü dinlemek ve belki de görebilmekti; gözlerinin önüne tarlaları, yabancı hindileri, patiska giysileri getiren müziğin kaynağını daha yakından görebilmek. Yapabildiği kadar gürültüsüzce mum ışığının en hafif olduğu pencereye doğru süründü ve gözetlemeye koyuldu. Reba bir mutfak bıçağı ya da çakıyla ayak tırnaklarını kesiyordu, uzun boynu ta dizlerine dek eğilmişti. Kız çocuk, Hagar onun saçlarını örüyor, sırtı pencereye dönük olduğundan yüzünü göremediği Pilate ise çömlekte birşeyler karıştırıyordu. Belki de şarap mayası. Macon çömlektekinin yemek olmadığını biliyor-

du, çünkü o ve kızları çocuklar gibi yerlerdi. Canları ne çekiyorsa. Yemek sofrasında toplanmak gibi bir alışkanlıkları da yoktu. Pilate ekmek pişirebilir, ve her biri canı istediğinde üzerine biraz tereyağ sürüp onu yiyebilirdi. Ya da şarap imalinden kalma üzümleri veya şeftali yerlerdi günlerce. İçlerinden biri bir galon süt alırsa bitene dek onu içerler, ya da yine içlerinden biri akıl edip de bir-iki kilo domates veya birkaç koçan mısır getirirse bitirene dek onları yerlerdi. Elllerinde ne varsa, önlerine ne çıkarsa, canları ne çekerse onu yiyorlardı. Şarap satışından elde ettikleri gelir sıcak rüzgâr önündeki deniz suyu gibi buharlaşıp uçuyordu - Hagar için alınan teneke mücevherlere, Reba'nın erkeklere dağıttığı armağanlara ve kimbilir başka neler...

Pencerenin yanbaşıda, karanlıklara gizlenmiş dururken sinir bozukluğunun uçup gittiğini duyumsadı ve mumışığında şarkı söyleyen kadınların çabasız güzelliğini içine sindirmeye koyuldu. Reba'nın yumuşak profili. Hagar'ın gür saçları arasında gidip gelen eli ve Pilate. Onun yüzünü kendisinkinden daha iyi tanıyordu. Şimdi, şarkı söylerken yüzü bir maske kadar ifadesiz olmalıydı; tüm duygular yüz hatlarını terkederek sesine katılırlardı. Ama ne şarkı söylediği, ne de konuştuğu zamanlar yüzünün sürekli kıpırdaşan dudaklarıyla canlandığını biliyordu. Sürekli bir şeyler çiğnerdi. Bebekken, küçük bir kızken hep ağzında birşeyler olmuştu. Süpürge çalıları, kıkırdaklar, düğmeler, tohumlar, yapraklar, iplikler ve gözdesi lastik ve bulabildiği zaman silgiler. Ağzı küçük kıpırtılarla her dem canlıydı. Yakınında olduğunuz zamanlar gülümsüyor mu yoksa bir saman parçasını dişetlerinin dibinden diline mi aktarıyor, bilemezsiniz. Bir lastik parçasını yanağının içinden mi çıkarıyor, yoksa gerçekten gülümsüyor mu? Ön dişleriyle küçücük tohumları gevelerken uzaktan kendi kendine fısıldıyormuş gibi görünürdü. Dudakları teninden daha koyuydu; şarap ve yabanmersini lekeleri yüzüne kozmetik bir görüntü veriyordu-- Sanki dudaklarına çok koyu bir ruj sürmüş, parıltısını da parça gazeteyle almış gibi.

Macon anıların ve müziğin altında yumuşadığını hissediyordu ki, şarkı kesildi. Ortalığı sessizlik bürümüştü, ama Macon Dead yine de yerinden kıpırdamıyordu. Onları böyle ser-

bestçe gözetlemek hoşuna gidiyordu. Yerlerinden kımıldamıyordı. Yalnızca şarkı söylemeyi kesmişlerdi, Reba ayakta naklarını kesmeyi sürdürüyordu, Hagar saçlarını örüp örüp çözüyor, Pilate ise karıştırınasını sürdürürken salkımsöğüt gibi sallınıyordu.

İKİNCİ BÖLÜM

İri Pacard'ın sessiz ve düzenli bir işleyişle anayoldan sapması bir tek Lena olarak bilinen Magdalene ile First Corinthians'ı sevindirdi. Otomobilin lüksü bir tek onlara serüven duygusu ve coşku veriyordu. Her ikisinin de, yanlarından uçup giden yaz manzarasını izleyebilecekleri birer penceresi vardı. Ve her ikisi de güçlü bir arabacının yönettiği bir kraliyet arabasında giden birer prenses olduklarına inanacak kadar küçük ve büyüdü. Arka koltukta, Macon ve Ruth'un dikkatlerinden uzak, rugan ayakkabılarını çıkarmış, çoraplarını dizlerine dek indirmiş, sokaklarda yürüyen erkekleri kolluyorlardı.

Ailenin pazar öğleden sonraları çıktığı bu otomobil gezileri Macon için, oyalanamayacağı ölçüde ciddi ayinler haline gelmişti. Bunlar onun için daha çok başarılı bir adam olduğunu kanıtlama gösterileriydi. Ruth içinse bunlar tüm ailesini sergilediği daha alçakgönüllü ayinlerdi. Küçük oğlan içinse salt eziyetten ibaretti. Ön koltukta anası ile babası arasına sıkışmış, yalnızca arabanın önünde yan yatmış kanatlı kadını görebiliyordu. Yol boyunca annesinin kucağına oturması yasaktı; Ruth istemediği için değil, babası karşı çıktığı için. Dolayısıyla ancak güvercin gibi koltukta dizleri üzerinde doğrulup arka camdan baktığında anne ve babasının kucakları, elleri, ayakları, kontrol paneli ve Pacard'ın burnundaki kanatlı kadının dışında birşeyler görebiliyordu. Ama gidiş yönünün tersine bakınak onu tedirgin ediyordu. Körlemesine uçmak, nereye gittiğini bilmemek gibi birşeydi, bundan da rahatsız oluyordu. Geçtikleri ağaçları, otomobilin geride bıraktığı mekanlarda yokolan evleri ve çocukları görmek istemiyordu.

Macon Dead'in Pacard'ı Doktor Değil Sokağı'nı yavaşça kat ederek kentin (sonradan çok kan döküldüğü için Kan Bankası

adını alacak olan) aşığı mahallelere ulaştı. ve zengin beyazların oturduğu mahallere doğru yöneldi. Arabayı gören kimi karaderililer gösterişi, saygınlığı karşısında iç geçirdiler. 1936 yılında aralarından pek azı Macon Dead kadar iyi yaşıyordu. Diğerleri ailenin geçişini az biraz kıskançlıkla karışık eğlentiyle izlediler, çünkü Macon'un geniş, yeşil Pacard'ı bir arabanın ne olması gerektiğı konusundaki hiçbir düşüncelerine uymuyordu. Saatte asla yirini mili geçmez, gazı hiç bir zaman köklemez, birinci vitesteyken gaz verip oradan geçen yayaların yüreklerinin ağzına getirmezdi. Lastiğı hiçbir zaman patlamamış, benzini bitmemiş, hiçbir zaman oniki sırıktan oğlana arabasını tepeye doğru ya da kadirının üstüne ittirmemişti. Kapısını hiçbir zaman iple bağlamamış, hiçbir yeniyetme kaportasına atlayıp sokağın başına dek üzerinde gitinenin keyfini sürememişti. Kimseye selam vermez, kimseden selam almazdı. Bir arkadaşıyla selamlaşmak ya da gülüşmek üzere aniden frene basıp arabasını geri aldığı da görölmemiştir. Açık camlarından şimdiye dek hiç bira şişesi ya da dondurına külâhı atılmamıştı. Ne de küçük çocuk dışarıya işlemeye tutulmuştu. Arabasını yapabildiğince yağmurdan korumuştı ve Sonny'nin dükkânına hep yürüyerek giderdi; araba, pazar gezintileri içindi. Dahası, kötü evlere gittiğı ya da arasıra elverişıli ya da yalnız bir kiracıyla yattığına dair dedikodular dolaşmasına karşın, arka koltuğa bir kadın atmış olması da bir hayli kuşkuluydu. Lena olarak bilinen Magdalene ile First Corinthians'in canlı ve tarayan gözlerinin dışında Pacard'ın yaşamış bir hayatı yoktu. Dolayısıyla ona Macon Dead'in cenaze arabası derlerdi.

First Corinthians parmaklarını saçlarında gezdirdi. Uzun, açık, ıslak kum renkli saçları vardı kızın. "Belirli bir yere gidiyor muyuz, yoksa öylesine mi dolaşıyoruz?" Gözleri sokakta gezinen erkek ve kadınlardaydı.

"Dikkat et, Macon. Burada hep yanlış yola giriyorsun." dedi Ruth arabanın sağ tarafından yumuşak bir sesle.

"Sen mi kullanmak istiyorsun?" diye sordu Macon.

"Araba kullanmadığını pekala biliyorsun."

"O zaman beni rahat bırak."

"Olur, ama sonra sakın kabahati bende bulma..."

Macon usulca yerleşim bölgelerinden birine yönelen sol ta-

raftaki caddeye saptı.

"Baba? Bir yere mi gidiyoruz?"

"Honoré," dedi Macon.

Lena olarak bilinen Magdalene çoraplarını biraz daha aşağıya indirdi. "Göle mi? Orada ne var ki? Orada hiçbir şey yok. Hiçkimse."

"Bir plaj mahallesi var, Lena. Baban orayı bir görnek istiyor." Ruth yeniden söze girdi.

"Neden ki? Hep beyazların evleri var orada," dedi Lena.

"Yalnız beyazların evleri değil. Bazı boş arsalar da var. Öte taraftakiler. Zenciler için yazlık evler yapılabilir oraya. Plaj evleri. Söylediğimi anlıyor musun?" Macon dikiz aynasından kızına baktı.

"Kim oturabilir ki? Hangi zenci iki evi alabilecek paraya sahip?" dedi Lena.

"Rahip Coles alabilir, Dr. Singleton da," diye düzeltti onu Corinthians.

"O avukat da. Adı neydi?" Ruth dönüp Corinthians'a baktı, kız başını öte yana çevirdi.

"Sanırım Mary de." Lena güldü.

Corinthians soğuk bir edayla kızkardeşine baktı. 'Babam barcı kadına ev satmaz. Baba, barcı bir kadının komşusu olmamızı ister misin?'

"Oranın sahibi o, Corinthians," dedi Ruth.

"Neyin sahibi olduğu umurumda değil. Ben onun kişiliğinden söz ediyorum. Baba?" Corinthians onay beklercesine babasına doğru eğildi.

"Çok hızlı gidiyorsun; Macon." Ruth ayakkabısının tabanını döşemeye bastırdı.

"Eğer araba kullanışım hakkında birşey daha söylersen, eve yürürsün. Çok ciddiylim."

Lena olarak bilinen Magdalene öne doğru kaykılıp elini annesinin omzuna koydu. Ruth birşey söylemedi. Küçük oğlan kontrol panelinin altına doğru bir tekme savurdu.

"Yapma şunu!" dedi Macon.

"Tuvalete gitmem gerekiyor," dedi oğlu.

Corinthians başını tuttu. "Aman tanrım."

"Ama evden çıkmadan önce gittin," dedi Ruth.

"Gitmem gerekiyor." Mızıldanmaya başlamıştı.

"Emin misin?" diye sordu annesi. Gözlerini ona çevirdi. "Galiba dursak iyi olacak," dedi Ruth ortaya. Gözleri çevrelerindeki çayırları tarıyordu.

Macon hız kesmedi.

"Bir yazlık mı alacağız, yoksa mük mü satıyorsun?"

"Hiçbir şey satmıyorum. Önce satın alıp sonra kiralamayı düşünüyorum," diye yanıtladı Macon.

"Ama **biz**-"

"Gitmem gerekiyor," dedi küçük çocuk.

"- de orada yaşayacak mıyız?"

"Belki de."

"Yalnız başınıza mı? Başka kimler olacak?" Corinthians çok ilgilenmişti.

"Bunu şimdi söyleyemem. Ama birkaç yıl içinde -belki beş, belki on- birçok zencinin buralarda ev alabilecek parası olacak. Bir sürü. Bunu bir yere yaz."

Lena olarak bilinen Magdalene derin bir soluk aldı. "İleride kenara çekebilirsin baba. Yoksa koltuğu batıracak."

Macon aynadan onu süzdü, yavaşladı. "Onu kim götürecektir?" Ruth kapının koluyla oynadı. "Sen değil," dedi Macon ona.

Ruth kocasına baktı. Dudakları aralandı, ama birşey söylemedi.

"Ben de değil," dedi Corinthians. "Ayağımda yüksek ökçeli ayakkabılar var."

"Haydi," diye iç geçirdi Lena. Arabadan inip yolun kenarındaki ağaçların ardında kayboldular.

"Sence gerçekten buralara kentten çok sayıda zenci -iyi zencileri kastediyorum tabii- yerleşebilecek mi?"

"Bu kentten olmaları gerekmez ki, Corinthians. İnsanlar yazlıklarına arabalarıyla gelebilirler. Beyazlar hep öyle yapıyor." Macon parnaklarıyla ağır ağır giden arabanın direksiyonunda trampet çalıyordu.

"Zenciler sudan hoşlanmaz," diye kıkırdadı Corinthians.

"Eğer sahip olurlarsa severler," dedi Macon. Camdan baktığında Lena olarak bilinen Magdalene'in ağaçların arasından çıkageldiğini gördü. Elinde iri, renkli bir çiçek demeti, yüzün-

deyse öfke vardı. Solgun mavi elbisesinde parmak parmak su lekeleri uzanıyordu.

"Beni ıslattı," dedi. "Beni ıslattı, anne." Sesi ağlamaklıydı.

Ruth dilini şaklattı.

Corinthians güldü. "Zencilerin sudan hoşlanmadığını söylemiştim."

Kasıtlı yapmamıştı. İşini bitirmeden olmuştu işte. Ablası çiçek toplamak için ondan uzaklaşmış, sonrada geri dönmüş, ayak seslerini duyunca işini bitirmeden arkasına dönüvermişti, ardında olup bitenler üzerinde yoğunlaşmayı bir alışkanlık haline getiriyor gibiydi. Sanki bir geleceği olmayacakmış gibi.

Ama geleceği gelmese de şimdiki zaman uzadı durdu ve Pa-card'daki tedirgin küçük çocuk okula başladı. Oniki yaşına geldiğinde kendisini yalnızca kurtarmakla kalmayıp, geçmişinde olduğu kadar geleceğinde de rol alacak kadınla tanışmasını sağlayan delikanlıyla karşılaştı.

Gitar onu tanıdığını söylemişti. Hatta evine bile gitmişti.

"Orası neye benziyor?" diye sordu, Sütçü.

"Parlak," diye yanıtladı onu Gitar. "Parlak ve kahverengi. Ve kokuyor."

"Kötü bir koku mu?"

"Bilmiyorum. Onun kokusu. Göreceksin."

Babasının kızkardeşi -babasının yanına yaklaşmasını yasakladığı kadın- üzerine tüm o inanılmaz, ama olası öyküler, ikisini de büyülüyordu. Her ikisi de gerçeği öğrenmeden bir gün daha geçirmek istemiyorlar ve kendilerinin buna hakları olduğuna inanıyorlardı. Bir kere Gitar onu zaten tanıyordu, Sütçü'yse, yeğeniydi.

Evine vardıklarında, uzun kollu, uzun etekli kara giysileriyle merdivenlerde bacaklarının açmış oturur buldular onu. Saçını da kara bir başörtüsüyle gizlemişti ve uzaktan yalnızca soyduğu portakalın gözalıcı turuncusunun ayırdedebiliyorlardı. Dik açılardan oluşmuştu sanki, hele dirsekleri ve dizleri. Ayaklarından biri doğuyu, diğeri batıyı gösteriyordu.

Yaklaşıp kulağından sarkan pirinç kutuyu ayrımsadıkça, Sütçü ne küpenin, ne dik açılı kara giysilerin, hiçbir şeyin -hatta ne babasının bilgeliğinin, ne de dünyanın onun karşısındaki

sakiniminin- kendisini ondan uzaklaştıramayacağını kavradı.

Daha büyük ve halen lise öğrencisi olan Gitar, genç arkadaşının boğuşmakta olduğu sıkılganlığı çoktan geride bırakmış olarak, ilk söz alan oldu.

"Selam."

Kadın başını kaldırdı. Önce Gitar'a, ardından da Sütçü'ye.

"Bu ne biçim söz böyle?" Sesi ince, ama çakıllıydı. Sütçü gözlerini portakalla uğraşan parmaklarına dikmişti. Gitar sırtıp omuz silkti. "Merhaba demek."

"O zaman ne demek istiyorsan onu söyle."

"Hiç. Sadece geçiyorduk."

"Daha çok kalıyora benziyorsunuz."

"Eğer bizi burada istemiyorsanız, Bayan Pilate, gideriz." Gitar yumuşak bir sesle konuşmuştu.

"İsteği olan ben değilim. Birşeyler isteyen sizsiniz."

"Size birşey sormak istiyoruz," Gitar kayıtsızı oynamayı bırakmıştı. Kadın son derece dolaysızdı, ona ayak uydurmak için kişinin konuşmasını kollaması geriyordu.

"Sor bakalım."

"Biri sizin göbük deliğiniz olmadığını söyledi."

"Sorun bu mu?"

"Evet."

"Soruya pek benzemiyor. Bana daha çok bir yanıt gibi geldi. Soruyu sor."

"Var mı?"

"Ne var mı?"

"Göbük deliğiniz var mı?"

"Yok."

"Ne oldu ona?"

"Tamam, pes." Turuncu kabukları kucağına atıp portakalı yavaşça ayırdı. "Şimdi ben bir soru sorabilir miyim?"

"Tabii."

"Küçük arkadaşın kim?"

"Sütçü."

"Konuşur mu?" Pilate bir dilim portakal yuttu.

"Evet. Konuşur. Birşey söyle." Gitar gözlerini Pilate'dan ayırmadan Sütçü'ye bir dirsek darbesi indirdi.

Sütçü derin bir soluk aldı, tuttu ve konuştu. "Selam."

Pilate güldü. 'Siz dünyada ipe çekilmemiş en aptal zenciler olmalısmız. Okullarda ne öğretiyorlar sizlere? Saygın bir insana 'selam' derseniz kalkıp ağzınızı burnunuzu dağıtması gerekir.'

Çok utanmıştı. Biraz sıkılacağını kestirebiliyordu, ama böylesi bir utanç duyumsayabileceğini tahmin etmezdi. Çirkin, pis, yoksul ve ayyaş olan berikiydi. Altıncı sınıftaki arkadaşlarının alay ettikleri ve çirkinliği, sefaleti, pisliği ve şarabı yüzünden nefret ettiği hala - kraliçe.

Oysa şimdi o okuluyla, öğretmenleriyle, kendisiyle dalga geçiyordu. Dahası, herkesin anlattığı kadar yoksul görünmekle birlikte, gözleri bunu doğrulamıyordu. Üstelik pis de değildi; pasaklı evet, ama pis değildi. Tınaklarının beyazı, fildişi gibiydi. Ve eğer bildiği birşey varsa, bu kadın sarhoş filan değildi. Tabii güzel olduğunu öne sürmek mümkün olamazdı, ama onu bütün gün seyredebilirdi: portakal dilimlerinin beyaz ipliklerini ayıklayan parmakları, makyajlıymış gibi duran koyu renkli dudakları, küpesi... Ve ayağa kalktığında, nutku tutuldu. Babası boyundaydı; kafası ve omuzları onunkilerden daha genişti. Giysisi sandığı kadar uzun değildi; etekleri baldırlarına dek geliyordu ve altından bağları çözülmüş erkek ayakkabıları ve gümüşü kahverengi bilekleri gözüküyordu.

Portakal kabuklarını kucağına düştükleri gibi tutuyordu; merdivenlerden inerken kasıklarını tutuyorunuş gibi görünmesi, bundandı.

"Baban bundan hoşlanmaz. Budalaları sevmez o." Bir elinde portakal kabukları, bir eli kapının tokmağında, keskin bakışlarla Sütçü'yü süzdü. "Babanı tanıyorum. Seni de tanıyorum."

Yeniden Gitar konuştu. "Babasının kardeşi misiniz?"

"Tek kardeşi. Hayattaki son üç Dead."

O ilk aptalca "Selam"dan sora ağzından tek sözcük çıkmayan Sütçü'nün bağırtısı yükseldi. "Ben Dead'im! Annem Dead! Kızkardeşlerim de, tek Dead'ler siz değilsiniz!"

Daha bağıırırken adı hakkında birden böyle savunucu kesilişine, onu böyle sahiplenişine kendi de şaşırmıştı. Soyadından daima nefret etmişti, adından ve Gitar'la arkadaş olana dek lakabından da. Ama Gitar'ın ağzında zekice ve olgun duruyordu. Şimdiyse, bu tuhaf kadının karşısında adı gerçek bir kişisel gu-

rur konusuyunuş ve kendisi yalnızca ait olmakla kalmayıp köklü haklara da sahip olduğu çok özel bir gruptan dışlanmak istiyormuşcasına davranmıştı.

Bağirtisini izleyen ve neredeyse yürek atışlarının duyulduğu sessizliğin ardından, Pilate güldü.

"Hepiniz lop yumurta mı istiyorsunuz?" diye sordu.

Çocuklar birbirine baktı. Hızlarını kesmişti. Yumurta istemiyorlardı, ama onunla olmayı, göbeği olmayan, uzun, kara bir ağaca benzeyen bu tek küpeli hanımın şaraphanesine girmeyi istedikleri. sugötürmezdi.

"Hayır. teşekkürler, ama bir bardak su içebiliriz," diye gülümsedi ona Gitar.

"Haydi, içeri girin." Kapıyı açtı, hem boş hem de tıklım tıklım görünen geniş, güneşli odaya girdiler peşisıra. Tavandan yosun yeşili bir çuval asılmıştı. Heryerde şişelerin ağzına tıktırılmış mumlar vardı, duvarlar gazete ve dergilerden kesilip içilenmiş makale ve resimlerle doluydu. Ama sallanır bir koltuktan, iki düz arkalı iskemleden, iri bir masadan, bir lavabo ve bir sobadan başka mobilya yoktu odada. Çam kokusu ve mayalanan meyva kokusu herşeye egemendi.

"Bir tane denemelisiniz. Tam kıvamında yapmayı biliyorum. Beyazlarının kımıldamasını sevmem. Sarısı da yanıuşak olmalı ama cıvık değil. Islak kadife kıvamında. Neden bir tane denemiyorsunuz?"

Portakal kabuklarını, evdeki nesnelerin çoğu gibi başka bir amaçla yapılmış olan geniş çömleğin içine attı. Şimdi kuru lavabonun başına dikilmiş, tencere olarak kullandığı mavi-beyaz bulaşık tasının içine su pompalıyordu.

"İmdi, suyla yumurta birbirleriyle eşit şartlar altında karşılaşmalı. Biri diğerine baskın çıkmalı. İkisinin de ısısı aynı olmalı. Önce suyun soğukluğunu biraz kırıyorum. Yalnızca soğukluğunu. Yumurtalar oda sıcaklığında olduğundan, suyu da ılıştırmıyorum. Ama işin sırrı kaynamada. Küçük köpükler su yüzüne çıkmaya başladığında, tam bezelye iriliğini tutmalarına dikkat etmeli. İşte tam o an, tencereyi ateşten alıyorum. Ateşi söndürmüyorum, sadece tencereyi ateşten alıyorum. Ondan sonra tencerenin üstünü gazete kağıdıyla örtüyorum, .ondan sonra da yapmam gereken bir işe bakıyorum. Kapıya bakmak

ya da kovayı boşaltıp avluya çıkarmak gibi. Ben genellikle tuvalete gidiyorum. Ama uzun kalmaya değil ha. Kısa bir süre için. İşte bunların hepsini yaparsanız, mükemmel lop yumurta elde edersiniz.

"Yemek pişirdiğim zamanlar babamın önüne koyduğum iğrençlikleri hatırlıyorum. Baban-" parmağını Sütçü'ye çevirmişti, "beş paralık yemek yapamazdı. Bir keresinden ona vişneli turta yapmıştım. Daha doğrusu yapınaya çalışmıştım. Macon iyi bir çocuktur ve bana çok iyi davranırdı. Keşke onu o zamanlar tanıyabilseydin. Sana gerçekten iyi bir dost olurdu; banyo olduğu gibi."

Sesi Sütçü'nün aklına çakıtaşlarını düşürdü. Birbiriyle çarpışan küçük, yuvarlak çakıtaşlarını, Belki boğuk sesliydi, belki de sözcükleri söyleyiş tarzındandı; onları hem uzatıyor hem de yutuyordu. İçerideki çam ve şarap kokusu sarhoşlatıcıydı, pencerelerden içeri boşalan güneş de; tüm odayı çepeçevre saran pencerelerden hiçbirinde ne bir perde, ne de bir gölgelik bulunmuyordu. Kapının iki yanında birer, lavabo ve sobanın iki yanında da birer, karşı duvardaysa iki pencere vardı. Dördüncü duvarın arkasında yatakodaları olmalı, diye düşündü Sütçü. Çakıtaşlı ses, güneş şarabın uyuşturucu kokusu çocukları zayıf düşürmüştü, hoş bir yarı sarhoşluk duygusu içinde oturup onun bitmez tükenmez konuşmasına dalıp gittiler.

"Baban olmasaydı bugün ben burada olmazdım. Annemin rahminde ölür, giderdim. Ya da ormanda. Orman ve karanlık kesin öldürürdü beni. Ama o canımı kurtardı; bak, yumurta pişiriyorum burada. Babamız ölmüştü. Onu iki metre havaya uçurmuşlardı. Çitin üzerine oturmuş, onları bekliyordu; arkadan dolaşıp iki metre havaya uçurdular. Circe'nin büyük evini terkettiğimizde gidecek bir yerimiz yoktu, o yüzden ormanda yaşamaya başladık. Çiftlikler bölgesi. Ama birgün babamız geri döndü. Önce onun olduğuna inanmadık, iki metre havaya uçtuğunu ikimiz de gözlerimizle görmüştük. O sıralar kaybolmuştuk. Hele o karanlık! Karanlığın tek renk olduğunu düşünürsünüz, ama değildir. Beş-altı çeşit karanlık vardır. Bazıları ipek gibidir, bazıları yünlü. Bazılar bomboş. Bazıları parmaklara benzer. Ama yerinde durmaz. Bir çeşit karadan ötekine değişir durur. Birşey için kapkara demek, bir şey için yeşil demeye

benzer. Hangi yeşil? Şişelerimin yeşili mi? Çekirge yeşili mi? Salatalık, turp yeşili mi yoksa fırtınadan hemen önceki gökyüzünün yeşili mi? İşte gece karası da öyledir. Gökkuşağı olabilir.

"Evet, kaybolmuştuk, rüzgâr vardı ve babamızın sırtı önümüzde, yürüyorduk. Korkmuştuk; Macon korktuklarınızın hiçbirinin gerçek olmadığını söyleyip duruyordu. Seni korkutan şey gerçek olsa ne olur, olmasa ne olur? Bir keresinde Virginia'da bir adamla karısının yanında çamaşırcı olarak çalışıyordum. Bir akşamüstü koca titreyerek mutfığa geldi, benden kahve istedi. Ona ne olduğunu, neye uğradığını sordum; o kadar kötü görünüyordu ki. Ne olduğunu bilmediğini ama kendisini uçurumdan yuvarlanacakmış gibi hissettiğini söyledi. Bir kâğıt kadar düz sarı-beyaz-kırınızı muşamba döşemenin üzerinde duruyor ve düşünmek için kapıya, sandalyeye tutunuyordu. Mutfakta uçurum olmadığını söylemek için ağzımı açtım. Sonra da o ornanı anımsadım. Hepsini yenibaştan duyumsadım. Dolayısıyla da adama düşmemesi için onu tutabileceğimi söyledim. Arkasına dolaşp kollarımı göğsüne doladım. Kalbi yeleşimin altında kızışmış bir teke gibi atıyordu. Ama yavaş yavaş sakinleşmeye başladı."

"Hayatını kurtarmışsınız," dedi Gitar.

"Hiç de değil. Ben onu koyverineden karısı geldi. Bana ne yaptığımı sordu, ben de anlattım."

"Neyi? Ne dediniz?"

"Gerçeği. Onu uçurumdan düşünesin diye tuttuğumu."

"O an atlamayı isterdi herhalde. Size inandı mı? Bana size inandığını söylemeyin sakın."

"Hayır, başlangıçta inanınadı. Ama kollarımı çözünce adam taş gibi yere kapaklandı. Gözlükleri, ağzı burnu dağıldı. Yüzüstü düştü. Ve ne oldu biliyor musunuz? O kadar ağır düştü ki. Ayakta durduğu anla yüzünü yere vurduğu an arasında tam üç dakika geçtiğine yemin edebilirim. Uçurum gerçek miydi, değil miydi bilemeyeceğim ama, düşmesi tam üç dakika sürdü."

"Öldü mü?" diye sordu Gitar.

"Hem de nasıl."

"Babanızı kim vurdü? Onu birilerinin vurduğunu söylemişsiniz, değil mi?" Gitar büyülenmiş gibiydi, gözleri ışıldıyordu.

"Havaya, iki metre..."

"Kim?"

"Kim olduğunu ve neden yaptığını bilmiyorum. Sadece bildiklerimi söylüyorum. Ne, neden, nerede."

"Nerede olduğunu da söylemediniz."

"Söyledim. Bir çitin üzerinde."

"Çit neredeydi?"

"Çiftliğimizde,"

Gitar güldü, ama gözlerindeki hummalı pırıltılarda fazlaca neşe belirtisi yoktu. "Çiftlik neredeydi?"

"Montour yöresinde."

"Nerede"yi bir kenara bıraktı. "Peki ne zaman?"

"Orada- çitin üzerinde otururken."

Gitar sabrı taşmak üzere olan bir dedektif gibiydi. "Hangi yıl?"

"İrlandalıları sokaklarda avladıkları yıldır. Silahlar ve mezar-cılar için iyi bir yıl olmuştu. Bunu biliyorum." Pilate masının üzerine bir fıçı kapağı koydu. Sonra yumurtaları bulaşık tası-
dan alıp soymaya koyuldu. Ağzında bir portakal çekirdeğini çe-
virirken dudakları kıpırdıyordu. Yumurtalar açılıp yumuşak
kırmızımtrak sarılarını ortaya çıkartana dek konuşmadı. "Bir
sabah güneş gökyüzünde yeni yükselmeye başlamıştı ki uyan-
dık. Ortalık pırıl pırıldı. Ve masmavi. Annemin bonesinin kur-
deleleri gibi mavi. Şu gökyüzü parçasını görüyor musunuz?"
Pencereden dışarıyı işaret ediyordu. "Cevizlerin hemen arkasın-
daki. Görüyor musunuz? İşte tam orada."

Başlarını çevirip evlerin ve ağaçların adında uzanan gökyü-
zünü gördüler. "İşte tam o renk," dedi. önemli birşey keşfetmiş-
cesine. "Annemin kurdelelerinin renginde. Adını bilmem ama,
kurdelelerinin rengini nerede olsa tanırım. Ölümünden sonra
babam adının söylenmesini yasakladı. Herneyse, daha gözleri-
mizin çapaklarını temizlemeden, ortalığa iyice bakmadan, bir
kütüğün üzerinde oturur gördük onu. Tam güneş ışığında. Ona
seslendik, ama o ötelere bakıyordu; bize hem bakıyor hem de
bakmıyor gibiydi. Yüzünde bizleri korkutan birşeyler vardı.
Sualtında birinin yüzüne bakıyormuş gibi. Babam bir süre son-
ra ayağa kalkıp ormanın içlerine doğru yürüdü. Biz olduğumuz
yerde, kütüğe bakarak kalakaldık. Yapraklar gibi tirtir titreşi-
yorduk."

Pilate yumurta kabuklarını küçük bir yığın halinde topladı, parmaklarıyla havayı yelpazeliyordu bir yandan da. Çocuklar öykünün geri kalan kısmını kaçırmamak için ağızlarını açmadan dinliyorlardı; bir yandan da anlatmayı keserse sessiz kalmaktan korkuyorlardı.

"Yapraklar gibi," diye mırıldandı. "Tıpkı yapraklar gibi."

Sonra birden başını kaldırıp baykuş gibi bir ses çıkardı. "Yuhuu! Geliyorum!"

Ne Gitar ne de Sütçü kimsenin yaklaştığını duymamış ya da görmemişti. Ama Pilate fırlayıp kapıya koştu. Ne ki o açamadan önce kapı bir tekineyle açıldı, Sütçü bir kızın eğik sırtını gördü. Koca bir sepet dolusu böğürtlen çalısı benzeri birşeyler taşıyor, bir başka kadın da sepeti öbür taraftan itekliyordu. "Eşiğe dikkat et yavrum."

"Tamam," dedi kız. "İt."

"Tam zamanında," dedi Pilate. "Güneş neredeyse batar."

"Tommy'nin kamyonu bozuldu," dedi kız, soluk soluğa. İki si sepeti odaya sokınayı başarinca kız sırtını doğrulttu ve onlara döndü. Ama Sütçü'nün yüzünü görmesine gerek yoktu; sırtından âşık olmuştu kıza.

"Hagar," diye odaya bakındı Pilate. "Bu kardeşin, Sütçü. Bu da onun arkadaşı. Adın neydi, tatlım?"

"Gitar."

"Gitar mı? Çalışıyor musun?"

"Kardeşi değil. Öyle değil mi bebeğim?"

"Hayır," dedi Hagar. "Farklı."

"Gördün mü? Farklı."

"Fark nedir, Reba? Herşeyi biliyorsun madem ki."

Reba gözlerini tavana dikti. "Kardeş aynı anadan doğan ya da aynı-"

Pilate sözünü kesti. "Ben kavranışındaki farklılığı soruyorum. Her ikisine de aynı şekilde davranmaz mısın?"

"Konu o değil ki anne."

"Sen sus, Reba. Hagar'la konuşuyorum."

"Evet anne. İkisine de aynı davranırsın,"

"Peki, arada bir fark yoksa neden ikisi için ayrı sözcükler kullanılıyor?" Reba ellerini kalçalarına dayamış, gözlerini iri iri açmıştı.

"O sallanır koltuğu buraya koyun," dedi Pilate. "Eğer yardım etmezseniz, yerlerinizden vazgeçmek zorunda kalacaksınız, çocuklar."

Kadınlar, kısa, dikenli dalları üzerinde duran böğürtlenlerle dolu sepetin etrafını çevirdiler.

"Ne yapacağız?" diye sordu Gitar.

"Böğürtlenleri ezmeden dallarından kopartın. Reba, sen de öbür çömleği getir."

Hagar saç başı dağılmış, çevresine bakındı. "Neden arka odadan bir yatak getirmiyoruz? Hepimiz üstüne oturabiliriz."

"Ben yere oturabilirim," dedi Pilate, yere bağdaş kurarken, ve sepetten bir dal çekti. "Hepsi bu kadar mı?"

"Hayır," dedi Reba, dev bir çanağı yuvarlaya yuvarlaya yaklaştırırken. "Dışarıda iki sepet daha var."

"Onları da içeri getirirseniz iyi olur. Çok sinek çekiyorlar."

Hagar kapıya yönelirken Sütçü'ye bir işaret yaptı. "Gel bakalım, kardeşim. Bana yardım edebilirsin."

Sütçü yerinden fırlarken sandalyesini devirdi, ve Hagar'ın peşine düştü. Hayatında gördüğü en hoş kızdı o. Kendisinden çok daha büyüktü. Gitar yaşlarında olmalıydı; belki onyedi. Uçuyormuş gibi hissediyordu kendini; her zamankinden çok daha canlı ve uçuyormuş gibi. Hagar'la birlikte iki sepeti avludan odaya taşıdılar. En az kendisi kadar güçlü kuvvetliydi kız.

"Dikkatli ol, Gitar. Yavaş. Eziyorsun onları."

"Onu rahat bırak, Reba. Önce hissetmeyi öğrenmesi gerekiyor. Çalışıyor musun, diye sormuştum. Sana bu yüzden mi Gitar diyorlar?"

"Çaldığımdan değil. Çalmak isterdim. Çok küçükken. O yüzden."

Gitarı nerede görmüştün ki?"

"Memleketimde, Florida'da bir yarışmada. Annem beni kente götürdüğünde görmüştüm. Bebeğim daha. Kavanozda kaç boncuk olduğunu tahmin edip bir gitar kazandığın bir yarışmaydı. Ağlamışım. Sonra da hep onu sayıklamışım."

"Reba'yı çağırmalıydın. O sana alırdı."

"Alamazdın. Boncukların sayısını bilmek zorundaydın."

"Duydum. Reba bilirdi. Reba hep kazanır. Şimdiye kadar hiçbir yarışmayı kaybetmedi."

"Sahi ini?" Gitar gülümsedi, aına kuşkuluydu. "Şanslı mı?"

"Tabii şanslıyım," diye sırtıttı Reba. "İnsanlar piyangolarını hep bana çektirir, hangi numaraya oynamak gerektiğini bana sorarlar. Talihleri de genellikle yaver gider; kendim içinse hep kazandım. Kazanmak istediğim herşeyi kazandım; hatta kazanmak için uğraşmadığım bir sürü şeyi de."

"Öyle bir an geldi ki, kimse ona eşya piyangosu bileti satmak istemiyor. Yalnızca kendilerininkini çekmesini istiyorlar."

"Şunu görüyor musun?" Reba elini giysisinden içeri sokup ipe bağlı pırlanta bir yüzük çıkardı. "Bunu geçen yıl kazandım. Neydi anne?"

"Beşyüzbininci."

"Beşyüz... hayır, söyledikleri bu değildi."

"Yarım milyon dediler."

"Tamamı. Sears ve Roebuck'a giren yarım milyonuncu kişi benmişim." Sesi neşeli ve gururluydu.

"O kadar kötü gözüküyordu ki, ona vermek istemediler," dedi Hagar.

Gitar şaşırınıştı. "O yarışınayı hatırlıyorum. ama bir karaderilinin kazandığına dair birşeyler söylendiğini anımsamıyorum hiç." Gerçek bir sokak çocuğu olan Gitar, kentte bütün olan biteni bildiğine inanırdı.

"Kimse bilmiyor. Dükkana gelecek insanı bekleyen fotoğrafçılar filan da vardı. Ama gazeteye benim resmimi koymadılar. Annemle birlikte baktık, değil mi?" Onay için Pilate'a baktı, sonra devam etti. "İkinci ödülü kazanan adamın resmini koydular. Savaş bonusu kazanmıştı. Beyazdı."

"İkinci ödülü mü?" diye sordu Gitar. "Ne biçim 'ikinci ödül'? Ya yarın milyonuncu kişisindir, ya da değilsindir. Yarım milyonuncudan -bir- sonraki olamaz ki."

"Eğer kazanan Reba'ysa, olabilir," dedi Hagar. Bir ikinci seçmelerinin tek nedeni, onun birinci olmasıydı. Ve ödülü ona vermelerinin tek nedeni de fotoğraf makinalarıydı."

"Onlara neden Sears'a gittiğini de söylesene, Reba."

"Tuvalet arıyordum. Reba başını geriye doğru atarak bir kahkaha koyverdi. Elleri böğürtlenden kapkara olmuştu, gözündeki yaşları sildiğinde lekeyi burnundan yanaklarına doğru yaydı. Pilate ya da Hagar'dan çok daha hafif olan Reba'nın göz-

leri bir bebeğinkiler kadar saftı. Üçünün görüntüsü de tasasızdı, ama Pilate ve Hagar'ın yüzlerine kargaşa ve dahası sinmişti. Açık, sivilceli cildi ve saygılı tavırlarıyla bir tek Reba, yalınlığını budalalık olarak sergiliyordu.

"Kentte karaderililerin kullanabileceği yalnızca iki tuvalet var: Mayflower Lokantası ve Sears. Sears daha yakındı. Allah-tan doğanın fazla acelesi yoktu. Pırlantayı göndermek için adı-mı, adresimi almaları onbeş dakika sürdü. Ama göndürmelerine karşı çıktım. Sürekli soruyordum: bu gerçekten bir yarışmamı? Siz inanmıyorum."

"Seni oradan çıkarmak bir pırlanta yüzüğe patladı. Hele başına toplanan kalabalıkla," dedi Hagar.

"Yüzüğü ne yapacaksın?" diye sordu Sütçü.

"Takacağım. ender olarak sevdiğim birşeyi kazanırım."

"Kazandığı herşeyi verir," dedi Hagar.

"Bir erkeğe," diye tamamladı Pilate.

"Hiçbirini alakoymadı..."

"Kazanmak istediği de o zaten - bir erkek..."

"Noel Baba'dan beter..."

"Talih olmayan, garip bir talihi var..."

"Yılda bir kez gelir o..."

Hagar ve Pilate, konuşmayı herbiri kendi yönünde çekiştiriyorlar ve Sütçü, Gitar, hatta yüzüğü yeniden boynuna takmış, yüzünde tatlı bir gülümsemeye böğürtlenleri dallarından kopartmaya devam eden Reba'yı unutmuş gözüküyorlardı.

Sütçü'nün boyu o sıralar 1.65m. kadardı, ama tüm yaşamı boyunca bu kadar mutlu olduğunu anımsamıyordu. Bir arkadaşıyla birlikteydi, kendisinden daha büyük, akıllı, sevecen ve korkusuz bir delikanlı; kendisinden hoşlandığı anlaşılan ve bol bol gülüşen kadınlar sarmıştı çevrelerini. Ve âşıktı. Babasının onlardan korkmasına şaşmamalı.

"Bu şarap ne zaman hazır olacak?" diye sordu.

"Bu parti ni? Birkaç hafta içinde," dedi Pilate.

"Bize tattıracak mısın?" diye gülünsedi Gitar.

"Tabii. Şimdi ister misin? Mahzende bol şarap var."

"Ondan istemiyorum. Bundan istiyorum. Kendi yaptığım şaraptan."

"Bunu kendin mi yaptın sanıyorsun?" Pilate dalga geçiyor-

du. "Hepsinin bundan ibaret olduğunu mu sanıyorsun? Birkaç böğürtlen koparıktan?"

"Ah!" Gitar kafasını kasıdı. "Unuttum. Çıplak ayaklarla ezmemiz lazım."

"Ayak mı? Ayak mı?" Pilate hiddetlenmişti. "Ayağıyla şarap yapan kim?"

"Tadı fena olmayabilir, anne," dedi Hagar.

"Bundan kötüsü olmaz," dedi Reba.

"Şarabın işe yarar mı, Pilate?" diye sordu Gitar.

"Sana söyleyemem."

"Neden?"

"Hiç tadına bakmadım."

Sütçü güldü. "Tadını dahi bilmediğin şarabı mı satıyorsun?"

"İnsanlar şarabı tadı için almazlar ki. Sarhoş olmak için alırlar."

Reba başını salladı. "En azından alırlardı. Şimdi kimsenin birşey aldığı yok."

"Kimse artık ucuz ev mahsulü istemiyor. Kriz sona erdi," dedi Hagar. "Artık herkes çalışıyor. Şimdi Four Roses alabilirler."

"Hâlâ çok alan var," dedi. Pilate ona.

"Şekeri nereden alıyorsun?" diye sordu Gitar.

"Karaborsa," dedi Reba.

"Ne 'çoku? Gerçeği söyle, anne. Eğer Reba o ikiyüz kiloluk sebzeyi kazanmasaydı, geçen kış açlıktan ölürdük."

"Ölmezdik." Pilate ağzına taze bir dal parçası yerleştirdi.

"Ölürdük, tabii."

"Hagar, annenle inatlaşma," diye fısıldadı Reba.

"Bizi kim besleyecekti?" Hagar ısrarlıydı. "Anne aylarca yemeksiz yaşayabilir. Kertenkele gibi."

"Kertenkeleler o kadar uzun yiyeceksiz yaşayabilir mi?" diye sordu Reba "Kızım meraklanma, kimse seni aç bırakmaz. Hiç aç günün geçti mi?" diye sordu Pilate torununa.

"Tabii ki geçmedi," dedi annesi.

Hagar yerdeki yığına bir dal atıp parmaklarını oğuşturdu. Uçları koyu kırmızıydı. "Bazı günlerim açlık içinde geçti."

Pilate ile Reba'nın başları kuşlar gibi çabucak doğruldu. Önce Hagar'a, ardında birbirlerine baktılar.

• "Bebeğim?" Reba'nın sesi yumuşaktı. "Aç mı kaldın, bebeğim? Neden söylemedin?" Yaralanmış gibiydi. "Sana istediğini bulurduk, bebeğim. İstediyini, Bunu biliyorsun."

Pilate dalı avucunun içinde ikiye ayırdı. Yüzü durgunlaştı. Dudakları kıpırdamadığında yüzü maskeyi andırıyordu. Sütçü'ye biri ışıkları kapatıvermiş gibi geldi. Kadınların yüzlerini inceledi. Reba'nınki çökmüştü. Gözyaşları yanaklarına doğru süzülüyordu. Pilate'm yüzü ölü kadar kımıltısız, ama bir işaret bekliyormuşcasına gergindi. Hagar'ın profili saçlarının arasına gizlenmişti. Öne doğru eğildi, dirsekleri kalçalarına dayalı, azalan ışıpta kan lekesine bulanmış gibi gözüken parmaklarını silmeye çabalıyordu. Tınakları çok uzundu.

Sessizlik süredurdu. Gitar bile ağzını açmaya cesaret edemiyordu.

Sonra Pilate konuştu. "Reba. Yemeği kastetmiyor."

Reba'nın yüzü bir kavrayışla aydınlandı, ama ses çıkarmadı. Pilate yeniden böğürtlenleri dallarından ayırmaya koyulurken, bir şarkı tutturdu. Az sonra Reba da ona katılmıştı, Pilate'in sesi baskın çıkana dek bir süre uyum içinde birlikte söylediler şarkılarını.

*Ey Şekeradam beni burada koyup gitme
Pamuk balyaları beni boğuyor
Ey Şekeradam beni burada koyup gitme
Beyazadamın kolları bana boyunduruk oluyor...*

İki kadın nakarata geldiklerinde Hagar da başını kaldırıp katıldı şarkıya.

*Şekeradam uçtu gitti
Şekeradam giti
Şekeradam katetti gökyüzünü
Şekeradam evine gitti.*

Sütçü soluk alamıyordu. Hagar'ın sesi, yüreğinin benim diyebileceği son kırıntılarını da önüne katıp sürüklemişti. Duygularının ağırlığı altında bayılacak gibi olduğu bir anda arkadaşına bakmaya cesaret edebildi ve batan güneşin Gitar'ın gözlerin-

de pırıldadığını ve uzak bir anımsamanın gülümseyişini gölgelediğini ayrındı.

Gizliliği ve diklenmeyi birlikte yaşadığı o özel günün lezzeti Sütçü'nün damağında babası bir saat sonra eve dönene dek sürdü: Freddie, Macon Dead'e oğlunun tüm akşamüzerini "şaraphanede kafayı çekerek" geçirdiğini yumurtlamıştı.

"Yalan söylüyor! Birşey içmedik. Hiçbir şey. Hatta Gitar bir bardak su istemişti, onu bile almadı."

"Freddie asla yalan söylemez. Olayları çarpıtır ama yalan söylemez."

"Sana yalan söylemiş."

"Şarap içmeniz hakkında nı? Olabilir. Aına oraya gittiğiniz konusunda değil, değil mi?"

"Hayır efendiin. o konuda değil." Sütçü ses tonunu biraz yunmuşattı, ama sesindeki diklenmeyi kısmen de olsa korudu.

"Şimdi; ben sana daha önce nedemiştin?"

"Oradan uak durmamı söylemiştin. Pilate'dan uzak durmamı."

"Doğru."

"Ama nedenini hiçbir zaman açıklamadın. Onlar bizim kuzinleriniz. O senin kızkardeşin."

"Sen de benim oğlumsun. Ve sana ne söylüyorsam onu yapacaksın. Açıklamalı ya da açıklamaz. Ayakların benim sofranın altında olduğu sürece, bu evde benim söylediklerimi yapacaksın."

Macon Dead, elli iki yaşında, Sütçü'nün onun dünyadaki en kocaman şey olduğunu düşündüğü kırk iki yaşında olduğu kadar buyurgandı. Oturdukları evden bile büyük. Ama bugün aynı boyda bir kadınla tanışmıştı ve bu da kendisini daha uzun hissetmesine neden oluyordu.

"Ailenin en küçüğü olduğumu biliyorum, ama bebek değilim. Bana bebekmişim gibi davranıyorsun. Bana hiçbir şey açıklamak zorunda olmadığını söyleyip duruyorsun. Bu bana ne duygu veriyor, biliyor musun? Bebekmişim duygusunu. Oniki yaşında bir bebek."

"Bana sesini yükseltme!"

"Sen oniki yaşındayken baban sana böyle mi davranırdı?"

"Ağzını kolla!" diye kükredi, Macon. ellerini ceplerinden

çıkardı, ama ne yapacağını kestiremeyerek kalakaldı. Oğlunun sorusu dengeyi değiştirivermişti. Şimdi Sütçü'nün ayakkabıları içinde kendi oniki yaşını babasının karşısında görüyor, o günlerdeki duygularını çıkartmaya çalışıyordu. O denli sevip beğendiği adamın çitten yuvarlandığını gördüğünde yüreğini kaplayan uyuşukluk, bedeninin çainur içinde kasıldığını gördüğünde damarlarına hücuin eden alev. Babası beş gün beş gece tüfeği kucağında çitin üzerinde tünemiş ve sonunda mülkünü korurken ölmüştü. Bu oğlan da kendisine aynı duyguları mı besliyordu? Belki ona birşeyler anlatmanın zamanı gelmişti.

"Böyle mi davranırdı?"

"Babamın yanında çalışırdım, Yanıbaşında. Dört-beş yaşından beri birlikte çalıştık. Yalnızca ikimiz. Annemiz ölmüştü. Pilate'in doğumu sırasında öldü. Pilate daha bebektir. Gündüzleri bir başka çiftlikte kalırdı. Her sabah onu kollarımda ben götürürdüm. Sonra da tarlaya inip babamı bulurdum. Başkan Lincoln'u sabana koşardık. Ona Başkan Lincoln diyorduk. Babam Lincoln'un Başkan olmadan önce iyi bir çiftçi olduğunu söylerdi ve iyi bir çiftçinin asla işinden ayrılmaması gerektiğini savunurdu. Çiftliğimize de Lincoln'un Cenneti derdi. Küçük bir yerdi. Ama o zamanlar bana büyük gözükürdü. Küçük olduğuna şimdi hükmediyorum, belki yüzelli dönüm filandı. Ellisini ekerdik. Seksen kadar ırmanlıktı. Çam ve meşesi bir servet olmalı; belki istedikleri de buydu, meşe ve çamın kerestesi. Dört dönüm kadar büyüklüğünde bir gölümüz bir de balık dolu bir deremiz vardı. Vadinin tam yüreğinde. Görebileceğin en güzel dağ; Montour sırtı. Susquehenna'nın heinen kuzeyinde. Dört bölmeli bir domuz ağılımız ardı. Büyük ambar onbeş inetreye kırkbeş metreydi. Etrafımızda, dağlar geyik ve yabanıl hindi doluydu. Babamın pişirdiği hindileri yemeinişsen, hayatta hiçbir şey yemiş sayma kendini. Önce ateşte iyice yakardı. Könür gibi oluncaya kadar. Sonra da kapatırdı. Suyu içinde kalır, sonra şişte yirmidört saat kızartırdı, kararmış kısımlarını aldığı zaman alttaki et yumuşacık ve kendi sosuyla pişmiş olurdu. Sonra meyva ağaçlarımız vardı. Elina, vişne. Pilate bir keresinde vişneli turta yapmaya kalkışınıştı."

Macon duraladı, yüzüne ağır ağır bir gülümsenmenin yayılmasını bekledi. Söylediklerinden bir tekini bile yıllardır ağzına

almamıştı. Hatta son yıllarda çoğunu aklına bile getirememişti. İlk evlendiklerinde Ruth'a Lincoln'ün Cenneti'nden sözederdi. Karanlıkta, avludaki salıncaklı koltukta otururken, kendine ait olması gereken toprakları yeniden yaratırdı. Ya da işe yeni başladığı yıllarda berber dükkânlarına takılır, oradaki müşterilerle yarenlik ederdi. Ama uzun yıllardır buna ne zaman ne de hevesi kalmıştı. Oysa şimdi bir kez daha anlatıyordu, hem de oğluna; ve toprağına ilişkin tüm ayrıntılar belleğinde bir bir canlanıyordu: kuyu, elma bahçesi, başkan Lincoln; tayı, Mary Todd; inekleri Ulysses S. Grant; domuzları, General Lee. Anımsayabildiği tarihi bunlardan öğrenmişti. Babasının okuma yazması yoktu; yalnızca gördüklerini ve duyduklarını bilirdi o. Aina Macon'un aklına kimi tarihsel kişilikleri kazımayı başarmıştı: okulda bu kişilerin yaptıklarını okuduğunda atını, domuzunu düşünmekten kendini alakoyamazdı. Babası sabana koştukları ata Başkan Lincoln adını şaka niyetine vermiş olabilirdi; ama Macon bundan böyle Lincoln'a hep düşkün olacaktı, çünkü onu ilk kez güçlü, sağlam, yumuşakbaşlı ve söz dinleyen bir at olarak tanımıştı. Hatta General Lee'yi bile severdi, çünkü bir baharda onu kesip "sekiz ay boyunca butundan iste pişmiş jambonuna, kaburgalarından sosisine, çene kemiğinden ayaklarına, kuynuğundan başına" Virginia dışındaki en lezzetli domuzu yemişlerdi. Rostosu da Kasım'a kalmıştı.

"General Lee'ye hiç itirazım yok," dedi Sütçü'ye. "Tanıdığım en iyi generaldi. Taşakları bile lezzetliydi. Circe hayatının en nefis kokoreçini pişirdi. Hah! O kadının adını unutmuştum. Tamam. Circe'ydi. Pennsylvania, Danville'de beyazlara ait büyük bir çiftlikte çalışırdı. Olayların insandan uzaklaşması ne tuhaf. Yıllarca hiçbirşey hatırlayamıyorsun. Sonra birden, hepsi geri geliyor. Köpek yarışları yaparlardı. O zamanların gözde sporu buydu. Köpek yarışları. Beyazlar köpeklerine bayılırlardı. Bir zenciye saçlarını tararken öldürebilirlerdi; ama birçok yetişkin beyazın köpeğinin arkasından ağladığını gözlerimle gördüm."

Sesi Sütçü'nün kulağına farklı geliyordu. Daha az sert; konuşması da farklıydı. Daha güneyli, daha rahat, daha yumuşak. Sütçü de sesini yumuşattı. "Pilate babanızı birinin vurduğunu söyledi. İki metre havaya fırlamış."

"O çiftliği o hale getirmesi onaltı yıl sürmüştü. Şimdi oralarda hep mandacılık yapıyorlar. O zamanlar yoktu. O zamanlar güzeldi."

"Onu kim vurdu, Baba?"

Macon gözlerini oğluna dikti. "babamın okuma yazması yoktu, imzasını bile atamazdı. Kullandığı bir işaret vardı. Dolandırdılar onu. Birşey imzalattılar, ne olduğunu bana sordular; sonra da çiftliğin kendilerine ait olduğunu söylediler. Hiçbir zaman hiçbir şey okumadı. Ona öğretmeye çalıştım, ama o küçük işaretleri bir günden ertesine hatırlayamadığını söylerdi. Hayatında bir tek sözcük yazmıştır, Pilate'in adını; onu da İncil'den kopya etti. O küpede işte o kâğıt var. Kendisine öğretmeme izin vermemeliydi. Başına ne geldiyse okuma bilmenekten geldi. Okuyamadığı için adını bile berbat etti."

"Adını mı? Nasıl?"

"Özgürlükte. Eyaletteki bütün karaderililerin Azat Edilmişler Bürosu'na kaydolmaları gerekiyordu."

"Baban köle miydi?"

"Ne aptalca bir soru bu? Tabii ki. 1869'da kim köle değildi ki? Hepsinin kaydını yaptırması gerekiyordu. Özgür olsun ölmesin. Özgür ve eski köleler. Babam daha delikanlılık yaşlarındaymış, kaydolmaya gitmiş, masabaşındaki herif sarhoşmuş. Babama nerede doğduğunu sormuş. Babam Macon demiş. Sonra babasının kim olduğu sormuş. Babam "Öldü," demiş. Sahibinin kim olduğunu sormuş, babam "Özgürüm," demiş. Yankee hepsini yazmış, ama yanlış yerel. Doğum yerini Dunfrie* olarak kaydetmiş. Bu hangi cehennemdeyse. Adının karşılığında aptal "Dead"** virgül "Macon" yazmış. Babamın okuması olmadığı için de annem kendisine söyleyene dek nasıl kaydedildiğini bilememiş. Kuzeye giden bir yük arabasında karşılaşmışlar. Sağdan soldan konuşmaya koyulmuşlar, babanı ona azad edilmiş bir köle olduğunu söylemiş ve kağıtlarını göstermiş. Annem kağıtları görünce üzerinde neler yazdığını söylemiş

* "Özgürüm" anlamına gelen "I'm free"nin bozulmuş biçimi. (ç.n.)

** "Dead", "ölü" demektir.(ç.n)

ona."

"O adı korumak zorunda değildi ama, değil mi? Kendi adını kullanabilirdi pekâlâ."

"Annem o adı sevmiş. Yeni olduğunu, geçinişi silebileceğini söylemiş. Hepsini silebileceğini."

"Gerçek adı neymiş?"

"Annemi iyi hatırlamıyorum. Ben dört yaşındayken öldü. Açık tenli, hoş bir kadındı. Bana beyazınış gibi gelirdi. Ben ve Pilate hiç ona çekmemişiz. Eğer Afrikalı olduğunuzdan kuşku duyarsan, Pilate'a bak. Tıpkı babama benzer, babanı da gördüğün tün Afrikalı resimlerine benzerdi. Pennsylvania'lı bir Afrikalı. Davranışları da öyleydi. Yüzünü bir kapı gibi kapatırdı."

"Pilate'in da yüzünü öyle gördün" Babasının rahat ve içten konuşması Sütçü'yü de rahatlatmıştı. Şimdi kendisini ona daha yakın ve içten hissediyordu.

"Fikrini değiştirmedim, Macon. Oraya gitmeni istemiyorum."

"Neden? Nedenini hâlâ söylemedin."

"Dinle o zaman. O kadın işe yaramazın tekidir. O bir yılan. seni bir yılan gibi büyüleyebilir. ama yine de yılanıdır."

"Kendi kızkardeşinden sözediyorsun. Her sabah kucağında tarlaya taşıdığın öz kızkardeşinden."

"O uzun zaman önceydi. Onu gördün. Sana nasıl biri gibi geldi? İyi biri mi? Normal biri mi?"

"Şey..."

"Ya da boğazını kesebilecek biri mi?"

"Öyle görünmüyordu, baba."

"Ama öyledir."

"Ne yaptı ki?"

"Ne yaptığı değil, ne olduğu önemli."

"Nedir, o zaman?"

"Bir yılan, söylüyorum sana. Yılanla ilgili öyküyü duydun mu hiç? Yerde yavru bir yılan bulan adamın öyküsünü? Adam yavru yılanı yaralı olduğun görmüş. Toz toprağın içinde öylece yatıyormuş. Adam üzülünmüş, alıp sepetine koymuş, evine götürmüş. Büyüyüp güçlenene kadar da besleyip bakmış. Kendi yediğinden yedirmiş. Günlerden birgün, yılan dönüp onu ısır-
mış. Zehirli dişlerini tam yüreğine geçirmiş. Adam ölürken yı-

lana dönüp sormuş. "Bunu neden yaptın?" demiş. "Sana ben bakmadım mı? Hayatını ben kurtarmadım mı?" Yılan, "Evet," demiş. "O zaman bunu neden yaptın? Beni neden öldürdün?" Biliyor musun yılan ne demiş? Demiş ki, "Ana benim bir yılan olduğumu biliyordun, değil mi?" Şimdi o şaraphaneden ve Pila-te'dan olabildiğince uzak durmanı istiyorum senden."

Sütçü başını öne eğdi. Babası ona hiçbir şey anlatmamıştı.

"Zamanını daha iyi işlere harcayabilirsin, evlat. Ayrıca, artık çalışmayı öğrenmenin zamanı geldi. Pazartesiye başlarsın. Okuldan sonra büroma gel, orada birkaç saat çalış da neyin gerçek olduğunu anla. Pilate sana bu dünyada işine yarayabilecek hiçbir şey öğretemez. Sana hemen bilmen gereken önemli bir-şey söyleyeyim: Sahip ol. Ve sahip olduğun şeyler de başka şeylere sahip olsun. O zaman kendine ve başkalarına da sahip olabilirsin. Pazartesi gününden itibaren bunu nasıl yapacağını öğreteceğim sana."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Babasının yanında çalışmaya başlamasıyla Sütçü için hayat son derece iyileşti. Babasının umduğunun tersine, artık şaraphaneyi ziyarete çok daha fazla vakti vardı. Macon'un kiralık evleri için koşuşturması, ona Güney yakasına sıkça gidip, Gitar'ın o denli yakından tanıdığı insanlarla daha sıkı fıkı olma fırsatını veriyordu. Sütçü -babasının aksine- genç ve arkadaşcanlısıydı; kiracılar bu nedenle onunla rahatça şakalaşabiliyor, ona yemek ikram ediyor, dertlerini açabiliyorlardı. Ama artık Gitar'la görüşmesi zorlaşmıştı. Onunla bir tek Cumartesi günleri buluşabiliyordu. Sütçü Cumartesi günleri erken kalkabilirse, arkadaşı Gitar'ı sokaklarda dolaşmaya çıkmadan evvel yakalayabiliyor, ve kendisi de kira toplanmaya çıkmadan önce onunla biraz takılabiliyordu. Ancak hafta içinde zaman zaman okulu kırıyor ve sağda solda dolaşıyorlardı; böyle günlerden birinde Gitar onu Kan Bankası bölgesinin ortalarında, Onuncu Cadde'deki Tüy'ün bilardo salonuna götürmüştü.

Gitar kapıyı itekleyerek açıp da, "Selam Tüy! Bize iki bira ver."

Seyrek, ama kıvrıcık saçlı, kısa boylu, tıknaz bir adam olan Tüy, önce Gitar'a, ardından da Sütçü'ye bakıp yüzünü buruşturdu.

"Çıkar onu buradan."

Gitar sözünü yuttu, küçük adamın bakışını izleyerek arkadaşının yüzünü buldu. ardından yeniden Tüy'e dikti gözlerini. İçeride bilardo oynayan yarım düzine adamı Tüy'ün sesiyle oyunu bırakıp döndüler. İçlerinden üç tanesi hava kuvvetleri pilotuydu, 332. muharip bölüğünden. Güzelim kasketleri ve nefis deri ceketleri özenle iskemlelerin arkalıklarına yerleştirilmişti. Saçları enseden iyice traş edilmiş, gömleklerinin kolları titizce sı-

vanmıştı; beyaz fularları arka ceplerinden kar gibi dörtgenler halinde sallanıyordu. Boyunlarında gümüş zincirler parlıyordu, istakalarının ucunu tebeşirle işaretlerken hafif şaşırınıp görünüyordular.

Gitar'ın yüzü sıkıntıyla parladı. "Arkadaş benimle," dedi.

"Onu buradan çıkar dedim."

"Haydi, Tüy. Dostum o benim."

"Macon Dead'in oğlu, değil mi?"

"Ne olmuş yani?"

"Çıkar onu buradan."

"Babasım o seçemez ki." Gitar sesini denetim altında tutmaya çalışıyordu.

"Ben de öyle. Dışarı."

"Babasının sana ne zararı dokundu ki?"

"Henüz hiç. Bu yüzden çekip gitmesini istiyorum ya."

"Babası gibi değildir."

"Onun gibi olması gerekmez. Ondan olması yeter."

"Sorumluluk bende-"

"Beni uğraştırma, Gitar. Çıkar onu. Şeytan aldatmasına uğramayacak kadar genç o."

Pilotlar güleştüler. Hasır şapkasında beyaz bir şerit olan bir adam söze karıştı. "Bırak kalsın, Tüy."

"Sen kapa çeneni. Burayı ben işletiyorum."

"Ne zararı dokunabilir ki? Oniki yaşında bir velet." Kendini 'Hayır, onüç,' demekten zor alakoyan Sütçü'ye gülümsedi.

"Senin sorunun değil, değil mi?" diye sordu Tüy. "Babası senin ev sahibin değil, değil mi? Üstelik işleme ruhsatı da senin üzerine değil. Senin kaybedecek birşeyin yok..."

Tüy çocuklara takındığı aynı ekşi suratla beyaz şapka şeritli adama döndü. Gitar Tüy'ün yeni hedefinin sunduğu fırsattan yararlanarak eliyle bir ağaca inen çift taraflı balta gibi havayı kesti ve bağırdı. "Seninle sonra görüşeceğiz, lan. Haydi. Gidelim buradan." Sesi yüksek ve derindi - her ikisine yetecek kadar yüksek ve derin. Sütçü ellerini arka ceplerine daldırdı ve arkadaşının peşinden kapıya doğru yürüdü. Boynunu, askerlerin gözlerinde görmesini unuduğu soğuk yüceliğe uydurmak üzere biraz germeyi de ihmal etmedi.

Kaldırım kenarında taş bir sıraya gelene dek Onuncu Cadde

boyunca ses çıkarmadan yürüdüler. Orada durup sıraya oturdular; sırtları kendilerini seyreden iki beyaz önlüklü adamın gözlerine dönüktü. Adamlardan biri berber dükkanının kapısına yaslanmıştı. Diğer, arkılığı dükkanın buzlu camekanına dayanmış bir iskenlede oturuyordu. Dükkan sahipleri Demiryolu Tommy'le Hastane Tommy'di bunlar. Delikanlılardan ikisi de konuşmuyordu, ne kendi aralarında ne de adamlarla. Oturmuş, gelen geçeni seyrediyorlardı.

"Lisenin duvarları ını çöktü, Gitar?" Hastane Tommy oturduğu iskemleden seslenmişti. Gözleri çok yaşlı insanlarınki gibi sütlüydü, ama bedeninin geri kalan kısımları, sıkı, esnek ve genç görünümlüydü. Sesi dostça, ama yine de otoriterdi.

"Hayır efendim," diye seslendi Gitar, omzunun üzerinden.

"O zaman günün bu saatinde sokaklarda işiniz ne?"

Gitar omuz silkti. "Kendimize bir günlük izin verdik, Bay Tommy."

"Ya arkadaşın? O da sömestr tatilinde mi?"

Gitar başını salladı. Hastane Tommy ansiklopedi gibi konuşuyordu; Gitar'ın çoğu sözcüklerin anlamını tahminle bulması gerekiyordu. Sütçü gözlerini gelip geçen arabalardan ayırmamıştı.

"İkiniz de tatilinizden fazla zevk alıyora benzemiyorsunuz. Lisenizin koridorlarında kalıp aynı şekilde kötücül görünebilirsiniz."

Gitar cebinden bir sigara çıkartıp bir tane de Sütçü'ye uzattı. "Tüy biraz sinirlerimi bozdu. o kadar."

"Tüy mü?"

"Hıhı. Bizi içeri almadı. Ben her zaman giderim. Her seferinde de ağzını açmadan bırakır. Ama bugün bizi dışarı atacağı tuttu. Arkadaşımın çok genç olduğunu söyledi. Düşünebiliyor musunuz? Tüy? Birinin yaşından kaygılanıyor?"

"Tüy'ün kaygılanabilecek kadar beyin hücrelerine sahip olduğunu bilmiyordum."

"Yoktur. Gösteriş yapıyor, hepsi bu. Bir şişe bira bile vermedi bana."

Demiryolu Tommy yaslandığı kapıdan hafifçe güldü. "Hepsi bu kadar mı? Bir şişe bira içmene dahi izin vermedi ha?" Ensesini oğuşturup çarpık parmağını Gitar'a uzattı. "Buraya gel

evlat, sahip olamayacağın bazı başka şeyleri de ben sayayım sana. Gel buraya."

Gönülsüzce yerlerinden doğrulup gülen adama yanaştılar.

"Bunu birşey mi sanıyorsun? Bir şişe bira bile alamamış? Sana birşey sorayım mı? Hiç gecenin bir yarısında, inutfak kapamış ve herşey ertesi sabaha hazırken Baltimore-Ohio treninin yemekli vagonunun ortasında kütük gibi hareketsiz durduğun oldu mu? Makine demiryolunun üzerinde hızla süzülür ve üç arkadaşın masada, ellerinde yeni açılmış bir deste kartla seni beklerken?"

Gitar başını salladı: "Hayır efendim."

"Tabii ki hayır. Hiçbir zaman da olmayacak. Bir şişe birayı bir yana bırak, bu heyecanı hiç yaşamayacaksın."

Gitar gülümsedi. "Bay Tommy," diye söze başladı ama Tommy onun sözünü kesti.

"Hiç ondört gün evinden uzak kalıp da tatlı bir kadına, tertemiz çarşaflara ve kızarmış bir hindiye geri döndüğün oldu mu? Hı?" Sütçü'ye baktı. "Oldu mu?"

Sütçü gülümsedi. "Hayır efendim."

"Hayır mı? Zaten böyle birşey bekleme, evlat. Çünkü böyle bir şey de yaşamayacaksın."

Hastane Tommy önlüğünden kuştüyü bir kürdan çıkardı. "Oğlanla dalga geçme, Tommy."

"Dalga geçen kim? Ona doğruyu söylüyorum. Bunları yaşamayacak. İkisi de. Yaşayamayacağınız birşey daha söyleyeyim. İsteddiğiniz zaman oldukları yerde dönen dört kırmızı kadife koltuklu özel bir vagonunuz da olmayacak sizin. Hayır. Özel tuvaletiniz ve özel yapılmış ikibuçuk metre boyunda yatağınız da. Ve sizinle birlikte gelip her istediğinizi yapan bir uşağınız, bir ahçınız ve bir sekreteriniz de. Herşeyi: sıcak su şişenizi istediğiniz sıcaklıkta tutan, gümüş tav kutusundaki tütünün hergün tazelenmesini gözetten. Bunlar da olmayacak. Cebinizde trink beşbin dolarla bankaya girip şu caddede şöyle bir ev satın almak istediğinizi söyleyemeyecek ve böyle bir evi asla metre-küp alamayacaksınız. Ya da vali malikaneniz veya binlerce dönüm satılık keresteniz olmayacak. Komutanız altında asla bir gemi ya da bir tren olmayacak; isterseniz belki 332. bölüğe katılıp binlerce Alman uçağı düşürebilecek, Hitler'in arka bahçe-

sine inip onu kendi ellerinizle pataklayabileceksiniz, ama gömleğinizin göğüs cebinde hiçbir zaman dört, hatta üç yıldızınız olmayacak. Ve sabahın erken saatlerinde kimse yatağınıza üzerinde bir kırmızı gül, iki sıcak çörek ve bir bardak kakao olan kahvaltı tepsiyi getirmeyecek. Hayır. Asla. Ne de yirmi gün hindistancevizi yaprakları altında bekletilip pirinçle doldurulmuş ve odun alevinde pişirilmiş, insanı ağlatacak lezzet ve zerafette bir sülünden nasibinizi alabileceksiniz. Tabii yanında içecek bir Rothschild 29, ya da hatta bir Beaujolais sunulmayacak."

Yoldan geçen birkaç kişi durup Tommy'nin söylevine kulak vermişlerdi. "Ne oluyor?" diye sordular, Hastane Tommy'ye.

"Tüy onlara bir şişe bira vermemiş." Adanlar gülüştüler.

"Ve tabii, pişmiş Alaska da!" Demiryolu Tommy devam ediyordu. "Hayır, onu da tadamayacaksınız."

"Pişmiş Alaska da mı?" Gitar gözlerini dehşetle açıp boğazına sarıldı. "Kalbimi kırıyorsunuz."

"Bak, bu doğru. Buna sahip olacaksınız işte: kırk bir kalp." Demiryolu Tommy'nin gözleri yumuşadı, ama içlerindeki neşe apansız söndü. "Ve delilik. Hem de bolca. Buna güvenebilirsiniz."

"Bay Tommy, efendim," diye inildedi Gitar, yapmacık bir alçakgönüllülükle, "yalnızca bir şişe bira istemiştik."

"Evet," dedi Tommy. "Evet, evet, tabii. Eh, aramıza hoş geliniz."

"Pişmiş Alaska nedir?" Geldikleri gibi ayrılmışlardı Tommy'lerin yanından; Onuncu Cadde'den aşağıya iniyorlardı.

"Tatlı birşey," diye yanıtladı Gitar. "Bir çeşit pasta."

"Tadı iyi midir?"

"Bilmiyorum. Tatlı yiyemem."

"Yiyemez misin?" Sütçü şaşınıyordu. "Neden?"

"Hasta eder beni."

"Hiç tatlı yemez misin?"

"Meyva yalnızca. Şekerli hiçbir şey yiyemem. Şeker, pasta, böyle şeyler. kokularına bile dayanamam. Midemi bulandırır."

Sütçü fiziksel bir neden aradı. Tatlı sevmeyen birini akli al-

mıyordu. "Şeker hastalığı olmalı sende."

"Şeker yemeyerek şeker hastalığına yakalanmazsın. Çok fazla şeker yemekten olur o."

"O zaman ne?"

"Bilmiyorum. Bana ölüleri hatırlatır. Ve beyazları. Sonra da kusmaya başlarım."

"Ölüleri mi?"

"Evet. Ve beyazları."

"Anlamadım."

Gitar birşey söylemedi. Sütçü devam etti. "Ne zamandır böylesin?"

"Küçüklüğümden beri. Babam bıçkıhanede parçaladığında patronunun gelip biz çocuklara şeker dağıtmasından bu yana. Şekerleme. Koca bir torba şekerleme. Karısı özel olarak bizim için yapmış. Tatlıdır. Şuruptan daha tatlı. Gerçekten tatlı. Şeyden de..." Durup alnında biriken terleri sildi. Gözleri donuklaşmış, bulanmıştı. Kaldırıma tükürdü. "Du-dur bir dakika," diye fısıldadı ve kızarmış balık lokantasıyla Lilly'nin kuaförü arasındaki boşluğa süzüldü.

Sütçü kuaförün perdeli camekanına bakarak kaldırımında bekledi. Kuaförlerin perdeleri hep kapalı olurdu. Berberlerinki öyle değil. Kadınlar sokaktan gelip geçenlerin saçlarının yapılışını izlemelerinden hazetmezlerdi. Utanırlardı galiba.

Gitar tekrar ortaya çıktığında gözleri kuru kuruya öğürmekten yaş dolmuştu.

"Gel," dedi. "Biraz sebze yiyelim. Sebzeyi kaldırabiliyorum."

Sütçü ondört yaşına geldiğinde bacaklarından birinin ötekinden daha kısa olduğunu farketti. Çıplak ayakla dinamik durduğunda sol ayağı yarım santim kadar havada kalıyordu. Dolaşısıyla bir daha dik durmadı; ya yayılır, ya bir yere dayanır ya da kalçasını çıkartarak dururdu; ve bu konuda kimseye birşey söylemedi-kimseye. Lena "Anne, neden böyle yürüyor?" diye sorduğunda, "Senin çirkin suratının üstü de dahil olmak üzere istediğim tarzda yürürüm," diye yanıtladı. Ruth yatıştırmaya çalıştı. "İkiniz de kesin sesinizi. Büyüme sancılarıdır, Lena." Sütçü daha iyi biliyordu. Bu bir aksama değildi -hayır, hiçbir

şekilde- belki bir aksama taklidiydi, ama özürlü bir yürüyüşü andırıyordu; olduğundan daha entellektüel görünmek isteyen bir genç adamın çalımı. Ve onu tedirgin ediyordu; yakıcı bir sakatlık olarak gördüğü bu kusurunu gizlemek için türlü türlü yeni alışkanlıklar edindi. Daima sol bileği sağ dizinde oturuyordu, asla öbür yönde değil. Ve her yeni dansı kızların bayıldığı, oğlanların da zamanla taklide başladığı ilginç, kasılmış bacaklı bir adımla yapardı. Kusurun büyük kısmı kafasındaydı. Büyük kısmı, ama tümü değil, çünkü kortta saatlerce basketbol oynadığında o bacağına sancılar saplanıyordu. Ondan hoşlanıyordu bile, çocuk felci olduğuna inanıyor ve bu nedenle de son Başkan Roosevelt'le aralarında gizli bir bağ olduğuna hükmediyordu. Herkes Sivil Haklar Komitesi'ni kurduğu için Truman'ın peşinden giderken Sütçü gizliden gizliye FDR'i tutuyor, kendini ona yakın, çok yakın hissediyordu. Hatta hiçbir kusuru, noksanı olmayan, geçen yıllarla güçlenen Macon'a hissettiğinden daha yakın. Sütçü babasından korkar, ona saygı duyardı ama, bacağından dolayı onunla asla yarışamayacağını bilirdi. Bu yüzden de cesaret edebildiği ölçüde ondan farklı olmaya çabalırdı. Macon daima sinekkaydı traşhydı; Sütçü umutsuzca bıyık bırakmaya çabalıyordu. Macon papyon takardı, Sütçü kravat. Macon saçım ayırmazdı; Sütçü'nün saçı daima ortadan ikiye ayıktı. Macon tütünden nefret ederdi; Sütçü onbeş dakikada bir ağzına bir sigara tikiştirirdi. Macon parasını istifler; Sütçüyse har vurup harman savururdu. Ama marka ayakkabı ve ince ipek çorap düşkünlüğünü Macon'la paylaşmazlık edemiyordu. Ve babasının işçisi olarak, işleri Macon'un istediği tarzda yürütmeye gayret ediyordu.

Macon durumdan son derece hoşnuttu. Oğlu artık Ruth'a değil, kendisine aitti; üstelik kira toplamak için dilenci gibi kapı kapı dolaşması gerekmiyordu bundan böyle. Bu da işine saygınlık kazandırınıştı; düşünmeye, plan yapmaya, bankacıları ziyarete, küçük ilanları, ihaleleri izlemeye, vergi oranı yükselen arsaları, mirastan reddedilen gayrimenkulleri, yol, süpermarkèt ve okulların yapıldığı yerleri, ve konut projesine katılan müteahhitleri izlemeye vakti vardı artık. Savaş fabrikaları çevresinde mantar gibi biten gecekondu mahallelerini. Bir zenci olarak pastadan iri bir dilim kapamayacağını biliyordu. Ama kimsenin

istemediği, ya da birilerinin Yahudilerin veya katoliklerin eline geçmesini istemediği veya değer kazanacağı kestirilemeyen gayrimenkul parçaları vardı daha. 1945 yılında pastanın kenarından taşan epey krema vardı. Onun olabilecek bir krema. Savaş boyunca Macon için herşey yaver gitmişti. Ruth dışında. Ve yıllar sonra, savaşın bitiminde, kremanın kucağına dökülüp parınaklarına bulaşmasından ve midesini şişkin bir göbek halinde aşağıya sarkıtmasından çok sonra dahi, onu 1921 yılında boğmadığına hâlâ hayıflanıyordu. Kimi geceler eve gelmediği oluyordu kadının, ama elli yaşına gelmişti artık; hangi aşık ona bu denli uzun süre dayanabilirdi ki? Freddie'nin dahi haberdar olmadığı bir aşığı olabilir miydi? Macon nihayet bunun önemli olmadığına hükmetti, artık ona dayak atacak kadar hırslanmıyordu dahi. Özellikle oğlunun fırlayıp sırtını kalorifere yasladığı sonuncu seferden sonra.

Sütçü o zaman yirniiki yaşındaydı ve altı yıldır kadınlarla - kimi zaman da aynı kadınla- yattığından annesini yeni bir gözle görebilmeye başlamıştı. Artık ayakkabıları, üşümesi ya da beslenmesi konusunda sürekli kaygılanan ya da çoğu çeşitli biçimlerde pislik, gürültü veya dağınıklıkla ilişkin olduğu için sürekli evdeki küçük zevklerini engelleyen kadın olmaktan çıkmıştı. Şimdi onu küçük işlerle mutlu olabilen, zayıf bir kadın olarak görüyordu; öldüğü takdirde hayatını karartmayacak küçük yaşamları bakıp besleyen bir kadın: açelya, Japon balıkları, yıldız çiçekleri. sardunyalar, laleler... Bu küçük yaşamlar ölüyorlardı sık sık. Japon balıkları su yüzünde ters dönüyor, tırnağıyla çanağın kenarına dokunduğunda dehşetle şimşekler gibi kaçıyorlardı. Açelya yaprakları iri ve yeşil, açıyor, ve renklerinin en koyu ve en mumlu olduğu bir anda birden teslini bayrağını çekip sarı yürekler biçiminde kuruyakalıyorlardı. Bir bakıma ölü mü kışkandığı bile söylenebilir. Doktor öldüğünde duyduğu onca kederin içinde, onun hayattan daha ilginç bir konu seçip kendine kızından daha kışkırtıcı bir yol arkadaşı bularak ölümün ilk çağrısına gönüllüce ayak uydurması karşısında hissettiği burukluk da vardı. Ölüm karşısında başka hiçbir zaman olmadığı kadar dayanıklı, hatta gözüpekti. Tehditleri ona yön, açık görüşlülük, gözüpeklik veriyordu. Macon ne yaparsa yapsın, doktorun ölmek istemeseydi ölmeyeceğinden emindi. Belki

de kocasını şiddetten başka bir çıkış yolunun bulunmadığı açmazlara sürükleyişinin gerisinde o kişisel başarısızlık ve reddedilme kuşkusu (artı Macon'dan bir nebze olsun öç alma isteği) yatıyordu. Lena Macon'un hiddetini hep anlaşılmaz bulmuştu. Ama Corinthians gerideki planı görmeye başlıyordu. Annesinin babasını nasıl kuvvet değil de (dokuz yaşında bir kız çocuğu Ruth'a bir tokat atabilir ve bu da yanında kalabilirdi), çaresizlik noktasına getirmeyi öğrendiğini. Örneğin, kendisinin zavallı bir kurban durumunda olduğu bir olayı anlatmaya koyulurdu aniden. Hoş bir akşam yemeği söyleşisi konusu olarak başlardı genellikle; kimse küçük düşmüşlüğüne paylaşmak zorunda olmadığından, ve herkes sonunda dürüstlüğüne takdir edip cahilliğine güleceğinden, yüzeyde son derece zararsız görünen bir konu.

Bayan Djvorak'ın torununun nikahına gitmişti. Anna Djvorak, babasının eski hastalarından yaşlı bir Macar kadındı. Çok sayıda beyaz işçi hastası ve kendisini yakışıklı bulan kimi orta sınıf mensubu beyaz kadın hastaları olmuştu babasının. Anna Djvorak doktorun, 1903'de tüberküloz sanatoryumuna göndermeyerek oğlunun hayatını mucizevi bir şekilde kurtardığına inanırdı. Sanatoryuma giden hemen herkes, orada ölmüştü. Anna doktorun ne Mercy'de ne de orada çalışma izni olmadığından haberli değildi. Ne de tabii, 1903'de uygulanan verem tedavisinin, hasta için en tehlikeli tedavi şekli olduğunu biliyordu. Tek bildiği, doktorun belirli bir diyet, saatlerce dinlenme ve günde iki kez balık yağı salık verdiğiydi. Oğlan yaşadı. Mucize doktorun kızını, oğlunun en küçük kızının nikahına davet etmesi, bu bakımdan doğaldı. Ruth da davete uydu ve topluluk kutanmış ekmeği almak için mihrabın önüne gittiğinde o da katıldı aralarına. Orada başı önde, diz çökmüş dururken papazı ekmeği şapkasının üzerine yerleştirmek ya da onu atlamak seçenekleriyle karşı karşıya bıraktığının farkında değildi. Sözcükleri üzerine başını kaldırıp ekmek parçasının dili üzerine yerleştirilmesi için dilini uzatmadığını görür görmez, Katolik olmadığını anlamıştı adam.

"Corpus Domini Nostri Jesu Christi," dedi papaz, ardından da tiz bir fısıltıyla ona "Şşş. Başını kaldır!" Başını kaldırıp ekmekle onu gümüş tepsi içinde taşıyan papaz yamağını görmüş-

tü. "Corpus Domini Nostri Jesu Christi custodiat animam tuam..." Papaz ekmeği ona uzattı, Ruth ağzını açtı.

Sonradan, davette papaz doğrudan Katolik olup olmadığını sordu.

"Hayır. Ben Metodistim."

"Anlıyorum," dedi papaz. "Kilisenin ayinleri yalnızca-" tam bu sırada yaşlı Bayan Djvorak söze karıştı.

"Peder," dedi, "en yakın ahbablarımdan biriyle tanıştırayım sizi. Dr. Foster'ın kızı. Babası Ricky'nin hayatını kurtarmıştı. O olmasaydı Ricky bugün burada olamazdı."

Peder Padrew gülümseyerek Ruth'un elini sıktı. "Sizinle tanıştığıma çok memnun oldum, Bayan Foster."

Basit bir olaydı, anlatılışı da zarifti. Lena dinlerken annesinin dinsel esrimeden masum itirafa ve utanca uzanan duygularını adım adım paylaşmıştı. Corinthians eleştirel, beklentili bir havada, annesinin bu olayı nasıl Macon'u çileden çıkartıp kendisine bağirtacak ya da bir tokat attıracak bir vesile haline getireceğini merak ederek dinlemişti. Sütçü'ye yarım yamalak kulak vermişti yalnızca.

"Bana 'Katolik misin?' diye sordu. Bir an şaşaladım, sonra, 'Hayır,' dedim, 'Metodistim.' Sonra bana Katolik Kilisesi'nde ayine yalnızca Katoliklerin katılabileceğini anlatmaya koyuldu. Bunu bilmiyordum işte. Ayine herkesin katılabileceğini sanıyordum. Bizim kilisede Pazar günleri isteyen gelip katılabilir. Neyse, sözünü bitirmemişti ki Anna çıkageldi. 'Peder,' dedi, 'en yakın ahbablarımdan biriyle tanıştırayım sizi. Dr. Foster'ın kızı'. Papaz bunun üzerine yeniden gülümsedi. Elimini sıkıp beni tanımaktan çok memnun olduğunu, onur duyduğunu söyledi. İşler de böylece düzeldi. Ama emini olun ki bilmiyordum. Mih-raba bir kuzu masumluğuyla çıktım."

"Katolik Kilisesi'nde yalnızca Katoliklerin ayine katılabileceğini bilmiyor muydun?" Macon Dead sesinde inanmaz bir tonla sormuştu.

"Hayır. Macon? Nereden bilebilirdim ki?"

"Kendi okullarını kurduklarını, çocuklarını kamu okullarından uzak tuttuklarını görüyor, yine de dinlerinin her önüne gelene açık olduğunu düşünüyorsun?"

"Ayin ayindir."

"Aptalsın sen."

"Peder Padrew öyle düşünmüyordu."

"Kendini rezil etmişsin."

"Bayan Djvorak öyle düşünmüyordu."

"O nikahın yürümesine çalışıyordu; senin içine sıçmanı engellemeye çabalıyordu."

"Macon, lütfen çocukların önünde o dili kullanma."

"Ne allahın cezası çocukları? Buradaki herkes oy verecek yaşta."

"Tartışmanın alemi yok."

"Bir Katolik kilisesinde kendini rezil ediyorsun, davetteki herkesi utandırıyorsun, sonra da sofraya gelip ne kadar mükemmel olduğunu anlatıyorsun?"

"Macon..."

"Üstelik de gelmiş bize birşey bilmediğin palavrasını sıkıyorsun!"

"Anna Djvorak hiç-"

"Anna Djvorak senin adını dahi bilmiyor! Seni **Dr. Foster'in kızı** diye takdim ediyor! Adını hâlâ bilmediğine yüz dolarına bahse girerim! Sen kendi başına bir hiçsin. Sen babanın kızıydın!"

"Öyle," dedi Ruth, zayıf ama istikrarlı bir sesle. "Tabii ki babamın kızıyım." Gülümsedi.

Macon çatalını elinden bırakacak kadar dahi oyalanmadı. Ekmek sepetine uzanan elini yumruk yapıp çenesine indirirken çatalı fırlattı yalnızca.

Sütçü hiçbirini planlamamıştı, ama günlerden bir gün, Macon'dan yediği yumruktan sonra annesinin diliyle kırık bir diş ararken ağzını eliyle örtüp bulamayınca da kimseye sezdirmeden yarım damağını düzeltmeye çalıştığını gördüğünde- o gün buna dayanamayacağını derinlerde bir yerde biliyordu. Babası yumruğunu geri çekmeden onu ceketinin ensesinden kavramış, iskemlesinden havalandırmış, götürüp kalorifere yaslamıştı. Penceredeki stor kıvrılıp kendiliğinden açıldı.

"Ona bir daha dokunursan öldürürüm seni."

Macon bu saldırıya öylesine şaşırılmıştı ki bir süre konuşmadı. Yıllarca adımını attığı her yerde saygı ve korku uyandırdıktan sonra, yenilmez olduğuna inanmıştı. Şimdiyse kendi ka-

dar uzun boylu -ve kendinden kırk yaş daha genç- bir adamın karşısında, duvarlarda siftiniyordu.

Baba duvarda siftinirken ne denli karnaşık duygulanımlarla -utanç, öfke, ve oğluyla iradesi dışında gururlanma- cebelleşiyorsa, oğul da kendi çelişkilerini yaşamaktaydı. Babasının herhangi biri -bu kendisi de olsa- karşısında kıvranmasından duyduğu acı ve utanç. Piramidin onu yetkinleştirmek için canlarını feda etmekten kaçınmayan yiğit adamların kuşaklar boyu gizemle inşa ettiği çağdaş dünyanın beşbin yıllık harikası değil, Sears'ın arka odasında uyanık bir vitrin dekoratörü tarafından kartonpiyerden yapılan, yalnızca ömür boyu garantili bir süs olduğunu keşfetmenin kederi.

Ama sevinç de hissediyordu. Tutkular kadar eski, homurtulu, dörtnala bir sevinç. Aynı anda birşeyler yitirilmiş ve birşeyler kazanmıştı. Önünde artık sonsuz olasılıklar ve devasa sorumluluklar uzanıyordu, ama ilkinden yararlanmaya, ikincinin de yükünü üstlenmeye hazırlıklı değildi. Dolayısıyla, masanın çevresinde horozlanarak yürüyüp annesine sormakla yetindi, "İyi misin?"

Tımaklarına bakıyordu. "Evet, iyiyim."

Sütçü ablalarına baktı. Onları (ya da rollerini) hiçbir zaman annesinden ayırdedememişti. O doğduğunda onlar ilkgençlik yıllarındaydılar; Şimdiyse otuzbeş ve otuzaltı yaşlarında olmalıydılar. Ama Ruth Lena'dan yalnızca onaltı yaş büyük olduğundan, her üçü de ona hep aynı yaşta gibi gelirdi. Şimdi masanın ötesinden ablalarının gözleriyle karşılaştığında, bakışlarında okuduğu taptaze hınçtan hayrete düştü. Solgun gözleri artık daha da solgun olan tenlerinde yokolup gitmiyordu. Sanki gözlerinin çevresini kömürle çizmişti birisi, yanaklarından aşağıya iki tırmık indirilmişti; gül dudakları nefretten patlayacakmış gibi şişmişti. Yüzlerinin her zaman alışkın olduğu belli belirsiz tedirgin donukluğa dönmesi için gözlerini iki kez kırpıştırması gerekti. Kimsenin kendisine teşekkür ya da hakaret etmeyeceğini kavrayarak çabucak odadan çıktı. Eylemi yalnızca kendisine aitti. Ebeveynleri arasındaki hiçbir şeyi değiştirmeyecekti. İçlerinde hiçbir şeyi değiştirmeyecekti. Babasını pataklamıştı, böylelikle belki satranç tahtasındaki konumlanışı biraz değiştirmişti ama, oyun devam ediyordu.

Hagar'la yatmak, onu cömert kılınıştı. Ya da öyle düşünüyordu. Genişyürekli. Ya da öyle sanıyordu. Hemen hiç düşünmediği anasını savunup hem korkup hem sevdiği babasına meydan okuyacak kadar genişyürekli ve cömert.

Odasında Sütçü çekmecesıyla oyalanıyordu. Onaltı yaşındayken annesinin verdiği, üzerinde adının doktorluğu çağrıştıran başharfleri kazınmış gümüş arkalıklı bir çift saç fırçası. Annesiyle bu konuda şakalaşmışlar, Ruth ona tıp okuluna gitmesinin kendisini sevindireceğini duyumsatmıştı. O da bunu, "Uyar mı? M.D., M.D. Hastalanırsan Dr. Dead adında birine muayene olur musun?" diye savuşturmuştu.

O da gülmüş, ama göbek adının Foster olduğunu anımsatmıştı ona. Soyadı olarak bunu kullanamaz mıydı? Dr. Macon Foster. İyi durmuyor muydu? Gerçekten de iyiydi. Gümüş sırtlı fırçalar annesinin kendisiyle ilgili düşlerini anımsatıyordu ona. Eğitimini liseyle bırakmayıp kolej ve tıp okuluna devam etmesini. Sütçü'nün babasına göreyse kolej, hayatın gerçeklerinden, yani nesnelere sahip olmayı öğrenmekten uzakta harcanan avare yıllar anlamına gelmekteydi. Kızlarının -uygun kocalar bulabilecekleri- koleje devam etmesine itirazı yoktu; hatta biri, Corinthians, gitti de. Ama, hele oğlunun varlığı ona büroda gerçek bir kolaylık olduğundan, Sütçü'nün öğrenimine devam etmesine karşı çıkıyordu. Öyle ki bankacı dostlarından bazılarını, etkili arkadaşlarıyla konuşup oğlunun 1-A seferberlik sınıfından, "ailesine bakmakla yükümlü" statüsüne geçirilmesini sağlamaya ikna edebilmişti.

Sütçü aynasının önünde durmuş, duvar lambasının kısık ışığında, yansımasına bakıyordu. Her zamanki gibi, gördüğünden etkilenmemişti. Yüzü hiç de fena sayılmazdı. Kadınların bayıldığı gözler, keskin hatlı bir çene, muntazam dişler. Teker teker ele alındığında fena durmuyordu hiçbirisi. Hatta güzel sayılabilirdi. Ama tutarlılıktan yoksundu; hatları bütünlük sunmuyordu. Görüntüsü, tıpkı bulunmaması gereken bir yerde duran ve ilerlesin mi, geri mi dönsün karar veremeyen bir adam gibi, son derece eğretiydi. Vereceği kararın son derece önemli olacağı kuşkusuzdu, ama bu kararı veriş tarzı özensiz, rastlantısal ve cahilce olacaktı.

Lamba ışığında durup babasının duvarda sürünürkenki gö-

rüntüsünü gözlerinin önünden silmeye çalışırken, kapısının vurulduğunu duydu. Lena ya da Corinthians'ın yüzünü görmek, ya da annesiyle gizli kapaklı bir konuşmaya girişmek istemiyordu. Ama holde olduğundan daha iri duran babasının gölgesi de onu daha çok sevindirmemişti. Macon'un ağzının kenarındaki küçük yarıktan hâlâ kan sızıyordu. Ama dimdik duruyordu, gözleri de durgundu.

"Bak baba," diye söze girişti Sütçü, "ben-"

"Birşey söyleme," dedi Macon, onu yana itekleyerek. "Otur."

Sütçü yatağa doğru ilerledi. "Bak, bunu unutmaya çalışalım. Eğer söz verirsen ki-"

"Sana otur dedim. Ciddiyim" Macon'un sesi alçaktı, ama yüzü Pilate'inkine benzemişti. Kapıyı kapattı. "Artık büyüdün, ama büyümek herşey değildir. Tam bir adam olman gerekir. Eğer tam bir erkek olmak istiyorsan, gerçekte tam olarak yüzleşmelisin."

"Bunu yapmak zorunda değilsin, biliyorsun. Annemle senin arandakileri bilmek istemiyorum."

"Yapmak zorundayım ve sen de bilmek zorundasın. Eğer babana yumruğunu kaldırınağa girişiyorsan, bir dahaki sefere o yumruğun arkasında bir miktar bilgi de olmalı. Bunları özür ya da bahane olsun diye söylemiyorum. Sadece bilgilenmen için."

"Annenle 1917 yılında evlendik. Onaltı yaşındaydı, babasıyla yalnız yaşıyordu. Ona aşık olduğumu söyleyemem. İnsanların o zamanlar aşka bugün olduğu kadar ihtiyacı yoktu. İnsanların birbirine karşı uygar, dürüst ve- açık olması yeterli sayılıyordu. İnsanların kendilerine ilişkin söylediklerine inanırdın, çünkü başka türlü yaşamak mümkün değildi. Evlendiğinde önemli olan, ikinizin de neyin önemli olduğu konusunda anlaşabilmenizdi."

"Annenin babası benden asla hazetmedi; benim de onunla ilgili olarak düşkürlüğüne uğradığımı söylemeliyim. Bu kentteki en önemli zenciydi. En zengini olmasa da en saygıdeğeri. Ama ondan büyük ikiyüzlü de herhalde gelmemiştir. Tüm parasını dört ayrı bankada tutardı. Daima sakın ve saygındı. Eter kokladığını keşfedene kadar ben de onun doğal olarak böyle olduğunu düşünüyordum. Bu kentteki zenciler ona taparlardı."

Oysa onlara metelik vermezdi. Yamyam derdi zencilere. Her iki ablanı da o doğurttu, tek ilgilendiği, tenlerinin rengiydi. Seni rahatlıkla reddedebilirdi. Özellikle karım olduğu için kendi kızına doktorluk etmesi bana ters geliyordu. O zamanlar Mercy karaderilileri kabul etmezdi. Herneyse, Ruth da başka doktora gitmeyi kabul etmedi. Ona bir ebe getirtmeye çalıştım, ama doktor ebelerin pis olduğunu söyledi. Ona beni de ebenin doğurduğunu, eğer ebe annem için uygunsa, kızı için de uygun olacağını söyledim. Bu konuda biraz atıştık, bir babanın kendi kızını doğurtmasını iğrenç bulduğumu söyledim ona. Bu da ip-leri tam anlamıyla kopardı. Ondan sonra bu konuda pek az konuştuk, ama yaptılar. Hem Lena'yı hem de Corinthians'ı. Kızlarının adlarını seçmeme izin verdiler, ama o kadar. Ablaların arasında bir yaştan biraz fazla vardır, bilirsin. Her iki seferinde de oradaydı. Annen bacaklarını açmıştı, o da oradaydı. Doktor olduğunu, doktorların böyle şeylerden etkilenmediğini biliyorum, ama o doktordan önce bir erkek. Sonsuza kadar bana karşı bağlaşıklık içinde olduklarını -her ikisinin de- ve ben ne halt edersem, kendi istediklerini yaptırdıklarını biliyordum. Kimin evinde oturduğumu porselenlerin nereden geldiğini, Waterford vazoyu ve üzerine yerleştirdikleri masayı nasıl İngiltere'den getirttiklerini sürekli hatırlatıyorlardı bana. Masa o kadar büyük-müş ki, kapıdan sığdırabilmek için ikiye ayırmışlar. Kentte iki atlı araba sahibi ikinci adam olmakla öğünürdü devamlı.

"Benim geldiğim yer, sahip olduğumuz çiftlik, onlar için hiç önemli değildi. Ve yapmaya çalıştığım iş-onları hiç ilgilendir-miyordu. Gecekondu mahallesinden gecekondu almak, böyle diyorlardı. 'Gecekondu mahallesi nasıl?' Akşamları beni böyle karşılardı.

"Ama sorun bu değildi. Buna dayanabiliyordum; çünkü ne istediğimi ve onu nasıl elde edeceğimi iyi kötü biliyordum. Bu yüzden bunlara dayanabilirdim. Dayandım da. Başka birşeydi, beni çileden çıkartan başka birşey. Bir keresinde dört bankadaki paralarının bir kısmını harcamasını istedim ondan. Bir yerde arazi değerleri yükseliyordu, demiryolu parası. Erie Lackawanna satın alıyordu. Demiryolunun nereden geçeceğini sezinliyordum. Tüm bölgeyi dolaştım, kıyı yolunu, rıhtımları, 6 ve 2 numaralı yolların kavşağını. Rayların nereden geçeceğini tamı ta-

mına hesaplardım. Ucuza kapatıp sonra demiryolculara pahalıya satabileceğim bir arazi buldum. Bana bir kuruş bile borç vermedi. Vermiş olsaydı, ortahalli değil, zengin bir adam olarak ölürdü. Ben de çok mesafe alırdım. Annenden onunla konuşmasını istedim, rica ettim. Erie'nin tam olarak nereye yöneldiğini anlattım. **Onun** kararı olduğunu, kendisinin onu etkilemeyeceğini söyledi. Bunu bana, kocasına söyledi. Ondan sonra annenin kiminle evli olduğunu düşünmeye başladım; benimle mi, onunla mı?

"Sonra hastalandı." Macon durdu, hastalıktan söz etmek sanki ona kendi sakatlığını hatırlatmıştı; cebinden iri, bembeyaz bir mendil çıkardı. Yavaşça dudağındaki yarığın üzerine bastırıldı. Mendildeki hafif lekeye bir göz attı. "Çektiği eter," dedi, "kanına girniş olmalı. Başka bir ad veriyorlardı ama ben eter olduğunu biliyordum. Yattığı yerde şişmeye başladı. Yani bedeni; kol ve bacaklarıysa kuruyordu. Artık hasta kabul edemiyordu ve o kibirli eşek, hayatında ilk kez hasta olup da iyileşmek için bir başka eşeğe para ödemenin ne olduğunu gördü. Ona bakan doktorlardan biri -onu hastaneden içeri sokmayanlardan, ve karısının ya da kızının çocuğunu doğurtmaya teşebbüs edecek, ya da bunu aklından geçirecek olsa, onu buradan sürdürecektik olanlardan biri- dikkate ve saygıya layık olduğunu düşündüklerinden bir tanesi elinde sihirli bir iksirle, Radiathor'la çıkagelip bunun kendisini iyileştireceğini söyledi. Ruth çok heyecanlanmıştı. Birkaç gün iyileşir gibi de oldu. Sonra daha da hastalandı. Yerinden kımıldayamıyordu, kafaderisi delik deşik olmuştu. Annenin hâlâ yattığı yatakta yatıyordu; o yatakta öldü zaten. Karnı şişmiş, kol ve bacakları incecik, beyaz fareler gibi. Yediklerini hazmedemiyordu. Tüm yemeklerini sıvı haline alabiliyordu, her öğünden sonra da birşey yutuyordu.

Bugün dahi bunun eter olduğuna bahse girebilirini.

"Öldüğü gece ben kentin öte yakasında, yıkılan bir çardağı onarıyordum. Bay Bradlee'nin evinde. Çardak yirmi yıldır bel vermişti, sonra da yıkıldı, temellerden çöktü. Birkaç adam alıp oraya gittim, insanların eve girmek için yıkıntıların üzerinden atlamak zorunda kalmasını istemiyordum. O sırada biri ayaklarının ucuna basa basa yanıma yaklaştı ve 'Doktor öldü,' dedi. Ruth yukarıda, yanibaşındaymış. Altüst olacağını bildiğinden

hemen onu avutmaya koştum. Giysilerimi bile değiştirmeden, hemen. Yatağının yanibaşında, bir iskemlede oturmuştu, beni görür görmez yerinden fırladı bağırına başladı: 'Buraya böyle gelmeye nasıl cesaret edersin?  abuk git, temizlen. Buraya girmeden temizlen!' Bu beni biraz tedirgin etti, ama ölülere saygım vardır. İçeri gidip yıkağım. Temiz bir gömlek giydim, kravat takıp tekrar odaya döndüm." Macon yeniden duralayıp, sanki gözlerindeki acı oradan geliyormuş gibi yarık dudağına dokundu.

"Yatakta," dedi ve durdu. Sessizlik o kadar uzun sürdü ki, Sütçü devam etmeyeceğini düşünmeye başladı. "Yatakta. Kapıyı açtığında oradaydı. Yanına uzanmıştı. Köpek gibi çıplaktı, onu öpüyordu. Beimbeyaz, şişkin, sıska ve  l ; parmağını ağzına almıştı.

"Ondan sonra yaşadıklarını sana anlatamam. Aklımdan türlü türlü şeyler geçiyordu. Lena ve Corinthians'ın benden mi olduğu. Öyle olduklarını anlamam uzun sürmedi, çünkü o it hiçbir kariyı becerecek durumda değildi. Eter ben devreye girmeden o uzvunu çoktan halletmişti. Üstelik benden geliyor olmasalardı tenlerinin rengine o kadar takmazdı kafasını. Sonra Ruth'un bebeklerini doğurtuşunu düşündüm. İlişkileri olduğunu söylemiyorum. Ama bir erkek, sikemese de kadını birçok şekilde memnun edebilir. Herneyse, olsun, olmasın; gerçek şu ki yaktaydı ve parmağını emiyordu; öldükten sonra bunu yapıyorsa, diriyken kimbilir neler yapmışlardı? Böyle bir kadını  ld rmezsin de ne yaparsın? Yemin ederim onu o dakikada  ld rmediğime çok pişman oldum sonraları. Ama hayatımın geri kalan günlerini dört duvar arasında geçirmeye hiç niyetim yoktu. Ama, görüyorsun Macon, bazen kendimi tutamıyorum.  ylesine çıkıyor işte. Bu gece de, 'Evet, ben babamın kızıyım,' deyip de yılışık yılışık sırttığını gördüğümde..." Macon oğluna baktı. Yüzünün kapısı açılmıştı: teni gökkuşağı gibiydi. Sesinde hafif bir kırılganlık, devam etti. "Ben kötü bir insan değilim. Bunu bilmeni istiyorum. Daha doğrusu buna inanmanı. Kimse sorumluluklarını benim kadar ciddiye almamıştır. Bir aziz olduğumu iddia etmiyorum, ama hepsini bilmek zorundasın. Senden kırk yaş daha büyüğüm ve önümde bir başka kırk yıl yok. Bir daha bana el kaldırmayı kafana koyduğunda, karşındaki

adamın kim olduğunu bir düşünmeni istiyorum. Ve bir dahaki sefere sana fırsat verneyebileceğimi. Bu yaşta dahi, sana fırsat vermeyebilirim."

Ayağa kalkıp mendilini arka cebine tikiştirdi.

"Şimdi birşey söyleme. Ama sana söylediğim herşeyi iyi düşün."

Macon kapının tokmağını çevirdi ve geriye bakmadan odayı terketti.

Sütçü yatağının kenarında oturuyordu; herşey hareketsizdi, kafasının içinde vızıldayan ışığın dışında. Kendini tüm duyuluklarından kopuk hissediyordu. Sanki bir yabancı parkta yanına ilişmiş ve apansız en mahrem şeylerini anlatmaya koyulmuştu. Yabancı'nın sorunlarına yakınlık duyuyordu -başına gelenler konusundaki görüşlerini gayet iyi anlamıştı- ama bu yakınlık kısmen kendisinin yabancı'nın öyküsüyle hiçbir şekilde ilişkili olmayışından, bu öykünün kendisiyle ilgili hiçbir şeyi tehlikeye düşürmeyesinden kaynaklanıyordu. Bir saat kadar öncekinden tamamen farklı duygular içindeydi. Odasından az önce çıkan yabancı, toplayabildiği tüm gücüyle yere yıkmak istediği adamdı aynı zamanda. Babasının suratını dağıtma yolunda duyduğu önüne geçilmez istek, kolunu hâlâ kasıyordu. Odasına çıkarken kendini yalıtılmış, ama haklı hissediyordu. Birinin, güçsüz bir kimseye vurduğunu görmüş bir adamdı o. Ve müdahale etmişti. Dünyanın tarihi de bu değil miydi? İnsanlar hep böyle yapmaz mıydı? Güçsüzleri korumak için Dağlar Kralı'na meydan okumazlar mıydı? Ve güçsüz kişinin anası, Dağlar Kralı'nın da babası olduğu gerçeği, olayı daha bir iğrenç kılmakla birlikte, özdeki durumu değiştirmiyordu. Hayır. Bunu annesine olan sevgisinden yaptığı öne sürecekti değil. Sevilmeyecek kadar gölgede bir kişiliği vardı onun. Ama bu buharlaşabilirliği onu daha da korunmaya muhtaç kılıyordu. Akli dümdüz edilmiş, omuzları ev işlerinin ve başkalarına bakmanın yükü altında ezilmiş, ayı gibi bir adamın köteği altında yavrularına kul köle olan bir ana değildi. Ama sivri dilli bir söz dağarcığı ve susmak bilmeyen bir çeneyle kendini savunan bir çaçaron da değildi. Ruth çapraşık fakat son derece incelikli tavırları olan, solgun ve karmaşık bir kadındı. Çok şey biliyor, ama pek azını anlıyordu sanki. Bu onun için ilginç ve yeni bir düşünce tarzıydı. Annesi-

ni hiçbir zaman bir kişilik, ayrı bir birey, kendisinininkinden ayrı bir hayatı olan bir insan olarak düşünmemiştir.

Sütçü ceketini giyip evden çıktı. Akşam yedi otuz sularındaydı ve hava henüz kararmamıştı. Biraz yürüyüp hava almak istiyordu. Ne düşüneceğini bilmeden neler hissedebileceğini de kestiremiyordu. M.D. harfleri ışıpta parlayan gümüş sırtlı fırçaların yanyana yattığı ve babasının az önce kalktığı iskemledeki yastığın hâlâ kabaetlerinin izini taşıdığı odada düşünmek, zordu. Yıldızlar birer birer belirneye başladığında Sütçü, neyin doğru olduğunu, ve doğru olan kısmın kendisiyle ne ilişkisi olabileceğini düşünüyordu. Babasının kafasına fırlattığı bu yeni bilgilerle ne yapacaktı? Bunları bir özür koparmak için mi anlatmıştı kendisine? Şimdi bu ikisi hakkında ne hissetmesi gerekiyordu? Zaten, anlattıkları **doğru** muydu ki? Annesi... öz babasıyla yatmış mıydı? Macon hayır demişti. Doktorun iktidarsız olduğunu. Nereden biliyordu peki? Neden sözettiğini biliyor olmalıydı, çünkü böyle bir olasılığın gerçekleşmesi konusunda olmamasından çok daha fazla hevesliydi. Yine de bir erkeğin bir kadını 'başka yollardan' da mesut edebileceğini ima etmişti. "Kahretsin!" dedi Sütçü, yüksek sesle. "Bütün bu bokluğu bana neden anlattı ki?" Bunları bilmek istemiyordu. Yapabileceği hiçbir şey yoktu. Doktor ölmüştü. Geçmiş değiştiremezsin.

Sütçü'nün şaşkınlığı hızla öfkeye dönüşüyordu. "Tuhaf ibneler," diye fısıldadı. "Tuhaf." Eğer yelkenleri suya indirmemi istiyor olsaydı, neden gelip yekten söylemedi? Bir erkek gibi gel ve, Unut, de. Sen unut, ben de unutayım. İkimiz de unutalım. Ben de, tamam, derdim. Top sende. Ama hayır. Gelip, nasılı ve nedeniyle ilgili acaip bir hikaye anlatıyor.

Gitar hangi cehennemdeydi acaba? Ona gerçekten ihtiyacın olduğu zaman hiçbir yerde. Gerçek bir fırlama. Her zaman her yerden fırlayabilirdi, ama asla zamanında değil. Sütçü ara ara kendi kendine fısıldadığını ve yoldan geçenlerin kafalarını çevirip çevirip kendisine baktıklarını farketti. Birden, sanki o saat için sokaklarda fazla insan varmış gibi geldi ona. Herkes nereye gidiyordu? Düşüncelerini dile getirmeye çalıştı.

"Eğer tam bir erkek olmak istiyorsan gerçekten tam olarak yüzleşmek zorundasın," demişti babası. Bütün bunları bilmeden tam bir erkek olamaz mıyım? "O yumruğun arkasında bir

miktar bilgi de olmalı." Tamam. Ne bilgisi? Annemin babasıyla düzüştüğü mü? Dedemin eter düşkünü, karaderililerden nefret eden sarı bir zenci olduğu mu? O zaman seni neden kızıyla evlendirdi? Onu komşular farketmeden düzebilmek için mi? Onları düzüşürken yakaladın mı hiç? Hayır. Sadece parmağını dokunduramadığın birşeyler hissettin. Olasılıkla parası. Parınağını ona dokundurmana hiç izin vermedi, değil mi? Kızı da sana yardımcı olmadı, değil mi? O zaman ameliyat masası üzerinde yaptıklarına hükmettin. Eğer istediğini yapman için, Erie Lackawanna demiryolunu satın alman için sana banka cüzdanlarını teslim etseydi, onu istediği gibi kullanabilirdi, değil mi? Yatağınza tırmanabilir, ve üçünüz birlikte düzüşebilirdiniz. Bir memesini sen alırdın, o da... öbürünü....

Sütçü düşüncelerinin arasında dondu, kaldı. Ensesinden aşağı buz gibi bir ter boşandı. İnsanlar yollarında duran bu yalnız adamı itekleyip geçiyorlardı. Birşey anımsamıştı. Daha doğrusu birşey anımsadığını sanıyordu. Belki de düşünde görmüştü de, düşünüy anımsıyordu. Yatakta herbiri bir memeyi kemiren iki adamın imgesi belirginleşiyordu, ama resim az sonra parçalandı, yerine bir başka imge belirdi. Yeşil bir odaydı bu, çok küçük bir yeşil oda, ve annesi bu yeşil odada oturuyordu, göğüsleri çıplaktı ve biri onları emiyordu ve bu biri, kendisiydi. Demek ki? Demek ki ne? Annem bana meme vermiş. Anneler bebeklerine meme verirler. O zaman bu ter nesi? Kendisini itekleyip geçen insanları, tedirgin, gergin yüzlerini farketmeksizin sürdürdü yürümesini. Resmi daha yakından görmeye çabalıyor, ama yapamıyordu. Sonra kulağına bu resimle ilintili olduğunu bildiği bir ses geldi. Kahkaha. Göremediği biri, odada kahkahalar atıyordu... kendisine ve annesine; annesi utanmıştı. Gözlerini indiriyor, ona bakmıyordu. "Bak bana, anne; bana bak." Ama hayır, bakmıyordu, ve kahkaha şimdi daha yükselmişti. Herkes gülüyordu. Pantolonunu mu ıslatmıştı? Annesi ona meme verirken pantolonunu ıslattığı için mi utanıyordu? Ne pantolonu? O zamanlar pantolon giymiyordu ki? Bezliydi. Bebeklere hep bez bağlarlar. Bebekler de hep bezlerini ıslatırlar. O zaman neden pantolonlu olduğunu düşündü? Kalçalarını lastikle tutan mavi pantolon. Küçük, mavi fitilli kadifeden bir pantolon. Neden öyle giyinmişti ki? Adam buna mı gülüyordu? Küçük bir

bebeğin pantolon giymesine? Kendisini orada ayakta dururken gördü. "Anne, ne olur bak bana." Aklından geçen tek şey buydu. "Ne olur bana bak." Ayakta durmak? Küçük bir bebek o. Annesinin inemesini enen. Nasıl ayakta durabilir ki?

"Ayakta duramazdım," dedi yüksek sesle, ve bir dükkanın vitrinine döndü. Ceketinin kalkık yakaları arasında yüzünü gördü ve kavradı. "Annem konuşacak, ayakta duracak, pantolon giyecek yaştayken beni emziriyordu ve biri bunu görüp güldü ve bana Sütçü deyişleri, ve babamın ve annemin asla bu adı kullanmayışları bu yüzden. Ya ben bunu nasıl unuttum? Ve neden? Süt, ovaltin ve başka şeyleri bardakla içebildiğim bir dönemde, hiçbir nedeni olmadan bunu bana yapabiliyorsa, belki babasıyla başka şeyler de yapmıştır?"

Sütçü gözlerini kapadı, sonra yeniden açtı. Sokak geldiği yöne doğru giden insanlarla doluydu. Her biri telaş içinde yürüyor, ve ona çarpıp duruyorlardı. Bir süre sonra kimsenin karşı kaldırımından yürümediğini farketti. Ortalıkta araba yoktu, kenttin ışıkları yanıyordu, ama karşı kaldırım bomboştu. Nereye gittiklerini görmek için döndü, ama geceye doğru ilerleyen sırtları ve şapkalarından başka birşey görmek mümkün değildi. Yeniden Doktor Değil Sokağı'nın karşı kaldırımına baktı. İn cin top oynuyordu.

Kendisini geçmeye çalışan kasketli bir adamın kolunu dürttü. "Herkes neden bu kaldırımından yürüyor?" diye sordu.

"Dikkat et, ahbap," diye havladı adam, ve yoluna devam etti.

Sütçü Güney yakasına doğru devam etti yoluna; nedense karşı kaldırıma geçmek onun da aklına gelmiyordu.

Soğukkanlıca ve duruca düşündüğünü sanıyordu. Annesini hiçbir zaman sevmemiş, ama onun daima kendisini sevdiğini bilmişti. Bu da ona hep doğru görünmüştü, zaten böyle olması gerekiyordu. Şimdiyse dağılıp gitmekteydi bu sevgi. Yeryüzünde kendisini seven biri var mıydı acaba? Yalnızca kendisi olduğu için seven. Şaraphaneye yaptığı ziyaretler (babasıyla konuşmasından önce) ona annesinden beklemeye alışkın olduğu sevginin bir uzantısı gibi gelmekteydi. Pilate ya da Reba'nın kendisini annesinin sahiplenici sevgisiyle sevmesinden değil; yalnızca onu sorgusuz sualsiz ve kolayca kabullenmişlerdi. Dahası,

onu ciddiye alıyorlardı. Ona sorular soruyorlar ve ve yanıtlarını gülünecek ya da tartışılacak kadar önemli sayıyorlardı. Evde yaptığı herşey annesi ve ablaları tarafından sessiz bir anlayışla (babası tarafındansa kayıtsızlık ya da eleştiriyle) karşılanıyordu. Şaraphanedeki kadınlarsa hiçbirşeye karşı kayıtsız değillerdi ve hiçbir şeyi anlamıyorlardı. Her cümle, her sözcük onlar için yepyenydi ve söylediklerini evrendeki her sesi yakalayıp yorumlamaya hevesli, ısıltılı gözlü kuzgunlar gibi dinliyorlardı. Şimdi onları da sorguluyordu. Herkesi sorguluyordu. Babası duvarlarda sürünmüş, sonra da o feci haberle yukarı çıkagelmmişti. Annesi tek oğluna tapan ana olmaktan çıkmış, elinin altındaki tüm erkeklerle -ister öz babası olsun, ister oğlu- kirli oyunlar oynamaktan hoşlanan müstehcen bir çocuk kimliğine bürünmüştü. Tanıdığı kadınların en hoşgörölüsü, en rahatı olan ablaları bile, yüzlerini değiştirip gözlerini kızıla ve kömür karasına boyamışlardı.

Neredeydi şu Gitar? Duruluğu kendisine hiçbir zaman ihanet etmeyen tek insana gereksinimi vardı şimdi, ve eğer eyalet dışına çıkmamışsa, onu bulmaya kararlıydı.

İlk durağı, Tommy'nin berber dükkanı verimli oldu. Gitar birkaç adamla birlikte oradaydı; herbiri bir yere yaslanmış, birşey dinliyorlardı.

Sütçü, içeri girip de Gitar'ın sırtını ayırdedince öylesine ferahladı ki, "Hey, Gitar!" diye bağırmaktan alakoyamadı kendini.

"Şşşşt!" dedi Demiryolu Tommy. Gitar dönüp kendisine sessizce yaklaşmasını işaret etti. Radyo dinliyor, birşeyler mırıldanarak başlarını sallıyorlardı. Sütçü'nün fazlasıyla gergin olduklarını ayırımsaması için biraz zaman gerekti. Mississippi, Sunflower Country'de genç bir zenci delikanlının bıçaklanmış cesedi bulunmuştu. Çocuğu kimin öldürdüğü -katiller ellerini kollarını sallaya sallaya dolaşıyorlardı- ve cinayet nedenleri bilinmiyordu. Delikanlı beyaz bir kadına ıslık çalmış, başkalarıyla yattığını reddetmemişti; üstelik Güney'e yeni gelmiş bir Kuzeyliydi. Adı Till'di.

Demiryolu Tommy spikerin son hecelerini duyabilmek için ortalığı sessiz tutmaya çalışıyordu. Spikerin birkaç kurmaca, ondan da az gerçekten başka söylenecek sözü olmadığından ha-

ber birkaç saniye içinde bitti. Öteki habere geçer geçmez berber dükkanında her kafadan bir ses çıkmaya başladı. Ortalığı susturınaya çabalayan Demiryolu Tommy'nin kendisi bu kez sessizliğe gömülmüştü. Hastane Tommy müşteriye koltuğunda tutmaya çalışırken ustura kayışına doğru yürüdü. Porter, Gitar, kapıcı Freddie ve üç-dört kişi daha öfkeli öfkeli bağıırıyorlardı. Sütçü'den başka, yalnızca Demiryolu Tommy ve Empire State suskundu - Demiryolu Tommy usturasıyla meşgul olduğu için, Empire State de alık ve kimsenin kesinlikle emin olmamasına karşın, belki de dilsiz olduğundan. Alık olduğuyse tartışmazdı.

Sütçü havada çarpışan söcükleri izlemeye çabalıyordu.

"Yarın sabah gazetelerde çıkar."

"Belki çıkar, belki de çıkmaz," dedi Porter.

"Radyoda söylediler. Gazetede de çıkar!" dedi Freddie.

"Beyazların gazetelerinde böyle haberleri basmazlar. Eğer birine tecavüz etmediyse tabii."

"Bahse girer misin? Basacaklarına dair bahse girer misin?" dedi Freddie.

"Dilediğine bahse girerim," diye yanıtladı Porter,

"Beş kağıt".

"Bir dakika," diye bağırdı Porter.. "Nerede olduğunu söyle."

"Ne demek 'nerede'? Yarın sabah gazetelerde çıkacağına dair beş kağıdına iddiaya giriyorum."

"Spor sayfasında mı?" diye sordu, Hastane Tommy.

"Eğlencelik sayfasında mı?" dedi Zenci Brown.

"Hayır. Ön sayfa. Ön sayfada çıkacağına beş dolar diyorum."

"Ne farkeder ki?" diye bağırdı Gitar. "Çocuğun teki bıçaklanıyor, siz burada pis bir güneylinin gazeteye koyup koyınayacağını tartışıyorsunuz. Bıçaklandı, değil mi? Öldü, değil mi? Neden? Çünkü bir Scarlet O'Hara amcığna ıslık çalmış."

"Bunu niye yapmış ki?" diye sordu Freddie. "Mississippi'de olduğunu biliyordu. Kendini nerede sanıyordu? Tom Sawyer'in ülkesinde mi?"

"Ne olmuş ıslık çalmışsa!" Gitar burnundan soluyordu. "Bunun için ölmesi mi gerekir?"

"Kuzeyli o," dedi Freddie. "Prangalar ülkesinde Tanrı'yı oynamış. Kendini ne sanıyordu ki?"

"İnsan olduğunu sanıyordu, o kadar," dedi Demiryolu Tommy.

"Yanlış sanmış," dedi Freddie. "Prangalar ülkesinde hiçbir karaderili insan değildir."

"Sapına kadar," dedi Gitar.

"Kim?" diye sordu Freddie.

"Till."

"Öldü o. Ölü insan, insan değildir. Ölü insan sadece bir cesettir. O kadar. Ceset."

"Canlı bir korkak da insan değildir," dedi Porter.

"Kimden sözediyorsun sen?" Freddie kişisel hakareti hemen kavramıştı.

"Sakin olun bakalım, ikiniz de," dedi Hastane Tommy.

"Senden!" diye bağırdı Porter.

"Çok ciddiym," diye devam etti sözüne Hastane Tommy. Tüm bunların alemi yok. Çocuk ölmüş. Anası ağlıyor. Gömdürmüyormuş onu. Sokaklardaki karaderili kanı yetti artık. Eğer kan dökmek istiyorsanız, onun suratını dağıtan pis güneylinin kanını dökün."

"Oh, yakalayacaklar onları," dedi Walters.

"Yakalayacaklar mı? Yakalayacaklar ha?" Porter şaşırmıştı. "Aklını mı kaçırdın sen? Tamam, yakalarlar, ama şereflerine bir parti verip bir de madalya takarlar."

"Evet. Bütün şehir geçit resmi yapar," dedi Zenci.

"Onları yakalamaları lazım."

"Tut ki yakaladılar. Ne kadar ceza yiyeceklerini sanıyorsun? Bir gün dahi içeri alırlarsa ben çıkar burada anırırım."

"Nasıl ceza yemezler?" Walters'ın sesi gerilimliydi.

"Nasıl ını? **Yemezler**, o kadar." Porter saatinin kösteğiyle oynuyordu.

"Ama artık herkes olayı biliyor. Bitti. Her yerde. Yasa yasadır."

"Var mısın iddiasına? Temiz para!"

"Aptalsın sen, ulan. Gerçek bir aptal. Karaderili için tek yasa vardır; onu elektrikli sandalyeye gönderen yasa," dedi Gitar.

"Till'in bıçağı olduğunu söylüyorlar," dedi Freddie.

"Bunu hep söylerler. Bir tonar cikleti olsa, el bombası olduğuna yemin ederler."

"Bence yine de çenesini kapatmalıydı," dedi Freddie.

"Bence asıl sen çenenin kapatmalısın," dedi Gitar ona.

"Ağır ol!" Freddie bir kez daha hissetmişti tehdidi.

"Güney kötü," dedi Porter. "Kötü. Şu bizim A'nın BD'sinde hiçbir şey değişmiyor. Eminim babasının da Pasifik'de bir yerlerde beynini dağıtmışlardır."

"Eğer şimdiye dek dağıtmadıysa, pis güneyliler bunu hallederler. 1918'deki askerleri hatırlıyor musun?"

"Oooo. O konuyu hiç açma...."

Vahşet öyküleri anlatmaya giriştiler; önce duyduklarını, ardından tanık olduklarını ve nihayet kendi başlarından geçenleri. Zamanla mizah unsurlarına dönüşen kişisel aşağılanma, öfke, hiddet nakaratları. Erkekliklerine, insanlıklarına yönelen tehdidi savuşturmak için ne kadar hızla kaçtıkları, nasıl bir köşeye büzüldükleri ya da hangi kurnazlıklara başvurdıklarını anlatıp kahkahayı patlattılar. Dudakları aşağı sarkmış, on yaşında çok zeki bir çocuk ifadesiyle süpürge elinde duran Enpire State dışında hepsi.

Ve Gitar. Coşkusu gözlerinde belli belirsiz bir iz bırakarak sönmüştü.

Sütçü dikkatini çekebilmek için bir süre daha bekledi. Sonra ikisi birlikte dükkanı terkederek sokaklarda yürümeye başladılar.

"Ne oldu? Geldiğinde süngün düşmüş gibiydi."

"Yok birşey," dedi Sütçü. "Biryerlerde bir kadeh birşey içelim."

"Mary'nin oraya ne dersin?"

"Yo. Bir sürü orospu yakını bırakmıyor orada."

"Saat sekiz otuz. Cedar Lounge dokuzdan önce açılmıyor."

"Bok. Sen düşün. Ben yorgunum."

"Evde biraz içkim var."

"Tamamdır. Pikabın çalışıyor mu?"

"İh. Hâlâ bozuk."

"Müziğe ihtiyacım var. Müziğe ve lezzete."

"O zaman Bayan Mary'ye gideceğiz. Hanımları bana bırak; ben uzaklaştırırım onları."

"Sahi ini? Seni onlara talimat verirken görmek isterim."

"Haydi, Süt. burası New York değil, fazla seçeneğimiz

yok."

"Tamam. Mary'nin yeri."

Rye ile Onuncu Cadde'nin köşesine birkaç blok yürüdüler. Küçük bir pastacı dükkanının önünden geçerken Gitar yutkunup adımlarını hızlandırdı. Mary'nin Yeri, Kan Bankası'nda en iyi işi yapan bardı -oysa karşısındaki üç köşede de aynı işi yapanlar vardı- çünkü Mary'nin kendisi, müşterilerinin nabzını iyi tutan, arsız, koinik bir barcı/bar sahibesiydi. Barında orospular güvenlik içinde çalışırlar, yalnız sarhoşlar sakince içkilerini yudumlayabilir, denizciler isteklerine göre piliç ya da şahin -hatta hapishane kaçkını- bulabilir, huzursuz ev kadınları iltifat toplar ve topukları aşınıncaya kadar dansedebilir, yeniyetmeler, 'hayatın kuralları'nı öğrenirlerdi. Mary'nin yerinde herkese göre bir eğlence vardı, çünkü barın ışıkları herkesi güzel gösteriyordu; güzel değilse de büyüleyici. Müzik, başka yerde olsa sizi uyutacak söyleşilere canlılık ve doku katıyor, yiyecek ve içkilerse insanları yüksek dramaturjiye itiyordu.

Ama tüm bunlar, saat onbir dolaylarında başlardı. Akşamın sekizbuçuğunda bar neredeyse bomboştu. Gitar ve Sütçü bir masaya yerleşip viskiyle su söylediler. Sütçü söze girişinden kendisinininkini çabucak bitirip ikinciye söyledi, sonra da Gitar'a döndü. "Bana neden Sütçü diyorlar?"

"Nereden bileyim ben? Adın bu, değil mi?"

"Adım Macon Dead."

"Beni buralara adını söylemek için mi sürükledin?"

"Bilmem gerekiyor."

"Haydi, iç, dostum."

"Sen kendi adını biliyorsun, değil mi?"

"Kes şu saçmalığı. Aklından ne geçiyor?"

"Babamı tepeledim."

"Tepeledin?"

"Evet. Vurdum ona. Kalorifere yaslandı."

"Sana ne yapmıştı?"

"Hiçbir şey."

"Hiçbir şey mi? Öylesine mi saldırdın ona?"

"Evet."

"Sebepsiz?"

"Anneme vurdu."

"Ah."

"Anneime vurdu. Ben de ona vurdu." "

"Vahim."

"Evet."

"Ciddiyim."

"Biliyorum." Sütçü derin bir göğüs geçirdi.

"Dinle. Neler hissettiğini anlıyorum."

"İlı. Anlayamazsın. Başına gelmedikçe, anlayamazsın."

"Anlayabilirim. Biliyorsun, sık sık ava çıkardım. Küçükken, memlekette"

"Anıanın! Yine Alabama hikayelerine mi başlayacağız?"

"Alabama değil, Florida."

"Herneyse."

"Dinle Sütçü. Dinle beni. Çok ava çıkardım. Hemen hemen yürümeye başladığımdan beri, ve iyiydim. Herkes son derece doğal olduğumu söylerdi. Herşeyi duyabilir, herşeyi görebilirdim; gözlerim kedininkiler gibiydi. Ne demek istediğini anlıyor musun? Doğal bir yaratık gibi. Ve hiç korkmazdım - ne karanlıktan, ne gölgelerden, ne garip seslerden, ne de öldürmekten. Herşeyi öldürebilirdim. Tavşan, kuş, yılan, sincap, geyik. Ve küçüktüm. Hiç tedirginlik duymazdım. Herşeye ateş edebilirdim. Yetişkinler gülerlerdi bana. Doğuştan avcı olduğumu söylerlerdi. Büyükannemle birlikte buraya taşındığımızda Güney'le ilgili tek özlediğim şey, buydu; avlanabilmek. Dolayısıyla büyükanmem yazları bizi güneye gönderdiğinde gözüm bir tek şeyi görürdü, yeniden avlanabilmek. Bizi otobüse yüklerler, yazı büyükanmemin kardeşi, Florence Teyze'nin yanında geçirirdik. Oraya varır varınaz amcalarımı arardım ormana çıkabilmek için. Bir yaz -on-onbir yaşlarındaydım herhalde- hepimiz ormana çıktık, ben aldım başımı gittim. Sonra geyik izlerine rastladım. Geyik mevsimi değildi, ama aldırmadım. Görürsem öldürürdüm. İzler hakkında yanılmamıştım; geyikti ama aralıklarında bir tuhafılık vardı - gereğince ayırık değildi, ama yine de geyikti. Kendi ayakizlerine basarlar. Daha önce hiç görmemişsen iki bacaklı bir yaratığın sıçradığını sanırsın. Herneyse bir çalığa gelene kadar izleri takip ettim. Işık iyiydi; birden dalların arasında bir kış gördüm. İlk atışta yere indirdim, ikincide işini bitirdim. Tabii kendimi mükemmel hissediyordum. Kendi-

mi amcalarıma avımı gösterirken düşlüyordum. Ama başucuna gittiğimde -yavaşça gittim, bir kez daha ateş etmek gerekebilirdi- bir karaca olduğunu gördüm. Genç değildi, yaşlıydı ama yine de karacaydı. Kendimi... kötü hissettim birden. Ne demek istediğimi anlıyor musun? Bir karaca öldürdüm. Bir karaca..."

Sütçü ayık kalmaya çalışan bir adamın irice açılmış gözleriyle Gitar'a bakıyordu.

"Yani babanın anneni dövdüğünü gördüğünde neler hissettiğini anlıyorum. Karaca gibi birşey. İnsan böyle şeyler yapmamalı. Herhalde duygularına hakim olamadın."

Sütçü başını salladı, ama Gitar söylediklerinin hiç farketmediğini anlamıştı. Olasılıkla Sütçü karacanın ne olduğunu dahi bilmiyordu, ve her neyse, annesi değildi. Gitar parmaklarını bardağının kenarında gezdirdi.

"Ne yapmıştı, Süt?"

"Hiç. Yalnızca gülümsemişti. O da gülümseyişinden hoşlanmadı."

"Saçmalama. Doğru dürüst konuş. Ve yavaş ol biraz. Biliyorsun, içkiyi kaldıramazsın."

"Ne demek içkiyi kaldıramam?"

"Kusura bakma. Zıkkımlan o zaman."

"Ben ciddi konuşmaya çalışıyorum, sen içine sıçıyorsun, Gitar."

"Dinliyorum."

"Ben de konuşuyorum."

"Evet, konuşuyorsun, ama ne diyorsun? Baban gülümsediği için anneni dövüyor. Sen de anneni dövdüğü için babanı dövüyorsun. Şimdi, sizin evde akşamlar hep böyle mi geçer, yoksa anlatmak istediğin başka birşey mi var?"

"Sonra benimle konuşmaya geldi."

"Kim?"

"Bizim moruk."

"Ne dedi?"

"Tam erkek olmam için gerçekte tam olarak yüzleşmem gerekirmiş."

"Eee?"

"Erie Lackawanna'yı alacakmış, ama annem bırakmamış."

"Öyle mi? Belki de dayağı haketmişti?"

"Çok komik."

"O zaman neden gülmüyorsun?"

"Gülüyorum. İçimden."

"Süt?"

"Ne var?"

"Baban ananı dövdü, tainam nı?"

"Evet, evet."

"Sen de ona vurdun, tamam mı?"

"Tamam."

"Yaptığın işi kimseye beğendiremedin, tamam mı?"

"Hey, Gitar! Yine tutturdun."

"Ne anan, ne ablaların. Hele baban hiç beğenmiyor."

"Hiç. Doğru."

"Dolayısıyla seni haşlıyor."

"Evet. Yo, hayır. Yalnızca..."

"Seninle sessizce konuşuyor."

"Doğru!"

"Olayları sana açıklıyor."

"Evet."

"Ona niye vurduğu hakkında."

"Hı."

"Ve çok önceleri olmuş bir olaya dayanıyor. Senin doğumundan önce?"

"Bildin. Çok akıllı bir küçük zencisin sen. Oxford Üniversitesi'ne senden bahsedeceğim."

"Ve sana hiç söylememiş olmasını yeğlerdin, çünkü seni ilgilendirmiyor ve zaten elinden birşey gelmez."

"Kursu başarıyla tamamladınız. Gitar Bains. Ph. D."

"Aına seni yine de rahatsız ediyor."

"Bir düşüneyim." Sütçü gözlerini kapadı, çenesini eline dayamaya çabaladı; ama bir an önce sarhoş olmak amacıyla içtiğinden bunda pek başarılı olamadı. "Evet. Daha doğrusu, buraya gelmeden önce ediyordu. Bilmiyorum, Gitar. "Birden ciddileşti, yüzünde kusmamaya...ya da ağlamamaya çabalayan bir yetişkinin dingin ve sabit ifadesi vardı.

"Unut, Süt. Sana söylediği neyse, unut. Hiç önemli değil. Herneyse, unut onu."

"Umarım unutabilirim. Gerçekten de öyle."

"Dinle evlat. İnsanlar tuhaf şeyler yapıyorlar. Özellikle bizler. Kartlar bize karşı karılmış; bizse oyunun içinde kalmaya çabalıyoruz. Sağ ve oyunun içinde; bu da bize tuhaf şeyler yaptırıyor. Elimizde olmadan. Birbirimizi incitecek şeyler. Nedenini dahi bilmiyoruz. Ama bak bana, ne içinde taşı ne de kimseye ver. Anlamaya çalış, ama eğer beceremezsen, unut gitsin. Sen kendini güçlü tutmaya bak."

"Bilmiyorum, Gitar. Olaylar üstüme üstüme geliyor, biliyor musun?"

"Buna izin verne. Eğer bir planın yoksa. Till'e bak. Onun da üstüne geldiler. Şimdi WJR akşam bülteninde bir haber o, yalnızca."

"Deliydi o."

"Hayır. Deli değil. Delikanlı, ama deli değil."

"Beyaz bir kızı düzmüşse kime ne? Bunu herkes yapabilir. Neden böbürleniyor? Kim ipler?"

"Güneyliler ipliyor."

"Onlar ondan daha da deli."

"Tabii. Ama onlar diri ve deli."

"Evet, tabii. Her neyse, siktir et Till'i. Başı dertte olan benim."

"Doğru mu işittim, biraderim?"

"Tamam, tamam. Öyle demek istemedim. Ben..."

"Derdin ne senin? Adından hoşlanmıyor musun?"

"Hayır." Sütçü başını arkaya yasladı. "Hayır, adını sevmiyorum."

"Sana birşey söyleyeyim. evlat. Zenciler adlarını başka şeyleri nasıl ediniyorlarsa öyle edinirler-ellerinden geleni yaparak. Elllerinden geleni yaparak."

Sütçünün gözleri bulanmıştı; sözleri de. "Neden hiçbir şeye doğru dürüst sahip olamıyoruz?"

"Elimizden gelen, tek doğru dürüst yol. Gel. Seni eve götüreyim."

"Yo. Oraya geri dönemem."

"Hayır mı? Neden?"

"Bu gece sende kalayımı, ne olur."

"Yahu, benim durumu biliyorsun. Birimizin yerde yatması gerekir. Ayrıca..."

"Ben yerde yatarım."

"Ayrıca yalnız olmayabilirim."

"Benimle dalga geçmiyorsun, değil mi?"

"Geçmiyorum. Haydi, gidelim."

"Eve gitmiyorum, Gitar. Duyuyor musun?"

"Seni Hagar'a götürmemi ister misin?" Gitar garsondan hesabı istedi.

"Hagar. Ah, tatlı Hagar. Acaba onun adı ne?"

"Şimdi söyledin ya."

"Soyadından sözediyorum. Baba adından."

"Reba'ya sor." Gitar hesabı ödeyip Sütçü'yü kapıya kadar taşıdı. Rüzgar çıkmış, ortalık serinlemişti. Gitar dirseklerini kısıtı.

"Reba **dışında** kime sorarsan sor," dedi Sütçü. "Reba kendi soyadını dahi bilmiyor."

"Pilate'a sor."

"Doğru. Pilate'a sormalı. Pilate bilir. Herhalde kulağından sarkan o aptal kutudadır. Kendi adı ve diğerlerininki. Eminim benimki dahi oradadır. Ona kendi adımı soracağım. Söyle, benim moruk babamın kendi adını nereden bulduğunu biliyor musun?"

"Iıh. Nereden?"

"Güneylinin teki vermiş ona."

"Emin misin?"

"Evet. O da almış. Koyun gibi. Biri onu vurmalıydı?"

"Ne için? Zaten Ölü* değil miydi?"

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Noel alışverişisini bir kez Rexal Mağazası'nda yapıyordu. Vakit geçti, Noel'den bir gün önceydi ve bu işi daha önce ve daha düşünerek yapmaya ne isteği, ne enerjisi olmuş; ne de bunu aklına getirmişti. Hafif bir kırıklık olarak başlayan can sıkıntısı, şimdi tüm benliğini kaplamıştı. Hiçbir faaliyete girişmeye, hiçbir söyleşi sürdürmeye takatı yoktu. Evdeki telaşlı hazırlıklar ona sahte ve donuk geliyordu. Annesi her yıl yaptığı gibi yine ağaçların ve tereyağın fiyatının inanılmazlığından dem vuruyordu. Sanki ağaçları genç kızlığından beri her yıl süslediği, köşedeki o dev. gölgeli şeyden farklı olacaktı. Sanki meyvalı turtaları yenir yutulur gibiydi ve sanki hindisi nar gibi kızarmıştı. Babası herbirine değişik miktarlarda para içeren zarflar verirdi, bir kere olsun mağazaya girip kendi elleriyle seçtiği birşeyi yeğleyebileceklerini hiç aklına getirmeden.

Sütçü'nün almak durumunda olduğu armağanlar birkaç tane ve bir mağazadan kolayca seçilebilecek cinstendi. Lena olarak bilinen Mağdalene için kolonya ve taş pudrası. Corinthians için bir pudriyer, annesi için iki kiloluk bir kutu çikolata. Babası için de bir traş takımı. Onbeş dakikada işi bitmişti. Sorun çıkartan tek armağan, Hagar'inkiydi. Herşeyi sevdiği, ama hiçbir şeyi yeğlemediği için ona alelacele birşey alabilmek, olanaksızdı. Daha da önemlisi, devam etmek istediğinden de emin değildi. "Hagar'la çıkmaya" devam etmek yani. Onu pek sinemadan başka bir yere götürmezdi, hele kendi çevresinden insanların dansedip gülüştüğü, kendi entrikalarını yarattığı partilere hiç. Onu tanıyan herkes, Hagar'ı da tanıyordu, ama onu meşru kızarkadaş ya da evlenebileceği biri olmaktan çok, özel kapatması olarak görüyorlardı. Ve 'ciddi' olarak çıktığı kadınlardan yalnızca biriki tanesi rakibe olarak ciddiye alıp onun yüzünden

kavga çıkartmıştı.

Ve aradan geçen oniki yılı aşkın sürenin sonunda, ondan sıkılmaya başlamıştı. Tuhaflıkları artık kışkırtıcı olmaktan çıkmıştı; bacakları arasına girip oraya yerleşmesindeki şaşırtıcı kolaylık, büyük bir şans olmaktan çıkıp kendisini uğraştırmayı, elde etmek için zor birşeyler yapmayı reddedişine duyduğu tedirginliğe dönüşmüştü. Onu herhangi bir bedel ödemek zorunda kalmadan elde etmişti. Öylesine bedava ve öylesine boldu ki, bütün çekiciliğini yitirmişti. Onu düşündüğünde yüreğini hiç coşku sıkıştırmıyor, atardamarına hiç kan hücum etmiyordu.

Üçüncü biraydı o. Gırtlığın adeta minnetle yudumladığı birinci, ya da ilkinin zevkini uzatan ikinci değil, yalnızca orada olduğu ve hiçbir zarar veremeyeceği, ve zaten hiçbir şey farketmeyeceği için içilen üçüncü bira. özel kitap grubu

Belki yıl sonu bu işi bitirmek için de uygun zamandı. Bir yere varacağı yoktu; kendisini de, başka bir lokma bal için yalnızca bir pençesini uzatması yeterli olan, bu nedenle de ağaçlara tırmanan, arılarla mücadele edenlerin uyanıklığını yitirmiş, ama o heyecanın tadı hala damağında bir ayı gibi tembelleştirmişti.

Tabii ona Noel için birşey alacaktı; bakıp kendisini hatırlayacağı, ama hiçbir şekilde evliliğe ilişkin herhangi bir çağrışım yapmayan birşey. Vitrinde birkaç parça mücevher vardı. Onlardan hoşlanabilirdi, ama Reba'nın giysisi içinde taşıdığı pırlanta yüzüğün yanında çok sönük kalırdı. Bir Timex? Bakmazdı ki. Saatlerin içinde durduğu tübe bakarken kızmaya başladığını hissetti. Hagar'a birşeyler alma konusundaki bu kararsızlık da yeni çıkmıştı. Geçen Noel Hagar'ın özel olarak belirttiği şeylerin listesinden seçmiş (daha doğrusu ablalarına seçtirmişti.) Onun evinde bir hayli yersiz duran nesneler: deniz mavisi bir saten bornoz (banyosu olmayan bir evde yaşayan bir kadına); bir şal; bir saç filesi; imitasyon elmastan bilezik ve küpe takımı; White Shoulders kolonyası. Sütçü onun kararlılığına ve istediğini elde etmedeki başarısına şaşardı; ama sonra Pilate ve Reba'nın hiçbir bayramı kutlamadığını getirirdi aklına. Yine de, cömertlikleri adeta bir boşvermişlik düzeyindeydi. Hagar'ın her kaprisini karşılamak için kendilerini paralarlardı adeta. Onu ilk

kollarına aldığında Hagar mağrur ve uzak bir yaratıktı. O olayı öyle anımsamaktan hoşlanıyordu -onu kollarına aldığını düşünmekten. Oysa gerçekte kendisini yatakodasına çağırıp gülümseyerek bluzunun düğmelerini çözen, Hagar olmuştu.

Onu ilk gördüğü an, kendisi oniki, o onyediyken yıldırım aşkına tutulmuştu, kendisini yanında kâh çok zeki, kâh aptal hissediyordu. O da ona çocuk muamelesi yapıyor, dalga geçiyor, kimi zaman da görmezlikten geliyor -kısacası aklına estiği gibi davranıyordu; berikiyse her davranışı minnetle karşılıyordu yalnızca. Babasının kiralarnı bu denli gönüllüce toplanmasının bir nedeni de bunun sık sık şaraphaneyi ziyarete ve Hagar'ı görmeğe olanak sağlamasıydı.

Yıllar geçti, Hagar'ın yanındayken soluması giderek hızlandı. Nihayet, Gitar'ın kendisini ilk Güney yakası partisine götürmesi ve kendi mahallesinden yaşıtı kızlar arasında büyük bir popülerlik kazanması sonucu biraz yatışabildi. Ama kendisi onyediydi, Hagar'sa yirmibir yaşındayken soluğunu hâlâ kesebiliyordu. Ve bunu ilkin iki şişe şarap almak üzere babasının iki tonluk kamyonunu evinin önüne çektiği, hayatının en sıkıcı, en tekdüze gününde, hiçbir işe yaramaz bir Mart gününde gerçekleştirdi. Sütçü kendisinin ve yirmibir yaşının altındaki arkadaşlarının partiler için hayati olduğunu düşündüğü alkollü içkileri sağlama konusunda en güvenilen ve aranan kişi haline gelmişti. Pilate'in evine girdiğinde, bir aile krizinin ortayerine düştü.

Reba'nın yeni erkek arkadaşı ondan ufak bir borç istemiş, o da hiç parası olmadığını söylemişti. Hiç beklemediği halde ondan iki-üç çok güzel armağan alan adam buna inanmamış, kendisini atlatmaya çalıştığı sanısına kapılmıştı. Arka bahçede tartışıyorlardı; daha doğrusu adam tartışıyor, Reba'ysa ağlayarak onu söylediğinin doğru olduğuna inandırmaya çalışıyordu. Sütçü'nün kapıyı açmasından hemen sonra Hagar arka bahçeyi gözetlediği yatakodasından koşarak çıktı. Pilate'a bağıırıyordu, "Anne! Vuruyor ona! Gözlerimle gördüm! Yunırukluyordu, anne!"

Pilate başını okumakta olduğu dördüncü sınıf coğrafya kitabından kaldırarak kitabı kapattı. Ağır adımlarla - ya da Sütçü'ye öyle geldi- kuru lavabonun üzerindeki rafa doğru yürüdü, coğrafya kitabını üzerine yerleştirdi ve bir bıçak aldı eline. Yine

yavaşça ön kapıdan dışarı çıktı -arka kapısı yoktu evin- ve kapıyı açar açmaz Reba'nın çığlıkları ve adamın küfürleri Sütçü'nün kulağına kadar geldi.

Pilate'ı durdurmamak aklından geçmedi -ağız durmuştu ve küpesi alev alevdi- ama Hagar'la birlikte onu arka bahçeye doğru izlediler. Pilate adama arkadan yaklaştı, sağ kolunu adamın boynuna doladı ve bıçağı kalbinin üzerine yasladı. Adamın bıçağı hissetmesini bekleyip, usta bir el hareketiyle gömleğinden yarım santim kadar etinin içine dürtükledi. Yine boynunu gömleğinin kana bulandığını görmeden hissedeceği bir şekilde tutarak konuşmaya başladı.

"Şimdi sevgilim, tabii seni öldürecek değilim. Hiç telaşlanma. Yalnızca bir dakika sakinleş; kalbin tam burada ama daha derine saplamayacağım. Çünkü biraz daha saplarsam doğrudan yüreğine girer. Bu yüzden gerçekten hiç kıpırdamaman gerekiyor. Eğer bir santim oynarsan yerinden, kendimi kontrol edemeyebilirim. Küçük bir delik, sevgilim, iğne değilinden büyük değil. İki kaşık kadar kan kaybedebilirsin, ama daha fazla değil. Ve eğer gerçekten hareketsiz durabilirsen, şekerim, onu yanlış bir iş yapınadan çıkartabilirim. Ama bundan önce biraz konuşmaya ne dersin?"

Adam gözlerini yumdu. Şakaklarından yanaklarına doğru ter boşanıyordu. Reba'nın çığlıklarını duyan birkaç komşu Pilate'in arka bahçesinde toplanmıştı. Adamın kentte yeni olduğunu hemen anladılar. Yoksa Reba'ya ilişkin birkaç şey bilirdi mutlaka. Örneğin elindeki avucundaki herşeyi ortalığa saçtığını ve evin bir bucağında çeyrek dolar olsa kesinlikle kendisine vereceğini; daha da önemlisi kimseye bir zararı dokunmayan, herkesin yardımına koşan, ama aynı zamanda kendi bedeninden dışarı çıktığına, on metre uzaktan bir çalıyı tutuşturabildiğine, ve bir adamı bir anda ham şalgama dönüştürebildiğine inanılan -tabi bunların hepsi göbeğinin olmayışına bağlanıyordu- Pilate'a ait hiçbir şeyin hafife alınmaması gerektiğini bilmesi gerekirdi. Dolayısıyla bu tartışmada onun tarafını tutan yoktu. Yalnızca Pilate'in söylediklerini duyabilmek için boyunlarını uzatıyorlardı.

"Biliyor musun, sevgilim, o benim tek çocuğum. Sahip olduğum ilk bebek, ve eğer kafanı çevirip de yüzüme bakabilsey-

dığını sandığını söylüyordu. Pilate kaburgalarını yoklayıp kırık filan olmadığını söyledi ona. Ama Reba hastaneye gitmek için ısrar ediyordu. (Hep bir hastanede yatabilmeyi düşlerdi; sinema imgeleminde güzel bir otel olarak kurguladığı hastanelere kabul edilmek için elinden geleni yapıyordu. Hastane personeli tarafından geri çevrilene dek kan verirdi örneğin; bundan ancak kan bankasının Mercy'nin biraz uzağında ofis tipli bir kliniğe taşınmasıyla vazgeçmişti.) Pilate bu kez ısrarlarına dayanamadı. Komşulardan biri kendilerini arabasıyla götürmeyi önerince Sütçü'nün şaraplarını Hagar'a havale ederek binip gittiler.

Sütçü gösteriye bayılmıştı, Hagar'ın peşinden eve girerken sürekli gülüyor ve heyecanla olaydan söz ediyordu. O ne denli etkilenmişse Hagar da o denli sakindi; o konuşurken kabına sığmıyor, beriki ise inadına tek heceli sözcüklerden başkasına açmıyordu ağzını.

"Olaya bak! Üff! Ondan iki santim daha uzun, hala zayıflıktan söz ediyor."

"Bizler zayıfız."

"Neye göre? B-52'ye göre mi?"

"Her kadın onun kadar güçlü değildir."

"Umarım. Yarısı bile yeter."

"Kas gücü herşey demek değil ki. Kadınlar başka bakımlardan zayıftır."

"Örneğin? Bana birkaç örnek ver. Sen hangi bakımlardan güçsüzsün?"

"Kendimden söz etmiyorum. Başka kadınları kastediyorum."

"Senin hiç zaafın yok mu?"

"Şimdiye dek bulamadım."

"Beni altedeabileceğini düşünüyorsundur herhalde." -Onyediyasının sürekli kaygısıydı bu; Beni kim altedeabilir?-

"Olasılıkla", dedi Hagar.

"Hıh! Yine de aksini ispata çalışmayacağım. Pilate her an bıçağıyla geri dönebilir."

"Pilate korkutuyor mu seni?"

"Evet. Seni korkutunuyor mu?"

"Yoo. Beni kimse korkutamaz."

"Tabii. Sen kabadayısın, Dayı olduğunu biliyorum."

"Yoo, dayılık değil. İnsanlar bana ne yapmam gerektiğini

söyler; ben hep bildiğimi okurum."

"Pilate sana ne yapman gerektiğini söylüyor".

"Ama istemezsem yapmak zorunda değilim."

"Keşke aynı şeyi ben de kendi annem için söyleyebilsem."

"Annen sana karışır mı?"

"Yani... tam karışmak değil." Sütçü kurbanı olduğu sürekli dırdırı tanımlayacak sözcüğü aramak için duraladı.

"Kaç yaşındasın sen?" Hagar karşısındaki küçük çocuğun yaşıyla pek de ilgilenmeyen olgun kadın edasıyla kaşlarını havaya kaldırıyordu.

"Onyedi".

"Evlenecek yaştasın neredeyse." Hagar bunu annesini işlerine karıştırmaması gerektiğini belirtir kesin bir vurguyla söylemişti.

"Seni bekliyorum," dedi erkeksi bir küstahlığı yeniden kazanmaya (daha doğrusu edinmeye) çabalayarak.

"Çok beklersin."

"Niye?"

Hagar sabrı tükeniyorunuşçasına iç geçirdi. "Evleneceğim adama aşık olmak isterim."

"Dene beni. Denemededen öğrenemezsin."

"Benim için çok gençsin sen."

"Ruh durumu."

"Hıhı. Benimki."

"Her kadın gibisin. Beyaz atlı prensin çıkagelip kapının önünde duracak. Sen eteklerin uçuşa uçuşa merdivenlerden koşacaksın. Gözleriniz karşılaşacak ve inininiin! seni atının terkisine alacak ve ikiniz ufukta yokolacaksınız. Kemanlar çalacak, atın kıçında ir 'bu bir MGM yapımıdır" damgası. Doğru mu?"

"Doğru," dedi kız.

"Peki bu arada ne yapacaksın?"

"Küçük bir oğlanın pantolonundaki tümseğin büyümesini izleyeceğim."

Sütçü gülümsedi, ama bunu pek eğlenceli bulamamıştı. Hagar güldü. Ona sarılmak üzere üstüne atladı, ama kız kaçıp yatakodasına kapandı. Elinin tersiyle çenesini ovuşturarak kapiya baktı. Sonra omuz silkip iki şişe şarap çıkardı yerinden.

"Sütçü?" Hagar başını kapıdan uzatmıştı. "Buraya gel."

Dönüp şişeleri masanın üstüne bıraktı. Açık kapıdan onu göremiyor, gülüşünü duyuyordu yalnızca, bir bahsi kazanmış gibi alçak, mahrem bir gülüş. Öylesine büyük bir hızla ileri atıldı ki tavandan sarkan yeşil çuvalı unuttu. Odaya girdiğinde başında kocaman bir şiş oluşmuştu bile. "Ne var onun içinde?"

"Pilate'in eşyaları. Mirasım, diyor." Hagar bluzunun düğmelerini çözüyordu.

"Ne miras yedi ki? Tuğlalar mı?" Sonra memelerini gördü kızın.

"İşte arada yapacağım bu," dedi.

Oynaşp kıkırdaşmaları özgürce ve açıktı ve Gitar'ın işte olduğu sıralar onun odasında, o evdeyken geçirdiği kadar zaman geçirir oldular. Hayatındaki yarı-gizli, ama sürekli takıntı haline gelmişti. İştahını kimi zaman karşılayan, kim zamansa reddeden, tam bir aşifte. Ne zaman ve neden ne yapacağını kestirmek olanaksızdı. Reba ve Pilate'in bildiğini tahmin ediyordu; ama Hagar'la ilişkisindeki değişime ikisi de hiç değinmediler. Ona duyduğu oniki yaş tutkusunun bir kısmını yitirmekle birlikte, onunla yatmaktan son derece hoşnuttu; tuhaf, komik, dolambaçlı bir eştı o; ama öylesine doğallıkla öyleydi ki, yaşıtı pekçok kızdan çok daha dinlendiriciydi. Kimi zaman Hagar onu aylarca görmez, sonra birgün yeniden çıkageldiğinde sımsıcak karşılardı yine.

Hagar'ın üç yıl boyunca zaman zaman depresen nazlanmaları, sonraları seyreldi; babasına vurduğu sıralarda hemen tümüyle yokolmuştu. Dahası onu beklemeye başlamış, ve o toplumsal yaşamın başka yanlarına daldıkça sadakatının dozunu arttırmıştı. Surat asmaya, somurtmaya, kendisini sevmemekle ya da artık görmek istememekle suçlamaya başlamıştı. Ve Sütçü yaşını ne denli az aklına getiriyorsa o denli bilincindeydi. Sütçü kaygısız delikanlılık çağını otuzbirine dek uzatabilmişti. Hagar ise otuzaltı yaşında -ve sinirliydi. İlişkilerinin ortayerine görev duygusunu yerleştiriyordu artık; o da bundan sıyrılmanın yollarını araştırıyordu.

Kasiyere aldığı armağanların parasını ödeyerek çıktı; işi bitirmeye karar vermişti.

Ona kuzen olduğumuzu hatırlatırım, diye düşünüyordu. Ona

armağan almayacak, ama bolca bir para verecekti. Bununla kendisine istediği birşeyi almasını söyleyecek, kendisinin armağan alarak onu daha fazla umutlandırmak istemediğini açıklayacaktı. Kendisinin ona göre olmadığını... onun evlenebileceği istikrarlı bir adama ihtiyacı olduğunu, kendisininse bu şansına engel olduğunu...akraba olduklarına göre, başka bir adam aramaya başlarsa iyi edeceğini... Tabii tüm bu yıllardan sonra bunları söylemenin kendisine acı verdiğini; ama eğer birini gerçekten seviyorsan, o zaman öncelikle onu düşünmek zorunda olduğunu...İnsanın sevdiğine karşı bencilce davranmaması gerektiğini...

Ona söyleyeceklerini bu denli dikkatlice düşününce, kendini konuşmayı yapmış ve herşeyi yoluna koymuş saydı. Babasının bürosuna gitti, kasadan bir miktar para çıkardı ve Hagar'a şu sözlerle biten güzel bir mektup döşendi: "Ve sana teşekkür etmek istiyorum. Herşey için teşekkür etmek istiyorum. Beni yıllardır mutlu ettiğin için. Bu mektubu tabii sevgiyle imzalıyorum; ama sevginin yanısıra bir de minnet katıyorum."

Ve sevgiyle imzaladı da; ama Hagar'ı asıl havanın iyice seyretilildiği ve herşeyin duraganlaştığı, insanların ya fısıltılarla konuştuğu ya da hiç ses çıkarmadığı, göğsünde arasıra patlak veren alevlerin dışında hiçbir şeyin kıpırdamadığı derin maviliklerle fırlatıp atan, "minnet" sözcüğü ve o kupkuru teşekkür oldu. Ta ki Sütçü Dead'i bulmak için sokaklara fırlayan dek.....

* * *

Parayı ve mektubu bir zarfa yerleştirdikten epey sonra da Sütçü babasının masasına oturmaktaydı. Sayıları bir daha, bir daha topluyor, her seferinde ya seksen sent eksik ya da seksen sent fazla çıkartıyordu. Hala tedirgin ve sinirliydi, ama yalnızca Hagar sorunundan dolayı değil. Bir süre önce arınalar konusunda Gitar'la bir tartışması olmuştu. Onaltı yaşlarında bir çocuk, okuldan eve dönerken iple boğulmuş, sonra da başı ezilmişti. Yerel polisle işbirliği yapan eyalet jandarması bu cinayetin 1953 yılbaşında bir delikanlının ve 1955'de dört adamın öldürülmesine benzediğini söylüyorlardı: önce boğma, ardından başını ezme. Bilardo salonlarında ve Tommy'lerin berber dükkanında Winnie Ruth Judd'un yeniden vurduğu söyleniyordu. Adamlar gülüşüyor ve konudan habersiz olanlara kurbanlarını

baltayla parçalayıp sandıklara tıkan Winnie Ruth'un 1932'de suçlu bulup cani delilere ayrılan eyalet akıl hastanesine kapatıldığını, ama her yıl en az iki kez kaçınayı başardığını anlatıyorlardı.

Bir keresinde yakalanmadan önce ikiyüz mil yürüyerek iki eyaleti aşmıştı. Kentte o yıl Winnie'nin kaçak olduğu Aralık ayında feci bir cinayet işlenmiş, Güney kesimi sakinleri de failin o olduğuna kanaat getirmişlerdi. O gün bugündür, ne zaman şaibeli bir cinayet işlense, Zenciler bunu Winnie Ruth'a malederlerdi. Bunu Winnie Ruth da, kurbanları da beyaz olduğu için söylüyorlardı. Bu onların beyazların çılgınlığı olarak tanımladıkları şeye- tümüyle yabancı kişilere karşı işlenen tasarlanmış ve hunharca cinayetler- getirdikleri bir açıklamaydı. Bunlar yalnızca çılgın bir ırkdaş tarafından işlenmiş olabilirlerdi ve Winnie Ruth Judd tarife uyuyordu. Kendi ırklarının üyelerinin birbirlerini yalnızca iyi bir nedene dayanarak öldüreceğine inançları tamdı: birinin bahçesinde dalmak (birinin karısını baştan çıkarmak); konukseverlik kurallarına uymamak (dostunun hardal çanağına uzanmış gibi yapıp etini kapmak); ya da erkekliklerine, dürüstlüklerine, insanlıklarına veya ussal sağlıklarına halel getirecek hakaretler. Daha da önemlisi, kendi işledikleri suçların tutkuların ateşinde işlendiği- öfke, kıskançlık, onur kırılması vd.- için meşru olduğu düşüncesindeydiler. Garip cinayetler, kurban yakınlarından biri olmadığı sürece onları eğlendiriyordu.

Winnie Ruth'un son cinayetindeki güdülerini tartışıyorlardı. Biri o kadar süre kapatılmaktan abaza kaldığını, düzüşmek istediğini ileri sürdü. Ama yetişkin bir adamın kendisine yüz vermeyeceğini bildiğinden, okul çocuklarının peşine düşmüştü. Bir başkası olasılıkla bağcıklı ayakkabıları sevmediğini, tımarhaneden kaçıp dört yüz mil yürüdükten sonra gördüğü ilk şeyin bağcıklı ayakkabılı bir çocuk olduğunu; bunun da onu çıldırtmaya yettiğini savundu.

Ama tüm bu şakaların arasında sözü edilmeyen bir dehşet kendini belli ediyordu. Polis cesedin bulunduğu okul bahçesinden kaçan "çalı gibi saçlı bir zenci" gördüğünü sanan bir tanığın varlığından söz etmişti.

"Sam Shepard karısını baltayla parçaladığında gördükleri

çalı gibi saçlı zencidir," dedi Porter.

"Çekiç, beyim," dedi Gitar, "Yirmiyedi çekiç darbesi?"

"Tanrım! Neden yirmiyedi kere vurmuş? Zor bir cinayet."

"Bütün cinayetler zordur," dedi Hastane Tommy. "Herhangi birini öldürmek zor bir iştir. Filmlerde kahramanın parmaklarını birinin boynuna dolayıp adamın da biraz öksürdükten sonra boğulduğunu görüyorsunuz ya. İnanmayın, arkadaşlar. İnsan bedeni güçlüdür. Ölüm tehlikesiyle karşı karşıya kaldığında inanılmaz bir güç toplayabilir."

"Savaşta kimseyi öldürdün mü Tommy?"

"Birkaç birşeyler oldu."

"Ellerinle mi?"

"Süngüyle dostum. Doksanikinin adamları süngü kullanırdı. Belleau Wood parladı üstlerinde. Hem de iyice parladı."

"Nasıldı?"

"Hiç hoş değil. Hem de hiç. Fırsat bulsa onun da sana aynı şeyi yapacağını bilmene karşın hiç zarif değil."

Tommy'nin bu kendine özgü konuşma tarzı her zamanki gibi güldürdü onları. "Orduda olmayı zaten istemediğin için," dedi şişman bir adam. "Ya yolda gezinirken Orval Faubus çıksa karşına, ne yaparsın?"

"Bak o ibneyi öldürmeyi isterdim," dedi ağır yapılı bir adam.

"Bunu söylemeye devam et. Petkanı yakında Emniyet Müdürlüğü'nde görürüz."

"Saçım çalı gibi değil ki."

"Yaparlar."

"Muştayla işini görüp **kafanı** çalı gibi yapar, saçın olduğunu söylerler."

Yürekten olan Empire State'in kıkırdaması dışında, diğerlerinin gülüşmeleri Sütçü'ye bitkin ve sinirli geldi. Odadaki herkes, her an yolda yürürken merkeze çekilebileceğini ve kim olduğunu, cinayet saatinde nerede olduğunu kanıtlamaya çabalar-ken hayli ter dökebileceğini biliyordu.

Bir şey daha vardı. Sütçü bir süredir cinayetlerden hiç değilse bir tanesinin bir zenci tarafından ya da bir zencinin tanıklığında işlenmiş olabileceğine dair kimi belirtiler saptıyordu. Bir dil sürçmesi, birinin kurban hakkında bildiği bir şeyler. Örne-

ğın Winnie Ruth'un bağcıklı ayakkabılardan hazetmediği gibi. Çocuğun ayakkabıları bağcıklı mıydı? Gazetelerde öyle mi yazıyordu? Yoksa bu bir karamizah ustasının düşleyebileceği bir ayrıntı mıydı?

İki Tommy'ler ortaklığı temizlemeye koyulmuşlardı. Başını içeri uzatan bir adama "Kapalı" dediler. "Dükkan kapanıyor." Konuşma hızını yitirmişti, ama içeridekiler ayrılmaya hevessiz görünüyorlardı. Gitar da öyle; ama sonunda ceketini giydi, Empire State'le kapıda şakadan yumruklaştıktan sonra kapıda kendisini bekleyen Sütçü'nün yanına geldi. Güney yakası dükkanlarının kapıları cılız çelenkler ve ölgün ışıklarla süslenmişti, kent lambalarından çamlar ve flamalar sarkıyordu. Merkezin ışıklarıysa daha geniş, parlak, canlı ve umut doluydu.

İki genç adam Onuncu Cadde'den aşağıya yürüyerek Gitar'ın odasını buldular.

"Çılgınlık," dedi Sütçü. "Boktan bir çılgınlık."

"Dünya çıldırmış," dedi Gitar. "Çılgın, ağzına sıçılmış bir dünya."

Sütçü başını salladı. "Demiryolu Tommy çocuğun bağcıklı pabuçları olduğunu söyledi."

"Öyle mi? dedi Gitar.

"Öyle mi? Öyle olduğunu sen de biliyorsun. Bizimle birlikte sen de gülüyordun."

Gitar ona bir göz attı. "Sözü nereye getirmeye çalışıyorsun?"

"Atlatıldığımı anlarım."

"O zaman öyledir, dostum. Başka bir şey yok. Belki tartışmak istemiyorum."

"Yani benimle tartışmak istemiyorsun. Tommy'nin orada ateşli ateşli konuşuyordun."

"Bana bak, Süt, uzun zamandır arkadaşız, değil mi? Ama bu bizim farklı yapılarda olmadığımız anlamına gelmez. Herşey hakkında her zaman aynı şekilde düşünüyor olamayız. Bu işi burada kessek. Dünyada bin çeşit insan var. Kimi meraklıdır, kimi değildir; kimi konuşur, kimi bağırır; kimi düzer, kimi düzülür. Babanı al, örneğin. O düzenlerden. Onu ilk tanıdığımde bizi evden atıyordu. Bak, aramızdaki farklılıklar daha buradan başlıyor; yine de seninle ben arkadaş olabildik.."

Sütçü durdu, Gitar'ı da susturup kendisine doğru çevirdi. "Bana allahın cezası bir söylev çekmeyeceksin, değil mi?"

"Ne söylevi be? Sana birşey anlatınaya çalışıyorum."

"Anlat o zaman. Söylev vermeyi siktiret."

"Söylev dediğin ne, senin?" diye sordu Gitar. "İki saniye susup dinlemek zorunda kalman mı? Söylev dediğin bu mu?"

"Söylev birinin otuzbir yaşındaki bir adamla on yaşında bir çocukla konuşur gibi konuşmasıdır."

"Konuşmamı istiyor musun, istemiyor musun?"

"Durma. Konuş. Ama o garip tonda değil. Sen öğretmen ben de sümüklü bir bebeymişim gibi."

"Sorun da bu, Sütçü. Söylediklerimden çok sesimin tonu ilgilendiriyor seni. Her konuda aynı fikirde olmak zorunda olmadığımızı, seninle benim farklı insanlar olduğunuzu anlatmaya çalışıyorum."

"Yani benim bilmemi istemediğin gizli bir bokluk var."

"Yani beni ilgilendirip seni hiç ilgilendirmeyen şeyler var."

"Beni ilgilendirmediklerini nereden biliyorsun?"

"Biliyorum. Seni tanıyorum. Sosyeteden arkadaşların var, Honöre adasında pikniklerin var; beyin gücünün yarısını bir göt parçasını düşünerek harcayabilirsin. O kızıl saçlı orospun var, Güney yakasındaki öbür orospu var, arada da kimbilir daha kimler var."

"İnanamıyorum. Bunca yıldan sonra yaşadığım mahalle yüzünden bana posta koyuyorsun?"

"Yaşadığın değil-takıldığın yer. Sen hiçbir yerde yaşamıyorsun. Ne doktor Değil Sokağı'nda ne de Güney yakasında."

"Bana haset ediyorsun-"

"Senin hiçbir şeyine haset etmiyorum."

"Her gittiğim yerde başım üstünde yerin var. Honore'ye gelmen konusunda az mı ısrar ettim?"

"Siktiret Honore'yi! Duyuyor musun? O zenci cennetine ancak elimde bir kasa dinamit ve bir kutu kibritle giderim."

"Eskiden severdin."

"Hiçbir zaman sevmedim! Seninle oraya gittim, ama hiçbir zaman sevmedim. Asla!"

"Zencilerin plaj evleri olmasında bozulacak ne var? Ne istiyorsun, Gitar? Yerleri silmeyen, pamuk toplamayan her zen-

ciye öfke duyuyorsun. Burası Alabama, Montgomery değil."

Gitar ona önce öfkeye baktı, sonra gülmeye koyuldu. "Haklısın, Sütçü. Hayatında bundan daha doğru bir laf etmedin. Gerçekten burası Montgomery değil. Öyle olsaydı ne yapardın? Burası bir başka Montgomery olsa?"

"Bir uçak bileti alırdım."

"Tamamen. Şimdi kendinle ilgili yeni birşey öğrendin işte: kim ve ne olduğuna dair."

"Evet, Alabama, Montgomery'de yaşamak istemeyen bir adam."

"Hayır. Orada yaşayamayan bir adam. İşler sertleşirse erisin sen. Sen ciddi bir insan değilsin, Sütçü."

"Ciddi sefilin bir başka tanımı. Ben ciddileri bilirim. Bizim moruk ciddidir. Ablalarım ciddidir. Ve annem hepsinden ciddidir. Öylesine ciddi ki, harcanıyor. Geçen gün arka bahçede onu izliyordum. Hava dehşetli soğuktu, ama onbeş Aralıktan önce soğanları dikmesi gerekiyormuş, öyle söyledi. Dizlerinin üstünde, toprağı eşelemekteydi."

"Yani? Sözü nereye vardırmak istediğini anlamadım."

"Şuna: o soğanları dikmek istiyordu. Bunu yapmak zorunda değildi. Çiçek dikmeyi sever. Gerçekten sever. Ama yüzünü görmeliydin. Dünyanın en mutsuz kadını gibi duruyordu. En sefili. O zaman bu işin zevki nerede? Annemin güldüğünü hayatımda hiç duymadım. Arada bir gülümser, hatta küçük bir ses de çıkartır. Ama hiç yüksek sesle güldüğünü sanmıyorum".

Hiçbir geçiş yapmadan, hatta ne yaptığını farketmeden Gitar'a annesiyle ilintili bir düşünüyü anlatmaya koyuldu. Olayın gerçek olduğunu, gerçekten gördüğünü Gitar'a söylemek istemediğinden, düş demişti.

Kahvesinin geri kalanını mutfaktaki lavabodan dökerken pencereden bahçede toprağı eşeleyen Ruth'a takılınaştı gözü. Küçük delikler açıp içlerine ufak soğanlara benzeyen birşeyler tıktırıyordu. Orada laf olsun diye durmuş annesini seyrederken deliklerden laleler fışkırmaya başladı. Önce ince yeşil yalnız gövdeler olarak; ardından her biri bir tarafta, ikişer yaprak açıldı. Gözlerini oğuşturup bir kez daha baktı. Şimdi arkasından birkaç sap birden yükseliyordu. Ya daha önce diktiği soğanlardı, ya da çok uzun süre torbada kaldıklarından, filiz ver-

mişlerdi. Gövdeleri giderek uzuyordu, az sonra birbirlerine ve annesinin eteklerine dolaşacak kadar fazlalaşmışlardı. Oysa onları farketmemiş gibiydi. Toprağı eşelemeye devam ediyordu. Saplardan bazıları baş verineye başlamıştı, birden bire patlayan ve sırtına değen kan kızılı başlar. Sonunda farketti onları. Sütçü korkuyla -ya da en azından şaşkınlıkla sıçrayacağını sanmıştı. Ama öyle olmadı. Geri eğildi, hatta şakayla, oynar gibi onları itekledi. Çiçekler daha, daha büyüdüler; az sonra bu birbiri ardışına patlayan, saldırgan başları üzerinden yalnızca omuzları ve biçerdöğer gibi çalışan kolları görülebiliyordu. Onu boğuyor, yumuşak, çentikli ağızlarıyla soluğunu kesiyorlardı. Oysa gülümsüyor, zararsız kelebekleri savuşturmak istercesine kovalıyordu onları.

Sütçü çiçeklerin tehlikeli olduğunu, az zaman sonra onu havasız bırakıp yere serebileceklerini kestirmişti. Ama o, bunlardan habersiz gibiydi. Bir süre sonra tüm bedenini kaplamışlardı, tüm görebildiği tekmeler savuran gövdesini sarmalayan lalelerden bir tepeydi.

Tüm bunları Gitar'a ciddiyetin tehlikelerini vurgulayan bir düş gibi anlattı. Anlatımında elinden geldiğince şen davranmaya çabaladı, ama sözünü bitirdiğinde Gitar ona bakarak sordu: "Neden ona yardım etmedin?"

"Ne?"

"Ona yardım etmek. onu çiçeklerin altından çekip kurtarmak."

"Ama hoşlanıyordu. Eğleniyordu. Hoşlanıyordu."

"Emin misin?" Gitar gülümsüyordu.

"Tabii ki eminim. Bu benim düşüm."

"**Senin** annen, aynı zamanda."

"Yahu neden olmayan bir şey çıkartmak istiyorsun bundan? Sırf kendi görüşünü kanıtlamak için olaya son derece ciddi bir hava verdin. Önce Alabama'da yaşamadığımı için haksızdım. Sonra kendi düşümde doğru hareket etmediğim için haksızım. Ne demek istediğimi anlıyor musun? En ufak birşey dahi senin için ölüm kalım sorunu oluyor. Tıpkı babama benzeyeceksin ileride.. Ataşlar her zaman durdukları çekmecedeki değilse eğer, özür dilemem gerektiğini düşünür. Herkese ne oluyor?"

"Öyle anlaşılıyor ki senin dışında herkes ters yöne gidiyor."

Sütçü yutkundu. Uzun yıllar önce, babasına vurduğu gece herkesin nasıl bir kaldırıma dolmuşmuş, kendi gittiği yönün tersine gittiğini anımsamıştı. Onun yönüne giden kimse yoktu. Gitar da o düşteydi belki.

"Belki," dedi. "Ama ben nereye gittiğimi biliyorum."

"Nereye?"

"Eğlentinin olduğu yere."

Gitar gülümsedi. Dişleri omuzuna dökülen kar taneleri kadar beyazdı. "Mutlu Noeller," dedi, "Ve mutlu bir Yeni Yıl." Elini sallayıp kendi sokağına saptı. Sütçü ona nereye gittiğini soramadan ya da beklemesini söyleyemedi. Güney yakasından karlı gölgeleri arasında yitip gitmişti.

Şimdi Sonny'nin Dükkanı'nda muhasebe defterini kapayıp rakam sütunlarına boşverdi. Gitar'a birşeyler oluyordu, hatta olmuştu. Sürekli Sütçü'yü yaşam tarzından dolayı eleştiriyordu; bu son konuşmaları onun nasıl değiştiğine bir örnekti. Sütçü artık onun dairesine koşup kolundan tutup bir parti ya da bara sürükleyemiyordu. Kızlardan yada sarhoş olmaktan da söz etmiyordu hiç. Geçmişten artakalan tek zevki spordu sanki, bir de müzik. Bunların dışında tümüyle karamsar ve altın gözlüydü. Ve de siyasal.

Sütçü'yü normal olarak yapmayacağı ölçülerde ailesinden söz etmeye, olur olmaz sözlerle yaşadığı yaşam tarzını savunmaya iten de onun takındığı bu ciddiyet havasıydı. Kadınlar ve Honore partileri. Gitar bunların hayattaki tek ilgileri olmadığını biliyordu, değil mi. Sütçü'nün başka ilgi alanları olduğunu da. Örneğin? Diye sordu kendi kendine. Örneğin, babasının işinde son derece iyiydi. Mükemmel denebilir. Ama gayrimenkul işinin kendisini hiç ilgilendirmediğini derhal itiraf etmek zorunda kaldı. Eğer hayatının geri kalan kısmını kiralar ve mülk edinme üzerine kafa patlatarak geçirecekse, çıldırabilirdi. Ama hayatının geri kalan kısmını tam da böyle geçireceğini biliyordu. Babasının, kendisinin de benimsediğini sandığı kararı buydu.

Belki Gitar, kısmen de olsa, haklıydı. Hayatı amaçsız ve sersericeydi, başkaları onu hiç mi hiç ilgilendirmiyordu. Herhangi birşeyi tehlikeye atacak, kendi rahatını bozmayı göze alacak ölçüde istediği hiçbir şey yoktu. Ama yine de, Gitar'ın böy-

le konuşmaya ne hakkı vardı? O da Montgomery'de yaşamıyordu; tek yaptığı bir otomobil fabrikasında çalışıp arasıra- kimse- nin bilmediği- bir yerlere yokolmak ve Tommy'lerin berber dükkanında takılmaktı. Hiçbri kadını birkaç aydan fazla tutmuyordu- "sürekli bir ilişkiden sözetmeye başlamadan önceki" ortalama süreydi bu.

Evlenmeli, diye düşündü Sütçü. Belki ben de. Kiminle? Çevresinde bir sürü kadın vardı ve Honore sosyetesinin en gözde bekarları arasındaydı. Belki içlerinden birini seçerdi- Kızıl saçlıyı örneğin. İyi bir ev bulur. Babası ona bu konuda yardımcı olabilirdi. Babasıyla gerçek bir ortaklık kurar ve... Ve ne? İnsanın hayatta daha iyi beklentileri olmalı. Para onu hiç ilgilendirmiyordu. Kimse ondan parayı esirgememişti, dolayısıyla kendisi için hiçbir çekiciliği yoktu. Siyaset- en azından Gitar'ın takımının berber dükkanı siyaseti- uykusunu getiriyordu. Sıkılıyordu. Herkes onu sıkıyordu. Zaten bu kent sıkıcıydı. Gitar'ı yakıp tutuşturan ırk sorunları, içlerinden en sıkıcısıydı. Sütçü siyah-beyaz sorunu olmasa neden sözederler acaba, diye düşündü. Yaşamlarını (ve televizyon haberlerini) oluşturan aşağılamaları, şiddeti ve baskıları betimleyemeseler ne olurlardı acaba? Kenndy ve Elijah üzerinde tartışmasalar? Ve herşey için kendilerini haklı gösterecek bir bahane bulabiliyorlardı. Yapılmamış her iş, ödenmeyen her fatura, her hastalık, her ölüm Beyaz Adam'ın suçuydu. Ve Gitar da giderek tıpkı onlara benziyordu- bir tek, kendi eksikliklerinin kabahatini başkalarının sırtına yüklemezdi o- ama duyduğu her yakınmaya katılıyordu.

Sütçü aynı zamanda kiler görevi gören tuvalete gitti ve kendine hazır kahve yapmak için cezveyi fişe soktu. Oradayken vitrin camına birinin hızlı hızlı vurduğunu duydu. Tekrar büroya döndüğünde, harflerin arasından Freddie'nin başını seçti. Sütçü kapıyı açtı.

"Selam, Freddie. Ne var ne yok?"

"Sıcak bir yer arıyorum. Bütün gece koşturdular beni. Noel geliyor, benim bütün yaptığını sokaklarda taban tepinek." Freddie'nin mağazadaki odacılık görevine bir de habercilik ve paket dağıtımı eklenmişti.

"Sana yeni kamyoneti vermediler mi?" diye sordu Sütçü.

"Deli misin? Bana doğru dürüst birşey vermeleri için elim-

dekinin paralanması gerekiyor."

"Kahve suyu koydum. Bir fincan içer misin?"

"Ben de tam böyle birşeyler istiyordum. Işığını gördüm, herhalde bir fincan kahvesi vardır, diye düşündüm. Ona eşlik edecek tadımlık birşeylerin de yok mudur acaba?"

"Galiba olacak."

"Yaşa, evlat."

Sütçü tuvalete gitti, rezervuarın kapağını kaldırdı, işyerinde alkole tahammül edemeyen Macon'dan gizlediği çeyrek litrelik şişeyi çıkardı, büroya getirip masanın üzerine koydu, tekrar tuvalete dönüp iki fincana kahve koydu. Yeniden büroya döndüğünde, Freddie, şişeyi çoktan ağzına dayamamış gibi durmaya çalışıyordu. Kahvelerine şeker koydular, Sütçü sigaralarını araştırdı.

"Zorlu günler", dedi Freddie ilk yudumundan sonra dalgınca. "Zorlu günler". Sonra birden birşeyin kaybolduğunu farketmiş gibi, sordu. "Arkadaşın nerede?"

"Gitar'ı mı soruyorsun?"

"Evet, Gitar. Nerede o?"

"Birkaç gündür ben de görmedim. Gitar'ı bilirsin. Karabatak gibidir." Sütçü Freddie'nin saçlarının ne denli ağardığını yeni farkediyordu.

"Kaç yaşındasın, Freddie?"

"Kimbilir? Gündüz çamuru, akşam üzeri de beni yaratmışlar." Kıkırdadı. "Ama çok uzun zamandır ortalardaaydım."

"Buralı mıydın sen?"

"Yo. Güneyden. Florida, Jacksonville. Kötü memlekettir, evlat. Karderili bebekleri koyacakları bir yetiştirme yurdu dahi yoktur. O yüzden, hapishaneye tıkarlar onları. Oturma grevlerinden sözeden insanlara, hapishanede yetiştirildiğimi söylüyorum; artık beni hiç korkutmuyor."

"Yetim olduğumu bilmiyordum."

"Tam yetim değil. Akrabalarım filan vardı, ama annem öldüğünde kimse beni yanına almamış. Ölüm şeklinden dolayı istememiş kimse."

"Nasıl ölmüş ki?"

"Hayaletler."

"Hayaletler mi?"

"Hayaletlere inanmaz mısın?"

"Şey- Sütçü gülümsedi- inanmak isterim, sanıyorum."

"İnansen iyi edersin, evlat. Buradalar."

"Burada mı?" Sütçü içi gitmesine karşın çevresine bakınmadı. Dışarıda, karanlıkta rüzgar uğulduyordu ve Freddie, bir yeraltı cini gibi altın dişini göstererek sırıtiyordu. "Bu odayı kasetlemiyorum. Ama belki burada da vardılar." Başını kaldırıp dinledi. "Hayır, dünyada vardılar demek istiyorum."

"Sen hiç gördün mü?"

"Çok. Pek çok. Annemi hayaletler öldürdü. Tabii ben olayı görmedim, ama ondan sonra çok hayalet gördüm."

"Ban onlardan söz et."

"Olmaz. Gördüğüm hayaletlerden kimseye söz etmem. Bundan hoşlanmazlar."

"O zaman görmediğin bir tanesini anlat. Anneni öldüreni."

"Şey. O mu? Komşusuyla birlikte bahçede yürüyorlarmış, karşıdan, yoldan bir kadın geldiğini görmüşler. Durup kim olduğunu anlamak için beklemişler. Kadın yaklaştığında komşu kadın merhaba demiş, bunun üzerine kadın beyaz bir boğaya dönüşmüş. Gözlerinin önünde. Annem o saat doğum sancıları içinde yere düşmüş. Ben doğup da ona gösterdiklerinde bir çığlık koyverip bayılmış. Sonra da bir daha hiç kendine gelememiş. Babam ben doğmadan iki ay önce ölmüş. Beyaz bir boğanın dünyaya getirttiği bir bebeği aileden kimse almak istememiş."

Sütçü gülmeye koyuldu. Freddie'nin duygularını incitmek istemiyordu, ama kendini gülmekten de alakoyamıyordu; susmaya uğraştıkça şiddetleniyordu gülüşü.

Freddie incinmekten çok şaşırılmış görünüyordu. "Bana inanmıyorsun, değil mi?"

"Tamam," dedi Freddie ellerini iki yana açarak. "Tamam, gülmeye devam et. Ama bilmediğin bir sürü tuhaf şeyler oluyor, evlat. Öğrenceksin. Bir sürü tuhaf şey. Bu kentte bile."

Sütçü gülüşünü denetim altına alabilmişti. "Ne? Bu kentte ne gibi tuhaf şeyler oluyor? Son zamanlarda hiç beyaz boğa görmedim."

"Aç gözlerini. Arkadaşına sor. O bilir."

"Hangi arkadaşın?"

"Arkadaşın Gitar. Nelerin olup bittiğini sor. Neden birden Empire State'le takılmaya başladığını sor."

"Empire State mi?"

"Evet, Empire State."

"Kimse Empire State'le takılmaz. Delidir o. Elinde süpürge, ağzından salyalar damlatarak ortalıkta dikilir durur. Konuşmaz dahi."

"**Konuşmaz.** Bu konuşmadığı anlamına gelmiyor. Bunun nedeni de yıllar önce karısını yatakta başka bir adamla basması; o gün bugündür söylemeye değer bir söz bulamıyor."

"Hermeysse, Gitar'ın onunla ne ilgisi var?"

"İyi bir soru. Bunun yanıtını polis de isteyecektir."

"Empire State'den polise nasıl vardın?"

"Duymadın mı? Herkes polisin okul bahçesindeki çocuğu öldüren bir zenciyi aradığını söylüyor."

"Biliyorum. Herkes biliyor bunu."

"Tarif State'e uyuyor. Gitar da son zamanlarda onun yanında ayrılmıyor. Bence saklıyor onu."

"Bundan ne gariplik var? Gitar'ı bilirsin. Yasanın peşinde olduğu herkesi saklayabilir o. Beyazlardan nefret ediyor, hele polislerden. peşinde oldukları herkes, Gitar'ın yardımına güvenebilir".

"Anlamıyorsun. State'le o yalnızca saklanıyormuş gibi davranmıyorlar. bu işi o yapmış gibi davranıyorlar."

"Biraz sarhoş değil misin, Freddie?"

"Evet, biraz sarhoşum, ama bu birşey farketmez. Bak buraya. Emmet Till'in öldürölüşünü hatırlıyor musun? Elliüçte. Ondan hemen sonra okulda bir çocuk öldürölmüştü, değil mi?"

"Bilmiyorum. İşlemediğim cinayetlerin tarihlerini hatırlamam."

"Bilmiyor musun?" Freddie inanmaz gibiydi.

"Hayır. State'in yaptığını mı söylüyorsun?"

"Öyle davrandığını söylüyorum; Gitar'ın da bildiğini söylüyorum ve tuhaf birşeylerin döndüğünü söylüyorum. Söylediğim bu."

Annesiyle o boğa öyküsüne güldüğüm için bana kızdı, diye düşündü Sütçü. Şimdi intikam almaya çalışıyor.

"Gözlerini aç," diye sürdürdü Freddie. "Aç gözlerini." Şişe-

ye baktı, boşaldığını görünce gitmek üzere ayağa kalktı. "Evet. Ortalıkta tuhaf birşeyler dönüyor. Ama kulağına birşeyler çalınırsa benim adımı karıştırına. O sigortacı damdan atladığı zaman da böyleydi. Ondan sözedildiğini duydun mu?"

"Sanırım evet."

"Sen küçük bir bebektin herhalde. 1931. O zaman da bir tuhafılık vardı." Freddie paltosunu düğmeleyip kulaklıklı kasketini başına iyice geçirdi. "Herneyse, kahve için teşekkürler, evlat. Çok iyi geldi. Çok." Cebinden eldivenlerini çıkartıp kapıya doğru yürüdü.

"Birşey değil, Freddie. Ondan önce görüşmezsek, mutlu Noel." "

"Sana da. Seninkilere de. Bay Dead'le annene de en iyi dileklerimi ilet."

Yeniden gülümsüyordu. Kapıya vardığında eldivenlerini giydi. Sonra başını yavaşça Sütçü'ye doğru çevirdi. "Biri daha nelerin olup bittiğini bilebilir. Corinthians. Corinthians'a sor."

Altınım neşeyle pırıldatıp çıktı, gitti.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Korkuya birşey olmadı. Güneşli havada, Gitar'ın yatağında sırtüstü uzanmış, buzul sarkıtları boynuna saplandığında neler hissedeceğini kestirmeye çalışıyordu. Ama fışkıran şarap kızılı kanı ve sarkıtın kendisini öksürtüp öksürtmeyeceğini düşünmek işe yaramadı. Korku hâlâ göğsüne çöreklenmiş, yatıyordu.

Gözlerini kapayıp ışığın düşüncelerini bulandırınaması için kollarıyla yüzünü örttü. Kollarının oluşturduğu karanlıkta buz sarkıtlarının küçük bir çocukken diliyle yakalamaya çalıştığı yağmur damlacıklarından daha hızlı yağdığını gördü.

Beş saat kadar önce, Gitar'ın kapısını çalmadan üst basamakta dikilirken, pencereyi hâlâ döven yaz yağmurunun küçük çelik sarkıtlar olduğunu düşlemişti. Sonra da kapıyı çalmıştı.

"Evet?" İçeriden gelen seste hafif bir saldırganlık vardı; Gitar artık kim olduğunu öğrenmeden kimseye kapısını açmıyordu.

"Benim-Sütçü," diye yanıtladı ve açılan kilitlerin çıkırtısına kulak kabartarak bekledi.

Sütçü sıırıslıkam takım ceketinin altında omuzlarını kamburlaştırarak içeri girdi. "İçecek birşeyin var mı?"

"Dur bakalım. Pekala biliyorsun." Gitar altın gözlerinin biraz kararmasına karşın, gülümsüyordu. Honoré'ye karşı Alabama tartışmasından bu yana birbirlerini fazlaca görmemişlerdi, ama o tartışma her ikisi için de arıtıcı olmuştu. Artık birbirlerine poz kesmek zorunda değillerdi, bu nedenle de daha rahat davranabiliyorlardı. Söyleşileri sırasında aralarındaki farkların savaş alanına geldiklerinde atışmaları daha çok mizah yüklü oluyordu. Dahası, o günden bugüne dostlukları birkaç kez sınanmıştı. Son altı ay Sütçü için bir hayli tehlikeli geçmiş, Gitar tekrar tekrar yardımına koşmuştu onun.

"O zaman kahve," dedi Sütçü. Çok yaşlı bir adamın ağırlığıyla kendini yatağın üzerine bıraktı. "Buna ne kadar devam edeceksin?"

"Sonsuza kadar. Tamamdır, ahbap. İçki yok. Çaya ne dersin?"

"Tanrım."

"Açık bir çay. Eminim çayın poşetlerde yetiştiğini sanıyorsun."

"Ya sabır!"

"Louisiana pamuğu gibi. Tek fark, çay toplayan zenciler bebek bezi ve türban takıyorlar. Bütün Hindistan'da. Üstünde küçük çay poşetleri biten çalılar. Değil mi?"

"Bana çay ver, Gitar. Yalnızca çay. Coğrafyasız olsun."

"Coğrafyasız mı? Tamam öyleyse, coğrafyasız olsun. Pekiyi, çayına biraz tarih ister misin? Ya da sosyopolitik-Hayır. Bu da coğrafya. Kahretsin, Süt, benim bütün hayatım coğrafya."

"İçlerinde çay kaynatmadan evvel kapkacağı yıkamaz mısın?"

"Örneğin artık Kuzey'de yaşıyorum. Aklıma ilk gelen soru da şu: Neyin kuzeyi? Tabii ki Güney'in kuzeyi. Kuzey, Güney olduğu için var. Ama bu Kuzey'in Güney'den farklı olduğu anlamına mı geliyor? Asla! Güney de yalnızca Kuzey'in güneyi..."

"O allahın cezası yaprakları kaynayan suya koymazsın. Suyu yaprakların üstüne dökersin. Çaydaklıkta ulan. Çaydanlıkta!"

"Yine de kayda değer küçük bir fark var. Örneğin Kuzeyliler -doğma büyüme olanlar tabii- yemek seçerler. Yemek değil. Yemeğe aldırılmazlar dahi. Onlar için önemli olan donanımdır. Anlatabiliyorum muyum? Çaydanlıklar, bok püsür. Gerçekten, çaydanlıklar konusundaki tutumları çok gülünçtür. Ama çay? Earl Grey'le Lipton'u ayırdedemezler birbirinden."

"Ben çay istiyorum, ahbap. Won-ton ufalanmış buğday değil."

"İhtiyar Lipton ufalanmış **New York Times** parçalarını kırmızıya boyayıp küçük çay poşetlerine dolduruyor; kuzeyli zenciler krize giriyor. Kendilerini tutamıyorlar. Bunu hiç farkettiler mi? O küçük beyaz poşetleri nasıl sevdiklerini?"

"Aman tanrım!"

"O da Kuzeyli. İsrail'de yaşadı, ama yüreğinde bir Kuzeyli. Kanayan yüreğinde. O cici, küçük, ihtiyar, kanayan, kızıl yüreğinde. Güneyliler ona sahip olduklarını sanırlar, ama bu onu ilkin bir ağaca asılmış olarak gördükleri içindir. Bunu kavrayabiliyorlar, anlıyor musun? Asan ve asılanı. Ama Kuzeyliler işlerini daha iyi bilirler..."

"Kimden sözediyorsun sen? Siyahlardan mı, beyazlardan mı?"

"Siyah? Beyaz? Sakın o ırkçı zencilerden olmayasın sen? Siyahlardan kim sözetti ki? Bu yalnızca bir coğrafya dersi." Gitar Sütçü'ye dumanı üstünde bir çay fincanı verdi.

"Eh, bu da çaysa ben az pişmiş yumurtayım."

"Ne demek istediğimi görüyor musun? Seçmeci. Neden az pişmiş yumurta olacakmışsın? Neden yalnızca pişmiş bir yumurta olacaksın? Zenciler birçok şey olabilir, ama yumurta olamazlar."

Sütçü gülmeye başladı. Gitar bir kez daha becermişti. Kapıya sıırılsıklam vardığında bir köşeye kıvrılıp ölmeye hazır hissediyordu kendini; şimdiyse çayını döküyor, gülüyor, ve laf yetiştirmeye çalışıyordu: "Neden? Zenciler neden yumurta olamazsınlar? İsterse pekala olabilirler."

"Yok. Yumurta filan olamazlar. Hiç tarzı değil. Genleriyle ilgili. Ne denli uğraşırsa uğraşınsınlar, genleri izin vermez. Doğa hayır diyor. 'Hayır zenci, sen yumurta olamazsın. İstersen karga olabilirsin. Ya da iri bir babun. Ama yumurta olmaz. Yumurta zordur, karmaşıktır. Üstelik kırılıgandır da. Ve beyaz."

"Kahverengi yumurtalar da var."

"Sapma. Ayrıca onları kimse istemez."

"Fransızlar istiyor."

"Fransa'da evet. Ama Kongo'da hayır. Kongo'daki Fransızlar kahverengi yumurtaya dokunmaz bile."

"Neden öyle?"

"Korkarlar. Belki tenleriyle ilgili. Güneş gibi."

"Fransızlar güneşe bayılırlar. Hep güneşe çıkmak isterler. Riviera'da-"

"Fransız güneşini severler, ama Kongo güneşini değil. Kongo'da güneşten nefret ederler."

"Vallahi, istediğimi olmaya hakkım var, ve yumurta olmak istiyorum."

"Pişmiş?"

"Pişmiş."

"O zaman birinin kabuğunu kırması gerek."

Gitar, havayı bir nabız atışından hızlı, değiştirivermişti. Sütçü ağzını sildi; Gitar'ın fosforu geri dönmüş gözlerine bakmaya çalışıyordu. Küçük oda, sessiz, dikkat kesilmişti. Duvar örülüp oda haline getirilmiş bir verandaydı; böylelikle ev sahibi hem fazladan bir kira gelirine, hem de bir bekçiye kavuşmuştu. Dışarıdan merdivenli oluşu, odayı bir bekar için çok uygun kılıyordu. Özellikle Gitar Bains gibi gizliliğe düşkün biri için.

"Odayı bu gece kullanabilir miyim?" diye sordu Sütçü; tırnaklarını inceliyordu bir yandan da.

"Yalnız mı?"

Sütçü başını salladı.

Gitar inanmadı ona. Arkadaşının katledilmeden önceki son gecesini yalnız geçirmek istediğine inanamadı. "Korkutucu, ah-bap. Çok korkutucu."

Sütçü yanıt vermedi.

"Nümara yapmak zorunda değilsin, biliyorsun. Bana değil. İstedğin zaman çok cesur olabileceğini herkes biliyor."

Sütçü başını kaldırdı, ama yine birşey söylemedi.

"Her durumda," diye dikkatlice sürdürdü sözlerini Gitar, "yüreğini destirebilirsin. O zaman harcanan zencilerden biri olacaksın yalnızca."

Sütçü Pall Mall paketine uzandı. Boştu; o gün kültablası görevini görünüş fıstık ezmesi kapağındaki en uzun izmarite uzandı. Yatağa uzanıp giysilerinin cep yerlerinde kibrit aradı. "Herşey yolunda," dedi.

"Bok yolunda," dedi Gitar. "Hiçbir şey yolunda filan değil. Kuzey Kutbu'nda bile. Eğer öyle sanıyorsan git de o siktirici buzdağları kışını dondursun. Buzdağlarının bitiremediğini kutup ayıları halleder." Gitar ayağa kalktı; başı hanidiyse tavana değiyordu. Sütçü'nün kayıtsızlığından huylanmıştı; birşeyler yapmış olmak için odayı düzeltmeye koyuldu. Köşeye dayalı duran düz arkalı iskemlenin altından bir kutu çekerek çöpleri

doldurmaya koyuldu: pencere kenarındaki yanık kibritler, bir gün önce yediği domuz pirzolasının kemikleri. Üstlerinde lahana salatası artığı duran kağıt tabakları toplayıp onları da kutuya fırlattı. "Tanıdığım bütün zenciler, herşeyin yolunda olmasını istiyor. Kendini denetim altında tutmaya diyeceğim birşey yok; ama kimse başkalarını denetleyemez." Yan gözle Sütçü'nün yüzünde bir işaret, bir açık arıyordu. Bu tarz sessizlik, yeniydi. Birşeyler geçmiş olmalıydı. Gitar arkadaşı hakkında ciddi kaygılar besliyordu; dahası odasında polisi çekecek herhangi birşey olmasını istemiyordu. Fıstık ezmesinin kapağını kaldırdı.

"Dur. Orada daha iyi izmaritler var." Sütçü yumuşak bir sesle konuşmuştu.

Gitar kültablasını kutuya boşalttı.

"Bunu niye yaptın? Sigaramız olmadığını biliyorsun."

"O zaman kışını kaldır da git al."

"Haydi Gitar, saçmalama." Sütçü yataktan kalkıp kutuya uzandı. Gitar geriye bir adım atıp kutuyu odanın öbür köşesine fırlatmasaydı, ele geçirebilirdi de. Çöpler yeniden odaya dağılmıştı. Bir kedi kadar zarif ve sakınlı bir hareketle kolunu uzatıp yumruğunu duvara dayadı. Sütçü'nün geçecek yeri kalmamıştı.

"Dikkatli ol." Gitar'ın sesi alçaktı. "Sana birşey söylemeye çalıştığımda kulak ver."

Kafa kafaya, boylu boyunca duruyorlardı. Sütçü'nün sol ayağı havada sallanıyor, Gitar'ın gözlerindeki fosfor, yüreğinden geçenleri açığa çıkartıyordu; ama gözlerini kaçırmadı. "Ya dinlemezsem? O zaman ne olacak, ahbap? Beni mihlayacak mısın? Adım Macon, unuttun mu? Ben zaten Ölü'yüm."

Gitar bu bildik şakaya gülümsemedi, ama bakışları yumuşamıştı.

"Biri bunu katiline de söylemeli," dedi Gitar.

Sütçü kısa bir gülüş koyverdi ve yeniden yatağa döndü. "Fazla kaygılanıyorsun, Gitar."

"Yeterince kaygılanıyorum. Ama şu an senin neden hiç kaygılanmadığını öğrenmek istiyorum. Buraya otuzuncu gün olduğunu bile bile geliyorsun. Seni bulmak isteyen birinin eninde sonunda buraya geleceğini bile bile. Ve benden seni yalnız bırakmamı istiyorsun. Bana ne yaptığını söyler misin lütfen?"

"Bak," dedi Sütçü. "Tüm bu olaylar sırasında yalnızca iki kere korktum: ikinci ve üçüncü keresinde. O gün bugündür fena idare etmiyorum, görüyorsun."

"Evet, ama bu sefer tuhaf olan birşey var."

"Yok öyle şey."

"Var. Sen. Tuhaf olan sensin."

"Değilim. Yalnızca yorgunum. Delilerle uğraşmaktan, bu saçma sapan kentten, bu sokaklarda koşturup bir yere varamamaktan..."

"Eğer tek şikayetin yorgunluksa, burası senin evin. Kısa zamanda dilediğin kadar dinlenebileceksin, zaten. Sana yatağın rahat olacağını garanti edemem, ama cenaze levazımatçıları şilte yapmıyor."

"Belki bu sefer gelmez."

"Altı aydır hiç kaçırmadı. Tatile filan mı çıkacağını umuyorsun?"

"Artık o orospudan bucak bucak kaçırmaktan bıktım. Bu işi bitirmem gerek. Bir ay sonra yine aynı şeyi yaşamak istemiyorum."

"Neden ailesinin devreye girmesini istemiyorsun?"

"Ailesi benim."

"Bana bak, Süt. İstersen giderim. Ama beni bir dakika dinle. Karı geçen seferinde Carlson bıçağıyla çıkageldi. Carlson bıçaklarının ne kadar keskin olduğunu bilirsin, değil mi? Seni bir laser gibi keser."

"Biliyorum."

"Hayır, bilmiyorsun. Moon'la ben karıyı zaptettiğimiz sırada sen barın altındaydın."

"Elinde ne olduğunu biliyorum."

"Yarın bu odada Moon olmayacak. Ve eğer seni dinleyecek olursam, Gitar da. Üstelik bu kez tabancayla da gelebilir."

"Karderili bir kadına hangi aptal tabanca verir ki?"

"Porter'a tüfek veren aptal."

"O yıllar önceydi."

"Beni tedirgin eden bu dahi değil. Senin hareket tarzın. Sanki istiyormuş gibisin. Sanki dört gözle bekliyorsun."

"Bunu nereden çıkardın?"

"Şu haline bak. Tiril tiril giyinmişsin."

"Sonny'nin Dükkanı'nda çalışıyordum. Biliyorsun ki bizim moruk masabaşındayken giyim kuşamıma dikkat etmemi ister."

"Değişebilirdin. Saat geceyarısını geçiyor."

"Tamam. Kılığım kıyafetim yerinde. Dört gözle bekliyorum. Sana artık köşe bu'cak gizlenmek istemediğimi söylüyordum..."

"Sır, değil mi? Bir sırrın var."

"İkisinin de."

"İki mi? Sen ve o mu?"

"Hayır. Sen ve ben. Son zamanlarda bir esrar perdesine büründün." Sütçü Gitar'a bakıp gülümsedi. "Farketmediğimi sanıyorsun."

Gitar da sırtıttı. Ortada bir sır olduğunu öğrenmişti ya, ilişkilerinin tadını çıkarmaya koyuldu.

"Tamam, Bay Dead. Sen, tek başına. Konuğundan buradan ayrılmadan önce ortalığa biraz çekidüzen vermesini rica edebilir misin tarafından? Buraya gelip de izmarit yığını arasında kelleni aramak istemiyorum. Eğer hemen görebileceğim bir yere bırakılırsa iyi olur. Eğer gidecek olan onun kellesi olursa, gerideki dolabın raflarında havlular var."

"Rahat ol, oğlum. Kimse başını verecek değil."

Bu kendiliğinden söz oyununa ikisi de güldü; Gitar bu gülüşmenin ardından kahverengi deri ceketini alarak kapıya yöneldi.

"Sigara!" diye bağırdı ardından Sütçü. "Ortadan yokolmadan bana biraz sigara getir."

"Tamam!" Gitar merdivenleri yarılammıştı. Düşünceleri şimdiden Sütçü'den uzaklaşıp kendisini altı yaşlı adamın beklediği eve yönelmişti.

O gece geri gelmedi.

Sütçü, beyni bomboş, ciğerleri sigara isteğiyle yanıp tutuşarak, günışığında sessizce yatıyordu. Ölüm korkusu ve arzusu yavaş yavaş döndü. Bildiklerinden, kendisine anlatılanların sonuçlarından kaçma isteği herşeyin üstündeydi. Dünyada, dünya hakkında ne biliyorsa, başkalarının anlattıklarından ibaretti. Kendini başkalarının eylemlerini, nefretlerini döktükleri bir çöp bidonu gibi hissediyordu. Kendisinin birşey yaptığı yoktu. Ba-

basına el kaldırdığı o bir kerenin dışında, hayatında hiç bağımsızca hareket etmemişti; ve o tek eylemi de kendisine istemediği bilgileri ve bu bilgilerin sorumluluğunu yüklemişti. Babası ona Ruth'u anlattığında, onun nefretine katılmış, ama oyuna getirildiğini hissetmişti; sırtına haketmediği bir yükün yüklendiğini. Olanlardan hiçbiri kendi hatası değildi, ve hiçbiri hakkında düşünmek ya da birşey yapmak istemiyordu.

O tembel haklılık duygusuyla yuvarlanıyordu Gitar'ın yatağında; bir hafta kadar önce annesinin evden çıktığını görüp gizli bir ajan gibi peşine takılmasını buyuran aynı haklılık duygusu değil miydi?

Gecenin ileri bir saatinde, parti dönüşü, Macon'un Buick'ini kaldırıma çekip farları söndürmüştü ki, az ileride, annesinin Doktor Değil Sokağı'ndan aşağıya doğru yürüdüğünü gördü. Sabahın bir buçuğuydu, ama vaktin geç oluşuna ve pardesüsünün kalkık yakalarına karşın, hiç de kaçamaklı bir hali yoktu. Kararlı gibi görünen adımlarla yürüyordu. Ne telaşlı, ne de aınaçsız. Alçakgönüllü, ama saygın bir iş için yola çıkmış bir kadının adımlarıydı bunlar.

Ruth köşeyi dönünce Sütçü bir an bekleyip motoru yeniden çalıştırdı. Sessizce, vites yükseltmeden o da köşeyi döndü. Otobüs durağında bekliyordu annesi; o da arabayı bir gölgeliğe çekip otobüsün gelişini bekledi.

Kuşkusuz bu bir aşıklar buluşması değildi. Yoksa adam onu yakınlarda bir yerden alırdı. Hiç bir erkek, bir nebze olsun sevgi duyduğu bir kadının. hele bu kadın Ruth yaşlarındaysa, gece yarısı kitle taşıma araçlarıyla kendisine gelmesine izin vermezdi. Hem zaten altmışını geçmiş bir kadını hangi erkek isteyebilirdi ki?

Otobüsü takip etmek bir karabasandı; çok sık duruyor, çok uzun süre bekliyordu; peşinden gitmek, gizlenmek ve inip inmediğini gözlemek bir hayli zordu. Sütçü arabanın radyosunu açtı; müziğin sinirlerini yatıştıracağını unuyordu, ama onları büsbütün ayaklandıranaktan başka bir işe yaramadı. Bir ara ciddi biçimde bu işi bırakmayı düşündü.

Nihayet otobüs şehirlerarası bir tren istasyonunun önünde durdu. Son durak. Orada, son kalan birkaç yolcuyla birlikte yolcu salonuna indiğini gördü. Onu kaybettiği sanısına kapıldı. Hangi trene bindiğini asla öğrenemeyecekti. Yeniden eve dön-

meyi düşündü. Vakit geç olmuştu, yorgunluktan bitmişti, üstelik annesinin neler karıştırdığını gerçekten bilmek istediğinden de artık pek emin değildi. Ama bu noktaya geldikten sonra geri dönüp herşeyi havada bırakmak da ona budalalık gibi geliyordu. Arabayı park yerinde bırakıp yavaşça istasyona doğru yürüdü. Belki trene binmeyecek, diye düşündü. Belki de istasyonda buluşacaklar.

Kapıları açmadan önce dikkatle çevresine bakındı. İçeride ondan bir iz yoktu. Küçük, sade bir binaydı. Eski, ama iyi aydınlanmış. Alçakgönüllü bekleme salonunun tavanında, olasılıkla sanat lisesi öğrencilerinin elinden çıkma, canlı renkli bir Michigan Büyük Mührü kendilerine bakıyordu. Arka ayakları üzerine karşı karşıya dikilmiş iki pembe geyik. ve göz hizasında aralarına tünemiş bir kartal. Kartalın kanatları açılmıştı ve kalkık omuzları andırıyorlardı. Başı sola dönüktü; korkutucu gözlerinden birini bir geyiğe dikmişti. Mührün altında mor harflerle yazılmış latince sözcükler bir şerit gibi uzanıyordu: **Si Quaeris Peninsulam Amoenam Circumspice**. Sütçü Latince'yi çözemedi; kunduzlar eyaletinin kendine amblem olarak geyiği seçmesiniyse hiç anlamamıştı. Yoksa karaca mı? Gitar'ın avcılık öyküsünü anımsadı. "İnsan böyle şeyler yapmamalı." Sütçü pişmanlık gibi birşeyler hissetti ama bunu hemen savmasını bildi; yeniden annesine bakınmaya koyuldu. İstasyonun arkasına doğru yürüdü. Ortalarda yoktu. Sonra merdivenlerle çıkılan bir üst platform ile FAIRFIELD VE KUZEYDOĞU BANLİYÖLERİ tabelasını keşfetti. Belki de oradaydı. İhtiyatla merdivenlere yöneldi; bir yandan da dikkatle çevresini tarıyordu. Hoparlörden gelen ses bozdu sessizliği, Fairfield Heights'a giden iki onbeş treninin istasyona geldiğini ve üst platformdan harekete hazır olduğunu duyuruyordu. Alelacele merdivenlerden fırladı; Ruth'u vagonlardan birine tumanırken görmesiyle kendini arka kompartmanlardan birine atması bir oldu. Ucu ucuna yetişmişti.

Tren onar dakikalık aralarla on istasyonda durdu. Her istasyonda vagon pencereden eğilip Ruth'un inip inmediğini kolluyordu. Altıncı istasyondan sonra kondüktöre bundan sonraki trenin kente ne zaman döndüğünü sordu. "Beş kırkbeş," dedi adam.

Sütçü saatine baktı. Üçtü. Kondüktör yarım saat sonra "Fairfield Heights. Son durak!" diye bağırdığında Sütçü bir kez daha baktı ve bu kez indiğini gördü. Kauçuk topuklarının merdivenlerden indiğini duyana dek, bekleyen yolcuları rüzgardan koruyan üç köşeli ahşap durağın ardına sindi.

Barınağın ötesinde, sokakta dükkanlar diziliydi - tabii şimdi hepsi kapalıydı: gazete bayileri, kahveler, istasyon mağazaları... Ama ev yoktu ortalıkta. Fairfield'li zenginler tren istasyonu yakınlarında yaşamaya isteksizdiler; evlerinden pek azı yoldan görünebiliyordu. Ne ki Ruth düzgün adımlarla sürdürdü yürüyüşünü; birkaç dakika içinde Fairfiled Mezarlığı'na giden virajlı yolu tutmuştu.

Sütçü girişin üzerindeki demir konstrüksiyona bakarken, annesinin, doktorun naaşının gömüleceği mezarlığı uzun süre aradığına dair söylediklerini anımsıyordu - zencilerin üstüste gömülmediği bir yer. Kırk yıl önce Fairfield, mezarlığına gömülen ölülerin beyaz mı siyah mı olduğu konusunda kimsenin düşünmeyeceği kadar ufak bir kır kasabasıydı.

Sütçü bir ağaca yaslanıp giriş kapısında beklemeye koyuldu. Babasının tüm söylediklerinin doğru olduğunu artık kuşkuya yer olmayacak şekilde kavramıştı. Aptal, bencil, tuhaf, hafif müstehcen bir kadındı o. Bir kez daha suistimal edildiğini hissetti. Ailesinde bir normal kul neden yoktu ki?

Annesi dışarı çıkana dek bir saat kadar bekledi.

"Merhaba anne," dedi. Sesine elden geldiğince sakin ve acımasız bir ton vermeye çabalıyordu; ağacın ardından birden ortaya çıkarak onu korkutmaya çalıştığı gibi.

Başarmıştı da. Korkuyla sendelenmiş, yutkunmuştu.

"Macon! Sen misin? Buradasın ha? Aman tanrının. Ben..." Durumu normal göstermek için umutsuzca uğraşıyor, gözlerini kırptırıp sözcükleri, nezaket cümleciklerini araştırıyordu.

Sütçü onun sözünü kesti. "Babanın mezarında yatmaya mı geldin? Yılladır yaptığın bu mu? Zaman zaman geceyi babanın koynunda geçirmek?"

Ruth'un omuzları çökmüştü; ama inanılmaz ölçüde kararlı bir sesle konuştu: "İstasyona yürüyelim."

Küçük barınakta kendilerini kente götürecek treni bekledikleri kırkbeş dakika boyunca ikisi de konuşmadı. Bu arada güneş

yükselmiş, genç aşıkların duvara yazılı adlarını ortaya çıkartmıştı. Birkaç kişi merdivenlerden platforma doğru çıkıyorlardı.

Tren perona girdiğinde de konuşmadılar. Tekerleklerin dönmeye başlamasıyla ve makinenin boğazını temizlemesiyledir ki Ruth söze girdi; ve sanki oğluyla Fairfield Mezarlığı'ndan ayrıldığı andan itibaren bunu düşünüyormuş gibi ortasından bir yerlerden girdi.

"...çünkü gerçek olan şu ki, ben ufak bir kadınıym. Küçük değil; ufağı kastediyorum; çünkü yaşamım boyunca ufalandım. Beni ufak bir pakete çeviren kocaman bir evde yaşadım. Hiç dostum yoktu, yalnızca giysilerime ve ak ipek çoraplarıma dokunmak isteyen sınıf arkadaşları. Ama gerçekten de bir dosta gereksinimin olduğu hiç gelmiyordu aklıma, çünkü o vardı. Öldüm mü kaldım mı, bir tek o önemserdi. Diğerleri ilgileniyordu tabii, ama o, önemsiyordu. İyi bir insan değildi, Macon. Kuşkusuz kibirli bir adamdı, genellikle de budalaca ve yıkıcı davranırdı. Ama yaşayıp yaşamadığımı, nasıl yaşadığımı önemseyen dünyadaki tek kişiydi. Ve bunun için, herşeyi yapmaya hazırdım. Onun yanında, onun eşyaları arasında, kullandığı, dokunduğu şeylerin arasında olmak benim için önemliydi. Sonraları, dünyada olduğunu bilmek, yetmeye başladı. Dünyadan ayrıldığında, ondan aldığım önemsenme duygusun hep yeniden alevlendirmeye çalıştım.

Ben tuhaf bir kadın değilim. Ben ufak bir kadınıym.

Baban o dükkanda sana benim hakkımda neler anlattı, bilmiyorum. Ama yalnızca işine gelenleri anlattığını adım gibi biliyorum. Babamı öldürdüğünü ve seni de öldürmek istediğini anlatmadığından eminim. Çünkü ikiniz de dikkatimi ondan uzaklaştırıyordunuz. Sana bunu söylemediğini biliyorum. Babamın ilacını yokettiğini anlatmadığını biliyorum; ama bu doğru. Ve babamı kurtaramadım. Macon ilacı yoketmişti, bense bunu bilmiyordum. Ve Pilate olmasa seni de kurtaramayacaktım. Seni dünyaya getirten öncelikle Pilate'dir."

"Pilate?" Sütçü uykudan uyanır gibiydi. Annesini söylenenlerin yalan olduğunu önceden bilen birinin kayıtsızlığıyla dinlemeye başlamıştı.

"Pilate. Yaşlı, deli, tatlı Pilate. Babanla babamın ölümünden sonra hiç fiziksel ilişkimiz olmamıştı; Lena ve Corinthians'ın

bebekliğinden beri. Korkunç bir kavga etmiştik. O beni ölümle tehdit etti bense polise gidip yaptıklarını anlatınakla. İkimiz de birşey yapmadık. Sanırım babamın parası onun için beni öldürmenin zevkinden daha önemliydi. Bense, bebeklerim olmasa ölümü ancak sevinçle karşılardım. Ama odasını değiştirdi, ve bu ben dayanamaz hale gelinceye dek böylece sürdü. Böyle yaşamayı sürdüreceğim olursam, gerçekten ölecektim. Kimse dokunmadan, hatta dokunacakmış gibi gözükmeden. Fairfield'e o zaman gelmeye başladım. Konuşmaya. Beni, alay etmeden dinleyecek biriyle konuşmak. Güveneceğim biriyle. Bana güvenen biriyle. Benimle... ilgilenen biriyle. Ben olduğum için. Bu kişinin toprağın altında olması umurumda değildi. Baban benimle yatmayı bıraktığında yirmi yaşındaydım. Zordur, Macon. Çor zor. Otuzuma geldiğimde... Öyle ölüp gideceğimden korkuyordum.

"Sonra Pilate çıkageldi. Bu kente, sanki sahibiymiş gibi geldi. Pilate, Reba ve Reba'nın bebeği. Hagar. Pilate hemen Macon'un ziyaretine geldi ve gelir gelmez derdimi anladı. Birgün bana sordu: Onu istiyor musun? "Birini istiyorum," diye yanıtladım onu. 'Herkes kadar iyidir,' dedi. 'Dahası, gebe kalacaksın; bebeğin ondan olmalı. Bir oğlu olmalı. Yoksa bu hepimizin sonu olur.'

"Bana tuhaf birşeyler verdi. Yemeğe konulacak yeşilimsi gri ot benzeri birşeyler." Ruth güldü. "Kendimi büyük, önemli bir bilimsel deney yapan bir doktor, bir kimyager gibi hissediyordum. Sonuç verdi de. Macon dört gün boyunca bana geldi. Hatta gün ortasında dahi benimle olmak içi bürosunu kapatıp geldi. Şaşırınıp görünüyordu, ama yine de geliyordu. Sonra bitti. İki ay sonra da gebe olduğumu anladım. Bunu öğrendiğinde derhal Pilate'dan kuşkulandı ve bana bebekten kurtulmanı söyledi. Ama ben yapmadım, Pilate da beni destekledi. O olmasaydı bu denli güçle direnemezdim. Hayatımı kurtardı. Seninkini de, Macon. Senin hayatını da kurtardı. Seni kendi bebeği gibi kolluyordu. Baban onu kovana dek."

Sütçü başını önündeki sıranın demirine yasladı. Ürpertisi tüm başını sarana dek kaldırmadı. Sonra annesine döndü. "Öldüğünde babanın yatağına girdin mi? Çırılçıplak?"

"Hayır, ama külotunla yanbaşına diz çöküp o güzeliğin par-

maklarını öptüm."

"Bana meme verdin."

"Evet."

"Büyüdüğümde de..."

Ruth oğluna döndü. Başını kaldırıp gözlerinin içine baktı. "Senin için dua da ettim. Her gün ve her gece. Dizlerimin üstünde. Şimdi söyle. Kucağımdan sana ne zarar geldi?"

* * *

Bu, başlangıçtı. Şimdiyse hepsi birden sona ermek üzereydi. Az sonra kapıdan girecek, ve bu kez karşı koymayacaktı ona. Sonra da kim ve nerede olduğuna dair hiç bir anısı kalmayacaktı. Ne Magdalene olarak bilinen Lena'dan, ne First Corinthians'dan, ne kendisini daha doğmadan öldürmek için uğraşan babasından. Ne annesiyle babası arasındaki parlak acılıktan. Bir çelik kadar pürüzsüz ve keskin acılık. Ve artık o uyanık düşleri görmeyecek, annesinin kendisine söylediği feci sözcükleri duymak zorunda kalmayacaktı. Ne zarar geldi? Kucağımdan sana ne zarar geldi?

Ayak seslerini, ardından da kapının dönen, takılan ve yeniden dönen kulbunun sesini duydu. Gözlerini açmadan onun orada olduğunu, pencereden kendisine baktığını biliyordu.

Hagar, Katil, buz sarkıtlarının Hagar'ı. Noel-teşekkür kartını aldıktan sonra her ay çılgınlar gibi fıçılarda, dolaplarda, mahzende gerçek aşkını öldürecek kullanışlı, kolay taşınabilir bir silah arayan Hagar.

'Teşekkür' notu canını almıştı, ama onu dolapların diplerinde silah aramaya iten, bu değildi. Buna Sütçü'nün ipeksi bakır renkli saçları üzerinden çağlayanlar gibi dökülen bir kızın boyuna dolanmış kolunun görüntüsü eşlik etmişti. Mary'nin barında oturmuş, buzlu Jack Daniel'lerinin üzerinden birbirlerine gülümsüyorlardı. Kız arkadan biraz Lena ya da Corinthians'ı andırıyordu, ama gülerek Sütçü'ye dönüp de Hagar gri gözlerini gördüğünde, Noel'den beri göğsüne oturmuş yumruk bir yüzme bıçağının ağzı gibi işaret parmağını koyvermişti. O gün bugündür hilalin denizleri kabarttığı gibi Hagar evin içinde bir silah bulup, kendisi için dünyaya geldiğine inandığı adamı bulmak için dışarı süzülüyordu. Ondan beş yaş daha büyük, ya da kuzini olmak tutkusunu asla azaltmıyordu. Aksine, olgunluğu ve

akrabalıkları tutkusunu ateşe dönüştürüyordu; bu bir sevgiden çok bir düşkünlüktü. Bu onu geceleri yatağa seriyor, sabahlarıysa yataktan sürüklenerek çıkıyor, bir günü daha onsuz geçirirken yüreği eldivenli bir yumruk gibi kaburgalarını dövüyordu. Ve sabahları, uykusunun derinliklerinde benliğini saran acılı, keskin arzu onu düşlerinden kopartıp alıyordu.

Evde, avluda, sokaklarda, manavda, kasapta huzursuz bir hayalet gibi geziniyor, hiçbir şeyde erinç bulamıyordu. Ne anneannesinin yarıp hafifçe tuzlayarak önüne koyduğu; bostanın ilk domatesinde. Ne Reba'nın Rivoli Tiyatrosu'nda kazandığı altı parçalı pembe camdan tabak takımında. Ne Pilate'ın fitilini daldırıp Reba'nın da tırmak törpüsüyle çiçekler biçimlendirdiği, ve dükkandan alınma gerçek bir şamdan içinde başucuna yerleştirdikleri mumda. Ne yakıcı öğle güneşinde, ne okyanus karası akşamlarda. Hiçbir şey aklını Sütçü'nün öpmediği ağzından, ona doğru koşmayan ayaklarından, ona artık bakmayan gözlerinden, ona dokunamayan parmaklarından çelemiyordu.

Zaman zaman emilmeye hasret memeleriyle oynuyordu, ama an geliyor, uyuşukluğu dağılarak yerini vahşete, yalnızca kurtarıcı helikopterdeki gözleyicilerin kayıtsız bir doğa olgusu sandıkları, oysa son solukları için savaşılan felaketzedelerin, kasıtlı ve kişisel olduğunu bildikleri sel ya da çığın odaklanmış hainliğine bırakıyordu. İçinde bir köpekbalığının hesaplı şiddeti büyüyor ve süpürgesinin üstünde, gece yarıları bebek öldürme ayinine uçan, kara rüzgardan olduğu kadar bacakları arasındaki sopadan da heyecana kapılmış her cadı gibi; kocasına fırlattığı kumtaşlarının sağlamlığından kuşkulanan ve içlerine karıştırdığı boğada suyunun gücünden emin olmayan her usanmış gelin gibi; eski, kırmızı şaraba zehrini boşaltırken zümrüt yüzüğünün güzelliğiyle büyülenen her kraliçe, her kurtizan gibi, Hagar görevinin ayrıntılarının büyüüne kaptırıyordu kendini. Avına sezdirmeden yanaşıyordu. Göğsünü döven yumruk parmağını kaldırdığında, onunla herhangi bir temasın hiç yoktan iyi olduğunu duyumsattığında usul usul yanaşıyordu ona. Aşkını elde edemiyordu (ve onun kendisini hiç düşünmediği fikri dayanılmazdı), o zaman korkusuyla yetinecekti.

Böylesi günlerde, saçları başının üzerinde fırtına bulutları gibi darmadağın. onu bulana dek Güney yakası ve Doktor De-

ğil Sokağı'nda gezinirdi. Bu bazen iki gün sürerdi, bazen üç; ve onu görenler, "Hagar'ın yeniden Sütçü'nün peşine düştüğü" haberini yayarlardı kulaktan kulağa. Kadınlar pencerelerinden onu izler. Erkekler tavlalarından başlarını kaldırıp bu kez tutturup tutturamayacağını merak eder. Ve yitik aşkların erkekleri ya da kadınları sürükleyebileceği mesafelere şaşmazdı hiçbiri. Giysilerini başlarının üstüne çekip yitik sevgili için köpekler gibi uluyan kadınlar görünüşlerdi. Ve kapıların önünde ağızları bir karış açık oturakalan erkekler. "Şükürler olsun," diye fısıldıyorlardı kendi kendilerine, "Şükürler olsun ki böyle bir kara sevdalım olmadı hiç." Empire State bunlara bir örnekti. Fransa'da beyaz bir kızla evlenip yurduna getirmişti. Bir sinek kadar mutlu ve çalışkan, onunla altı yılını geçiriniş, ama birgün eve gelip onu başka bir erkekle yakalamıştı. Bir başka siyah erkek. Ve beyaz karısının yalnız kendisine, yalnız öteki siyah adama değil, tüm ırkına düşkün olduğunu anlayınca, bir yere çöküp ağzını kapamış; o gün bugündür bir sözcük çıktığını duyan olmamıştı o ağızdan. Demiryolu Tommy düşkünlerevinden, hapishaneden, tımarhaneden kurtarmak için odacı olarak yanına almıştı onu.

Dolayısıyla Hagar'ın akınları kara sevda gizeminin bir unsuru olarak ilgilerini çekiyordu; ama sonuçları bakımından değil. Zaten kuziniyle oynaşmakla Sütçü bunu hak etmiş değil miydi?

Sütçü'nün şansına, bugüne değin, dünyanın en beceriksiz katili olduğunu ortaya koymuştu. (Öfkesinin ortayerinde dahi) kurbanının varlığıyla dehşete kapılıp şiddetli bir titreme nöbetine tutuluyor, bıçak darbeleri, çekiç fırlatışları, buzul sarkıtları savuruşları hep karavana çıkıyordu. Girişim arkadan birinin bileğini kavraması, önden bir gövde çalımı ya da çenesine temiz bir yumrukla savuşturulduğunda oracıkta, iki büküm olup arındırıcı gözyaşlarını koyveriyor ve Pilate'in kendini rehavetle teslim ettiği kayışı altında da sürdürüyordu ağlamasını. Pilate onu dövüyor, Reba ağlıyor, Hagar ikibüküm oluyordu. Gelecek sefere dek. Gitar'ın küçük bekar odasının kapısının kulpunu zorladığı şimdiki sefer gibi.

Kilitliydi. Dolayısıyla bir bacağını verandanın korkuluğundan aşırıp pencereyle oynamaya koyuldu. Sütçü sesleri duymuş, penceredeki tıkırtıları işitmiş ama kollarını gözlerinin üs-

tünden çekmemiştir. Camın şangırtısını duyduğunda dahi.

Hagar pencerede açtığı delikten kulba uzanıp çevirmeden ayakkabısını giydi. Pencereyi açması daha da uzun sürdü. Yanlamasına korkuluğa dayanmıştı, bir bacağıyla ağırlığını taşıyordu. Pencere sarsıntıyla çarpılmış sürgüsü üzerinde kaydı.

Sütçü bakmıyordu. Sirtında biriken terler koltukaltlarından yanlarına doğru akıyordu. Ama korkusu kalmamıştı. Orada günışığı kadar hareketsiz yatıyor ve dünyanın enerjisini kendi istencinde toplamaya çalışıyordu. Ve onun ölümünü istiyordu. Ya beni öldürecek ya da geberecek. Bu dünyada ya kendi koşullarımda yaşayacağım ya da öleceğim. Eğer yaşayacaksam, o zaman onun ölmesini istiyorum. Birinden biri. Ya ben ya o. Seç.

Öl, Hagar. Öl. Öl. Öl.

Ölmedi. Sürünerek odaya girip küçük demir yatağa doğru yürüdü. Elindeki kasap bıçağını başının üzerine kaldırıp yakasının üzerinde görünen düz boyun etine doğru indirdi. Bıçak boyun kemiğini sıyrıp omzunun üzerine saplandı. Etindeki küçük sıyrık kanamaya koyuldu. Sütçü kasıldı , ama kolunu oynatmadı, gözlerini açmadı. Hagar bıçağı bu kez iki eliyle kavrayarak bir kez daha kaldırdı, ama aşağı indiremedi. Ne denli çabalarsa çabalasın, omuz eklemi kıpırdamıyordu. On saniye geçti. Onbeş. Felce uğramış kadın, donakalmış adam.

Otuzuncu saniyede Sütçü kazandığını anladı. Kolunu çekip gözlerini açtı. Bakışı Hagar'ın havada dikili, kasılmış kollarına takıldı.

Oh, diye düşündü kadın, yüzünü gördüğünde, ne denli güzel olduğunu unutmuşum.

Sütçü doğruldu, bacaklarını yatağın kenarından sarkıtıp ayağa kalktı.

"Ellerini tam öyle tutup," dedi, "dümdüz aşağıya indirirsen, dümdüz ve hızla, bıçağı tam deliğine saplayabilirsin. Neden öyle yapmıyorsun? Böylece bütün sorunların biter." Yanağından bir makas alıp yuvalarından uğramış, karanlık, yakaran, bomboş gözlerinden çevirdi bakışlarını.

Orada uzun süre öylece kaldı, birinin onu bulması daha da uzun sürdü. Ama nerede olduğunu hepsi tahmin edebiliyordu.

Bir süre ortalıkta görünmese herkes tahmin edebiliyordu. Hatta artık Ruth bile. Bir hafta kadar önce Freddie'den Hagar'ın Sütçü'yü son altı ayda altı kez öldürmeye kalkıştığını öğrenmişti. Adamın altın dişlerine bakarken, "Hagar mı?" diye sormuştu. Onu yıllardır görmüşlüğü yoktu; zaten Pilate'in evine hayatına bir kez gitmişti- çok uzun yıllar önce.

"Hagar mı?"

"Hagar. Tabii Hagar."

"Pilate biliyor mu?"

"Tabi biliyor. Her seferinde onu kamçılıyor, ama bir işe yaradığı yok."

Ruth rahatlamıştı. Bir an oğlunun dünyaya gelmesini sağlayan Pilate'in şimdi de onun ölümünü arzuladığını sanmıştı. Ama o bir anlık rahatlamadan sonra kırıldığını hissetti; bunu Sütçü'nün ağzından duymak isterdi. Sonra onun kendisine gerçekte hiçbir şey söylemediğini kavradı-- belki de yıllardır. Oğlu onun için hiç bir zaman bir kişi olmamıştı, ayrı, bağımsız bir kişi. Her zaman bir tutkuydu o. Kocasıyla yatmayı ve ondan bir çocuk daha doğurmayı öylesine umutsuzcasına arzulandığından, oğlu onun için kendisiyle Macon arasında o denli istediği bağı sağlayacak, onları birbirine bağlayıp cinsel yaşamlarını yeniden oturtacak bir ilk gözağrısı olmuştu. Doğumundan önce dahi güçlü duygularla bağlanmıştı ona, Pilate'in yağmur suyuyla karıştırılıp yemeğe konmak üzere kendisine verdiği o yeşilimsi gri toza olan duygularıyla. Ama Macon birkaç günlük cinsel hipnozundan müthiş bir öfkeyle uyanmış, ve gebeliğini keşfettiği andan itibaren çocuğu düşürtmeye çabalamıştı. Ve bebek Macon'un kendisini içineye zorladığı yarım litre hintyağının mide bulantısına, ardından üzerine oturduğu, içindeki kaynar su az önce boşaltılmış tencereye, sonra sabunlu tenkiyeye, örgü şişine (banyoda çömelmiş, kapının önünde bir aşağı bir yukarı gezinen adamın korkusuyla ağlarken ancak ucunu sokmuştu içine) dönüşmüştü. Nihayet, karnına bir yumruk indirdiğinde (tam kahvaltı tepsisini kaldırıyordu; adam karnını bakmış ve vargücüyle bir yumruk indirmişti), Güney yakasına koşup Pilate'ı aramıştı. Kentin bu kesimine ilk geliyordu, ama Pilate'in oturduğu evi değil ama sokağı biliyordu. Pilate'in telefonu ve kapı numarası yoktu. Ruth yoldan geçen birine Pilate'in

nerede yaşadığını sormuş, kaplamasız yolun biraz gerisinde duran yıkık dökük bir kahverengi evi işaret etmişlerdi kendisine. Pilate bir iskemlede oturuyordu; Reba elinde berber makası, onun saçlarını kesiyordu. O sıralar dört-beş yaşlarında olan Hagar'ı da ilkin o zaman görmüştü. İkisi boynuzlar gibi kulaklarının üzerinde dikilen, ikisiyse ensesinden aşağıya sarkan dört uzun örgüsüyle sıska bir kız çocuğu. Pilate Ruth'u avutup ona bir şeftali verdi; ama tüyleri onu hasta ettiği için yiyemedi. Ruth'un anlattıklarını dinledikten sonra Reba'yı dükkana gönderip bir kutu Arso mısır nişastası aldırdı. Birazını avucuna döküp Ruth'a uzattı; Ruth'un sözdinler bir çocuk gibi alıp ağzına attığı yumru ağzında dağılırken, daha istedi; evden ayrılmadan kutunun yarısını bitirmişti. (Ondan sonra da mısır nişastası, parçalanmış buz, fındık yedi hep; hatta bir keresinde ağzına bir avuç ufak çakılda attı. "Bebek beklerken, onun istediklerini yemelisin," demişti Pilate. "Yoksa kendisinden esirgediğine aç olarak gelir dünyaya." Ruth kuvvetlice ısıramıyordu. Dişleri istekten aşırı duyarlılaşmıştı. Pençe atmaya arzulayan bir kedi gibi çiğnenecek birşeyler arıyor, birşey bulamadığında dişleri gıcırdatıyordu.)

Ruth bir yandan mısır nişastasını çiğnerken Pilate'in peşinden yatakodasına girdi; kadın beline dört aydan önce çıkarmasını sıkı sıkıya tembihleyerek -kasıklarını sıkan-ev yapını bir korse taktı; "ve bundan sonra Macon ne derse desin, kulak asma, rahmine de artık hiçbir şey sokuşturma." Ayrıca kaygılanınamasını ekledi. Macon artık onu rahatsız etmeyecekti, Pilate bunun çaresine bakacaktı. (Ruth yıllar sonra Pilate'in Macon'un bürosundaki koltuğuna küçük bir bebek koyduğunu öğrenecekti. Bacakları arasına boyalı bir tavuk kemiği yerleştirilmiş, karnına kırmızı bir daire çizilmiş bir erkek bebek. Macon onu koltuktan tekmeyle atmış, bir sopayla banyoya kadar itekleyip üzerine alkol döküp yakmıştı. Ateşin içine tıktırılmış saman ve pamukları tamamen yoketmesi için dokuz kez tutuşturması gerekmişti. Ama o yuvarlak, ateş kırmızısı göbek unutmamış olsa gerek, bundan sonra Ruth'u rahat bırakmıştı.)

Ayağının dibinde kumaş güller, tepesinde mavi kanatlı adam, karlar içinde durduğu günün ertesinde bebek doğduğunda, onu güzel bir oyuncak olarak görmüş, ve bir soluk süresi,

bir eğlenti, bir fiziksel zevk olarak emzirmişti - ta ki Freddie'ye (yine Freddie) yakalanana dek. Ondan sonra çocuk onun kadife bebeği olmaktan çıkmış, sinemadaki kovboylarla kızilderililer gibi, sahip olmak için kocasıyla kıyasıya savaştığı arazi haline gelmişti. Birbirlerinin değerlerine hayretle bakan. Kendi arılığına yürekten inanan ve karşı tarafın budalalığına öfkelenen. Tabii kızilderili olan oydu; arazisini, adetlerini, bütünlüğünü kovboyun karşısında yitirmiş ve yazgısına teslim olmuş, ufak tefek ilgisiz dirençlere dört elle sarılan tabureye indirgenmişti.

Peki kimdi onun oğlu? Dışı et, içi kendisinin hiç bilmediği duygular olan bu uzun boylu adam? Ama bir bilen vardı o duyguları; onu öldürmeyi isteyecek kadar iyi bilen biri. Dünya birden dünya lalelerinden biri gibi önüne açılarak kötücül boyuncuğunu sergiledi gözlerinin önünde. Kendi sefaletini besleyip büyütmüş, onu biçimlendirip bir sanat, bir tarz haline getirmişti. Şimdiyse kendisinininkinin dışındaki daha büyük, daha kötücül dünyayı görüyordu. Doktorun üzerinde (torununa tek mirası olan o güzelim ellerinin dışında) köpüre köpüre çürüdüğü cıbinlikli karyolanın dışında. Bahçesinin ve Japon balıklarının öldüğü çanağın dışında. Herşeyin bittiğini sanıyordu. Hintyağını, etini işeyemeyecek, kesip diktikleri masada kızlarının yanına oturamayacak kadar yakan tencereyi yendiğini düşünüyordu. Her ne pahasına olursa olsun, çocuğu doğurmuştu; Macon'la arasındaki gediği kapatamasa bile, işte oradaydı ve tek zaferiydi onun.

Şimdiyse Freddie gelmiş, herşeyin bitmediğini söylüyordu. Onu hâlâ biri öldürmek istiyordu. Hayatında krallara layık bir zaferle tamamladığı tek saldırganlık eyleminden kendisini yoksun bırakmak. Ve hayatını tehdit eden kişi, Macon'un kanını paylaşan biriydi.

"Yaralıyor," dedi Freddie'ye. kira parasını katlayıp cebine yerleştirirken. "Yaralıyor, biliyor musun?"

Verandanın merdivenlerinden tırmanıp mutfığa girdi. Ne yaptığını bilmeden, lavabonun altındaki aşınmış dolap kapağını ayağıyla ittirdi. Kapak bu tekmeyi küçük bir gıcırta ve yeniden açılmakla yanıtladı. Ruth ona bakıp bir kez daha tekmeledi. Kapak yine gıcırdayarak açıldı.

"Kapanmanı istiyorum," diye fısıldadı. "Kapanmanı."

Kapak açık kaldı.

"Kapanmanı. Duyuyor musun? Kapanmanı. Kapanmanı. Kapanmanı." Bağırıyordu şimdi.

Lena olarak bilinen Magdalene haykırışlarını duyunca aşağıya koşarak mutfığa girdi. Annesini lavabonun başına dikilmiş, emreder buldu.

"Anne?" Lena ürkmüştü.

Ruth başını kaldırıp ona baktı. "Ne var?"

"Bilmiyorum... Birşeyler söylüyorsun sandım."

"Kapağı onaracak birini bul. Kapanmasını istiyorum. Sımsıkı."

Ruth yanından telaşla geçip koşar adımlarla merdivenleri tırmanmaya koyulduğunda, Lena inanmaz bir edayla parmaklarını ısırды. Ruth alışıki yaşıdaydı. Lena onun bu kadar tez hareket edebileceğini bilmiyordu.

Tutkuları dar, fakat derindi. Cinsellikten uzun zaman önce kopmuş, uzun süre kendi eline dayanmak durumunda kalınıştı. Oğlunun yaklaşan ölümü, ona son sevişmesinin de yok edilmesi gibi geliyordu.

Kendisini yılda altı-yedi kez mezarlığa taşıyan kararlı adımlarla Ruth evden ayrılıp 26 numaralı otobüsü yakaladı ve şoförün tam arkasına oturdu. Gözlüklerini çıkartıp eteğiyle sildi. Ölümün dikkatini kendisine ait birine çevirdiği her keresinde, ölüm babasının incecik saçlarına üfürüp telleri havalandırdığında olduğu kadar sakin ve kararlıydı. Doktora baktığı, elini ölümün göğsüne dayayıp onu uzaklaştırdığı. onu yoksaydığı, babasını artık canlı kalmayı istemediği, dayanılmaz sancılardan. kendi soluğunun kokusundan duyduğu tiksintiye doğru kaydığı anlarda dahi canlı tutmaya çalıştığı günlerin dinginliği ve etkinliği gelmişti üstüne. Onun kendisini canlı tutma çabalarıyla savaşamayacak kadar hasta düşüp, huzur vermeyen ısıltılı gözlerini, onca arzuladığı o daracık toprak parçasından uzak tutan mıknatıslar gibi üzerine dikiniş bu kadına duyduğu mutlak nefretle salınmaya bıraktığı günlerin dinginliği.

Ruth sokak tabelalarını okuyabilmek için gözlüklerini sildi ("Kiraz ye," demişti Pilate ona, "o zaman bunları pencereler gibi gözlerinin önünde taşımak zorunda kalmazsın"), oraya var-

maktan başka birşey düşünmüyordu - Pilate'in oturduğu, Hagar'ın da oturduğunu sandığı Darling Sokağı'na. O saçları bedeninden ağır çelimsiz kız nasıl olmuş da oğlunun olası katiline dönüşmüştü? Belki Freddie yalan söylüyordu. Belki. Görecekti.

Bankalar gözden yokolup da yıkıntı durumundaki evlerin arasına serpiştirilmiş dükkanlar gözüktüğünde, Ruth ipi çekti. Otobüsten inip Darling Sokağı'nı kesen alt geçide doğru yürüdü. Uzun bir yoldu; Pilate'in evine vardığında ter içinde kalmıştı. Kapı açıktı, ama içeride kimse yoktu. Ev meyva kokuyordu; son gelişinde midesini bulandıran şeftali geldi aklına. Üzerine yığıldığı iskemle oradaydı hâlâ. Muın teknesi orada. Pilate'in ev yapımı sabununun sarımtırak kahverengi bir bulamaç halinde koyulduğu tas, berideydi. Bu ev o zamanlar bir sığınak olmuştu; şimdi de, buz gibi öfkesine karşın güvenli bir liman, bir han gibi gelmişti. Tavanda asılı çuvalın hemen yakınlarında, sineksiz bir sinek kağıdı sarkıyordu. Ruth yatakodasına bir gözattı ve yedi cücelerinki gibi yanyana uzanan üç yatağı gördü. En yakındakine doğru yürüyüp üzerine oturdu. Bu iki odalı evin arka kapısı yoktu; yalnızca genişçe bir oturma odası ve bu yatakodası. Bir de yalnızca dışarıdan girilebilecek, taş basamaklara açılan madeni kapının örttüğü bir mahzen.

Ruth kımıltısız oturup öfke ve kararlılığının şekillenmesini bekledi. Üzerinde oturduğunun kimin yatağı olduğunu merak edip örtüsünü kaldırıp ninder beziyle karşılaştı. İkinci yatak da öyleydi ama üçüncüde çarşaflar ve kılıflı bir yastık vardı. Bu Hagar'ın olmalı, diye düşündü. Öfkesi yeniden çözülüp seller gibi taştı. Odadan çıktı, öfkesini bastırıp birinin, birilerinin dönmesini beklemeye koyuldu. Dirsekleri avuçlarında dış odayı arşınlarken, evin arkasından bir mırıltı geldi kulağına. Pilate, diye düşündü. Pilate her zaman birşeyler çiğner ve mırıldanırdı. Ruth önce Freddie'nin söylediklerinin doğru olup olmadığını soracaktı. Pilate'in sakin görüşüne, dürüstlüğüne ve dengesine gereksinimi vardı. Sonra kararlaştıracaktı ne yapacağını. Kollarını çözüp öfkesini koy vermek mi, yoksa... Argo mısır nişastasının o güzelim tadı bir kez daha geldi ağzına. Verandaya çıkıp yabancı tütünlerin arasından arka bahçeye doğru yönelirken dişlerini gıcırdatıyordu yalnızca.

Sıranın üzerinde bir kadın oturmaktaydı; elleri dizlerinin üs-

tündeydi. Pilate değildi. Ruth orada durup kadının sırtına baktı. Hiç de ölümün sırtı gibi durmuyordu. Kolay incinebilir, yumuşak, bol kemikli, ama en küçük acılara dahi açık bir sırttı bu.

"Reba?" dedi.

Kadın geri dönüp Ruth'un yaşamı boyunca gördüğü en acılı gözlerle baktı ona.

"Reba gitti," dedi; ikinci sözcük sanki sonsuza dek bir gidişi vurguluyordu. "Sizin için birşey yapabilir miyim?"

"Ben Ruth Foster'ım."

Hagar kaskatı kesildi. Yıldırım çarpmış gibiydi. Sütçü'nün annesi: önce onu yakalamak, sonra onu görebilmek, nihayet ona yakın şeylerin yakınında olabilmek umuduyla karşı kaldırımında beklediği akşamlar, yukarı kat penceresinin perdeleri arasında gördüğü gölge. Kamusal bir çılgınlığın ifadeleri oldukları için daha da mahremleşen mahrem gece bekçilikleri. Yan kapı açılıp da bir kadın masa örtüsündeki ekmek kırıntıları ya da yerdeki küçük halının tozunu dışarı silkelediğinde bir-iki kez gördüğü silüet. Onun annesinin varlığı kendisini öylesine bir heyecana sürüklemişti ki Hagar Sütçü'nün ya da Pilate ve Reba'nın ona ilişkin söylediklerinden hiçbirini anımsamıyordu. Duyduğu karamsar hazzın yüzüne bir gülümseme halinde yayılmasına izin verdi.

Ruth etkilenmemişti. Ölüm gülümserdi hep. Ve soluk alır, verirdi. Ya da bir incik kemiği, Kraliçe Elizabeth güllerinin yapraklarındaki bir kara nokta, ölü bir Japon balığının gözündeki buğu kadar çaresiz görünürdü.

"Onu öldürmeye çalışıyorsun." Ruth'un sesi son derece olağandı. "Eğer saçının bir teline dokunacak olursan, Tanrı şahidim olsun, boğazını keserim senin."

Hagar şaşırmış görünüyordu. Dünyada tek sevdiği, bu kadının oğluydu, onu herkesten çok canlı istiyordu; ama içinde yaşayan kan dökücü üzerinde hiçbir denetini kuramıyordu. Tümüyle anakonda aşkına kaptırmıştı benliğini; ne kıınlığı, ne korkusu, ne isteği, ne de zekası kalmıştı kendisine özgü. Dolaısıyla Ruth'u büyük bir açıksözlülükle yanıtladı. "Yapmamaya çalışacağım. Ama size söz veremem."

Ruth sözcüklerindeki yakarıyı duymuştu; bir an bir kişiye değil de bir itime, bir hücreye, yaşamını neden bir tek izlekte;

hem besleyip hem de beslendiği bir kalp kası ya da göz sinirine giden karanlık bir tünelde geçirmek zorunda olduğunu anlamayan bir alyuvara baktığını düşündü.

Hagar gözkapaklarını indirerek kendisi için o güne dek bir silüetten ibaret olan kadına aç bakışlarla baktı. Onunla aynı evde uyuyan, onu eve çağırabilen, onun da koşa koşa gideceği, teminin gizemlerini bilen, onun tüm yaşamını anımsayan kadın. Onu tanıyan, diş çıkartışını gözleyen, dişetlerinin acısını kesmek için parmağını ağzına sokan kadın. Kıçını temizleyen, penisini vazelinleyen, kusmuğunu tertemiz, bembeyaz bir örtüyle silen. Ona meme veren, onu yüreğinin altında güvenli ve sıcak taşıyan, onun için bacaklarını kendisinden çok daha fazla açan. Şimdi elini kolunu sallaya sallaya odasına girebilen, giysilerini koklayabilen, ayakkabılarını okşayabilen, onun başını koyduğu yere başını yaslayabilen. Ama dahası, çok daha fazlası, bu limon sarısı incecik kadın, Hagar'ın bilmek için boynunu seve seve feda edebileceği birşeyi çok iyi biliyordu: bu gün onu göreceğini. Kıskançlık öylesine sardı ki gövdesini, baştan ayağa titredi. Belki de sen, diye düşündü. Belki de öldürmem gereken, sensin. Belki o zaman bana gelir ve benim de kendisine gitmeme izin verir. O benim bu dünyadaki evim. Sonra yüksek sesle, "O benim bu dünyadaki evim," dedi.

"Ben de onunkiyim," dedi Ruth.

"Ve her ikinizde kuğu boku kadar değer vermiyor."

Döndüklerinde pencereye dayanmış duran Pilate'ı gördüler. Ne zamandır orada olduğunu ikisi de çıkartamadı.

"Ve bunun için onu suçlayamıyorum. İki yetişkin kadın, bir adamdan evmiş, ya da gereksinim duyulan bir eşyaymış gibi sözediyorlar. O bir ev değil, bir adam ve gereksinimi neyse, ikinizde de yok."

"Beni rahat bırak, anne. Beni rahat bırak lütfen."

"Zaten rahatsın. Daha da rahatsız edilmemek istiyorsan gelecek haftanın ortasında seni postalayabilirim ve orada da kalırsın."

"Beni rahatsız ediyorsun!" Hagar bağırıp parmaklarına saçlarını doluyordu. Sıradan bir gerilim belirtisiydi ama Hagar'ın tarzındaki tuhafılık Ruth'a kızda gerçekten çarpık bir yan olduğunu düşündürdü. Bu, Güney yakasının yabanıllığıydı. Sefalet,

ya da pislik veya gürültü değil, yalnızca çığırından çıkmış tutkular ya da, aşkın dahi hedefini buzul sarkıtlarıyla bulması değil, tam bir özdenetim yoksunluğuydu bu. Burada insan herkesin her an herşeyi yapabileceği bilinciyle yaşırdı. Sistemli bir yabanılık, arslanların, ağaçların, kurbağaların, kuşların mantığı değil, hiçbirinin olmadığı bir yabanılık.

Bu tür bir yabanılığa, dengeliliği tüm sıradışılığına ağır basan Pilate'da tanık olmamıştı; kaldı ki o tanıdıkları arasında Macon'a kafa tutacak güçteki tek insandı. Ruth onu ilk görüşünde -kardeşi Macon'u aradığını söyleyerek mutfak kapısını tıklattığı, yıllar öncesinde- ürkmüştü. (Ruth ondan hâlâ biraz ürkerdi. Yalnızca erkek gibi kısacık kesilmiş saçlarından, iri, uykulu gözlerinden, her dem meşgul dudaklarından, tüysüz, yaraberesiz, kırışksız, düz, dümdüz teninden değil. Çünkü Ruth orayı görmüştü. Göbek deliğinin olması gerektiği yerdeki, karındaki düzlüğü. Göbeği olmayan bir kadından korkmanız dahi, onu çok ciddiye almanız gerekirdi.)

Şimdi elini buyurgan bir edayla havaya kaldırmış, Hagar'ın mızıldanmalarını susturmuştu.

"Otur şuraya. Otur ve bu bahçeden ayrıldığını görmeyeyim."

Hagar bitkin bir şekilde sıraya çöktü yeniden.

Pilate gözlerini Ruth'a çevirdi. "İçeri gel. O otobüse binmeden biraz dinlen."

Karşı karşıya masaya oturdular.

"Bu sıcakta şeftaliler adeta üstümde kurudu," dedi Pilate, ve yarım düzine kadar şeftalinin bulunduğu sepete uzandı. "Ama bir-iki tane iyi durumda olsa gerek. Sana biraz dilinleyim mi?"

"Yo, sağol;" dedi Ruth. Şimdi biraz titriyordu. Az önceki gerilimi, öfkesi ve gözükarahğından, ardından da Pilate'ın torununa söylediği sözlerin şiddetinden sonra bu çay toplantısı tonu onu teslim almış, alışkın olduğu edepli saygınlığa fazlasıyla tez ve fazlasıyla apansız geri fırlatmıştı. Ruth titremesine engel olmak için ellerini kucağında birbirine kenetledi.

Bu iki kadın ne kadar farklıydı birbirinden. Biri kara, beriki limonî. Biri korseli, beriki giysisinin altında çırılçıplak. Biri çok okumuş, ama az gezmiş. Beriki tüm yaşamı boyunca bir tek coğrafya kitabı okumuş, ama ülkeyi bir uçtan bir uca gez-

miş. Biri yaşamak için tümüyle paraya bağımlı, beriki paraya hepten boşveren. Ama bunlar anlamsızdı. Derin benzerlikler vardı esas aralarında. Her ikisi de Macon Dead'in oğluyla son derece ilgiliydi ve her ikisi de kendi babasına ölüm-sonrasına uzanan bir iletişimle bağlıydı.

"Buraya son geldiğimde de bana şeftali ikram etmiştin. O zaman da oğlum için gelmiştim."

Pilate başını sallayıp tırnağıyla şeftalinin birini yardı.

"Onu asla bağışlayamayacaksın. Salt girişimde bulunduğu için, bağışlayamayacaksın. Ama bana öyle geliyor ki, onu anlayabilirsin. Bir an için düşün. Şimdi onu öldürebilirsin - ya da en azından sakatlayabilirsin - çünkü onu elinden almaya çalışıyor. Onu senin hayatından çalmaya çalıştığı için Hagar şimdi senin düşmanın. Ama onun gözünde de biri onu hayatından çalmaya çalışıyor - kendisi. Dolayısıyla ona düşmanlık duyuyor. Kendini onun hayatından uzaklaştırmak istiyor. Ve Hagar buna izin vermektense onu öldürmeye hazır. Söylemeye çalıştığım şu ki, ikiniz de aynı fikirden hareket ediyorsunuz."

"Onu engellemek için elimden geleni yapıyorum. O da benim bebeğim, biliyorsun, ama her girişimde canına okuyorum. Salt denediği için; yoksa emin olduğum birşey var: hiçbir zaman başaramayacak. O dünyaya ölüme karşı direne direne geldi. Daha senin karnında yatarken öz babası işi bitirmeye çalışıyordu. Biraz da senin yardımınla. Hintyağıyla, şişlerle, sıcak buharla ve senin ve Macon'un yaptığı daha kimbilir nelerle mücadele etmek zorunda kaldı. Ama başardı. En güçsüz zamanında başardı. Onu ancak kendi cahilliği öldürecek, hiçbir kadının elinden olmayacak ölümü. Bana öyle geliyor ki, hayatını kurtaran bir kadın olacak."

"Kimse sonsuza dek yaşamaz, Pilate."

"Öyle mi?"

"Tabii ki öyle."

"Kimse mi?"

"Tabii ki kimse."

"Neden acaba?"

"Ölüm yaşam kadar doğaldır."

"Ölümün hiçbir doğal yanı yoktur. Olabilecek en doğadışı şeydir o."

"İnsanların sonsuza dek yaşaması gerektiğini mi düşünüyorsun?"

"Bazı insanların, evet."

"Buna kim karar verecek? Kimin ölüp kimin yaşacağına?"

"İnsanların kendileri. Kimi insanlar sonsuza dek yaşamak isterler. Kimi de istemez. Zaten buna kendilerinin karar verdiklerine inanıyorum. İnsanlar ölmek istedikleri zaman, ve ölmek isterlerse ölüyorlar. İstemeyen kimse ölmüyor."

Ruth ürperdi. Babasının ölmek istediğine inanmıştı hep. "Oğlum konusunda inancına güvenmek isterdim. Ama eğer inanırsam sanırım gerçekten budalaca olur. Sen kendi babanın öldüğünü gördün, tıpkı benimki gibi; üstelik seninki öldürüldü. Sence ölmek mi istedi?"

"Babamın vurulduğunu gördüm. Çitin üzerinde iki metre havaya fırladı. Yerde kıvrandığını gördüm, ama onun öldüğünü görmediğim gibi, vurulduğundan beri onu görmeye devam ediyorum."

"Pilate, onu siz gömdünüz." Ruth şimdi bir çocukla konuşmuş gibi yumuşatmıştı sesini.

"Macon gömdü."

"Aynı şey."

"Macon da onu gördü. Gömdükten sonra; o çitin üzerinden fırladıktan sonra. İkimiz de gördük. Ben hâlâ görüyorum. Bana çok yardımcı oluyor, gerçekten. Bilmem gereken şeyleri söylüyor."

"Neler örneğin?"

"Herşey. Onun ortalarda olduğunu bilmek iyi. Söylüyorum sana, o her zaman güvenebileceğim bir insan. Bir şey daha söyleyeyim. Güvenebileceğim tek insan. İnsanlardan çok küçük yaşımda koptum. Bunun ne demek olduğunu bilemezsin. Babam o çitte havaya fırladıktan sonra birkaç gün Macon'la birlikte dolaştık; sonra kavga edip ayrıldık. Sanırım oniki yaşında fi landım. Tek başıma kaldığımda Virginia'ya yöneldim. Babamın akrabalarının oralarda olduğuna dair birşeyler hatırlıyordum. Ya da annemin. Birilerinin böyle birşeyler söylediğini anımsıyordum. Annemi anımsamıyorum; çünkü ben doğmadan ölmüştü o."

"Sen doğmadan mı? Ama nasıl olur?"

"Onun ölümünden bir dakika sonra ben doğmuşum. Ama ilk soluğumu çektiğimde ölmüş o. Yüzünü hiç görmedim. Adını dahi bilmiyorum. Ama Virginia'dan geldiğini sandığımı hatırlıyorum. Her neyse, ben oranın yolunu tuttum. Beni evine alacak, birkaç kuruş kazanabileceğim bir iş verecek birilerini arıyordum. Yedi gün yürüdükten sonra bir papazın ailesi beni yanlarına aldı. Buna ayakkabı giydirmeye çalışmalarına karşın, hoş insanlardı. Beni okula gönderdiler. Herkesin oturduğu tek odalı bir yer. Oniki yaşındaydım, ama bu benim ilk okula gidişim olduğundan küçücük çocuklarla birlikte olmak zorundaydım. Buna pek de aldırılmıyor, hatta çoğundan hoşlanıyordum. Özellikle de coğrafyadan. Coğrafya öğrenebilmek için okumayı arzuluyordum. Öğretmen coğrafya düşkünlüğüme şaşırmişti. Bakmam için kitabı bana verdi, ben de eve götürdüm. Ama sonra papaz beni okşamaya başladı. O kadar budalaydım ki, nasıl durduracağımı bilemedim. Ama karısı göğüslerimi ellerken yakalayıp beni kapı dışarı etti. Giderken coğrafya kitabımı da götürdüm. O kasabada kalabilirdim aslında, beni yanlarına alabilecek bir sürü karaderili vardı. O günlerde çalışamayacak kadar yaşlı olan herkes çocuk bakıyordu. Yetişkinler çalışıyor, işe giderken de çocuklarını başkalarına bırakıyorlardı. Ama işin içinde papaz filan da olduğundan, oralardan uzaklaşmanın daha doğru olduğuna karar verdim. İş ücretli olmadığından, meteliğe kurşun atıyordum. Yalnızca yatacak yer ve yiyecek vermişlerdi bana. Herneyse, coğrafya kitabımı ve anı olarak bir de taş parçası alıp yola koyuldum.

Bir pazar günü, toplayıcılarla karşılaştım. Şimdi adlarına gündelikçi deniyor galiba; o zamanlar toplayıcı denirdi. Beni yanlarına aldılar, çok da iyi davrandılar. New York eyaletinde fasulye toplar, sonra başka bir ürün için başka bir bölgeye göçerdik. Her gittiğim yerden bir kaya parçası alıyordum. Ekipte dört-beş aile vardı. Hepsi birbiriyle bir şekilde akrabaydı. Ama iyi insanlardı, bana da iyi davranıyorlardı. Yanlarında üç yıl kadar kaldım; bu kadar uzun kalışımın esas nedeni, çok sevdiğim bir kadındı. Bir kök temizleyicisiydi. Bana çok şey öğretti, ve ailemi, Macon'u ve babamı aratmadı. Onları terkedeceğimi hiç düşünmüyordum, ama zorunda kaldım. Bir süre sonra beni istemez oldular. "Pilate bir şeftali çekirdiğini emmeğe koyuldu;

yüzü kararmış, insanlardan "kopuşu"nun anılarına dalıp gitmişti.

Delikanlı. Kökleri temizleyen kadının yeğeni ya da kuzeni. Pilate onbeş yaşındaydı ve yağmurun bardaktan boşanırcasına yağdığı günlerde barakalarından çıkmıyorlardı (barakası olanlar tabii- öbürleri çadırlarda kalıyordu); yağmurda birşey toplam olanaklı değildi; delikanlıyla Pilate yanyana yatıyordu. Delikanlı Pilate'dan büyük değildi; onunla ilgili herşeyden çok hoşlanmakla birlikte, hiçbir şeye şaşırıyordu. Dolayısıyla bir akşam yemeğinde yanındaki erkeklere (kadınların kulak misafiri olabileceği bir mesafede) bazı insanların göbek çukuru olmadığını bilmediğini söylemesi, hiçbir kötü niyete dayanmıyordu. Erkeklerle kadınlar bu sözü üzerine başlarını kaldırıp ne demek istediğini sordular. Bir sürü şaşırtmacadan sonra (önce tek küpeli güzel kızla yattığına kızdıklarını sanmıştı; sonradan onları tedirgin edenin şu göbek olayı olduğunu anladı), baklayı ağzından çıkardı.

Kök temizleyici kadın söylediğinin doğru olup olmadığını anlamakla görevlendirildi derhal. Ertesi gün Pilate'ı barakasına çağırdı. "Uzan şöyle," dedi. "Birşeye bakınam gerekiyor." Pilate saman döşeğe uzandı. "Şimdi giysini kaldır," dedi kadın. "Daha. İyice kaldır. Haydi." Sonra gözleri faltaşı gibi açıldı, eliyle ağzını örttü. Pilate fırladı. "Ne var? Ne oldu?" Yılan ya da zehirli bir örümceğin bacaklarında dolaştığı sanısıyla bedene baktı.

"Yok birşey," dedi kadın, ve hemen ekledi; "Göbek çukurun nerede, çocuk?"

Pilate 'göbek çukuru' sözcüğünü ilk defa duyuyordu ve kadının neden sözettiğini anlamamıştı. Kaba döşegün üzerinde ikiye ayırdığı bacaklarına baktı. "Göbek çukuru mu?" diye sordu.

"Biliyorsun, Bu." Ve kadın kendi etekliğini kaldırıp şalvarını şişman karnının altına doğru sıyırdı. Pilate tam ortadaki, şişe tıpasına benzeyen şeyi, sanki içeri su sızdırmak için açılmış küçük deri parçasını, dere kenarındaki küçük anaförler benzeri deliği gördü. Tıpkı ağabeyinin midesindeki şeye benziyordu. Onun atlar gibi bir penisi vardı. Kendisinin kısıraklar gibi vajinası. Onun iki ucu olan düz bir göğsü vardı. Kendisininse inek gibi memeleri. Onun karnında şişe tıpası vardı. Kendisinin yok-

tu. Bunun erkeklerle kadınlar arasındaki farklardan biri olduğunu sanıyordu. Ama bugüne değin hiç kadın karnı görmemişti. Ve karşısındaki kadının yüzündeki dehşetten bu deliğin çok önemli olduğunu çıkarsıyordu.

"Ne işe yarar?" diye sordu.

Kadın yutkundu. "Şey... doğal yollardan doğan insanlar içindir."

Pilate bunu anlamamıştı, ama kök temizleyicisi kadın ve kanıptaki başka birkaç kadınla arasında geçen konuşmayı gayet iyi anladı. Ayrılması gerekiyordu. Çok üzgündüler. Onu çok seviyorlardı, iyi bir işçiydi, herkesin yardımına koşuyordu falan filan. Ama yine de gitmesi gerekiyordu.

"Midem yüzünden mi?" Ama kadınlar yanıtlamadılar. Hepsi yere bakıyordu.

Pilate kazançtan kendi payına düşenden fazlasıyla ayrıldı oradan, çünkü kadınlar öfke duymasını istemiyorlardı. Eğer kızarsa kendilerine bir şekilde zarar verebileceğini düşünüyorlardı, dahası Tanrı'nın hiç yaratmadığı bir şeyle bu denli uzun süre birlikte olmanın dehşetinin yanısıra, ona acıyorlardı da.

Pilate ayrıldı onlardan. Yeniden Virginia'ya çevirmişti yönünü. Ama şimdi harman işini öğrenmişti, ve yeni bir göçebe ekip, ya da briketçi, demirci veya dok işçiliği gibi mevsimlik işlerde çalışan erkeklerinin peşinden giden kadın gruplarını kollamaya başladı. Üç yıllık toplayıcılığı sırasında, varlarını yoklarını arabalara doldurup, erkeklerini yalnızca havaların elverdiği zamanlar yapılabilecek işler için devşiren kasaba ve kentlere yönelen pekçok böyle kadın görmüştü. Şirketler bu kadınların gelmesini teşvik etmiyordu -kasabalarına, kentlerine yoksul karaderililerin hücum etmesini istemiyorlardı- ama kadınlar yine de geliyor, hizmetçilik ya da kasabalarda çiftçi yardımcılığı gibi işlere girip konutlaşmanın serbest, ya da pisliğin ucuz olduğu her yere yerleşiyorlardı. Ama Pilate birçok karaderilinin yaşadığı kasabalarda sürekli bir iş istemiyordu. Bu küçük ortabatı kasabalarına yerleşip iş ya da ticaret hayatına atılmış zencilerle bütün karşılaşmaları tatsız sonuçlanmıştı. Karıları giysisinin altındaki, bağlanmamış, titreyen memelerinden hoşlanmıyor ve bunu ona söylüyorlardı. Ve erkekler pekçok sefil karaderili çocuk görüş olmakla birlikte, Pilate onları utan-

dıracak kadar büyü müştü. Üstelik, hareket halinde olmak, hoşuna gidiyordu.

Nihayet, evlerine dönen bir toplayıcı grubu onu aldı; bula-bildikçe birer ikişer haftalık işler alıyorlardı. Bir kez daha yatağına bir adam aldı, bir kez daha kovuldu. Ancak bu keresinde hiç de kibarca davranmamışlar ne de kazançtan payını vermeye yanaşmışlardı. Kasabaya iplik almaya indiği birgün onu bırakıp çekip gitmişlerdi. Kampa döndüğünde yalnızca sönmek üzere bir ateş, bir torba taş parçası ve bir ağaca fırlatılmış coğrafya kitabıyla karşılaşmıştı. Teneke kasesini dahi götürmüşlerdi.

Altı bakır kuruşu, beş kaya parçası, coğrafya kitabı ve iki makara siyah ipliği -30 numara- vardı. O an orada Virginia'ya devam etmek ile olasılıkla ayakkabı giymek zorunda kalacağı kasabaya yerleşmek arasında bir seçim yapmak zorunda olduğunu biliyordu. Her ikisinde karar kıldı - ilikini gerçekleştirmek için ikinciye seçti. Altı kuruş, kitap, taşlar ve iplikle birlikte kasabaya geri döndü. Karaderili kadınlar iki yerde çalışıyorlardı yoğun olarak: çamaşırhanede ve karşısındaki sokaktaki otel/kerhanede. Pilate çamaşırhaneyi seçerek içeri girdi, elleri dirseklerine dek su içindeki üç genç kıza, "Bu gece burada kalabilir miyim?" diye sordu.

"Geceleri burada kimse kalmaz."

"Biliyorum. Kalabilir miyim?"

Omuz silktiler. Ertesi gün Pilate, gündeliği on sentle çamaşırcı olarak işe alındı. Orada çalışıyor, orada yiyiyor, orada uyuyor, para biriktiriyordu. Yıllardır toprakla uğraşmaktan iyice nasırlaşan elleri, çamaşır suyunda yumuşamaya başlamıştı. Yeniden, ama bu kez çamaşırcı kadın nasırlarına bürünmeden önce parmaklarının eklemleri çitileyip sıkmadan şahrem şahrem yarılmış, durulama kumasını kan içinde bırakmıştı. Bir yığın çarşaf telef oluyordu az kalsın, neyse ki öbür kızlar devreye girip yeniden duruladılar onları.

Günün birinde kasabadan uzaklaşan bir tren ilişti gözüne. "Nereye gidiyor?" diye sordu.

"Güneye," dediler.

"Fiyatı ne kadardır"

Gülüştüler. "Yük trenidir onlar," dediler. "Yalnızca iki yolcu vagonu vardır, onlara da siyahlar binemez zaten."

"Peki, siyahlar gitmek istedikleri yere nasıl giderler?"

"Aslında yerlerinden kımıldamamaları gerek," dediler. "Ama illa gideceklerse, yolcu arabasına binebilirler. Bundan sonraki arabanın ne zaman yola çıkabileceğini araba kiralayan ahırdan öğrenebilirsin. Oradakiler geleni gideni mutlaka bilirler."

Öyle yaptı, ve Ekim sonlarına doğru, havalar soğumaya başlamadan, kendisini, coğrafya kitabına göre fazla uzakta olmaması gereken Batı Virginia'ya götürecek arabanın içindeydi. Ancak Virginia'ya vardığında, akrabalarını eyaletin neresinde arayacağı konusunda bir fikri olmadığını kavradı. Hayatında hiç bu kadar zenciyi bir arada görmemişti; aralarında duyduğu rahatlığı ömrü boyunca unutamadı.

Pilate, adını sorduklarında yalnızca ilk adını söylemeyi öğrenmişti. Soyadı insanlarda tatsız bir etki yapıyordu. Şimdiye önüne gelene Dead adlı bir aile tanıyıp tanımadıklarını sorınak durumundaydı. İnsanlar yüz buruşturup, "Hayır," diyorlardı. "Hiç böyle birilerini duymadık."

Virginia kıyısının az ötesindeki bir adada çiftçilik yaparak geçinen bir zenci kolonisinden sözedildiğini duyduğunda, Virginia, Culpeper'de bir otelde çamaşırcılık yapıyordu. Sebze yetiştiriyor, davar güdüyor, viski inat ediyor, az biraz da tütün satıyorlardı. Öbür zencilerle pek karışmıyorlar, ama onlardan saygı görüyorlardı; kapalı bir ekonomileri vardı. Ve oraya sandalla gidilebilirdi ancak. Bir Pazar günü, saldılcıyı işi bittiğinde kendisini oraya götürmek üzere ikna etti.

"Orada ne yapacaksın?" diye sordu.

"Çalışacağım."

"Orada çalışamazsın."

"Neden?"

"Onlar yabancı kabul etmezler."

"Götür beni. Parasını vereceğim."

"Ne vereceksin?"

"Beş sent."

"Aman Tanrım! Yarın dokuzbuçukta burada ol."

Adada yirmibeş-otuz kadar aile vardı; Pilate işten yılmadığını, ama kıtadan ve kent hayatından hoşlanmadığını açıklayınca onu aralarına kabul ettiler. Orada üç ay çalıştı; çapa çapala-

dı, balık tuttu, toprağı sürdü, sebze ekte ve imbiklemeye yardım etti. Tek yapacağı, karnını kapalı tutmaktı. Onaltı yaşına gelmişti; adadaki ailelerden birinin oğluyla sevişmeye başladı. Işığın doğrudan karnına vurmasına özen göstererek. Gebe kalmayı da başardı, ancak erkeklerinin dünyanın en çekici adamları olduğunu düşünen - iç evliliklerin oranı bu nedenle hayli yüksekti - kadınların tüm şaşkınlığına karşın, adamın evlilik önerilerini geri çevirdi. Pilate göbeğini bir kocadan sonsuza dek gizleyememekten korkuyordu. Ve çukursuz eti gördüğünde, kuşkusuz herkesin yaptığı yapacaktı. Yine de, herkes kararını inanılmaz bulmakla birlikte, kimse ondan adayı terketmesini istemedi. Onu kollayıp doğum yaklaştıkça işlerini hafiflettiler. Bebek doğduğunda, ki kızdı, iki ebe karnındaki düzlüğü farketmeyecek kadar bacaklarının arasında olan bitene dalmışlardı.

Yeni ananın bebeğinde ilk kontrol ettiği, göbek çukuruydu; olduğunu görünce rahat bir soluk aldı. Kulağında asılı duran adı nasıl edindiğini anımsayarak, kadınlardan birinden bir İncil istedi. Adada bir ilahî kitabı vardı, ama İncil bulunmuyordu. Kiliseye gitmek isteyen, karaya çıkıyordu.

"İncil'den güzel bir kadın adı söyleyebilir misiniz bana?" diye sordu Pilate. "Çok var," dediler bir sürü isim saydılar. O da içlerinden Rebecca, yada kısaltılmış haliyle Reba'yı seçti.

Babasının kendisine yeniden gelişi, Reba'nın doğumundan hemen sonraydı. Pilate doğumdan sonra kendini son derece yalnız ve sıkıntılı hissediyordu. Henüz "iyileşmediğinden", bebeğin babasıyla görüşmesi yasaktı; bu yüzden bebeğiyle başbaşa, kimi mutlu, kimi karanlık saatler geçiriyordu. Babası kendisine gün gibi açık, "Şarkı söyle. Şarkı söyle," demişti. Sonra da pencere pervazına yaslanarak, "Ardında bir beden bırakıp kaçıp gidemezsin," demişti.

Pilate bütün söylediklerini anladı. Çok güzel şarkı söyler, söylerken de tüm karamsarlığını atardı üzerinden. Babası bir de Pennsylvania'ya dönüp Macon'la birlikte öldürdükleri adamdan geriye kalanları temizlemesini istiyordu.(Kendisinin işe fiilen katılmamış olması önemli değildi. O zamanlar ağabeyiyle bir bütün olduklarından, o da eylemin bir parçasıydı.) Çocuk altı aylık olduğunda, babasının annesine bırakıp, adadan ayrılarak

Pennsylvania'ya gitti. Mevsim kışa dönüyordu ama,hiçbir uyarıya kulak asmadı.

Bir ay sonra, içeriğini kimseye bildirmediği bir çuvala birlikte geri döndü,onu da coğrafya kitabının, kaya parçalarının ve iki makara ipliğinin yanına ekledi.

Reba iki yaşına geldiğinde Pilate'ı bir huzursuzluk aldı. Sanki coğrafya kitabı onu ülkeyi baştan başa dolaşmaya, ayağını her bir pembe, sarı , mavi yeşil eyalete basmaya yazgılı kılmıştı. Adadan ayrılarak yirmi küsür yıl sürdürdüğü ve ancak Reba'nın bebeği olduğunda terkettiği göçebe yaşamına başladı. Gittiği hiçbir yer , ada gibi olmayacaktı. Bir erkekle uzun süreli bir ilişkiden sonra, başkalarını aradı, ama tanıdığı hiçbir erkekte adalıya benzemeyecekti.

Bir süre sonra göbeğini düşünmez oldu; onu gizlemeye uğraşmadı artık. Erkeklerin kolsuz kadınları, tek bacaklı kadınları, kambur ve kör kadınları, ayyaşları, jilet kullanan kadınları, cüceleri, küçük çocukları, katilleri, oğlanları, koyunları , köpekleri, keçileri, ciğeri,birbirlerini, hatta bazı bitki türlerini becermelerine karşın, kendisinden-göbeği olmayan kadından- dehşetli korktuklarını farketmişti. Sırta benzeyen bir karın karşısında donup kalıyor, hatta tümüyle soyunup bir diz kadar düz olan karnıyla üstlerine doğru yürüdüğünde, sönüyor,buz kesiyorlardı.

"Sen nesin? Bir çeşit deniz kızı mı?" diye bağırıyordu adamlardan biri, alel acele çoraplarına uzanırken. ,

Bu da onu tümüyle yalıtladı. Zaten ailesi yoktu, adadaki görelî ve kısa mutluluğu dışında her türlü kaynaktan yoksun bırakıldığından, kendi insanlarından da giderek koptu:evlilik, günah çıkarma, dinsel cemaat... Herşeyden dışlanmıştı.Erkekler kaşlarını çatıyor, kadınlar aralarında fısıldaşarak çocuklarını geri çekiyorlardı. Gezginci bir gösteri grubu bile almazdı onu içine, çünkü olağandışılığı önemli bir bileşenden, grotesk unsurdan yoksundu. Korkutucu ve egzotik olmasına karşın, kusuru tiyatro bakımından başarısızlığa mahkumdu. Mahremiyeti, dedikodusu ve merakın drama dönüşmesi için gerekli zamanı yoktu.

Pilate sonunda durumu kabullendi.Olanca cahilliğine karşın, zeka yoksunu değildi; dünyadaki konumunu ve bunun ola-

sılıkla hiç değişmeyeceğini kavradıktan sonra,o güne değin öğrendiği herşeyi bir yana atıp işe sıfırdan başladı. İlk elde, saçını kesti. Bu, artık düşünmek istemediklerinden biriydi. Sonra, nasıl yaşamak istediği ve nelere değer verdiği sorununu aldı ele. Ne zaman mutlu, ne zaman mutsuz oluyorum, aradaki fark nedir? Hayatta kalabilmek için neleri bilmem gerekiyor? Dünyada gerçek olan, nedir?Akli çarpık çurpuk sokaklarda ve patikalarda dolaşıyor, kimi zaman derinliklere, kimi zamansa üç yaşındaki çocuğun bilgeliğine ulaşıyordu. Bu belki sıradan, ama taze bilgi arayışı içinde bir tek inanç süslüyordu tüm çabalarını: ölüm onun için hiç de dehşetli bir olay olmadığından (ölülerle sık sık konuşuyordu), korkacağı hiçbir şey yoktu.Bu artı başı dertte insanlara duyduğu yabansı ilgi onu olgunlaştırdı ve -yaratığı veya edindiği bilgilerin sonucu- karaderili insanların incelikli, toplumsallaşmış dünyasının sınırlarına yakın bir yerlerde tuttu. Giysileri belki çileden çıkartıcıydı, ama başkalarının-daima çok düşkün oldukları- mahremiyetine olan saygısı, bunu dengeliyordu. Doğrudan insanların gözlerinin içine bakardı, bu da o günlerde karaderili insanlar arasında, yalnızca çocuklar ve kimi yasa kaçaklarında hoşgörülebilecek, son derece kaba bir eylem sayılırdı-ama nezaket dışı bir söz ya da eylemi görülmemişti. Ve herhangi bir-ister iş olsun ister gündelik- söyleşiye girişmeden önce yiyecek birşeyler ikram etmediği kimse yoktu. Güler, ama hiç gülümsemezdi, ve altmışsekiz yaşına girdiği 1963 yılına dek, Circe'nin kahvaltıya bir kavanoz kiraz reçeli getirdiği günden bu yana bir damla bile gözyayı dökmemişti.

Görünüşte her türlü sofra adabı ve hijyeni kuralını boşladı, ama bunun yeine, insan ilişkilerine derin bir ilgi duymaya başladı. Kendisine son derece kibar davranan bir babayla kardeşin yanında. sorumluluğu altındaki sığırlarla ilgilenerek oniki yıl geçirdiği Montour ülkesinde, yeğlenebilir bir davranış tarzı edindi. Kendisine denizkızı diyen erkeklere ve ayakizlerini süpürüp kapısına aynalar yerleştiren kadınlara göre çok daha yeğlenebilir bir davranış tarzı.

Doğal sağaltıcıydı, kavga eden sarhoşlar. saçsaça, başbaşa girişen kadınlar arasında kendi dinginliğini koruyabiliyor, hatta yayabiliyordu; kendilerine benzemeyen birinden kaynaklandığı için olağandan da uzun süren bir barış havası. ama en önem-

lisi, rehberine, zaman zaman yoluna çıkıp ona birşeyler söyleyen babaya kulak veriyordu. Reba doğduktan sonra Pilate'a bir daha Macon'la birlikte Circe'nin evinden ayrıldıktan sonra ormanda ve mağarada görüldüğü gibi görünmedi. O zaman vurulduğunda üstünde olan tulum ve postallarla görünmüştü. Şimdiyse beyaz gömlek, mavi bir yakalık ve kahverengi, tepeli bir şapkayla geliyordu. Ayaklarında ayakkabı yoktu (birbirlerine bağlayıp omzuna asmıştı onları), olasılıkla ayakları acıyordu; yatağının üstünde, avluda oturur ya da imbiğin başında dururken sık sık ayaklarını ovuşturmasından da belliydi bu. Pilate yaşamını şarabın yanısıra, viski imalatıyla da kazanır oldu. Bu becerisi ona, hiçbir olanağı olmayan ve para kazanmak için sevişmeye de hiç niyeti olmayan bir kadının seçebileceği her işten daha fazla özgürlük sağlıyordu saatten saate, günden güne. Kentin zenci mahallerine kaçak içki imalatçısı olarak yerleştikten sonra, polis ya da şerifle ufak tefek takışmaların dışında pek sorunu olmuyordu, çünkü şaraphanelere eşlik eden faaliyetlerden -kadınlar, kumar- hiçbirine izin vermiyor, hatta müşterilerinin satın aldıklarını orada içmelerine dahi pek göz yummuyordu. İçki yapıp satıyordu o. O kadar.

Reba büyüyüp de tek çocuğu Hagar'ı doğurana dek bir orgazmdan diğerine koşmaya başladığında, Pilate değişikliğin zamanı geldiğine karar verdi. Annesiyle birlikte sürdürdükleri hayattan hoşnut olan Reba'nın yüzünden değil de, torunu yüzünden. Hagar aşırı titizdi. Daha iki yaşında pislikten ve düzensizlikten nefret ediyordu. Üç yaşında, kibirli bir çocuk olduğu söylenebilirdi. Güzel giysilerden hoşlanıyordu. Pilate ve Reba onun istekleri karşısında hayrete uğramakla birlikte, onları yerine getirmeye çalışmaktan hoşnuttular. Onu şımartıyorlar, o da gösterdikleri çabaların karışılığında, onlardan utandığını elinden geldiğince gizliyordu.

Pilate, hâlâ yaşıyorsa eğer, ağabeyini bulmayı kararlaştırdı; çünkü çocuğun, Hagar'ın aileye, insanlara, kendisinin ve Reba'nın sağlayabileceğinden çok daha farklı bir yaşama ihtiyacı vardı ve eğer doğru anımsıyorsa, Macon çok farklı bir insan olmalıydı. Zengin, tutucu, Hagar'ın beğenir gözüktüğü şeylere ve insanlara daha yakın. Dahası, Pilate artık uzlaşma istiyordu. Babasına nerede olduğunu sorduğunda o ayaklarını ovuşturup

başını sallamakla yetindi. Böylece Pilate, hayatında ilk kez kendi isteğiyle polise başvurup yardım istedi. Onlar da onu Kızılhaç'a gönderdiler. Kızılhaç Selamet Ordusu'na, Selamet Ordusu Dostlar Cemiyeti'ne, dostlar Cemiyet yeniden Selamet Ordusu'na havale ettiler. Selamet Ordusu bu kez de New York'dan St. Louis'ye, Detroit'dan Louisiana'ya tüm büyük kentlerdeki şubelerine yazarak telefon rehberlerine bakmalarını istedi; nihayet bir kaptanın sekreteri onun izini buldu. Pilate bu başarıya şaşırdıysa da kaptan istifini bozmadı, çünkü bu ismi taşıyan pek fazla insan olmadığından emindi.

Pilate'm bolca parası olduğundan şık bir yolculuk yaptılar (bir tren ve iki otobüs); 1929 krizi ucuz ev şarabına öylesine geniş bir pazar yaratmıştı ki, Selamet Ordusu'nun sadakalarına dahi gereksinimi kalmamıştı. Bavullar, yeşil bir çuval, yetişkin bir kız evlat ve bir torunla birlikte çıkageldiğinde, haşin, düşmanca, utançlı ve bağışlamaz bir ağabeyle karşılaşmıştı. O zamanlar sevgisizlikten ölen, ve şimdi, görüncesinin karşısında oturup Pilate'ın Ruth'un aklını Hagar'dan uzaklaştırmak için kasdi olarak uzattığı öyküyü dinlerken de sevgisizlikten öldüğü anlaşılan yengesi olmasa, Pilate çoktan çekip giderdi.

ALTINCI BÖLÜM

"Onu evine götürdüm. Oraya vardığımda odanın ortasında dikilmiş duruyordu. Acınacak gibiydi. Gerçekten acınacak gibi."

Sütçü omuz silkti. Hagar'dan sözetmek istemiyordu, ama sözü başka bir yere vardırıncak içinde oturup Gitar'ı dinlemekten başka çaresi yoktu.

"Ona ne yaptın?" diye sordu Gitar.

"Ona mı ne yaptım? Elindeki kasap bıçağını görüyor ve bana hala bir soruyu soruyorsun."

"Daha önce, diyorum. Akli karışmış bir hanım o."

"Kadınlara her altı ayda bir yaptığını yaptım- olayı bitirdim".

"Sana inanmıyorum."

"Gerçek bu."

"Olamaz. Başka birşeyler olmalı."

"Bana yalancı mı diyorsun?"

"Nasıl istersen öyle al. Ama bu kız incinmiş. Senin tarafından."

"Ne oluyor sana? Aylardır beni öldürmeye çalışmasını izliyorsun ve bütün bu süre içinde ona elimi sürmediğimi biliyorsun. Şimdiyse oturmuş onu düşünüyorsun. Ansızın polis kesildin başımıza. Zaten son zamanlarda bir başının üzerinde aylan eksik. Beyaz bir giysin de var mı?"

"Bu ne demek oluyor şimdi?"

"Şu demek oluyor ki, eleştirilerinden bıktım, usandım. Olayları aynı gözle görmediğimizi biliyorum. Benim tembel - gayriciddi diyorsun sen- olduğumu düşündüğünü biliyorum, ama eğer dostsak... senin işlerine burnumu sokmuyorum, değil mi?"

"Hayır. Hayır, kesinlikle."

Sütçü birasıyla oynar, Gitar da çayını yudumlarken birkaç dakika geçti. Hagar'ın son girişiminden birkaç gün sonra, bir Pazar öğleden sonrası Mary'nin Yeri'nde oturuyorlardı.

"Sigara içmiyor musun?" diye sordu Sütçü.

"Hayır. Bıraktım. Kendimi de çok iyi hissediyorum." Gitar söze devam etmeden biraz daha duraladı. "Sen de bıraksan iyi olur."

Sütçü başını salladı. "Evet. Seninle biraz daha takılırsam, bırakacağım. Sigarayı, sikişineyi, içkiyi- hepsini bırakacağım. Kendime gizli bir hayat edinip Empire State'le dolaşacağım."

Gitar kaşlarını çatı. "Şimdi kim kimin işine burnunu sokuyor?"

Sütçü iç geçirip dostunun gözlerinin içine baktı. "Ben. Son Noel'de neden Empire State'le takıldığını bilmek istiyorum."

"Başı dertteydi. Ona yardım ettim."

"Bu kadar mı?"

"Daha ne olsun?"

"Bilmiyorum. Ama başka birşey olduğunu biliyorum. Eğer bilmemem gereken birşeyse, tamam, öyle söyle. Ama sen birşeyler çeviriyorsun. Ve ben ne olduğunu bilmek istiyorum."

Gitar yanıtlamadı.

"Seninle uzun süredir dostuz, Gitar. Benim hakkımda bilmediğin şey yok. Sana herşeyi söyleyebilirim -aramızda ne fark olursa olsun, sana güveniyorum. Ama bu bir süredir tek- yönlü yol oldu. Ne demek istediğimi anlıyor musun? Ben seninle konuşuyorum, ama sen benimle konuşmuyorsun. Beni güvenilir mi bulmuyorsun?"

"Güvenilir olup olmadığını bilmiyorum."

"Dene beni."

"Yapamam. İşin içinde başkaları da var."

"O zaman onlardan söz etme. Yalnızca kendinle ilgili olanı anlat."

Gitar ona uzun uzun baktı. Belki, diye geçiriyordu içinden. Belki güvenebilirim sana. Belki de güvenmemem gerekir. Ama tehlikeyi göze alacağım. Çünkü bir gün...

"Pekala," dedi yüksek sesle, "ancak söyleyeceklerimin kesinlikle burada kalması gerektiğini bilmelisin. Eğer başka her-

hangi birine söyleyecek olursan ilmeği kendi ellerinle boynuma geçiriniş olursun. Hâlâ öğrenmek istiyor musun?"

"Evet."

"Emin misin?"

"Eminim."

Gitar çayına biraz daha sıcak su döktü. Bir süre fincanında yaprakların dibe çökelişini izledi. "Beyazların zaman zaman siyahları öldürdüğünü, ve insanların çoğunun da buna başlarını sallayıp, 'tuh tuh, ne ayıp şey,' deyip geçtiklerini biliyorsun, değil mi?"

Sütçü kaşlarını kaldırdı. Gitar'ın şimdilerde karıştırdığı haltları anlatacağını sanıyordu. Oysa o yine şu mahut ırk palavralarına başlamıştı. Kendi sözcüklerini dinlercesine, yavaş konuşuyordu. "Ben buna böyle omuz silkip geçemem. Birşeyler yapmam gerektiğini biliyordum. Ve yapılacak tek şey, olayı dengelemektir; terazinin kefelerini denkleştirmek. Her erkek, her kadın ya da her çocuk, beş ila yedi kuşaklık sulb verir. Dolayısıyla her ölüm, beş ila yedi kuşağın ölümü demektir. Bizi öldürmelerine, bizden kurtulmaya çabalamalarına engel olamıyoruz. Ve başarıya ulaştıkları her keresinde, beş ila yedi kuşağı öldürüyorlar. Ben de sayıları dengede tutmaya yardımcı oluyorum.

"Bir örgüt var. Rizikoyo göze almaya hazır insanlardan oluşuyor. Hiçbir şey başlatmıyorlar, seçmiyorlar dahi. Yağmur kadar kayıtsızlar. Ama bir zenci çocuk, bir zenci kadın ya da bir zenci erkek beyazlarca öldürüldüğünde; eğer **onların** yasaları ve **onların** mahkemeleri bu konuda birşey yapmazsa bu örgüt rastgele benzer bir kurban seçip yapabildikleri takdirde onu benzer bir biçimde öldürüyor. Zenci asılmışsa, asıyorlar; zenci yakılmışsa yakıyorlar; eğer tecavüze uğrayıp öldürülmüşse tecavüz edip öldürüyorlar. Tabii yapabilirlerse. Eğer tam aynı biçimde yapamazlarsa, mümkün olanı yapıyorlar, ama yapıyorlar. Kendilerine Yedi Gün diyorlar. Yedi kişiden oluşuyor. Eğer içlerinden biri ölür, ayrılır ya da etkisiz duruma gelirse, yerine bir başkası seçiliyor. Hemen değil, çünkü seçim zaman alıyor. Ama aceleleri yok, işin sırrı zamanda. Zamanı genişçe kullanabilmek, süregenlik. Büyümemek; bu tanınma tehlikesini içerir. Adlarını tuvalet duvarlarına yazıp kadınlara fiyaka sökmüyorlar. Zaman ve sessizlik. Silahları bunlar, ve sonsuza dek

sürüyorlar.

"Örgüt 1920'de Georgia'lı askerin taşakları kesildikten sonra öldürülmesi ve I. Dünya Savaşı sonrasında Fransa'dan dönen gazinin kör edilmesinden sonra başladı. Ben de bu örgütteyim."

Sütçü konuşma boyunca kımıltısız durmuştu. Şimdiyse son derece gergin, ürpertili hissediyordu kendini; eli ayağı buz kesmişti.

"Sen mi? Sen insan mı öldüreceksin?"

"İnsan değil. Beyaz insanları."

"Ama niye?"

"Sana şimdi söyledim. Bu gerekli; yapılmalı. Orantıyı aynı tutmak için."

"Ya yapılmazsa? Ya şimdiye dek sürdüğü gibi sürerse ne olur?"

"O zaman dünya bir hayvanat bahçesine döner; bense bir hayvanat bahçesinde yaşamak istemiyorum."

"Neden katilleri avlamaya çalışmıyorsunuz? Masum insanları öldürmek neden? Neden bu işi yapanları değil?"

"Kimin yaptığı önemli değil ki. İçlerinden herhangi biri yapabilirdi. Dolayısıyla herhangi birini öldürmek yeterli. Masum beyaz yoktur, her biri eğer gerçek değilse olası bir zenci katilidir. Hitler onları şaşırttı mı sanıyorsun? Salt kendilerini savaşa sürükledi diye onun çılgın olduğunu düşündüklerini mi sanıyorsun? Hitler dünyanın en doğal beyaz adamı. Yahudileri ve çingeneleri öldürdü, çünkü elinin altında bizler yoktuk. Klan'cıların onu yadırgadığını gördün mü? Hayır, göremezsin de zaten".

"Ama insanları linç edip taşaklarını kesen insanlar -onlar deli, Gitar, deli."

"Biri bizlerden birine böyle birşey yaptığında ya deli derler ya da cahil. Tıpkı bizim ayyaş olduğumuzu söyledikleri gibi. Ya da kabız. Neden bizlerin en cahili ya da en ayyaşı dahi kimse'nin gözünü çıkarmıyor ya da kellesini kesmiyor? Neden en delimiz, en kabızımız yapmıyor böyle birşeyi? Neden Amerika'nın en deli, en cahil insanları olan zenciler o denli deli ya da cahilce davranmıyor? Hayır. Beyazlar doğal değil. Bir ırk olarak anormaller. Anormal bir düşmandan kurtulmak da çok güçlü bir irade istiyor."

"Ya iyilere ne demeli? Bazı beyazlar zenciler için büyük özverilerde bulundular. Gerçek özveriler."

"Bu da içlerinde bir-iki tane doğal insan olduğunu gösterir. Ama öldürmeleri onlar da durduramadı. Evet, çok öfkeleniyorlar; ama bu bir işe yaramıyor. Hatta karşı çıkıyorlar, ama bu da bir işe yaramıyor. Kendilerini zora soktukları dahi oluyor, ama cinayetler sürüyor. Biz de sürdüreceğiz."

"Bi noktayı gözden kaçınıyorsun. Sayıları bir-iki değil. Çok fazla."

"Öyle mi? Sütçü, Kennedy Missisipi'de sobasının yanbaşımda otururken canı sıkılıp içmeye başlasa, emin ol o da salt eğlencesine bir linç partisine katılırdı. Bu koşullar altında anormalliği suyüzüne çıkardı. Ama ben ne denli sarhoş olursam olayım, canım ne denli sıkılırsa sıkılsın, böyle bir işe kalkışmam ne senin ne de tanıdığım, hatta sözedildiğini duyduğum hiçbir siyahın da bunu yapmayacağını biliyorum. Asla. Hiçbir yerde, hiçbir zaman kalkıp bir beyaz yakalayıp doğramayız biz. Ama onlar bunu yapabiliyor. Hatta pekçok işlerinde olduğu gibi kâr için değil, salt zevk için yapıyorlar. Anormal."

"Şeye ne dersin.." Sütçü bir an duralayıp zencileri kayıtsız şartsız destekleyen bir beyazın adını aradı zihninde. "Schweitzer'e? Albert Schweitzer. Böyle birşey yapar mıydı?"

"Anında. O Afrikalılara hiç aldırmadı ki? Onun gözünde bir fareden farkları yoktu. O laboratuvarı **kendini** deniyordu- insan köpekler üzerinde çalışabileceğini kanıtlamak için."

"Ya Eleanor Roosevelt?"

"Kadınları bilmiyorum. Kadınlarının ne yapacağını söyleyemem; ama ağaçta yanan adamı iyi görmeleri için bebeklerini kucağında kaldıran beyaz annelerin resmini anınsıyorum. Dolayısıyla Eleanor Roosevelt'le ilgili de kuşkularım var. Ama Bay Roosevelt'den yana **hiç** kuşkum yok. Tekerlekli sandalyesiyle birlikte al onu, Alabama'da küçük, tozlu bir kasabaya yerleştir, önüne de biraz tütün, biraz viski. bir de tavla, bir de ip koy, o da yapardı. Söylemek istediğim, bazı koşullarda **hepsi** yapar. Ama aynı koşullarda biz, yapmayız. Dolayısıyla bazılarının **yapmamış** olması birşey farketmez. Dinliyorum. Okuyorum. Şimdi bunu onların da bildiğini biliyorum. Anormal olduklarını biliyorlar. Yazarları, sanatçıları bunu yıllardır söylü-

yor. Anormal olduklarını, çapkın olduklarını söylüyorlar. Adına trajedi diyorlar. Sinemalarda serüven diyorlar. Kutsadıkları, doğal göstermeye çalıştıkları, bu sapkınlığın ta kendisi. Ama doğal değil. Bu hastalık onların kanında, kromozomlarında."

"Bunu bilimsel olarak kanıtlayabilir misin?"

"Hayır."

"Böyle bir eyleme girişmeden önce kanıtlayabilmen gerekmez mi?"

"Bizi öldürmeye girişmeden bilimsel olarak birşey kanıtladılar mı? Yo. Önce öldürdüler, sonra neden ölmemiz gerektiği yolunda bilimsel deliller aramaya koyuldular."

"Bir dakika, Gitar. Eğer söylediğin kadar kötü ve anormalerse, neden onlar gibi olmak istiyorsun? Onlardan daha iyi olmak istemez misin?"

"Daha iyiyim."

"Ama aralarından en kötülerinin yaptıklarını yapıyorsun."

"Evet, ama ben makulüm."

"Makul mü? Nasıl?"

"Bir, eğlenmek için yapmıyorum; iki, güç, kamunun dikka-ti, para ya da toprak elde etmek istemiyorum; üç, kimseye öfke duymuyorum."

"Öfke duymuyor musun? Emin misin?"

"Hayır, hiçbir şekilde. Bunu yapmaktan hiç hoşlanmıyorum. Üstelik korkuyorum da. Öfke duymadığında, sarhoş ya da uyuşturucu etkisinde değilsen, karşındakine de kişisel bir hırsın yoksa. bunu yapmak çok zor."

"Neye yaradığını hala anlayamadım. Kime ne yararı olabilir ki böyle bir şeyin?"

"Söyledim ya. Sayılar. Orantı. Ve dünya, ve toprak."

"Seni anlamıyorum."

"Toprak karaderililerin kanıyla sıırılsıklam. Bizden önce de kızıladerililerinkiyle. Bunu hiçbir şey düzeltemez ve eğer böyle sürerse hiçbirimiz kalmayacağız, kalabilenlerinse toprağı olmayacak. Dolayısıyla sayılar sabit kalmalı."

"Ama onlar bizden fazlalar."

"Yalnızca Batı'da. Yine de oran onların lehine değişmemeli."

"Ama örgütün varlığını herkesin bilmesi daha iyi olmaz mı?"

Belki böylece cinayetlerin arkası kesilir. Gizlilik niye?"

"Yakalanmamak için."

"Başka zencilerden niye gizliyorsunuz öyleyse? Yani onlara unut vermek daha doğru olmaz mı?"

"Hayır."

"Neden?"

"İhanet. İhanete uğrama olasılığı."

"O zaman bırakın **onlar** bilsin. Beyazlar yani. Mafya ya da Klan gibi. Belki gözleri korkarak insan gibi davranmayı öğrenirler."

"Aptalca konuşuyorsun. Gruplardan birinin bildiğini öbüründen nasıl gizleyebilirsin? Üstelik, biz onlar gibi değiliz. Mafya, anormal.Klan da öyle. Biri para için öldürüyor, öbürü zevk için. Ve ellerinde büyük kârlar var, arkaları da son derece sağlam. Bizim böyle bir durumumuz yok. Konu başkalarının bilmesi değil. Kurbanlara dahi söylemiyoruz. Yalnızca kulaklarına Günün geldi, diye fısıldıyoruz. Yaptığımız işin güzelliği, gizliliğinde, küçüklüğünde. Kimsenin ondan söz etmek gibi yapay bir tatmine gereksinim duymamasında. Ayrıntıları kendi aramızda dahi konuşmuyoruz. Zenci eğer bir Çarşamba günü öldürülünüşse, Çarşamba'nın adamı görevi üstlenir; eğer Pazartesi günü öldürmüşse, Pazartesi'nin adamı tamamlar işi. Ve iş bittiğinde yalnızca birbirimize haber vermekle yetiniriz, kimi ve nasıl anlatmayız. Ama eğer fazla yükleme olursa, örneğin Robert Smith'de olduğu gibi, çatlağa yer vermektense birimiz üstleniriz. Porter'da olduğu gibi. Sinirleri çok bozulmuştu. Birinin onun gününü üstlenmesine karar verildi. Dinlenmeye gereksinimi vardı, şimdi gayet iyi."

Sütçü dostuna baktı, sonra da içinde bir yerlerde biriken gerilim koyverdi. "Kabul edemiyorum, Giar."

"Biliyorum."

"Korkunç yanlışlar var bu işte."

"Ne gibi?"

"Bir kere, eninde sonunda yakayı ele vereceksin."

"Olabilir. Ama eğer yakalanırsam yalnızca zamanımdan evvel ölmüş olacağım, daha iyi koşullarda değil. Üstelik ne zaman öleceğim beni ilgilendirmiyor. Ne **için** öldüğüm önemli. Tıpkı ne için yaşadığım gibi. Üstelik, eğer yakalanırsam beni

bir, en fazla iki olayla suçlayıp öldürecekler, tümüyle değil. Ve haftada altı gün daha var. Uzun zamandır ortaldayız. İnan bana, daha uzun zaman da ortalarda olacağım."

"Evlenemeyeceksin."

"Hayır."

"Çocukların olmayacak."

"Hayır."

"Ne biçim bir yaşam bu?"

"Son derece tatmin edici."

"İçinde sevgi yok."

"Sevgi yok mu? Sevgi yok, ha? Beni duymadın mı? Yaptığımı beyazlardan nefret etmekle ilişkisi yok. Bizi sevmekle var. Seni sevmekle. Tüm yaşamım sevgi, benim."

"Senin aklın karışmış."

"Öyle mi? Temerküz kampındaki yahudiler Nazileri avladıklarında bunu Nazilerden nefret ettikleri için mi yapıyorlar, yoksa ölü yahudilere olan sevgilerinden mi?"

"Aynı şey değil."

"Paraları ve ünleri olduğu için aynı şey değil."

"Hayır. Çünkü mahkemelere veriyorlar onları. Siz öldürüyorsunuz; üstelik de katilleri değil. Masum insanları öldürüyorsunuz."

"Sana masum beyaz ol-"

"Üstelik de hiçbir şeyi böyle düzeltemezsiniz-"

"Biz yoksul insanları, Sütçü. Ben bir otomobil fabrikasında çalışıyorum. Geri kalanlar yaşamlarını binbir güçle sürdürüyor. Adaletimizi mali olarak destekleyecek para, devlet, ülke nerede? Yahudilerin avladıklarını mahkeme huzuruna çıkardıklarını söylüyorsun. Bizim mahkememiz mi var? Jürinin onları suçlu bulacağı bir mahkeme var mı bu ülkenin herhangi bir kentinde? Halen bir zencinin beyaz aleyhine tanıklık yapamayacağı yerler var. Yargıcın, jürinin, mahkeme heyetinin bir zencinin söyleyeceği herşeyi duymamazlıktan gelmeye yasal olarak zorunlu olduğu yerler. Bu bir zencinin bir suçun kurbanı olduğunun yalnızca bir beyazın tanıklığıyla kesinleşmesi anlamına geliyor. Yalnızca o zaman. Bir beyaz bir zenciyi öldürdüğünde adalete ya da mahkemelere benzer, bunlara yakın bir şey olsaydı ülkede, Yedi Gün'e gerek kalmazdı ki. Ama böyle bir-

şey yok, dolayısıyla biz varız. Üstelik de bunu desteksiz, parasız, kostümsüz, gazetesiz, senatörsüz, lobisiz ve yanılmasız yapıyoruz!"

"X adındaki kızıl saçlı zenciye andırıyorsun, Neden ona katılıp adını Gitar X olarak değiştirmiyorsun?"

"Ha X olmuş ha Bains, ne farkeder ki? Adlardan bana ne?"

"Onun açısını anlamıyorsun. O beyazlara köle adını kabullenmediğini anlatmak istiyor."

"Beyazların ne bildiği ya da düşündüğüne metelik veriniyorum ben. Ayrıca, kabulleniyorum. O benim bir parçam. Gitar benim adım. Bains ise köle efendisinin adı. Ve hepsi benim. Beni köle adları rahatsız etmiyor, kölelik statüsü ediyor."

"Ya beyazları öldürmek kölelik statüsünü değiştiriyor mu?"

"İnan bana,"

"Benim köle statüme bir yardımı oluyor mu?"

Gitar gülümsedi. "Olmuyor mu yani?"

"Hayır; hiç." Sütçü iç geçirdi. "Hepiniz gazete okuyup sonra da zavallı, ihtiyar bir beyazı pusuya düşürüyorsunuz diye ben daha çok mu yaşayacağım?"

"Sorun senin daha çok yaşamaman değil. Nasıl ve neden yaşadığında. Çocuklarının çocukları olup olmayacağına. Birgün beyazların linçten önce bir durup düşünecekleri bir dünya yaratmada."

"Gitar, bunlardan hiçbirisi ne benim, ne de başka bir zencinin hayatını değiştirir. Yaptığınız, çılgınlık. Başka birşey daha var: adet haline gelmiş. Eğer yeterince yaparsan, herkese yapabilirsin. Ne demek istediğimi anlıyor musun? Torpido torpidodur, gerekçeleri beni hiç mi hiç ilgilendirmez. İsteddiğini öldürürsün. Beni bile."

"Zencileri öldürmüyoruz."

"Ağzından çıkanı kulağın duydu mu? **Zenciler**. Sütçü değil. 'Yo, sana dokunamam, Sütçü,' değil de 'Zencileri öldürmüyoruz'. Kahretsin be, şu yollarınızı biraz değiştirseniz artık."

"Günler, Günler'dir. bu uzun yıllardır böyle."

Sütçü biraz düşündü. "Aralarında başka genç züppe var mı? Tek genç sen misin?"

"Niye?"

"Çünkü genç züppeler kuralları değiştirirler."

"Kendini mi düşünüyorsun, Sütçü?" Gitar şaşırmış gibiydi.

"Yo, sayılmaz." Sütçü sigarasını söndürüp hemen bir diğerine uzandı. "Söyle bakayım, senin günün ne?"

"Pazar. Ben pazar adamıyım."

Sütçü kısa bcağının bileğini oğuşturdu. "Senin için ürküyorum, ulan."

"Tuhaf şey. Ben de senin için ürküyorum."

YEDİNCİ BÖLÜM

Çepeçevre karayla sarılmış insanlar, durumlarını bilirler. Wyoming'i boydan boya kateden Bitter Deresi, Powder Irmağı'nı tanırırlar; Utah'daki geniş Tuz Gölü'nün yakınlarındaki denize benzer tek şey olduğunu, asla bir deniz kıyısına sahip olmayacaklarından ırmak ve göl kıyılarıyla yetinmeleri gerektiğini bilirler. Bu nedenle de kaçış düşmez pek akıllarına. Ama Göller Yöresi'nde yaşayan insanlar ülkenin kenarındaki -sınır olan, ama kıyı olmayan bir kenar- konumlarını bir türlü kavrayamazlar. Kıyı insanların yaptığı gibi, son çıkış ve toptan firarın olası tek yolculuk biçimleri olduğuna inanarak yaşarlar uzun süre. Ama St. Lawrence'ın gezginci ırmağa karşın, karayla çevrilidir. Göller Yöresi insanları bunu keşfettiklerinde, buraları terketme arzusu daha da bir yakıcılaşır; bu nedenle bölgeden firar giderek düşlere bulanır, bulandıkça da zorunlulaşır. Bu belki de başka sokakların, başka toprakların düşüdür. Ya da yabancılar arasına karışma düşü. Hatta belki de arkalarında kapanan kapının tıkırtısını duyma isteği de olabilir.

Sütçü için bu kapı tıkırtısını duyma isteğiydi. Doktor Değil Sokağı'nın kocaman beyaz kapısının arkasından kapanmasını ve sürgünün son kez deliğine yerleştiğini duymayı istiyordu.

"Hepsi senin olacak. Hepsi. Özgür olacaksın. Para özgürlüktür, Macon. Varolan tek gerçek özgürlük."

"Biliyorum Baba, biliyorum. Ama yine de gitmeliyim. Ülkeyi terketmiyorum, yalnız başıma kalmak istiyorum yalnızca. Kendime bir iş bulmak, tek başıma yaşamak. Sen bunu onaltı yaşında yaptın. Gitar ise onyedisinde. Herkes. Bense hala evde oturup sana yardım ediyorum. Bu iş için terlediğimden değil, senin oğlun olduğum için. Otuz yaşını geçtim oysa."

"Sana burada ihtiyacın var. Gideceksen beş yıl önce git-

meliydin. Artık sana bağımlıyım." Yalvarınası zordu, ama kıyısına dek gelmişti.

"Yalnızca bir yıl. Bir yıl. Beni bir yıllığına koyver; bırak gideyim. Geri döndüğümde bir yıl karşılıksız çalışır, sana borcumu öderim."

"Sorun para değil. Önemli olan burada olup işleri kollaman. Sana bırakacağım herşeyi gözetmen. İşi öğrenmen, yalnız başına başa çıkabilecek hale gelmen."

"Bir kısmını ihtiyacım olduğu şu anda kullanmama izin ver. Pilate gibi herşeyi yeşil bir çuvala doldurup duvara asacak değilsin ya. Beni beklete?"

"Ne dedin?" Çiğ et kokusu alan yaşlı köpeğin ağzındaki pabucu derhal yere atışı gibi Macon yalvaran bakışlarını bir kenara attı; burun delikleri yeni bir ilgiyle açılıp kapanıyordu.

"Bana bir miktar vermeni-"

"Hayır, hayır. geç onu. Pilate ve çuvalla ilgili olarak."

"Evet. Çuvalı. Gördün, değil mi onu? Tavanda asılı duran yeşil çuvalı? Mirasım, diyor. Başını ona çarpmadan odada kılmılamak imkansız. Hatırlamıyor musun?"

Macon gözlerini hızlı hızlı kırptırıyordu, ama heyecanını yatıştırmayı başardı ve söze devam etti: "Hayatımda Pilate'in evine adımımı atmadım. Bir kez içeri baktım, ama karanlıktı, tavanda asılı birşey görmedim. En son ne zaman gördün sen?"

"Herhalde dokuz-on ay kadar önce. Ne olmuş ki?"

"Sence hala orada mıdır?"

"Neden olmasın?"

"Yeşil dedin, değil mi? Emin misin bundan?"

"Evet, yeşil Çimen yeşili. Nedir o? Niye takıldın?"

"Mirası olduğunu söyledi, değil mi?" Macon gülümsüyordu. Ama öylesine zorlamaydı ki bu, Sütçü teşhis etmede güçlük çekti.

"Hayır, o söylemedi. Hagar söyledi. Şeye doğru yürüyordum... ih...odanın öbür tarafına; boyum da uzun ya. Kafama çarptı. Hemen şişti. Hagar'a ne olduğunu sorduğumda, 'Pilate'm mirası,' dedi."

"Başın şişti, öyle mi?"

"Evet. Sanki içinde tuğla vardı. Ne yapacaksın, onu dava mı edeceksin?"

"Yemek yedin mi?"

"Baba, saat onbuçuk."

"Mary'nin Yeri'ne git. Izgara siparişı ver. Mercy'nin karşı-sındaki parkta buluşalım.Yemeği orada yeriz."

"Baba..."

"Haydi, şimdi git. Söylediğimi yap. Haydi,Macon."

Mercy Hastanesi'nin karşısındaki küçük parkta buluştular. Park güvercin, öğrenci, sarhoş, köpek, sincap, çocuk, ağaç ve sekreter kaynıyordu. İki karaderili adam en kalabalık kısmın biraz ötesinde demir bir banka oturdular. Çok iyi giyimliydiler, karton bir kutudan domuz yemeyecek kadar iyi giyimli; ama ılık Eylül güneşinde bu son derece doğal görünüyordu; parkta hüküm süren rehavete çok uygundu.

Sütçü babasının heyecanından merекlanmış, ama telaşlanmamıştı. Öylesine büyük değişikliklere tanık olmuştu ki. Üstelik, babasını tedigin eden, ikide bir dinleme mesafesinde birilerinin olup olmadığını kollamasına yolaçan herneyse, bunun kendisinin değil, babasının istediği birşey olduğunu biliyordu. Bir gece trende annesinin hüznünlü türküsünü dinledikten sonra artık babasına serinkanlılıkla bakabiliyordu. Sözcükleri hâlâ beyninde dönenip durmaktaydı. "Kucağımdan sana ne zarar geldi?"

Yüreğinin derinliklerinde, kullanılmış hissediyordu kendini. Nasıl oluyorsa oluyor birileri hep onu birşeyler için, ya da birşeyler yerine kullanıyorlardı. Ya kendi planlarını üzerinde uyguluyorlar, ya da onu kendi zenginlik, aşk ya da şehadet düşlelerinin öznesi kılıyorlardı. Yaptıkları herşeye sanki ona ilışkindi; ama kendi istekleri hiçbirinde yoktu. Bir keresinde babasıyla uzun uzun konuşmuş ve bunun sonucunda annesinden daha da uzaklaşmıştı. Sonra annesiyle arasındaki özel konuşmadan, daha doğumundan önce, annesinin rahmindeki ilk sinir ucunun oluşmasından önce büyük bir mücadelenin konusu olduğunu öğrenmişti. Ve onu hayattan çok sevdiğini, hayatından çok sevdiğini iddia eden kadın, altı ay boyunca yoksun bırakmaya çalışarak onu kendi hayatından daha çok sevdiğini ortaya koymuştu. Ve Gitar. Tanıdığı tek sağlıklı ve istikrarlı kişi şimdi kaymış, çatlamış ve söyleşmek yerine kan döküp aptallık saçı-

yordu. Artık Empire State'e yakışır bir dosttu o. Dolayısıyla bu kez merakla, ama coşkusuz ve umutsuz oturmuş, son iddiayı beklemeye koyulmuştu.

"Dinle beni. Yalnızca etini ye ve beni dinle. Sakın sözümü kesme, çünkü söyleyeceklerimi şaşırabilirim.

"Çok uzun yıllar önce. Çiftlikteki çocukluk günlerimden söz etmiştim sana. Pilate ve benim. Babamın öldürülüşünden. Ama öykünün tamamını hiç anlatmadım sana. Pilate ve benimle ilgili olan bir kısmını atladım. Seni ondan uzak tutup bir yıl olduğunu söyledim yalnızca. Şimdi nedenini anlatacağım."

Kırmızı bir top yuvarlana yuvarlana ayaklarının dibine geldi. Macon onu alıp bekleyen küçük kıza fırlattı. Öyküsüne yeniden başlamadan önce, kızın annesinin yanına dönmesini bekledi.

Birinci Macon Dead'in ölümünden altı gün sonra çocukları, oniki yaşındaki Pilate'la onaltı yaşındaki Macon Dead, yersiz yurtsuz kalmışlardı. Korku ve öfke içinde bildikleri en yakın zenciye gittiler: her ikisinin de doğumunu yapan, annelerinin ölümünde ve Pilate'a ad konurken orada bulunan Circe. O zamanlar kibar çiftçi denen bir ailenin yanında, Danville yakınlarında bir malikanede çalışıyordu. Yetimler sabahleyin erkenden, ocaktan dumanların yükseldiğini görür görmez sebze bostanından Circe'ye seslenmişlerdi. Circe onları içeri aldı; onları canlı görmenin sevinciyle ellerini kavuşturmuştu. Cinayetten sonra çocuklara ne olduğunu bilmiyordu.

Macon babasını kendi başına birlikte balık avladıkları Lincoln Cenneti'ndeki ırmağın kıyısına, dört kiloluk alabalık yakaladığı yere gömdüğünü anlattı. Mezar olması gerektiği kadar derin değildi, ama üzerine kayalar yığmıştı.

Circe ne yapacaklarını, nereye gideceklerini kestirene kadar orada kalabileceklerini söyledi. Onları evde kolayca gizleyebilirdi. Aile mensuplarının pek az uğradığı odalar vardı malikanede, eğer kendilerini buralarda da güvenlikte hissetmezlerse o zaman Circe'nin odasını da paylaşabilirlerdi (evde kendisinden başka kimse giremezdi bu odaya). Ama çok küçük bir odaydı; bu nedenle üçüncü kattaki, depo olarak kullanılan bir odada kalmayı kararlaştırdılar. Circe onlara yiyecek ve yıkanmak için için su getirecek, lazımlıklarını boşaltacaktı.

Macon orada çalışıp çalışamayacaklarını sordu; patron acaba kendilerini ahçı yamağı, bahçıvan yardımcısı ya da başka birşey olarak işe alır mıydı?

Circe sözcüklerini zaptetmek için dilin ısırıldı. 'Deli misin sen? Onu öldürenleri gördüğünüzü söylüyorsun. Kendilerini gördüğünüzü bilmiyorlar mı sanıyorsun? Yetişkin bir adamı öldürebiliyorsa, sizlere ne yapacaklarını var sen düşün. Aklını başına topla. Sağlanı düşünmeli ve bir çıkar yol bulmalıyız.'

Macon ve Pilate orada iki hafta kalabilmişlerdi, bir gün daha fazla değil. Macon beş yaşından beri çiftlikte çalışıyordu, Pilate ise vahşi doğmuştu. Dinginliği, duvarları, günün heyecanı olan yemek yeme ve tuvalete çıkma dışında hiçbir şey yapmadan oturmaya kaldıramıyorlardı. Günboyu halının üzerinde yürüyüp beyazlar için hazırlanan yumuşak bulamacı yemekten, fildişi renkli perdelerin ardından gökyüzüne kaçamak bakışlar fırlatmaktan daha kötü birşey olamazdı.

Circe kahvaltı için beyaz tost ekmeğiyle kiraz reçeli getirdiği gün Pilate ağlamaya başladı. Dallar ve tohumları olan kendi kiraz ağacından kendi kirazlarını istiyordu, aşırı tatlı, ezik bir bulamaç değil. Ağzını Ulysses S. Grant'in memesine yapıştırıp ılık sütünü içeri akıtamazsa, ya da durduğu yerde bir domatese uzanıp ağzına atamazsa öleceğini hissediyordu. Bazı yiyeceklerle duyduğu özlem, aklını başından almıştı. Bu artık kendine yaptığı ameliyattan sonra kulak memesindeki şiş onu sinir krizinin eşiğine getirmişti. Çiftlikten ayrılmadan önce üzerinde adı yazılı kahverengi kağıt parçasını İncil'in içinden almış, enfiye kutusuyla mavi kurdeleli bone arasında uzunca bir süre tereddüt ettikten sonra annesinin enfiye kutusunda karar kılmıştı. Malikanedeki sefil günleri içine adını koyduğu kutuyu nasıl edip de küpe yapacağını düşünmekle geçmişti. Bir parça tel bulmuş, aına geçirememişti. Nihayet, bir sürü yalvarma-yakarınadan sonra Circe bir zenci demirciye kutuya bir parça altın tel lehimlettirmişti. Pilate kulağını uyuşana kadar ovuşturdu, telin bir ucunu yaktı ve kula memesini deldi. Macon telin uçlarına bir düğüm attı, ama kulak memesi şişmiş ve irin akıtıyordu. Circe'nin talimatlarıyla kanamayı durdurup irini kurutmak için örümcek ağı bastırdılar yaraya.

Kirazlar için ağladığı günün gecesinde, kulağı iyileşir

iyileşmez oradan ayrılmaya karar verdiler. Zaten orada kalma-ları Circe için de büyük sorundu; eğer beyaz efendileri olan bi-teni öğrenirlerse, ona da yol verebilirlerdi.

Bir sabah Circe elinde üzeri örtülü bir haşlanmış etli mısır tepsisiyle üçüncü kata tırınandığında, odalarını boş buldu. Bir örtü bile almamışlardı yanlarına. Bir bıçak ve teneke bir kutu.

Dışarıda geçirdikleri ilk gün son derece mutluydular. Ahu-dudu ve elma yediler; ayakkabılarını çıkartıp çiğle ıslanmış çi-menlerde, güneşte ısınmış gübrelerde ayaklarını ısıttılar. Gece-leyin bir saman yığınınına uzanıp açık havanın tadını çıkardılar; keyifleri o denli yerindeydi ki döşeklerindeki tarla fareleri ve kenelere dahi aldırmadılar.

Ertesi gün de, daha az heyecanlı olmasına karşın, hoştu. Susquehanna'da yıkanıp güneye doğru yöneldiler; tarlaları, or-manları, dere yataklarını ve az kullanılan patikaları izleyerek Macon'un akrabalarını bulacaklarına inandığı Virginia'nın yolu-nu tuttuklarını sanıyorlardı.

Üçüncü gün uyandıklarında, elli metre kadar ötede bir yığın üzerinde oturan bir adam gördüler. Tıpkı babalarına benziyor-du. Onlara bakmıyor, yalnızca orada oturuyordu. Bağıra çağıra koşup kollarına atılabilirlerdi, ama ötelerde bir yere bakıyordu adam; gözlerindeki uzaklık onları ürküttü, kaçmaya başladılar.

Gün boyu ara ara gördüler onu: ördeklerin yüzdüğü su biri-kintilerine bakarken; çınar ağacının dalları arasında; altlarında-ki vadide ellerini gözlerine siper etmiş çevreyi kollarken. Her gördüklerinde gerileyip tam tersi yöne döndüler yüzlerini. Şin-di bu topraklar, bildikleri, iyi bildikleri bu bölge onları korkut-maya başlamıştı. Güneş tepelerinde parlıyordu, hava bal gibiy-di ama rüzgarın kıpırdattığı her yaprak ot kümeleri arasında yükselen her sülün bağirtisi damarlarına korku iğnecikleri batı-rıyordu. İspinozlar, gri sincaplar, bahçe yılanları, kelebekler, domuzlar, tavşanlar-doğdukları günden beri yaşamlarını doldu-ran tüm o sevecen yaratıklar şimdi onları arayan, onları izleyen bir varlığın uğursuz işaretlerine dönüşmüşlerdi. İrmağın şırıltısı dahi bekleyen, yalnızca onları bekleyen su boğazının çağrısına benziyordu. Bu daha gün ışığıydı. Gecenin neler getireceğini kim bilebilirdi ki?

Karanlık basmadan hemen önce, güneş onları bırakıp gitti-

ğinde, ormandan çıkıp da geceyi geçirebilecekleri bir çiftlik, terkedilmiş bir kulübe görebilmek umuduyla etrafa bakınabilecekleri bir tepe ararken bir mağara ilişti gözlerine- ağzında yine babaları duruyordu. Bu kez kendini izlemelerini işaret etti onlara. Ormanda uçsuz bucaksız bir gece geçirmekle en azından babalarına benzeyen biri arasında seçim yapmak zorundaydılar; ikinciye seçtiler. Eninde sonunda eğer gerçekten babalarıysa onlara bir zararı dokunmazdı, değil mi?

Babalarının kendilerini çağıran elini ve zaman zaman geriye, onlara yönelen bakışlarını izleyerek yavaş yavaş mağaranın ağzına yaklaştılar.

Mağaraya baktılar, ama dipsiz bir karanlıktan başka birşey görmediler. Babaları ortadan yokolmuştu. Ağıza yakın bir yerde uyumanın en iyisi olduğuna hükmetiler; belki onları kolluyor, ne yapacaklarını, nereye gideceklerini gösteriyordu. Kaya kütesinden uzanan bir taş platformun üzerinde olabildiğince rahat etmeye çalışarak uzandılar. Geride hiçbir şey gözük-müyordu; yalnızca yarasaların kanat çırpışları rahatsız ediyordu onları. Yine de öbür karanlıktan- dışarıdan bin kat iyiydi.

Sabaha karşı Macon hafif ve rahatsız bir uykudan, üç gündür yabancı meyveden başka birşey giimemiş bağırsaklarının sancısıyla uyandı. Kardeşini uyandırınadan platformdan indi, doğan güneşe karşı tepenin üzerinde çömelmeye utandığından mağaranın içine doğru yürüdü. İşini bitirdiğinde karanlık hafif dağılmıştı; birkaç metre ötesinde uykusunda kıpırdanan bir adam gördü. Macon pantolonunu düğmeleyip onu uyandırınadan oradan uzaklaşmaya çalıştı, ama ayaklarının altında çıtırdayan kuru yaprak ve dallar adamı uyandırdı. Başını kaldırıp kendisine doğru çevirdi ve gülümsedi. Macon onun çok yaşlı ve bembeyaz olduğunu gördü; gülümseyişi berbattı.

Macon gerileyip elini geriye uzattı; bu sırada babasının dakikalar boyu çamurun içinde debelenişi geçiyordu gözlerinin önünden. Mağaranın duvarına dokundu, bir parça taş kırıldı avucunun içine. Parmaklarıyla kavrayıp sırtan adamın kafasına doğru fırlattı, taş adamın gözünün üzerin isabet etti. Fıskıran kan, adamın solgun yüzündeki gülümsemeyi de sildi götürdü, ama kendisine doğru adım adım yaklaşmaktan alakoymadı; bu arada akan kanı gömleğinin ucuyla siliyordu. Macon bir kaya

parçası daha fırlattı, ama bu kez isabet ettiremedi. Adam git-tikçe yaklaşıyordu.

Mağaranın duvarlarından yankılanıp yarasalar uyandıran çığlık Macon'un son soluğunu aldığını düşündüğü sırada patla-dı. Kan içindeki adam çığlığın geldiği yöne dönüp de karaderili kıza bakmakla, Macon'a bıcağını çekip sırtına saplayacak za-manı vermişti. Öne doğru yığılırken başını onlara doğru çevir-di. Dudakları kıpırdandı ve "Ne için?" gibi bir ses çıktı ağzın-dan. Macon dudaklarının kıpıtsını kesilene dek tekrar tekrar sapladı bıçağı; az sonra yerde debelenişi de kesilmişti.

Yaşlı bir adamın kaburga kemikleri arasına bıçak saplamak-tan bitkin düşen Macon adamın üzerinde uyuduğu battaniyeyi almak için koştu. Ölünün yokolmasını, örtülmesini, gizlenmesi-ni, gözlerinin önünden gitmesini istiyordu. Battaniyeyi çekiştir-diğinde genişçe bir katranlı muşamba da birlikte sürüklendi; sı-ğır bir çukur üzerine yerleştirilmiş üç tahta parçasıyla karşılaştı. Bir an duralayıp tahtalara bir tekme savurdu.

Altta yuvada duran yumurtalar gibi yerleştirilmiş, ağızları telle bağlı bir sürü küçük gri torba gördü. Macon birini eline al-dı; ağırlığı şaşırtıcıydı.

"Pilate," diye seslendi, "Pilate!"

Ama durduğu yerde kök salmış gibiydi, ağzı bir karış açık, ölüye bakıyordu. Macon'un onu kolundan tutup torbaların dur-duğu çukurun başına sürüklemesi gerekti. Telle bir hayli uğraş-tıktan sonra (sonunda dişiye açmayı başardı), birini açıp içinde-ki altın külçeleri mağaranın zeminindeki yaprak ve dal parçala-rının üzerine boşalttı.

"Altın," diye fısıldadı ve ilk işine çıkan bir hırsız gibi diki-lip işlemeye koyuldu.

Yaşam, güvenlik, refah tavuskuşunun kuyruğu gibi açılmış-tı önünde, ve her bir nefis rengi ayırdetmeye çalışırken, boş çu-kurun öbür tarafında duran babasının tozlu çizmeleri ilişti gö-züne.

"Baba bu!" dedi Pilate. Va sanki teşhisine yanıtmış gibi adam derin bir soluk aldı, gözlerini yuvarladı ve yeniden yokol-madan önce boğuk bir sesle fısıldadı, "Şarkı söyle,şarkı söyle."

Pilate mağaranın içinde ona seslenerek çılgın bir koşu tut-turduğu sırada Macon torbaları muşambanın üstüne yerleştir-

meve koyulmuştı.

"Gidelim, Pilate. Çıkalım buradan."

"Onu alamayız." Parmağıyla çıkını gösteriyordu.

"Ne? Onu almamak mı? Aklını mı kaçırdın sen?"

"Hırsızlık olur bu. Birini öldürdük. Heryerde peşimizde olacaklar. Eğer parasını alırsak, bunun için yaptığımızı düşünürler. Onu bırakmalıyız, Macon. Para torbalarıyla yakalanınayı göze alamayız."

"Bu para değil, altın. Bizi hayatımız boyunca geçindirir, Pilate. Kendimize yeni bir çiftlik alabiliriz..."

"Bırak, Macon! Bırak! Olduğu yerde bulsunlar onu. "Bağırınaya başladı, "Baba! Baba!"

Macon ona bir tokat attı, pirinç kutu şangırdadı. Pilate bir an elleriyle tuttu onu, sonra bir antilop gibi ağabeyinin müzerine atıldı. oracıkta, ölünün açık gözlerinin önünde itişip kakışıyorlardı. Pilate neredeyse Macon kadar güçlüydü, ama ona denk değildi ve eğer belinden hala yaşlı adamın kanıyla sırlıklam bıçağı kapıp ağabeyinin göğsüne dayamasaydı, onu bayıltabilirdi de.

Macon hareketsiz kalıp gözlerini kardeşinin gözlerine dikti. Küfürler savuruyor, ama kız karşılık vermiyordu. Gerileye gerileye mağaradan dışarı çıkıp biraz öteye yürüdü.

Günboyu Pilate'in dışarı çıkmasını bekledi. Ve kız günboyu içeride kaldı. Gece bastırıldığında bir ağacın dibine çöreklenip, o güne dek ödünü patlatan herşeyi hiçe sayarak gözlerini iri iri açmış, yün saçlı kafasını dışarı çıkartmasını beklemişti. Kızdan hiç ses çıkmamış, ancak o tüm gece sürdürmüştü bekleyişini. Gündoğumunda adım adım mağaraya yaklaşmıştı, onu uyurken yakalamayı unuyordu. Tam o sırada köpek havlamaları işitmiş, avcılarının yaklaştığını anlamıştı. Bacaklarının olanca hızıyla, köpek seslerini duymaz oluncaya dek ormanın içlerine kaçmıştı.

Mağarayı bulmaya ve avcılardan kaçınmaya çabalayarak birgün bir gece ormanda dolaşmış, nihayet üç gün, iki gece sonra yeri bulabilmişti. Mağaranın içinde ölü dingin gözlerle hala kendisine bakıyordu, ama muşamba ve altınlar gitmişti.

Sekreterler gitmişti. Çocuklar ve köpekler de. Küçük parkta

yalnızca güvercinler, sarhoşlar ve ağaçlar kalmıştı.

Sütçü ızgarasına dokunmamıştı neredeyse. Babasının terden ve anıların şiddetinden parlayan yüzüne bakıyordu.

"O aldı, Macon. Bütün olan bitenden sonra, altını aldı."

"Nereden biliyorsun? Aldığını görmedin ki," dedi Sütçü.

"Muşambanın rengi yeşildi." Macon Dead ellerini oğuşturdu. "Pilate bu kente 1930'da geldi. İki yıl sonra da bütün altınları topladılar. Onu görmediğim yirmi yıl içinde hepsini harcadığını düşünüyordum; çünkü buraya geldiğinde çöpler içinde yaşıyordu. Hepsini elden çıkardığını düşünmem doğaldı. Şimdiyse sen gelmiş, bana içi başını şişirecek kadar sert birşeylerle dolu yeşil bir çuvaldan sözediyorsun. Altın o, evlat. Ta kendisi!"

Yüzünü oğluna çevirip dudaklarını yaladı. "Macon, al onu, yarısı senindir; sonra da nereye gideceksen git. Al onu. İkimiz için. Lütfen al onu, oğlum. Altını al."

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Gitar artık her gece düşünde Pazar giysileri parçaları görüyordu - beyaz ve mor, toz inavisi, pembe ve beyaz, dantel ve vual, kadife ve ipek, pamuklu ve saten, oya ve goblen, parçalar bütün gece onunla kalıyordu; Lena olarak bilinen Magdalene ile Corinthians'ın Bay Robert Smith'in gözleri önünde, rüzgârı önüne katıp sürüklediği yürek kırmızısı kadife parçalarının peşinden koşuşunu anımsadı. Ama Gitar'ın parçaları farklıydı. Pazar giysilerinin parçaları uçuşmuyor, bir Paskalya ilahisinin son notaları gibi havada asılı duruyorlardı.

Kilisede dört küçük zenci kız çocuğu havaya uçurulmuştu; Pazar ona ait olduğuna göre, görevi herhangi bir Pazar günü bir kilisede benzer koşullarda dört küçük beyaz kızı öldürmektir. Bunu bir tel ya da sustalıyla yapamazdı. Patlayıcıya, tabancaya ya da el bombasına ihtiyacı vardı. Bunun için de para gerekiyordu. Zenciler giderek gruplar halinde öldürülmeye başladığından, Günler'in de giderek toplu beyaz katliamlarına girişmesi gerekeceğini biliyordu. Tek kişilik cinayetler giderek gözden düşmekteydi, Günler'in de kendilerin buna hazırlamaları gerekiyordu.

Dolayısıyla Sütçü çıkagelip de bir altın zulasını soyup paylaşmaya önerisini önce bir gülümsemeyle karşıladı. "Altın mı?" Pek inanmamıştı.

"Altın."

"Kimsede altın yok, Sütçü."

"Pilate'da var."

"Altın bulundurmamak yasalara aykırı."

"Bu yüzden bulunduruyor ya. Kullanamıyor, çalıntı olduğundan haber de veremiyor."

"Nakde çevirme." Gitar hafifçe güldü. "Ne kadar nakit geti-

rır ki?"

"Bunu öğrenmemiz gerekecek."

Nasıl kırışılacak?"

"Üçlü."

"Baban biliyor mu?"

"Hayır. O ikili sanıyor."

"Ne zaman söyleyeceksin?"

"Sonra."

"Kabul eder mi?"

"Nasıl etmesin ki?"

"Ne zaman alacağız?"

"Ne zaman istersek."

Gitar avucunu açtı. "Adamım." Sütçü avucuna bir şamar indirdi. "Nakde çevirme, nakde çevirme. Bayıldım. Kızlık bozmaya benziyor." Gitar ensesini ovuşturup rahatlamış ve refah içinde bir ifadeyle yüzünü güneşe çevirdi.

"Şimdi altını nasıl alacağımızı çözmeliyiz," dedi Sütçü.

"Serinkanlı ol. Çok serinkanlı," diye devam etti Gitar, gözleri kapalı, güneşe gülümserken. Kendini altınlara alıştırmak ister gibi bir hali vardı.

"Serinkanlı mı?" Gitar kendini coşkuya kaptırdığından Sütçü'nün heyecanı yatışmıştı sanki. İçindeki sapkınca bir dürtü, herşeyi bir tepsi içinde dostuna sunmamasını istiyordu. Bu serüvende zorluklar, çapraşıklık olmalıydı. "Oraya gidip çuvalı çekip alacağız, öyle mi? Pilate ya da Reba birşey söylemeye kalkışırsa da onları çiğneyip geçeceğiz. Planın bu mu?" Sesine olabildiğince istihza yüklemeye çalışmıştı.

"Bozgunculuk. Seninkisine bozgunculuk derler."

"Bence sağduyu derler yalnızca."

"Haydi oradan, züppe. Baban sana iyi birşeyler veriyor, sen almamak için tepiniyorsun."

"Tepindiğim filan yok. Yalnızca işten sağ salim çıkmak istiyorum ki kaptığım bir işime yarasın. Altını kafamın arkasına saplanmış bir buzul parçasını çıkartması için bir beyin cerrahına yatırmak istemiyorum."

"Beynine buzul parçası filan saplanmaz, korkma zenci."

"Kalbime saplanabilir."

"Zaten kalbin ne işe yarıyor, hiç anlamadım."

"Kan pompalıyor. Ve pompalamaya devam etmesini istiyorum."

"Tamam. Önümüzde bir sorun var. Küçücük bir sorun: iki tane koca herif yirini kiloluk bir torbayı üç kadının evinden nasıl çıkartacaklar - üçü birden yüzelli kilo etmeyen üç kadının."

"Tetiği çekmen için kaç kilo olman gerekir?"

"Ne tetiği? O evde kimsenin tabancası yok."

"Hagar'ın nesi olduğunu bilmiyoruz."

"Bana bak, Süt. Neredeyse bir yıl boyunca seni öldürmeye uğraştı. Eline geçirdiği herşeyi kullandı, ama bir kere bile tabanca kullanmadı."

"Eee? Belki düşünüyordur. Gelecek ayı bekle."

"Gelecek ay çok geç kalmış olacak, öyle değil mi? Gitar başını yana eğip Sütçü'ye gülümsedi; çocuksu bir gülümsemeydi bu. Sütçü onu uzun süredir bu denli rahatlamış ve kibar halli görmemişti. Onu bu işe bunun için mi kattığını düşündü. Kuşkusuz işi tek başına da çevirebilirdi; ama belki de Gitar'ı yeniden böylesine sıcak ve güler görmeyi istemişti; o mezartaşı ciddiyetinden uzak, ışıldayan bir yüzü yeniden görebilmeyi."

Pazar günü yeniden kentin karaderilililerin yaşadığı kesiminden uzaklarda, 6. yolda uluştular. Araba hurdalıklarının, Süt Fabrikalarının, hamburgerçi dükkanlarının sıralandığı bir yoldu bu. O sabah müşteriler yoktu ortalıkta; ara ara park yerinde mezartaşları gibi sıralanmış arabaların mezarlık sessizliğini yırtan otomobillerin sesinden başka birşey duyulmuyordu.

Son konuşmalarından bu yana -sonradan gerçekleşen birkaç rastlantısal karşılaşma sayılmazsa, Gitar'ın işini açıkladığı o son önemli konuşmaları- Gitar'a kendisini o denli rahatsız eden o soruyu sormak için yanıp tutuşuyordu. "Yaptı mı?" Kendi kafasında dahi hiçbir zaman tam olarak ifadelendirememişti; doğal olarak yüksek sesele sorma cesaretini hiç bulamamıştı. Gitar Günler'in yaptığı işin ciddiyeti, dehşeti.. ve de tehlikesiyle etkilemişti onu. Günler'in kendi aralarında dahi işin ayrıntılarını konuşmadıklarını söylemişti; dolayısıyla Sütçü böylesi bir sorunun onu kızdıracağını biliyordu. Ve soğuk bir tutum takınmasına neden olacağını. Ama soru ortadaydı. "Yaptı mı? Gerçekten birini öldürdü mü?" Onuncu Caddedeki yaşlı adamlar gibi artık hergün sabah ve akşam gazetelerini, iki haftada bir de

zenci gazetesini alıyor, ve kuşkulu, amaçsız gibi gürünen cina-
yet haberlerini okuyordu sinirli sinirli. Bunlara rastladığında sa-
nık bulunana dek haberi izliyordu. Kendi ırkı dışında biri tara-
fından öldürülen zencilere değin haberlerdi aradığı.

"Hiç yaptın mı?" Arkadaşının bekaretini merak eden küçük
bir genç kız gibiydi; yepyeni bir tavır ve görüntüye bürünmüş
olan arkadaşının- farklı, ayrıksı, adeta odaklaşmış bir tavra.
"Hiç yaptın mı? Benim bilmediğim, hem sıradışı hem de sıra-
dan birşeyi öğrendin mi? Kendini, benliğini tehlikeye atmanın
ne anlama geldiğini biliyor musun? Nasıl hissettin kendini?
Korktun mu? Seni değiştirdi mi? Ben de yaparsam, beni de de-
ğiştirir mi?"

Belki bütün bunları ona birgün soracaktı, ama pekçok şeyin
eski günleri andırdığı bugün değil. Sütçü'nün oniki yaşında bir
çocuk, Gitar'ınsa bir yeniyetme olduğu ve kavgaya tutuşmak,
ya da en azından birilerini: öbür çocukları, kızları, köpekleri,
güvercinleri, yaşlı kadınları, okul müdürlerini, sarhoşları, don-
durmacıları, çöpçülerin beygirlerini korkutmak için kabadayılık
tasladıkları, çalım sattıkları, yan baktıkları, kasıldıkları, omuz-
larını sallaya sallaya kenti boyluboyunca dolaştıkları günleri
andıran bugün değil. Başardıklarında, ayakları yerden kesilir,
gülmelerini zor bastırırlardı. Ama başaramazlarsa eğer; karşıla-
rındaki onlara baskın çıkar, gözmezlikten gelir, ya da önüne ka-
tıp kovalarsa örmeğin, işi pişkinliğe vurur ve utancın teri avuç-
larından buharlaşıp gidene dek küfürler savururlardı. Şimdiyse
yetişkin birer adamdı ikisi de, ve başkalarında -salt kendilerinin
duyumsaması için de olsa- yaratmak istedikleri dehşet duygusu,
daha ender olmakla birlikte, hafiflemiş değildi. Korkuyla edi-
nilmiş ve korunan egemenlik hâlâ başka yollardan edinilenler-
den daha tatlı geliyordu. (Çekicilikleriyle kazanıp kayıtsızlıkla
sürdürdükleri kadınlar üzerine egemenlikleri dışında.) Yeniden
böylesi bir andı yaşadıkları ve Sütçü bunu yitirmek istemiyor-
du.

Bir şey daha vardı. Gitar kendini gönüllüce dehşetin bıçak
soğukluğunu her zaman hissedeceği bir konuma yerleştirmişti.
Sütçü kendi gereksinimlerinin daha ılımlı olduğunu biliyordu;
korku esinleyen birilerinin varlığında zenginleştirebiliyordu iç-
sel varlığını. Babası, Pilate, Gitar. Herbirine doğru bir çekim

hissediyordu yüreğinde, ve onların korkusuzluğuna imreniyordu; hatta artık bir tehdit olmaktan çıkıp ölümünden çok dikkatini çekmek için uğraşan bir aptala dönüşen Hagar'a bile. Gitar hâlâ bir tehlike ve bıçağın ucunda sürdürülen bir yaşam duygusunu yaşayabilmekteydi. Bu nedenle Sütçü bu işe onu kısmen yardımları için katınayı istemişti. Ama daha çok bu serüven, şölensi niteliğiyle bıçağın ucunu gerektiriyordu. Suçortağı olarak Gitar'la Sütçü hem eğlentiye hem de tehlikeyi birlikte yakalayacaklarını biliyordu.

6. yolda amaçsızca geziniyor, sık sık durup arabalara bakıyorlar, bir yandan da hararetli hararetli Gitar'ın deyişiyle "ne kapısında ne de penceresinde kilit olmayan" bir kulübeyi nasıl soyacaklarını tartışıyorlardı.

"Ama içeride insanlar var," diye ısrar etti Sütçü. "Üç tane, Üçü de kaçık."

"Kadınlar."

"Kaçık kadınlar."

"Kadınlar."

"Pilate'in altını nasıl elde ettiğini unutuyorsun, Gitar. Aşır-mak için üç gün boyunca bir mağarada bir ölüyle oturmuş ve o zamanlar oniki yaşındaymış. Altını elde etmek için oniki yaşında bunu yaparsa, yetmişine yaklaştığında korumak için kimbilir neler yapar."

"Kaba davranmak zorunda değiliz. Kumaz olmamız yeter."

"Tamam. Onları evden kumazca nasıl çıkartacağını bana bir anlatsana."

"Bakalım." Gitar durup sırtını bir telefon direğinde kaşdı. Ya rahatlamanın verdiği rehavetle ya da düşüncelerinin yoğunluğundan, gözlerini yumdu. Sütçü esin ararcasına gözlerini göğ-e çevirdi, hurda arabaların yığıldığı park yerinin binalarının çatılarına bakarken, Nelson Buick'e karagah görevi gören yayvan, alçak bir binanın tepesine konmuş beyaz bir tavuskuşu ilişti gözüne. Kuşun varlığını kararsızlığının gerçeklikle karşı karşıya geldiği zamanlarda genellikle gördüğü uyanıklık düşle-rinden biri kabul edecekti ki Gitar gözlerini açıp, "kahretsin!" dedi. "Nereden çıktı bu?"

Sütçü rahatlamıştı. "Hayvanat bahçesinden gelmiş olmalı."

"O paçavra hayvanat bahçesi mi? orada iki bitkin maymun-

la birkaç yıldan başka birşey yok."

"Peki, nereden o zaman?"

"Anlamadım."

"Bak -uçuyor." Sütçü bir kere daha uçabilen herşey karşısında duyduğu o sınırtanımaz coşkuya kapılmıştı. "Boktan bir uçuş, ama çalımına bak."

"Erkek."

"Hı?"

"Erkek. Erkek o. Mücevherli kuyruk yalnız erkeklerde vardı. Orospu çocuğu. Şuna bak." Tavuskuşu kuyruğunu açtı. "Yakalayalım onu. Haydi, gel Süt." Gitar çite doğru koşmaya başladı.

"Neden?" diye sordu Sütçü peşinden koşarken. "Onu yakalarsak ne yapacağız?"

"Yiyeceğim!" diye bağırdı Gitar. Park yerini çevreleyen çiti kolayca aşip uzaktan kuşun çevresinde dönmeye koyuldu; başını toz mavisi bir Buick'in üzerinden caka satan tavuskuşunu yanıltmak için hafifçe yana eğmişti. Kuyruğunu kapattı, uçları yerdeki çakıl taşlarına sürünüyordu. İki adam kımıldamadan kuşun hareketlerini izlemeye koyuldular.

"Nasıl olur da uçamaz?" diye sordu Sütçü.

"Kuyruğu çok uzun. Bütün o mücevherler ağırlık yapıyor. Havalı yaratık. O ıvır zıvırla kimse uçamaz. Uçmak mı istiyor-sun; üzerindeki bütün o boktan ağırlıklardan vazgeçmem gerek."

Tavuskuşu Buick'in kaporta kapağına sıçrayıp kuyruğunu bir kez daha açtı. Buick gözalıcılığını yitirmişti apansız.

"İbne," diye güldü Gitar, hafifçe. "Beyaz ibne."

Sütçü de güldü; bir süre daha orda oyalanıp, sonra hurda arabaları ve bembeyaz kavuskuşunu ardlarında bırakıp yola devam ettiler.

Ama kuş onları havaya sokmuştu. Soygunu nasıl gerçekleştireceklerini tartışmayı sürdürmek yerine, nakde çevrildiğinde altınla ne yapacaklarını düşlemeye koyuldular. Son zamanlardaki çileciliğini bir yana bırakan Gitar, eski düşlerini uyandırmaya çekinmedi: büyükannesine ve babaları öldüğünde Florida'dan gelip kendilerin büyötmeye yardımca olan kardeşi Billy Amca'ya neler alacağı; babasının mezarı için yaptıracığı "pem-

be, leylaklı" mezartaşı; kardeşlerine ve kızkardeşinin çocuklarına alacağı armağanlar. Sütçü de düşler kuruyordu, ama onun düşleri Gitar'ınkiler gibi ılımlı değildi. Sütçü tekneler, arabalar, uçaklar ve büyük bir hizmetkarlar ordusu istiyordu. Parasıyla kaprisli, cömert ve esrarengiz olacaktı. Ama gülerken ve yapacaklarının sıralarken, sesindeki yapaylığı altememiyordu. Parayı -hem de umutsuzca- istiyordu; ama kentten, Doktor Değil So-kağı'ndan, Sonny'nin Dükkanından, Mary'nin yerinden ve Hagar'dan uzaklaşmanın dışında, bugüne değin sürdürdüğünden çok daha farklı bir yaşamı canlandıramıyordu gözlerinin önünde. Yeni insanlar. Yeni yerler. Hükmetme. Yaşamdan beklediği bunlardı. Gitar'ın kendisi ve kardeşi için şık giysiler, Billy Aınca için görkemli yemekler, nıanonun giderek yükseleceğı bir hafta boyu süren kumar fantezisine kendini kaptıramıyordu bir türlü Gitar'ın listesine "Amanın!" diye bağırınakla birlikte, kendi yaşamı pek de yoksul geçmediğı, hatta konforunun yanında bir miktar da lüksü olduğundan, onun coşkusunu yakalayamıyordu. Onun tek istediğı annesiyle babasının bugünü olan, ve kendisini de kapsayacağı benzeyen geçmişlerinden uzaklaşmaktı. Annesiyle babasının ilişkisindeki kekrelikten ve her ikisinin de dört elle sarıldığı haklılık iddiasından nefret ediyordu. Ve bunları görmezlikten gelme, aşma çabaları ancak günlerini hafif ve ciddi sonuçlara yolaçmayacak birşeyler yapma çabasıyla geçirdiğinde başarıya ulaşıyordu sanki. Her türlü adanma ve güçlü duygulanımdan kaçınıyor, kararlardan uzak durmaya çalışıyordu. Olabilidiğince az şey bilmek ve ancak başkalarının ilgisini -yanıp tutuşan bir tapınmayı değil- çekecek kadar ilginç olmayı, gününü gün etmeyi istiyordu. Hagar kendisine o dramdan bir daha asla istenmeyeceğı kadar sunmuştu. Çocukluğunun kısır olduğuna inanırdı hep; ama Macon'la Ruth'un kendisine verdiği bilgiler, çocukluk anılarını hastalık, sefillik ve bağışlamazlık kokan mikroplu çarşafıara sarmışlardı. Küçücük de olsa tüm başkaldırıları Gitar'ın eşliğinde, onun paylaşımında olmuştu. Şimdiyse özgürlüğe uzanan bu Sihirli Fasulyeler masalı, kendisine babası tarafından uzatılmış -hatta buyurulmuş- dahi olsa, bir çıkış yolu açıyordu önünde.

Dostunun kendisiyle alay etmesinde, Sütçü'ye kendisinin artık bir gizler adamı, kanını son danılasına dek sorumlulukları

olan bir adam olduğunu öne süren cümlelerle önerisini geri çevirmesinden ürkmüştü. Ama Gitar'a kolaylıkla elde edebileceklerini sıralarken yüzünde izlediği aydınlanma, ona yanılmadığını duyumsattı hemen. Belki de bu profesyonel katil yaptığı işten bezmiş, bir değişiklik istiyordu. Yapmış mıydı?... Yaptın mı?... Yemekleri, giysileri, mezartaşlarını tüm ayrıntılarıyla anlatışını dinlerken Sütçü Gitar'm hiçbir zaman sahip olmadığı birşeyin, paranın çekiciliğine karşı direnip direnemeyeceğini düşünüyordu.

Gitar güneşe gülümsüyor ve sevecenlikle televizyonlardan, pirinç yataklardan, hafta boyu sürece kumar partilerinden sözediyordu ama aklı TNT'nin harikalarındaydı.

İmgelemlerini tükettiklerinde vakit öğleye yaklaşmıştı ve yeniden Güney yakasının kıyısına varınışlardı. Yeniden işi tasarlamaya döndüler. Gitar artık hazırды; Sütçü'ye hâlâ ihtiyatlı. Gitar için fazla ihtiyatlı.

"Seni anlamıyorum. Dinamit gibi bir öneriyle çıkageliyorsun, üç gün boyunca yalnızca ondan sözediyoruz; karı-kızdan sonra aldığım en iyi haber bu, ama tam işe girişecekken su koy-verip, bin dereden su getirmeye başlıyorsun. Beni atlatmaya mı çalışıyorsun, ne?"

"Seni niye atlatayım ki? İlk başta söylemezdim, olur biterdi."

"Bilmiyorum. Bunu neden yaptığını dahi anlayabilmiş değilim. Beni tanıyorsun neden işin içine girdiğimi tahmin edebilirsin. Ama senin paraya ihtiyacın yok, yada bulamayacak durumda değilsin."

Sütçü Gitar'ın neden 'işin içinde olduğu yolundaki açıklamasını duymazlıktan gelerek, elden geldiğince sakın, yanıtladı. "Gitmem gerekiyor. Sana söyledim, ahbap. Uzaklaşmanı gerekiyor buradan. Kendi başına kalınlıyım."

"Kendi başına mı? Milyon dolarlık bir cüzdanla, sen buna keni başına kalma mı diyorsun?"

"Siktir. Niçin istediğim ne farkediyor ki?"

"Çünkü isteyip istemediğinden emin değilim. En azından soyguna girişecek kadar isteyip istemediğinden."

"Yalnızca sorunsuz olsun istiyorum. Kavgasız-gürültüsüz. Biliyorsun, soygun ağır bir suçtur. Kendimi şeyde bulmak iste-

miyorum."

"Ne soygunu? Bu soygun moygun değil. Bu Pilate."

"Eee?"

"Eee'si. Seninkiler onlar."

"Ama yine de insanlar ve insanlar bağırabilir."

"En kötü olasılık ne? En kötüsü ne olabilir? İçeri girdik diyelim. Üçü de orada olsa ne yazar? Kadın onlar. Ne yapabilirler? Bizi kamçılar mı?"

"Olabilir."

"Saçmalama! Kim? Hagar mı? yüzünü gördüğünde eli ayağı çözülüyor onun. Pilate mı? Seni seviyor, o. Sana dokunamaz."

"Buna inanıyor musun?"

"Tabii inanıyorum! Dinle, sen pişmanlık duyuyorsun, bana bunu anlat. Akraba olduğun için mi? Baban senden yakın akraba onlara, bu fikir de onun fikri."

"Sorun bu değil."

"Ne o zaman?"

"Kaçık onlar, Gitar. Ne yapacaklarını kimse kestiremez; kendileri dahi."

"Kaçık olduklarını ben de biliyorum. Tepesinde bir milyon dolar asılıyken elli sentlik şarap satıp kovaya işeyen herkes kaçıktır. Kaçıklıktan korkuyor musun? Eğer öyleyse, sen de kaçıksın."

"Yakalanmak istemiyorum, hepsi bu. Hapse girmek istemiyorum. Olayı başımız derde girmeyecek şekilde tasarlamak istiyorum. Bu çok mu? Tasarlamaya benzemiyor. Yan çizmeye benziyor daha çok. Tasarlamak."

"Tasarlamak tabii ki. Onları nasıl evden çıkartacağımızı tasarlamak. Tavandan o çuvalı nasıl kesip evden nasıl çıkacağımızı, sokağı nasıl tutacağımızı tasarlamak. Düzenli insanlar değiller. Düzenli alışkanlıkları yok. Bir de şarapçıları var. Her an bir tanesi çıkagelebilir. Saatli insanlar değil onlar, Gitar. Pilate'in vakti ancak güneşle ayarladığını sanıyorum."

"Geceleri uyumuyorlar mı?"

"Uyuyan herkes, uyanabilir."

"Uyanan herkes bayılabilir."

"Kimseyi bayıltmak istemiyorum. İçeri girdiğimizde orada olmamalarını istiyorum."

"Peki, nasıl çıkacaklar?"

Sütçü başını salladı: "Belki bir depremle."

"O zaman bir deprem yapalım."

"Nasıl?"

"Evi ateşe verelim. İçeri bir kokarca atalım. Bir ayı. Birşey. Herhangi birşey."

"Ciddi ol."

"Deniyorum yavrum. Deniyorum. Biryere gitmezler mi hiç?"

"Hep birlikte mi?"

"Hep birlikte," özel kitap grubu

Sütçü omuz silkti. "Cenazeye, Cenazeye giderler. Bir de sirke."

"Aman tanrım! Birinin ölmesini mi bekleyeceğiz? Ya da Ringling Biraderleri mi çağıracağız kente?"

"Bir yol bulmaya çalışıyorum. Şu an pek şansınız yok."

"Şansı olmayan, kendi şansını yaratır."

"Makul ol."

"Makul mu? Makul olmakla bir çuval dolusu altını elde edemezsin. Kimse edemez. Makul olmaman gerek. Nasıl olur da bunu bilmezsin?"

"Dinle beni..."

"Artık dinlemiyorum. Sen dinle! Bir hayatın var mı? Yaşa o zaman. Yaşa o anasını düzdüğüm hayatı! Yaşa!"

Sütçü'nün gözleri yuvalarından uğradı. Yutkunmamaya çalıştı, ama Gitar'ın sesindeki tertemiz tını ağzını tuz tadıyla doldurdu. Denizin dibinin ya da bir kırsağın boynundaki terin tuzu. Aygırları günlerce, kilometrelerce peşinden koşturan o güçlü tad. Yeniydi, lezzetliydi ve onundu. Yüreğini kemiren bütün kuşkular, cesaretsizlik iz bırakmadan, sessizce silindi, gitti.

Şimdi bütün teredütlerinin nedenini biliyordu. Basit bir işi doğal olmayan bir karmaşıklığa büründürmek ya da Gitar'ı tetikte tutmak kaygısı değildi. Yalnızca önce inanmamıştı. Babasının uzun uzadıya anlattığı öykü gerçekten Sihirli Fasulyeler masalını andırıyordu... ya da başka bir peri masalını. Onun gerçekten orada olduğuna, gerçekten altın olduğuna ya da gerçekten erişilebileceğine inanmamıştı. Son derece kolaydı böylesi. Oysa Gitar inanmış, ona gerçek bir somutluk yüklemiş, dahası

bir eyleme, girişilecek önemli, gerçek ve gözükara bir işe dönüştürmüştü. İçinden yeni bir benliğin yükseldiğini hissediyordu; belirgin, kesin bir benlik. Demiryolu Tommy'nin oradaki koroya bir gülüşten fazlasıyla katılabilecek bir benlik. Bunu ayırımsıyordu. Şimdiye dek yaşadığı tek gerçek yüzleşme babasına el kaldırışıydı, ama bu Tommy'nin oradaki ihtiyarların gözlerindeki pırıltıyı harekete geçirecek cinsten bir olay değildi.

Sütçü bunların hiçbirini açık seçik düşünmedi. Yalnızca tuzun tadını ve Gitar'ın sesindeki av borusunu duyumsuyordu.

"Yarın," dedi. "Yarın gece."

"Kaçta?"

"Birbuçuk. Seni alacağım."

"Güzel."

Yolun aşağısında, Sütçü ve Gitar'dan uzaklarda bir yerde tavuskuşu kuyruğunu açtı.

Kentin bazı kesimlerinde, sonbahar geceleri rüzgâr gölden tatlı bir koku taşır. Kristalleşmiş zencefil ya da içinde koyu renkli bir karanfil tanesinin yüzdüğü tatlı buzlu çay kokusu. Bu kokunun bir açıklaması da yoktu; çünkü o 19 Eylül 1963 günü göl fabrika artıkları ve plastik imalathanelerinin kimyasal artıklarıyla öylesine dolmuştu ki, kıyı boyundaki söğütlerin dalları ipince ve solgun kalmıştı. Sazan balığı ölüleri kıyıya vurup duruyordu ve Mercy'deki doktorlar, açıklamamakla birlikte, bu sularda yüzenlerin kulak iltihabına yakalanacaklarından emindiler.

Yine de, insana Doğu'yu, çizgili çadırları, halhalleri anımsatan bir baharat kokusu vardı havada. Göle yakın oturanlar bu kokuyu duyumsamıyorlardı artık, çünkü havalandırma aygıtları geldi geleli pencerelerini kapatmışlar, motorun vızıltısı altında hafif, yüzeysel bir uykuya dalar olmuşlardı.

Dolayısıyla şekerli zencefil kokusu sokakları aşıyor, ağaçları çevresinden dolaşıyor ve hafiflemiş olmakla birlikte damların üzerinde, Güney yakasına ulaşıyordu. Orada, havalandırma aygıtı bir yana kimilerinde perde bile olmayan evlerin pencelerebilir, gecenin tüm sunularına ardına dek açıktı. Ve orda zencefil kokusu keskindi, düşleri çarpıtacak ve uykudakileri tüm düşlediklerini gerçekleştirmek için ellerini uzatmalarının yeterli ol-

duğuna inandıracak kertede keskin. Böylesi gecelerde uykuda olmayan Güney yakalıların tüm düşünce ve eylemlerine hem mahrem hem de uzak bir hava katmaktaydı. Darling Sokağı'nın çamlarına yakın bir yerde şarapçıların uğrak yeri olan kahve-rengi evin hemen yanibaşında duran iki adam havanın kokusunu alıyor, ama zencefil geçirmiyorlardı akıllarından. ikisi de özgürlüğü, adaleti, lüksü ya da intikamı kokluyorlardı havada.

Akra'da bir çarşıdan geliyora benzeyen havayı içlerine çekerek uzun bir süre durdular durdukları yerde. Biri tek ayağı havada, bir ağaca vermişti sırtını. Sonunda biri öbürünün dirseğine dokundu ve ikisi birden açık pencereye doğru ilerlediler. Hiçbir sorunla karşılaşmadan girdiler içeri. Ağaçların gölgesinde durmalarına karşın, ikisi de içerideki daha derin karanlığa hazırlıklı değildi. İkisinin de, gözkapaklarının gerisinde dahi böyle bir karanlık götmüşlüğü yoktu. Ancak karanlıktan da daha tedirgin edici olan, dışarıdaki sıcaklığa (insanlara enselerindeki teri sildiren, zencefil yüklü, uyku yüklü sıcaklık) karşın, Pilate'in evinin buz gibi soğukluğuydu.

Apansız ay belirip bir fener ışığı gibi doldu odanın içine. İkisi de aynı anda gördü onu. Çok uzun süre boyada bırakılınış paskalya yumurtalarının yeşili gibi orada, ağır, salınıyordu. Ve Paskalya yortusu gibi herşeyi vaadediyordu: Dirilen Oğul, yüreğin tek arzusu. Mutlak kudret, tam özgürlük, yetkin adalet. Gitar altında diz çöküp ellerini bir basamak şeklinde kavuşturdu. Sütçü bir eli Gitar'ın başında tırmanıp omuzlarının üzerine yerleşti. Gitar yavaşça ayağa kalktı. Sütçü eliyle yoklaya yoklaya çuvalın boynunu buldu. Halatı keseceğini düşünmüştü, oysa eline telin tedirgin edici soğukluğu değdi. Bıçağın yeterli olmasını diledi; akıllarına tel gelmediğinden ne pense ne de kerpeten getirmişlerdi yanlarında. Odayı bıçağın gıcirtısı doldurdu. Kimse bu gürültüde uyuyamaz, diye geçirdi aklından. Nihayet tel iyice inceldi, tüm çuvalın ellerine yığılmasına az kalmıştı. Çuvalın köptüğü an ikisini de yere devirecek kertede ağır olacağını düşündüklerinden, önceden Gitar'ın uyarısı fısıltısıyla birlikte yere çöküp Sütçü'nün ayaklarını yere bastırmasını karalamışlardı. Ama bu incelikli harekete gerek kalmayacaktı, çuval beklediklerinden çok hafifti, dolayısıyla Sütçü kolaylıkla yere indi. Her ikisi de ayakları üzerinde doğrulur doğrulmaz, birbir-

lerine yordukları geniş bir ferahlama soluğu duydular. Sütçü bıçağı Gitar'a verdi, Gitar da hemen kapatıp arka cebine kaydındı. Yine bir iç geçirme duyuldu ve dondurucu bir ürperti tırmandı enselerinden. Sütçü çuvalı boynundan ve dibinden kavrayıp Gitar'ın peşinden pencereye doğruldu. Gitar pervazı aşınca Sütçü'ye yardım etti. Ayışığı oyun oynuyordu ona, dostunun yanbaşında dikilen bir adam görür gibi oldu. Birkaç dakika önce içinden çıktıkları sıcağa bir kez daha gömölüp koşar adımlarla evden uzaklaşarak yolu tuttular.

Evin aynı tarafındaki bir başka pencerede, Hagar'ın saçlarını yıkadığı ve Reba'nın fasulyeleri ısladığı lavabonun yanbaşındakinde, bir kadının yüzü belirdi. "Onu neden istiyorlar ki?" diye düşündü. Sonra tırnağıyla bir kıymık çıkartana dek pervazı kaşıyıp kıymığı ağzına aldı.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Katibe. Seçtiği sözcük buydu, ve ondokuzunca yüzyıldan kalma olduğundan, annesi de onaylamıştı; konuk hanımlara kızının Devlet Dairesi'nin yanındaki konumunun ne olduğunu söylerken bakışlarındaki boşluğun tadını çıkartıyordu. "Michael Mary Graham'ın katibesi." Bu titreşimli, eski sözcük kızının yaptığı işi (ki zaten çalışmak zorunda değildi) karmaşık, iddialı ve eğitim düzeyine uygun kılıyordu. Ve Michael-Mary Graham adından yeterenice etkilenen kadınlar da, daha fazla ayrıntı istemeye cesaret edemiyorlardı (sesi belleklerinde tutmaya çalışıyorlardı gerçi, ama sözlüklerde de bulamıyorlardı.) Tabii ki yalandı bu, daha yalın biçimi olan 'sekreter' kadar yalan, ama Ruth güvenle yineliyordu bu sözcüğü, çünkü doğru olduğuna o da inanıyordu. Corinthians'ın Bayan Graham'in hizmetçisi olduğunu bilmiyordu, ve hiçbir zaman da öğrenmeyecekti.

Kırınızı kadifeden güller yapmaktan başka hiçbir işe uygun olmadığından, eğitim düzeyine uygun bir iş bulmakta son derece zorlanmıştı. Kolejde geçirdiği üç yıl, Fransa'daki bir yıllık ön-lisans programı ve ünlü Dr. Foster'ın torunu olması, Bayan Graham'in mahzeninde asılı duran iki önlükten daha şık bir sonuç verebilmeliydi. Tüm bu ayrıcahkların bir işe yaramamasına kendisi ve hâlâ hayret ediyordu. Kendisinin ve Lena olarak bilinen Magdalene'in iyi birer evlilik yapacağı düşünülüyordu - ama koleje gittiğinde, Corinthians'a yönelik beklentiler daha da yüksekti. Eğitimi ona aydın bir eş ve anne olmayı ve topluluğun uygarlığına -kendi konumunda, uygarlaşma sürecine- katılmayı öğretmişti. Ve evlilik olamıyorsa eğer, başka seçenekler vardı: öğretmenlik gibi, kütüphanecilik gibi ya da... işte zekice ve sosyal başka görevler gibi. Bu yazgılardan hiçbiri kapısını çalmayınca, beklemeyi yeğlemişti. Umutlu ve heyecanlı, anne-

sinin de kesinlikle emin olduğu birşeye inanıyordu: meslek sahibi bir karaderili için iyi bir ödöl olduğuna. Dolayısıyla böyle si adanlar ortaya çıktığında başka kentlerdeki tatil ve hafta sonlarında hep hazır ve nazırdı; kendi evlerindeki davet ve çaylarda da. Okulu bitirdiğı kırklı yıllarda kente yerleşen ilk karaderili doktorun kendinden be yaş küçük bir oğlu vardı. İkincisi, dişçi olanı iki kız babasıydı; üçüncüsü (alkolik olduğu yolunda söylentiler dolaşan) çok yaşlı bir dahiliyeciydi, çocuklarıysa çoktan çoluğa çocuğa karışmıştı. Sonra öğretmenler, iki avukat ve bir cenaze levazımatçısı geldi -ama nedense gözde bekarların hiçbirisi Corinthians'ı seçmedi. Yeterince hoş ve uysaldı, babasının da gerektiğinde güvenilecek kadar parası vardı, ama Corinthians itimden yoksundu. Bu adamlar işleri çekip çevirebilecek eşler isitiyorlardı, her türlü hırstan, açlıktan, güdüden yoksun olacak kertede orta-sınıf yaşamına alışmış olanları değil. Karılarının tırmanmaktan, elde etmekten ve bir keze elde ettikten sonra da konumlarını korumaktan zevk almasını istiyorlardı. Kendilerini feda edecek ve kocalarının zorlu çalışmasına, özverisine hayranlık duyacak kadınlar istiyorlardı. Corinthians biraz fazla zarifti. 1940'da Bryn Mawr. 1939'da Fransa. Biraz fazlaydı. onlaran av alanı Howard, Talledega, Tougaloo'ydu. Fransızca konuşan ve **Queen Mary**'le yolculuk yapmış bir kadın gelecekteki müşteri ya da hastalara iyi davranmayabilirdi; ve eğer adam öğretmense, kendisinden daha fazla eğitim görmüş bir kadından kaçıyordu açıkça. Bir noktadan sonra postahane memurları dahi Corinthians ve Lena için uygun eşler olarak gözönüne alınmaya başlandı, ama bu her ikisinin de otuzbeşini geçtikleri ve Ruth'un kızlarının doktorlarla evlenmeyeceğı acı gerçeğini kabullenişinden sonra oldu. Bu hepsi için bir şoktu, daha tam bir gerçeğı, ikisinin de hiçkimseyle evlenemeyeceğı gerçeğini kabullenmemekle dayanabildikleri bir şok.

Lena olarak bilinen Magdelene yaşamına teslim olmuş gibiydi ama Corinthians bir sabah uyanıp da kendini kırkiki yaşına bir gül yaprağı imalcisi olarak bulduğunda ancak evi terketme kararı almakla atlatacağı ağır bir bunalıma girdi. Dolayısıyla yoğun bir şekilde iş aramaya koyuldu- bu da karşılaştığı ikinci şok olacaktı. Koleji bitirdiğinden bu yana geçen yirmiiki yıl,

öğretmenlik yapma umudunu kaldırıyordu ortadan. Eğitim Bakanlığının bugün gereksindiği 'yeni' kurslardan hiçbirini görmemişti. Gerekli kursları almak için devlet öğretmen okuluna devam etmeyi düşündü, hatta kayıt için idare binasına dahi gitti. Am tıylü mavi kazakların altından fırlayan füze gibi göğüsler, genç yüzlerin olanca çıplaklığı, onu fırtınanın önüne katılmış bir yaprak gibi binanın ve kampüsün dışına sürükledi. Bu da çok kötü oldu tabii, çünkü hiçbir becerisi yoktu, Bryn Mawr dört yıllık liberal eğitim programıyla yapacağını yapmış, onu dünyadaki yararlı işlerin yüzde sekseni için işe yaramaz kılmıştı. Öncelikle onu boş zaman, ıvır zıvır ve ev işleri için eğiterek. İkinci olarak da böylesi işler için fazla nitelikli olduğunu açıkça ortaya koyarak. Okulu bitirdikten sonra, karaderili kızların, eğitim düzeyleri ne olursa olsun tek ve yalnızca tek bir iş için arandıkları iş dünyasına geri dönmüştü. Ve 1963'de Corinthians'ın esas kaygısı ailesinin iki yıldır bu işi yaptığını öğrenmemesiydi.

Sokakla öbür hizmetçilerden kaçıyordu ve onu otobüste düzenli görenler, işe yüksek topuklu ayakkabılarla gittiğinden ve ancak bütün günü ayakta geçirme zorunda olmayan bir kadın uzun dönüş yolunda yüksek ökçeli ayakkabıların basıncına tahammül edebileceğinden, kendilerinden daha yüksek bir konumda olduğunu düşünüyorlardı. Corinthians dikkatliydi, elinde naylon torba içinde ayakkabı, önlük ya da üniforma taşımıyordu. Bunların yerine, bir kitabı vardı. Üzerinde yaldızlı harflerle **Contes de Daudet** yazan küçük, gri bir cilt. Bayan Graham'ın evine vardığındaysa (zaten beyaz değil, saygın bir mavi olan) üniformasını giyiyor, ayağına mokasenlerini geçiriyor, ondan sonra sabunlu su dolu kovasının yanında dizlerinin üstüne düşüyordu.

Bayan Graham Corinthians'ın giysilerinden ve hafif ukala tavırlarından son derece hoşnuttu. Kentin edebi dünyasının yüreği olduğundan, hizmetçisi evine taşımaktan onca mutluluk duyduğu o yabancı alafranga havayı veriyordu. Michael-Mary Graham Corinthians'ı çok kolluyordu. Akşam yemeği partileri verdiğinde İsveçli bir ahçı tutuyordu, ağır işleri Goodwill Sana-yii'yle paylaştığı yaşlı beyaz uşağa gördürüyordu. Corinthians'ın tatsız tuzsuz gündelik yemeklerinden de fazla şikayetçi

değildi, çünkü Michael Mary'nin yemekleri son derece sade ve az çeşitliydi. Ayrıca okuyan ve bazı edebiyat ustalarını tanıdığı anlaşılan bir hizmetçisi olmak da son derece keyifliydi. Noelde hizmetçiye o feci zarf yerine **Walden**'i vermek ve bunu dostlarına anlatabilmek. Michael-Mary Graham'ın yaşadığı dünyada bohem gençliğinden kalma ılımlı bileralizmi ve duyarlı şaire konumu, anarşiye denkti.

Corinthians saf bir kadındı, ama aptal değildi. Koleje ya da Fransa'ya gittiğini, Bayan Graham'ın öğretmediği (örneğin **entrez***) Fransızca sözcükleri anlayabildiğini hanımına asla sezdirmedi. Gerçekte Corinthians'ın yaptığı iş kendisi için de iyiydi. O evde o güne dek sahip olmadığı birşeyi edinmişti: sorumluluk. Bir bakıma çiçek açmış, zaman zaman kibir ölçüsüne varan bir özgüven edinmişti. Mavi de olsa, üniforma giyiyor olmanın, insanları aldatmanın utancı bir çocuk gibi harçlık almaktansa kendi parasını kazanmanın rahatlığıyla dengeleniyordu. Ve Michael Mary'nin her Cumartesi öğle vakti eline tutuşturduğu düzgün katlanmış banknotların tutarının gerçek sekreterlerin her hafta evlerine götürdüğünde yalnızca iki dolar daha az olduğunu öğrendiğinde şaşırınıyordu.

Mutfağın zeminini kazımak ve ahşap parkeleri parlatmanın dışında işi fazla ağır da sayılmazdı. Şaire yalnız yaşıyor ve zaman ve faaliyetlerini sanatsal sorumluluğun ağır taleplerini karşılayacak şekilde düzenliyordu. Şair olduğundan, doğal olarak daha fazlasını yapamazdı. Evlilik, çocuklar - hepsini o Büyük Sancı'ya feda etmişti ve evi adanmışlığındaki titizliğe (ve babasının vasiyetnamesindeki cömertliğe) bir övgüyüdü. Renkler, mobilyalar ve tüm donanım esin değerleri için seçilmişti tek tek. Bir nesneye dudak bükerken "**bu** evde durdukça tek dize kaleme alamam" demekten hoşlanırdı. **Bu** dediği bir vazo, su tesisatçılarının yerleştirdiği yeni tuvalet kasesi, bir bitki hatta tatil öncesinde sunduğu coşkulu şiir resitali karşılığında şükranlarını belirtmek için St. John üçüncü sınıf öğrencilerinin hazırladığı Noel çelengi olabilirdi. Her sabah onla oniki arasında, her

* (Fr.) giriniz.

öğleden sonra da üçle dört onbeş arasında yazıyordu. Akşamlarıysa genellikle yerel şair, ressam, müzisyen ve roman yazarlarıyla, başka sanatçıları göklere çıkartıp yerin dibine batırdıkları, pazara bunun kıvırıp onunla flört ettikleri tartışmalı toplantılarda geçiyordu. Michael-Mary Graham bu grubun kraliçesiydi, çünkü şiirleri yayınlanmıştı - İlkin 1938'de **Ruhumun Mevsimleri** adlı bir citte, ikinci olarak da 1941'de, **Uzak Sahiller** adlı kitapta. Dahası şiirleri en az yirmini küçük edebiyat dergisinde, iki 'kuşe kağıda' dergide, altı kolej yıllığında ve sayısız gazetenin pazar ekinde çıkmıştı. Ayrıca, 1938 ile 1958 arasında dokuz kez Yılın Şairi ödülüne layık görülmüş, ve nihayet çok gözde Devlet Şairi ünvanını kazanmıştı. Törende en ünlü şiiri "Parola"yı St. John Lisesi Koro kolu seslendirmişti. Ne ki bunlardan hiçbiri yayıncıların toplu eserlerini (iddialı bir şekilde **En Uzak Sahiller** adını vermişti bu yapıta) basma konsundaki gönüsüzlüklerini gidermeye yetmemişti. Ama eninde sonunda yola gelecekleri konusunda en ufak bir kuşkusu dahi yoktu.

Bayan Graham Corinthians'ı ilk gördüğünde hiç etkilenmemişti. Öncelikle, müstakbel hizmetçi iş görüşmesine on dakika evvel gelerek programına dakikası dakikasına bağlı olan Michael Mary'yi kendisini emprime sabahlığı içinde karşılamak zorunda bırakmıştı. Bu atlamadan tedirginliğini üzerinden atamamıştı ki, kadının ince yapısı da onu düşkırıklığına uğrattı. Perdeleri takamayacağı, fırtına pancurlarını yerlerinden çıkartamayacağı ya da başka bir ağır işin altında kalkamayacağı açıktı. Ama kadını adını öğrendiğinde Michael-Mary 'Corinthians Dead'in büyüüne kendini öylesine kaptırmıştı ki, onu oracıkta işe alıverdi. Sonradan dostlarına şiirsel duyarlılığının yargısında ne denli haklı olduğunu gösterdiğini anlatacaktı.

Hanım ve hizmetçi son derece iyi geçiniyorlardı ve işe başladıktan altı ay sonra Michael-Mary daktilo öğrenmesini önerdi. Cornithians gerçekten de katibe olma yoluna girmişti.

Bayan Graham'ın, kendisine yardımcı olmak üzere Corinthians'ı daktilo öğrenmeye teşvik etmesi üzerine az zaman geç-

mişti ki, otobüste yanına karaderili bir adam oturdu. Corinthians yaşlıca ve kötü giyimli oluşunun dışında fazla dikkat etmedi ona başlangıçta. Ama az sonra ısrarla kendisine baktığını ayımsadı. Emin olmak için gözücüyle baktığında da bir gülümsemeyle karşılaştı. Corinthians başını çevirip adam inene kadar bir daha ona bakmadı.

Ertesi gün, yine otobüsteydi. Corinthians bir kez daha bu işten hoşlanmadığını açık etti. Haftanın geri kalan kısmı adamın ısrarlı bakışlarından uzak geçti. Ama Pazartesi günü yine oradaydı ve şehvete yaklaşan gözlerle izliyordu onu. Bu rastlantılar bir ay kadar sürdü. Corinthians ondan korkması gerektiğine hükmetmişti, adamın davranışında birşeyler bekleyişe -güvenli, emin bir bekleyişe işaret ediyordu. Bir sabah, otobüsten inerken yanındaki koltuğa beyaz bir zarf düşürdü. Corinthians kendi durağına gelene dek ilişmedi zarfa, ama ipi çekmek için kalktığında çarçabuk bir el hareketiyle almazlıkta edemedi.

Sobanın başında Michael Mary'nin sütünün kabarcığını beklerken zarfı açıp içindeki tebrik kartını çıkardı. Kapak mavi-sarı bir çiçek buketinin üzerinde "Dostluk" sözcüğü yazılıydı, içeride ise yine aynı sözcüğün altında şu dizeler yeralıyordu:

*Dostluk uzatılmış bir eldir
Sıcak bir gülümseme
Sana bugün ikisini birden sunuyorum
Yürekten hislerimle.*

Dizelerin altında cinsiyeti belirsiz bir elin tuttuğu, bu kez daha küçük bir mavi-sarı buket vardı. Kart, imzasızdı.

Corinthians kartı o günün çöpleri için açılmış kesekağıdına fırlattı. Bütün gün orada, ama aynı zamanda aklında kaldı. Akşam olduğunda greypfrut rendeleri, çay yaprakları ve salam zarrının altından çıkarıp temizleyerek çantasına yerleştirdi. Nedenini bilmiyordu. İtici bir adamdı ve flört çağırısı aşağılayıcıydı. Ama çok uzun süredir kimse, hiçkimse kendisiyle flört etmek için bir girişimde (ciddi bir girişimde) bulunmamıştı. En azından kart iyi bir konuşma konusu olabilirdi. İmzalamış olmasını diledi; adını bilmek istediğinden değil, ama böyle, imzasız, onu kandisinin de satın aldığını düşünebilirlerdi.

Adam bundan sonra iki hafta boyunca otobüste görünmedi. Yeniden ortaya çıktığında Corinthians konuşmamak ya da varlığını farketmediğini hissettirmemek için zor tuttu kendini. İneceği yere yaklaşırlarken adam kendisine doğru eğilip "Umarım bana kızmamışsınızdır," dedi. Corinthians ona baktı, hafifçe gülümseyip başını salladı. Adam başka birşey söylemedi.

Ama izleyen günler selamlaşmaya ve nihayet konuşmaya başladılar. Bir süre sonra (dikkatlice, sakınlıca) gevezelik ediyorlardı ve Corinthians her seferinde onu arar olmuştı: Adının Henry Porter olduğunu ve kentin o kesiminde zaman zaman bahçe işlerine gittiğini öğrendiğinde kartı ya da adamı kimseye göstermediğine, bunlardan kimseye sözletmediğine sevindi.

Söyleşileri hoş olmanın yanı sıra, ilginçti de. Her ikisi de karşı taraftan aynı soruyla karşılaşmamak kaygısıyla kimi soruları sormaktan kaçınıyordu. Nerede yaşıyorsun? Filancayı tanıyor musun?

Sonunda Bay Porter Corinthians'ı işten almayı önerdi. Arabası yoktu, ama bazen bir arkadaşının arabasını ödünç alabiliyordu. Corinthians kabul etti, sonuçta çok genç yaşta giriştikleri bir aşk macerasında ebeveynlerine yakalanmaktan çekinen yeni yetmeler gibi davranan ik orta yaşlı aşığınkiydi ortaya çıkan görüntü. Eski gri bir Oldsmobile'le gezdiriyordu onu -kırlara, arabalı sinemalara- ve kendilerini kimsenin tanımadığı ucuz kahvehanelerde kötü kahveler içiyorlardı.

Corinthians ondan utandığını ve öbür sırrını, işinin niteliğinin yanına katması gerektiğini, hiçbir zaman evine adım atmayacağını biliyordu. Ve duyumsadığı bu utanç nedeniyle nefret ediyordu ondan. Kimi zaman tam da onun bariz tapınmasının, görünüşü, edası, sesine ilişkin yağdırdığı iltifatların tam orta yerinde nefret ediyordu. Ama bu tiksinti duyguları hiçbir zaman, birinin açlığı ve duyumunun tek nesnesi olduğu arabalı sinema seanslarını reddedecek kadar uzun sürmüyordu.

Bir an geldi ki Corinthians Porter'm ketumiyetinin yalnızca kendisine (konumu vd.) olan sakınımdan kaynaklanmadığına, ama onun da gizlenmek ihtiyacı olduğuna hükmetti. İlk düşüncesi, adamın evli olduğuydu. Kurnazca olduğunu düşündüğü istekli gülümseyişinin eşlik ettiği inkarları yalnızca kuşkularını beslemeye yaramıştı. Nihayet hem bekarlığını kanıtlamak, hem

de ilişkilerine gerçek bir yatak boyutu eklemek amacıyla onu odasına davet etti adam. Kadın bu öneriyi hemen reddetti ve bu tutumunu ısrarla bir kaç gün sürdürdü, ta ki adam onu mutlak bir gerçeğe, kendisinden utanmakla suçlayana değin.

"Senden utanmak mı?" Gözleri ve ağzı şaşkınlıkla (gerçek bir şaşkınlık; tahmin etmesini hiç beklemiyordu) açılmıştı. "Senden utansaydım seninle hiç görüşmezdim; değil **bu** koşullarda" eli içide oturdukları otomobilin dışındaki dünyayı işaret ediyordu: sıcak arabalı sinema parkında sıra sıra dizili arabaları.

Porter parmağıyla yanağını okşadı. "O zaman? Bana söylediklerin aynı anda hem doğru hem yalan olmaz."

"Sana doğru olanın dışında hiçbir şey söylemedim. Her ikimizin de sorunu bildiğini... anladığını... sanıyordum."

"Belki," dedi adam. "O zaman dinleyelim, Corrie." Parmağı çenesinde dolaşıyordu. "Sorunu dinleyelim."

"Babam, Yalnızca babam... onun tarzı."

"Nedir onun tarzı?"

Corinthians omuz silkti. "Sen de benim kadar biliyorsun. Bizim... insanlarla görüşmemiz hiç istemez. Çok katıdır."

"Bu nedenle mi benimle eve gelmiyorsun?"

"Üzgünüm. Burada yaşamak zorundayım. Bizim durumumuzu öğrenmesine izin veremem. Henüz değil." Ama ne zaman? diye düşündü. Eğer kırkdört yaşında olmazsa, ne zaman? Eğer tüylerimin ağardığı, göğüslerimin sarkınaya başladığı bu sıralarda olmazsa - ne zaman?

Porter soruyu yüksek sesle dile getirdi. "Ne zaman, pekiyi?" Hemen yanıtlayamadı bunu. Parmaklarını alnında gezdirip konuştu. "Bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum."

Ne denli aptalca olduğunu daha dudaklarından dökülürken sezinlediği sahte bir ahlaki ve evlatlık bağı, sahte bir jestti. Beş dakika kadar önce o eski arabada yaptıkları, ağzından çıkanlar ve şimdi şakaklarını oğuşturup Michael-Mary'nin şiir okurken kullandığı sesle "bilmiyorum," deyişi kendisini dahi utandırdığına göre, Porter'ı tiksindirmiş olmalıydı; adam elini yüzünde çekip direksiyona yerleştirdi. İkinci yarının başında arabayı işletip çakıлтаşı yolda yavaşça ilerlemeye koyuldu.

Araba kent trafiğine girene dek ikisi de ağzını açmadı. An-

nesine gece geç saatlere dek Bayan Graham'ın el yazmalarını daktiloya geçireceğini söylemişti. "Bu sıcakta mı?" diye sormuştu annesi yalnızca. Corinthians utanç içinde, ama söyleyecek bir söz bulamadan sessizce oturuyordu, ta ki her zamanki gibi eve yürüyeceği otobüs durağına yöneldiklerini farkedinceye dek. Onu bir daha göremeyeceğini kavradı birden, ve gelecek günler mobilyasız, kiralık bir haldeki pis, gri halı gibi yuvarlandı gözlerinin önünde.

"Beni eve mi götürüyorsun?" Sesindeki kaygıyı bastırmayı başarmıştı bir şekilde - hatta öylesine iyi başarmıştı ki, sözcüklerinde bir kibir ve aldırılmazlık çınlıyordu.

Başını sallayıp konuştu, "Ben oyuncak bebek istemiyorum. Bir kadın istiyorum. Babasından korkmayan yetişkin bir kadın. Sanırım sen yetişkin bir kadın olmak istemiyorsun, Corrie."

Pencereden dışarı baktı. Yetişkin bir kadın mı? Birini düşünmeye çalıştı. Annesi? Lena? Bryn Mawr'daki kadın dekan? Michael-Mary? Annesine konuk gelip pasta yiyen hanımlar? Hiçbiri uymuyordu bu tanıma. Yetişkin bir kadın tanımıyordu. Tanıdığı her kadın, bir oyuncak bebektir. Acaba otobüsteki kadınları mı kastediyordu? Ne olduklarını gözlemeyen öbür hizmetçileri? Ya da geceleri sokakları arşınlayan karaderili kadınları?

"Yani otobüsteki kadınlar gibi mi demek istiyörsün? **Onlardan** birini elde edebilirsin, biliyorsun bunu. Neden **onların** kucaklarına bir tebrik kartı atmıyorsun ki?" Sözcükleri doksandan vurmuştu, onu kesinlikle üstün olduğunu bildiği tek grupla -üstelik de aleyhine- kıyaslamıştı. "Kucaklarına bir tebrik kartı atılmasına bayılırlar. Bayılırlar. ama, ah, unuttum. Bunu yapamazsın, değil mi, çünkü okuma yazmaları yok. Eve götürüp pazarı bekleyip papaza okutmak zorundalar. Tabii duyduklarında da ne anlam geldiğini anlamayabilirler. Ama bu önemli değil, çiçekleri ve harflerin kıvrımlarını görünce mutlu olurlar. Marketler dünyasının sunabileceği en gülünç, en basmakalıp, en ticari saçmalık olması onlar için hiç önemli değil. Bir yumruk olup suratlarının ortasına inse, bayağılığı anlamazlar. Gülüp tombul kalçalarına bir şaplak atar, seni mutfakarına alırlar gizlice. Tam kahvaltı sofralarına. ama onlara onbeş sentlik bir tebrik kartı vermezsin, değil mi? - ne denli aptalca olursa olsun-

Çünkü yetişkin kadınlar onlar, ve onlar kur yapman gerekiz. Yanlarına gidip, 'Merhaba. Bu aşkam odama gel,' demen yeterli, değil mi? öyle değil mi?" Sesi iyice yükselmişti. "Ama hayır. Bir hanım istedin sen. Nasıl oturulacağını, nasıl giyinileceğini, tabaktan nasıl yemek yenileceğini bilen biri. Evet, kadınla hanım arasında fark var ve benim hangisinden olduğumu bildiğini biliyorum."

Porter arabayı kaldırıma yanaştırdı ve motoru durdurmadan eğilip kapısını açtı. Corinthians dışarı çıkıp kapıyı ardından çarpmak için elinde geleni yaptı, ama ödün Oldsmobile'in paslı menteşeleri ona kulak asmadı. Hareketle yetinmek zorunda kaldı.

Doktor Değil Sokağı 12 numaraya vardığında titremesi denetim dışına çıkmıştı. Sonra apansız kesildi ve merdivenlerde donakladı. İki saniye sonra topuklarının üzerinde dönmüş, Porter'in arabayı durduduğu yöne doğru koşuyordu. Ayağını verandaya çıkan basamağa koyduğu an yuvarlak meşe masanın üzerindeki kırmızı kadife parçalarının önünde gevşeyen ve çürüyen diriliği canlanmıştı gözlerini önünde. Araba hâlâ oradaydı, motoru homurdanıyordu. Corinthians hayatında hiç koşmadığı kadar hızlı koşuyordu ona doğru; beş yaşındayken ailecek tatile gittikleri Honoré adasında koştuğundan daha da hızlı. Hastalığın dedesini ne hale getirdiği ilk kez gördükten sonra merdivenlerden aşağıya koştuğundan daha hızlı. Elini kapının koluna yerleştirdi ve kilitli olduğunu gördü. Porter kapıyı arkasından çarpmaya çalıştığı sıradaki pozisyonunu değiştirmemişti. Eğilerek camı vurdu. Porter'in profili kıpırdamadı. Bir kez daha, bu kez daha hızlı vurdu cama, evinin köşesindeki gri kayın ağacının arkasından kendisini kimlerin görebileceği artık urnuru değildi. Bu denli yakın ve bu denli uzak; kendini bir düşte gibi hissediyordu. Hem orada hem orada değil; bir sa telli uzaklığında ama ulaşılmaz.

First Corinthian Dead'di o, zengin gayrimenkullerin sahibiyle zarif Ruth Foster'in kızı, kentte ki ikinci iki atlı arabasının sahibi, görkemli, tapınılan Dr. Foster'in torunu, **Queen Mary**'nin her güvertesinde bakışları üzerinde toplayan, Paris'de Fransız erkeklerinin ağızlarının suyunu akıtan kadın. Ama kadifelerden kaçmak için sonsuza dek vurabilirdi cama. Annesi

ve Lena'yla birlikte hastanenin önünde oldukları o gün kırmızı kadifeler karların üzerinden uçuşarak marketin önüne doğru sürüklenmişlerdi. Annesi hamileydi ve bunu öğrendiğinde utanmıştı Corinthians. Tek düşündüğü arkadaşlarının annesinin gebe olduğunu öğrendiklerinde kendisiyle alay edecekleriydi. Ama henüz belli olmayacak kadar erken olduğunu öğrendiğinde tatlı bir rahatlık çökmüştü yüreğine. Ama Şubat'a doğru annesi iyiden iyiye ağırlaşmış, hareket etmek için evden dışarı çıkmayı gereksiniyordu. Buzları kollayarak ağır ağır yürümüşlerdi karların içinde. Mercy'ye yaklaştıklarında toplanan kalabalığı gördüler. Herkes damda duran adama bakıyordu. Corinthians adamı annesinden önce görmüştü, ama Ruth başını kaldırdığında öylesine şaşırdı ki sepeti düşürdü elinde, güller dört bir yana saçıldı. Corinthians ve Lena peşlerinden koşup üzerlirindeki karı paltolarıyla kurulamaya giriştiler, bir yandan da yan gözle hastanenin damındaki, mavi kanatlı adamı izliyorlardı. Lena'yla gülüşüyorlardı; güller topluyor, adama bakıyor ve utançtan, korkudan ve şaşkınlıktan gülüşüyorlardı. Hepsi birbirine karışmıştı -kırmızı kadife, bağrıışmalar ve kaldırma çakılan adam. Gövdesini açık seçik görmüştü, ve hayrettir ki bir damla dahi kan saçılmamıştı ortalığa. Tek kırmızılık ellerinde ve sepetteydi. Annesinin iniltileri giderek yükseldi; yere düşecek gibiydi. Nihayet kırılmış oyuncağa benzeyen (kan olmadığından bütün bütüne kırık bir oyuncağa benziyordu adam) için bir sedye, ve annesini doğrudan doğumhaneye taşımak üzere bir tekerlekli sandalye geldi.

Corinthians yapma güller yapmaya devam etti ama bu budalaca hobiden nefret ediyor, Lena'ya binbir türlü bahane buluyordu. Ona ölümü anımsatıyorlardı. Önce mavi kanatlı adamınkini. Şimdiyse kendininkini. Çünkü eğer Porter başını çevirip açmak için kapıya doğru eğilmezse, kesinlikle öleceğine inanıyordu Corinthians. Parmakları sancıyana kadar vurdu camı, arındaki canlı et parçasının dikkatini çekebilmek için; salt ona dokunabilmek, kuru güllerin için için yanan ölümünden kendisini tek kurtarabilecek şeyi, beden ısınısını duyumsayabilmek için yumruğuyla parçalayabilirdi camı.

Kımıldamadı adam. Corinthians vites değiştirip kendisini yolun ortasında bırakıp gider korkusuyla çamurluğa tırmanıp

kaputun üzerine boylu boyunca uzandı. Ön camdan içeri bakıyordu. Yalnızca orada uzanıyor, elleriyle çeliğe tutunmaya çabalıyordu. Hiçbir şey düşünmüyordu. Bedeniyle arabaya tutunmaktan, hiç bırakmamaktan başka hiçbir şey. Saatte yüz mil sürat yapsa bile, bırakmayacaktı. Kaputa tutunma çabasıyla gözlerini sımsıkı yummuştu, kapının açılıp kapandığını ve Potter'in arabanın ön tarafına yönelen ayak seslerini duymadı. Bu yüzden de elini omuzlarına koyup hafifçe kendisine doğru çekmeye başladığında bir çığlık koyverdi. Adam onu yan koltuğa taşıdı, kapıyı açıp koltuğa yerleşmesine yardımcı oldu. Arabada başını omuzuna yaslayıp ağlayışının dinmesini bekledi önce, ardından yere düşürdüğü çantasını almak üzere şöför mahallinden indi. Sonra da Macon Dead'e ait olan ve onaltı kiracının yaşadığı Onbeşinci caddede 3 no.'lu eve doğru sürdü arabayı. Evin çatı katı penceresinde aynı Henry Potter yıllar önce bağır-mış ağlamış, çiftesini sallamış ve bahçeye toplaşan kadınların üzerine işemişti.

Vakit henüz geceyarısını bulmamıştı ve hava çok sıcaktı - havadaki tatlı zencefil kokusu olmasa, insanları öfkeliendirecek kadar sıcak. Corinthians ve Potter ön kapıdan hole girdiler. Bir kumar partisinin çevrilmekte olduğu mutfağın kapısı altında sı-zan ince ışık huzmesinden başka hiçbir kiracıdan hiçbir iz yoktu.

Corinthians yalnızca yatağı gördü, hastane beyazına boyanmış demir bir karyola. Odaya girer girmez kendini üzerine attı, yıkanmış, paklanmış, boşaltılmış ve hayatında ilk kez yalın hissediyordu. Potter önce onun soyunmasını bekledi, sonra da soyunup yatağa girdi. Bir dakika kadar sessiz kaldılar, sonra dönüp kendi bacaklarıyla kadını bacaklarını ayırdı.

Corinthians ona baktı. "Bu bana mı?" diye sordu.

"Evet," dedi. "Evet sana"

"Potter."

"Bu.... sana. Güllerin yerine. İpekli çamaşırların, şişe şişe parfümlerin yerine."

"Potter."

"Yürek biçimli kutularda çukulataların yerine. Büyük bir ev ve kocaman bir arabanın yerine, uzun yolculukların yerine..."

"Potter."

"... beyaz, tertemiz teknelerin..."

"Hayır,"

"Pikniklerin..."

"Hayır,"

"Ve bir verandada birlikte yaşlanmanın yerine..."

"Hayır."

"Bu sana kızım. Oh, evet. Bu sana."

Sabah saat dörtte uyandılar, daha doğrusu Corinthians uyandı. Gözlerini açtığı anda Porter'ın gözlerini dikmiş kendisini seyrettiğini gördü; gözlerinde ya yaştı biriken, ya da ter. Açık pencereye rağmen odanın içi çok sıcaktı.

"Banyo," diye mırıldandı. "Banyo nerede?"

"Holün sonunda," dedi. Sonra özür dilercesine, "Sana birşey getirebilir miyim?"

"Oh." Alnındaki ıslak birkaç tutam saçı geri itti. "İçecek birşey, lütfen. Soğuk birşey."

Gömleğini ve çoraplarını üzerine geçirmeden çarçabuk giyindi ve odadan çıktı. Corinthians kalkıp giyinmeye koyuldu. Odada ayna görünmediğinden, açık pencerenin üst camından yararlandı saçlarını düzeltmek için. Sonra duvarları farketti. İçeri girip yatağa düşerken duvar kağıdı sandığı şeyler, gerçekte takvimdi. sıra sıra takvimler: kapağında 1939 model bir Hudson resmi bulunan S.J. Oto yedek parçaları; Cuyahoga İrnak inşaat şirketi (Mutlu etmek için inşa ediyoruz, inşa ettiğimiz için mutluyuz,); Lucky Hart Güzellik Müstahzarları (ağır bir pudra örtüsü altındaki yüzüyle gülümseyen dalgalı saçlı bir bayan); **Call and Post** gazetesi. Ama çoğu Kuzey Carolina Hayat Sigortası Şirketi'ndendi. 1939'dan bu yana binlerce takvim duvarı adeta kaplamıştı. Bazıları oniki ayın ardarda sıralandığı geniş kartonlarda ibaretti, bunlardan bazılarında belirli günlerin işaretlenmiş olduğunu gördü.

Kadın takvimlere bakarken Porter odaya döndü. Elinde buzlu bir bardak su vardı.

"Takvimleri neden tutuyorsun?" diye sordu.

Gülümsedi adam. "Zaman geçirmek için. Al. İç bunu. Serinletir."

Kadın bardağı alıp buzları dişine değdirmemeye çalışarak bir yudum aldı. Bir yandan da Porter'a bakıyordu. orada, yalı-

nayak, ıslak saçları yüzüne gözüne yapımış dururken kendini son derece rahat hissediyordu. Eski kibirinden eser kalmamıştı, şimdi yepyeni bir özsaygı duyuyordu. Babasından bir oda kirala-
yan, bıçakla yemek yiyen ve bir çift doğru dürüst ayakkabısı bile olmayan bu adama minnettardı. Karılarını dövdükleri, iha-
net ettikleri, aşağıladıkları ve sonun da terkettikleri için ebe-
veynlerinin yaşamı boyunca kendisini uzak tutmaya çalıştığı
(kendisinin de sürekli kaçındığı) erkeklere mükemmel bir ör-
nek. Corinthians ona doğru yürüdü, parmaklarıyla çenesini kal-
dırıp boynuna tüy gibi bir öpücük kondurdu. Adam kadının ba-
şını elleri arasına aldı ve kadın gözlerini kapatıp elindeki barda-
ğı masanın üzerine bırakana dek öylece kaldılar.

"Eh. Az sonra ortalık aydınlanacak. Seni eve bırakayım."

Boyuneğdi kadın ve giyinmesini tamamladı. Ellerinden gel-
diğince sessiz adımlarla merdivenlerden aşağıya inip mutfak
kapısının altından sızan ışıklı üçgeni sessizce geçtiler. Adamlar
hâlâ kumardaydı, ama kapı bu kez hafifçe aralanmıştı. Porter
ve Corinthians hıza geçtiler oradan.

Yine de içeriden bir ses yükseldi, "Kim o? Mary, sen mi-
sin?"

"Yok, benim; Porter."

"Porter mı?" ses inanmamış gibiydi "Hayırdır?"

"Sonra görüşürüz," dedi Porter ve konuşmacının merakı onu
hole sürüklemekten çabucak açtı ön kapıyı.

Corinthians arabanın içinde yerden uzanan vites kolunun
izin verdiği ölçüde Porter'a sokulup başını koltuğa yasladı. Bir
kez daha gözlerini yumup kardeşinin üç saat kadar önce solu-
duğu tatlı havayı içine çekmeye koyuldu.

"Saçını düzeltsen daha iyi olmaz mı?" diye sordu Porter.
Onu böyle çocuksu ve güzel buluyordu, ama hâlâ uyanıklarsa
ebeveynlerinin önüne budalaca bahanelerle çıkmasını istemi-
yordu.

Başını salladı Corinthians. Şu an dünyada hiçbir kuvvet sa-
cını file içinde bir topuz halinde toplatamazdı ona. Porter ara-
bayı Corinthians'ın kendini arabanın kaputu üzerine attığı köşe-
ye parketti. Bir iki fısıldaşmadan sonra şimdi dört bloku geçip
korkusuzca veranda merdivenlerinden tırmanabilecekti.

Kapıyı kapatır kapatmaz, sesler duyup içgüdüsel olarak sa-

çına dokundu. Sesler yemek odasının arkasından, kapalı mutfak kapısının ardından geliyordu. Erkek sesleri. Corinthians gözlerini kıpıştırdı. Erkeklerin ışıkları yanan bir mutfakta oturup heyecanlı, yüksek seslerle konuştuğu bir evden gelmiş, kendi evinde de tıpatıp aynı olayla karşılaşmamıtı. Gecenin bu kısmının, kendisinin tanımadığı bu kısmının erkeklerle ait olup olmadığını düşündü. Acaba, kadınlar uyurken onların, ejderhanın dişleri arasına yükselen devler gibi doğrulup mutfaklara doluştuıkları bir saat miydi bu? Parmaklarının ucuna basa basa kapıya doğru yürüdü. Konuşan, babasıydı.

"Onu neden yanında götürdüğünü bana hâlâ açıklamadın."

"Artık ne farkedersin?" Kardeşinin sesiydi bu da.

"Olayı biliyor," dedi babası. "Fark bu."

"Neyi biliyor? Bilinecek birşey yok ki. Fiyaskoydu bu" Sütçü'nün sesi kabarcıklıydı.

"Htaydı, fiyasko değil. Başka bir yerde olmalı. Hepsi bu."

"Tabii, tabii, darphane. Darphaneye bakmamı ister misin?"

"Hayır!" Macon yumruğunu masaya indirdi. "Orada olmalı. Orada."

Corinthians böyle heyecanlı heyecanlı neden sözettiklerini anlamamıştı, duyduğu mutluluğu dağıtmamak için, kalıp öğrenmek niyetinde de değildi. Onları orada bırakıp merdivenlerden kendi yatakodasına çıkmaya koyuldu.

Aşağıda mutfakta, Sütçü kollarını masanın üzerine kavuşturarak başını yasladı. "Aldırmıyorum. Nerede olduğuna hiç mi hiç aldırmıyorum."

"Bir yanlışlıkta yalnızca," dedi babası. "Küçük bir karışıklık. Bu pes etmemizi gerektirmez."

"Hapse atılmaya küçük bir karışıklık mı diyorsun?"

"Çıktın ama, değil mi? Yirmi dakika kaldırı içeride."

"İki saat."

"Eğer oraya götürülür götürülmez bana haber verseydin iki dakika bile sürmezdi. Hatta daha bile evvel. Yakalanır yakalanmaz haber salmahydın bana."

"Polis arabalarında telefon yok." Sütçü bezgindi. Başını kaldırıp elini şakağına dayadı, kol yeninden içeri doğru konuşuyordu.

"Yalnız olsaydın seni bırakırlardı. Adını söyler söylemez

bırakırladı. Ama o Güney yakasından zenciyle birlikteydin. Bu yüzden oldu."

"O yüzden değil. İçi insan kemikleri ve kaya dolu bir çuvala dolandığımız için. İnsan kemikleri. Eğer yarım akıllı bir polissen, bu kemiklerin bir zamanlar bir insan bedeniyle bağlantılı olduğunu akıl edebilirsin."

"Tabii, bir zamanlar. Ama bu gece değil. O kemikler dün bir insanın içinde olamazlardı. Cesedin iskelete dönüşmesi biraz zaman alır. Bunu onlar da bilir. Bana kuşkulandıklarının Gitar olmadığını söyleme. O sarıgöz zenci herşeyi yapabilecek bir tip."

"Kenara çekmemizi söylediklerinde gözlerini görmemişlerdi daha. Hiçbir şey görmemişlerdi. Yalnızca yanımıza yanaşıp dışarı çıkmamızı söylediler. Neden, bilmem. Bizi neden durdurdular? Sürat yapmıyordu. Yalnızca gidiyordu." Sütçü sigara aradı. Elleri arabanın tepesinde, bacakları açık, öne eğilmiş dururken polisin bacaklarını, sırtını, kığını ellemesi geldi gözünün önüne, yeniden öfkelenildi. "Sürat yapmayan arabaları ne bok yemeye durduruyorlar?"

"İstedikleri herkesi durdururlar. Karaderili olduğunu gördüler, hepsi bu. O oğlanı öldüren zenciye arıyorlar."

"Zenci olduğunu kim söyledi?"

"Gazetelerde yazıyor."

"Hep öyle söylerler. Her seferinde..."

"Ne farkeder ki? Eğer tek başına olup adını söyleseydin seni hiçbir zaman içeri almazlar, arabayı aramazlar ve o çuvalı açmazlardı. Beni tanırlar. İçeri girdiğimde nasıl davrandıklarını gördün."

"İçeri girdiğinde hiç de farklı davranmadılar..."

"Ne?"

"O ibneyi kenara çekip cüzdanını açtığında farklı davranmaya başladılar."

"Bir cüzdanım olduğuna şükretmelisin."

"Ediyorum. Tanrı bilir ki ediyorum."

"O Güney yakasından, zenci olmasaydı iş orada biterdi. O olmasaydı, Pilate'ı oraya getirtmezlerdi." Macon dizlerini oğuşturdu. Oğlunu hapisten kurtarabilmek için Pilate'a başvurmak zorunda kalmak onu utanç içinde bırakmıştı. "Paçavra orospu."

" Hâlâ orospu mu?" Sütçü kıkırdamaya başladı. Yorgunluk ve gerilimin giderek hafiflemesi sinirlerini gevşetmişti. "Onun çaldığını düşünüyordun. Yıllarca... yıllar boyu bu yüzden kin güttün ona." Artık makaraları koyvermişti. "Omuzunda elli altmış kiloluk bir çuvalla mağaradan çıkıp elli yıl boyunca tek kurşunu harcamdan bütün ülkeyi dolaştığını, sonra da buraya gelip tanrının cezası bir torba soğan gibi tavandan astığını." Sütçü başını geriye atıp kahkahalarıyla mutafağı çınlattı. Macon susuyordu. "Elli yıl... elli yıldır o altını düşünüyordun! Aman tanrım! Çılgınlık bu." Gözlerinden yaşlar süzülüyordu. "Çılgınsınız. Hepiniz birden. Düpedüz çılgın. Bilmeliydim. Bütün bu öykü deli saçması; herşeyiyle..."

"Hangisi daha büyük çılgınlık?" diye sordu Macon. Bütün bu zaman boyunca altın dolu bir çuvalı taşımaması mı yoksa ölmüş bir adamın kemiklerini taşımaması mı? Hı? Hangisi?"

"Bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum."

"Eğer bunu yapıyorsa, öbürünü de yapabilir. Esas onu içeride tutmaları gerekiyordu. Kemiklerin onu olduğunu söylediginizde, kapıdan içeri girer girmez onu deliğe tıkmaları gerekiyordu."

Sütçü gömleğinin yeniyle gözünde biriken yaşları sildi. "Ne için tıkacaklar? Anlattığı öyküden sonra." Yeniden gülmeye başladı. "İçeri Louie Beaver ve Butterfly McQueen'in bir karışımı olarak girdi. "Tabii efendim, tabii efendim..."

"Öyle demedi."

"Neredeyse. Sesini dahi değiştirmişti."

"Sana onun yılan olduğunu söylemiştim. Anında deri değiştirir."

"Görüntüsü bile değişmişti. Daha kısa görünüyordu. Kısa boylu ve acınası."

"Çünkü onu geri istiyordu. Kemiklerini kendisine iade etmelerini istiyordu."

"Gömecek para bulamadığı zavallı kocasının kemikleri. Pilate'in bir yerlerde bir kocası oldu mu?"

"Papa'nın var mı?"

"Herneyse, aldı da. Geri verdiler."

"Ne yapacağını gayet iyi biliyordu."

"Biliyordu elbette. Ama nasıl bu kadar tez öğrendi? Oraya..."

yani... hazırlıklı geldi adeta. Polisler onu karakola getirene dek herşeyi anlatmış olmalılar.

"Sanmam. Bunu yapmazlar."

"O zaman nasıl biliyordu?"

"Pilate'in neler bildiğini kim bilebilir ki?"

Sütçü başını salladı. "Yalnızca Gölge bilebilir." Şimdi eğleniyordu, ama Gitar'la birlikte elleri kelepçeli tahta sıranın üzerinde otururken boyun derisi korkudan büzüşmüdü.

"Beyaz adamın kemikleri," dedi Macon. Ayağa kalkıp esnedi. Gökyüzünün karanlığı dağılmaya yüz tutmuştu. "Beyaz adamın kemikleriyle dolanıp duran zenci orospu." Bir kez daha esnedi. "O kadını asla anlayamayacağım. Yetmişiki yaşındayım ve hiçbir şeyini anlamadan geberip gideceğim." Macon mutfak kapısına doğru yürüyüp açtı. Ardından da Sütçü'ye dönüp sözüne devam etti. "Ama bunun ne anlama geldiğini biliyorsun, değil mi? Eğer beyaz adamın kemiklerini alıp altını bıraktıysa altın hâlâ orada olmalı." Oğlu karış çıkamadan kapıyı kapattı.

O zaman orada çürüyecek, diye düşündü Sütçü. Eğer biri daha bana altından sözederse, dişini patlatırım. Mutfakta biraz daha oturdu; canı fena halde kahve istiyordu, ama kendine yapamayacak kadar yorgundu. Bir dakika sonra annesi de aşağıda olurdu; Macon'la birlikte eve döndüklerinde o da kalkmış, ama Macon onu yukarı yollamıştı. Sütçü bir sigara daha yakıp günün ilk ışıklarının lavaboda lambanın ışığını gölgeleyişini izledi. Yine sıcak bir gün vaadeden neşeli bir güneşti. Ama ısı yükseldikçe Sütçü daha bir hüzne kaptırdı kendini. Gece olup bitenler bir kez daha film şeridi gibi geçti gözlerinin önünden - küçük şeyleri, ayrıntıları anımsıyor, ama bunların gerçekleşip gerçekleşmediklerini çıkartamıyordu. Belki de hepsini kendisi uyduruyordu. Pilate daha kısa boyluydu. Orada, hapishanenin girişinde çuvalı yaşı kadına şaka olun diye aldıkları yalanını doğrularken, onlara bakmak için başını kaldırmak zorunda kalıyordu. Ve memur kendini uyandırana dek çuvalın çalındığını farketmediğini anlatırken elleri titriyordu; herhangi birinin, kocasının kemiklerinden ne isteyebileceğini anlamış değildi; kocası onbeş yıl önce Mississippi'de linç edilmişti, ipi kesmesine izin vermemişler, yeniden başına gittiğinde ipin kendiliğinden koptuğunu görmüştü. Cesedi almış, gömmeğe çalışmış, ama

"cenazeciler" bir tabuta elli dolar istemişler, marangoz da bir çam kutu için yirmibeş dolar fiyat vermişti. Onunsa onikibuçak doları bile yoktu; bu yüzden Bay Süleyman'ın artıklarını (o denli saygıdeğer bir insandı ki, ona hep Bay Süleyman derdi) yüklenip bir çuvala doldurmuş ve yanında taşımıştı. "İncil 'Tanrı'nın birleştirdiğini hiçbir kul ayırmasın' der, Matta yirmi-bir: İki. Biz halisane niyetle ve yasal olarak evliydik, efendim," diye yakardı. Gözleri, o iri, uykulu, ihtiyar gözleri dahi küçülmüş, kopça gibi olmuştu: "Dolayısıyla onu yanımda bulundurmaya karar verdim; ben de öldüğümde onu benim çukuruma gömsünler diye. Böylece Kıyamet Günü'nde birlikte doğruluruz. Elele."

Sütçü şaşırılmıştı. Pilate'in İncil'den tek bildiğinin içinden isim bulmak olduğunu sanardı, ama şimdi babaları, ayetleriyle ezbere alıntılar yapıyordu. Dahası Sütçü, Gitar ve Macon'a tanımaz gözlerle bakmıştı. Gerçekten de onları tanıyıp tanımadığını sorduklarında, kardeşini işaret ederek "Bunu hiç tanımıyorum," demiş, ama sıranın üzerinde, ölü gözlerle mermer gibi oturan Gitar'ı göstererek "ama," demişti, "sanırım şunu mahalleden gözüm ısırtıyor." Sonradan, Macon onları evlerine götürürken -Pilate önde, Gitar'la ikisi arkada- Gitar'ın ağzından tek sözcük çıkmamıştı. Öfkesi teninden dışarı buharlaşıyordu sanki; açık camdan içeri üfüren sıcak hava, daha serinleticiydi.

Ve yeniden değişti. Pilate'in boyu yeniden uzamış gibiydi. İpek bir örtüyle örttüğü başı, kendilerinininki gibi neredeyse arabanın tavanına değiyordu. Kendi sesi de geri gelmiti. Yalnızca Macon'a hitaben konuşuyor, arabanın içinde başka kimse ağzını açmıyordu. Bir söyleşi tonunda, yarıda kesilen bir öyküyü devam ettirir gibi, ağabeyine polise anlattıklarından çok daha farklı birşey anlatıyordu:

"Bütün gün ve geceyi orada geçirdim; ertesi sabah dışarı baktığımda sen gitmiştin. Korkuyordum, görsem boynuna atılacaktım, ama ortada senden eser yoktu. Oraya üç yıl sonra filan döndüm. Mevsim kıştı. Ortalık karla kaplıydı, yolumu zor buluyordum. Önce Circe'yi, ardından da mağarayı aradım. Zorlu bir yoldu, ben de bir hayli güçsüzdüm. Her yere kar yığılıydı. Ama oraya o küçük torbalar için gitmeyeceğimi sen tahmin etmeliydin. İlk gördüğüm anda takmadığıma göre, üç yıl sonra

onları hiç aklımdan geçiriniyordum. Oraya Baba gitmemi istediği için gittim. Zaman zaman geliyordu bana. Hep birşeyler yapmamı istiyordu. Başlangıçta şarkı söylememi isterdi, hep şarkı söylememi. "Şarkı söyle," diye fısıldardı. "Şarkı söyle, şarkı söyle." Sonra, Reba'nın doğumundan hemen sonra çıkageldi. "Ardında bir beden bırakıp kaçıp gidemezsin," dedi bana. İnsan hayatı değerlidir. Onu öylece bırakıp kaçmamalıydın. Ne demek istediğini hemen anladım; çünkü biz o işi yaparken o da oradaydı. Eğer bir canı alırsan, demek istiyordu, ona sahip olursun. Ondan sorumlu olursun. Kimseyi öldürerek ondan kurtulamazsın. Hâlâ oradalar ve artık seninleler. O yüzden geri dönmek zorunda kaldım. Mağarayı buldum da. Ve oradaydı. Kurtlar ya da başka birşey onu sürüklemiş olmalı çünkü mağarının ağzına yakın, tam bizim uyuduğumuz kayaya yaslanmış, hani diyse oturur vaziyetteydi. Parçalarını çantama doldurdum. Üzerinde hâlâ kumaş parçaları vardı, ama kemikleri tertemiz, kupkuruydu. O gün bugündür yanımda o. Babam söyledi, haklıydı da. Bir canı alıp. yürüyüp gidemezsin. Hayat hayattır. Değerli. Ve öldürdüğü ölü, senindir. Seninle kalır, aklından çıkmaz. Dolayısıyla gittiğin yere kemikleri taşımak daha iyi. Böylece aklın rahat eder."

Aklını siker, diye düşündü Sütçü, hem de sonsuza dek. Zorlukla masadan doğruldu. Gitar'ı bulmaya gitmeden önce biraz uykuya ihtiyacı vardı.

Merdivenlerden yukarı doğru sendeleye sendeleye çıkarken Buick'ten çıktıktan sonra Pilate'in sırtını anımsadı -çuvalın altında hiç eğilmemiş, dimdikti. Ve arabadan uzaklaşırken Gitar'ın ona nasıl baktığını anımsadı. Macon onu indirdiğinde Sütçü'nün "sonra görüşürüz"ünü ne yanıtlamış ne de başını çevirmişti.

Sütçü öğlene doğru uyandı. Biri odasına girip yatağının ayakucuna yere küçük bir vantilatör koymuştu. Doğrulup banyoya giderek küveti doldurmadan uzun uzun vınıltısını dinledi. az sonra küvette, ılık suyun içinde uzanmıştı, hâlâ ter içindeydi, sabunlanamayacak kadar sıcak ve yorgundu. Zaman zaman iki günlük traşlı yüzüne su çarpıyordu. Çenesini kesmeden traş olup olamayacağını düşündü. Küvet bacaklarını uzatamacağı

kadar kısa ve rahatsızdır; oysa içinde yüzdüğü günleri hatırlıyordu. Bacaklarına baktı. Soldaki, öbürü kadar uzun görünüyordu. Gözleri bedeninde gezindi. Polislin elinin teması hâlâ üzerindeydi böğrüne konan sineği kovalamak için etini titreten bir at gibi onu yerinden sıçratan temas. Ve daha başka birşey. Derisine yapışmış utanç gibi birşeyler. Kolunu bacağını açıp arabaya yaslanmaktan, parmaklanmaktan ve kelepçelenmekten utanç. Soygun yapan bir yetişkin gibi değil, Cadılar Bayramı'nda eğlenen bir çocuk gibi bir iskelet çalmaktan utanç. Kendisini kurtarmak için hem babasına hem de halasına gereksinim duymaktan utanç. Babasının -'hepimiz bu yollardan geçtik' gülümseyişiyle- polislerin karşısına eğilip bükülmesinden daha çok utanç. Ama hiçbirisi Pilate'ı seyreder ve dinlerken duyduğu utanç kadar yakıcı değildi. Yalmzca Jemima Teyze rolü değil, oyundaki ustalığı ve istekliliği idi- kendisi için. Mirası olduğuna inandığı şeyle evinden ayrılanı korumak için. Pilate'ın da onu 'çaldığına' inanması birşey değıştirmiyodu. Kimden? Bir ölüden mi? Zaten çalmak üzere olan babasından mı? O zaman ve şimdi? O da çalmıştı, daha beteri, çalma eylemi sırasında odaya gelirse ona vurınaya hazır dı -ya da en azından öyle söylüyordu. Ona ilk en lezzetli yumurtayı pişiren, gökyüzünü, gökyüzünün annesinin kurdeleleri kadar tanış, yakın, ve bundan sonra her baktığında kendini kendi odasında, yaşadığı bir yerde olduğunu hissedeceği mavisini gösteren yaşlı, karaderili bir hanıma el kaldırmak. Ona öyküler anlatmış, şarkılar söylemiş, muz ve mısır ekmeği yedirniş ve yılın ilk soğuk gününde sıcak hububat çorbası içirmişti. Ve eğer annesi doğru söylüyorsa -altmışların sonuna yaklaşırken bir genç kız teni ve hareketliliğine sahip- bu yaşlı kara hanım, ancak bir muciyezle gerçekleşebilecek şekilde kendisini dünyaya getirmişti. Bayıltacağı işte karakola dalıp polislere çeşitli numaralar yapan -kendini onların eğlentisine, tedirginliğine, kudretine, öfkesine, sıkıntısına; kısaca kendisi ve Sütçü için yararlı olabilecek herşeye açan- bun kadındı.

Sütçü bacaklarını suda oynattı. Yeniden Gitar'ın Pilate'a bakışını düşündü-gözlerindeki mücevherse nefreti. Böyle bakmaya hakkı yoktu. Sütçü birden Gitar'a sormaya bir türlü cesaret edemediği sorunun yanıtını buldu. Gitar öldürebilirdi, öldürecekti ve olasılıkla öldürmüştü bile. Yedi Gün bu yeteneğin bir

sonucuydu, kökeni değil. Hayır. Ona böyle bakmaya hakkı yoktu, diye düşündü yeniden Sütçü, ve küvette doğrulup alelacele sabunlandı.

Eylül sıcağı dışarı çıkar çıkmaz onu sersemletti ve banyonun hoş etkilerini sildi süpürdü. Macon Buick'i almıştı -yaşı daha az yürümeye zorluyordu onu- dolayısıyla Sütçü Gitar'ın evine doğru yürümeye koyuldu. Köşeyi döndüğünde, bildik gri Oldsmobile'i farkettiler, evin önünde park etmiş duran arabanın arka camında irice bir çatlak vardı. İçinde birkaç kişi oturuyordu, dışında da iki kişi duruyordu: Gitar ve Demiryolu Tommy. Sütçü adımlarını yavaşlattı. Tommy konuşuyor, Gitar da başını sallıyordu. Ardından el sıkıştılar - Sütçü'nün daha önce hiç görmediği bir tokalaşmaydı bu: önce Tommy Gitar'ın elini iki eli arasına aldı, sonra da Gitar Tommy'nin elini iki eliyle kavradı. Ardından Tommy arabaya bindi, Gitar da evinin yanından kendi katına çıkan merdivenlere yürüdü. Oldsmobile -Sütçü 1953 ya da 1954 model olduğunu düşündü- Bir U dönüşü yapıp kendisine doğru ilerlemeye başladı. Yanından geçerken içindekilerin tümü öne doğru bakıyorlardı. Direksiyonda Porter vardı, yanında Empire State, kenarda da Demiryolu Tommy oturuyordu. Arka koltuktada Hastane Tommy ve Nero adlı biri vardı. Sütçü öbür adamı tanımıyordu.

Onlar olmalı, diye düşündü. Yüreği şiddetle çarpıyordu. Altı adam, biri Porter, diğeri Gitar. Günler bunlar. Ve o araba. O arabayı birkaç kez Corinthians'ı eve bırakırken köşede görmüştü. Sütçü önce ablasını arada bir işten eve bırakan ibir tanış olduğunu düşünmüştü. Ama bundan hiç söz etmeyişi ve son zamanlarda daha sessizleşmesi, gizliden gizliye bir adamla buluştuğunu hükmettirmişti ona. Bunu gülünç, hoş, hatta biraz da hüznü bulmuştu. Ama şimdi buluştuğu her kimse o arabayla, dolayısıyla da Yedi Gün'le ilgili olduğunu biliyordu. Budala kadın, diye düşündü. Bütün insanlar arasında. Öylesine aptaldı ki. Öylesine aptal. Aman Tanrım!

Gitar şimdi lik kalabilirdi. Onunla sonra görüşecekti.

Sütçü sarhoş olduğunda insanlar çok daha iyi, kibar ve anlayışlı davranıyorlardı. Alkolün onu değiştirdiği yoktu, ama etkisi altındayken karşılaştığı herkeste muazzam etkileri oluyordu.

Çok daha iyi görünüyorlar, hiçbir zaman fısıltıdan daha yüksek bir sesle konuşmuyorlar ve ona dokunduklarında, ister mutfaktaki lavaboya işediği için evdeki partiden kovmak için olsun, ister otobüs durağındaki sıranın üstünde sızdığında cebinden cüzdanını aşırarak için, son derece nazik ve sevcen davranıyorlardı.

İki gün bir gece boyunca çakırkeyiflikten zilzumalığa uzanan yayılım içinde dolaştı ve dokuzuncu sınıftan bu yana dört cümleden fazla konuşmadığı Lena olarak bilinen Megdalene ile yaptığı ayıltıcı konuşma olmasaydı, bir süre daha böyle götürürdü.

Bir sabah erken saatlerde eve döndüğünde onu merdivenlerin tepesinde kendisini bekler buldu. Suni ipekten sabahlığı içinde ve gözlüksüz, gözüne gerçekdışı, ama yine de sevecen gözüktü, tıpkı az zaman önce durakta cüzdanını yürüten adam gibi.

"Buraya gel. Sana birşey göstermek istiyorum. Bir dakika buraya gelebilir misin?" Fısıldıyordu.

"Bekleyemez mi?" O da sevecendi; ve olanca yorgunluğuna karşın sesine yükleyebildiği uygar tondan gurur duyuyordu.

"Hayır," dedi. "Hayır, şimdi görmen gerekiyor. Bugün. Haydi, gel bir bak."

"Lena, gerçekten bitmiş durumdayım..." diye başladı tatlı ve makul bir sesle.

"Bir dakikadan fazla sürmez. Önemli."

İç geçirip holden yatakodasına doğru peşinden gitti. Pencereye doğru yürüyüp dışarıyı işaret etti. "Şuraya bak."

Sütçü ağır çekimle pencereye doğru ilerledi, perdeleri araladı ve gözleriyle parmağının gösterdiği yönü izledi. Tek gördüğü, bahçedeki çimlerdi. Dışarıda hiçbir şey kımıldamıyordu, ama günün ilk ışıklarında, belki de kaçırıldığını düşündü.

"Ne?"

"Şu küçük akçaağaç." Yarım metre boyundaki küçük akçaağacı işaret ediyordu. "Yaprakları çoktan kızarmaya başlamış olmalıydı . Eylülün sonuna geldik. Ama kızarmıyorlar. Kıvrılıp yeşil yeşil dökülüyorlar."

Ona doğru dönüp gülümsedi. "Önemli olduğunu söylemiş-tin." Kızınmış, hatta tedirgin dahi olmamıştı. ve bu kayıtsızlığı

onu eğlendiriyordu.

"Önemli. Hem de çok önemli." Sesi yumuşacıktı, hala ağaca bakıyordu.

"O zaman söyle. Birkaç dakika sonra işe gitmem gerek."

"Biliyorum. Aına bana bir dakikanı ayırabilirsin, değil mi?"

"Ölmekte olan bir çalıya bakmak için, hayır."

"Henüz ölmedi. Ama ölecek. Yaprakları bu yıl kızarmıyor."

"Lena, içkili misin?"

"Benimle alay etme," dedi, sesinde çelik kırıntıları belirmişti.

"Ama içtin, değil mi?"

"Bana hiç dikkat etmiyorsun."

"Ediyorum. Burada dikilmiş seni dinliyorum ve sen bana günün önemli haberini veriyorsun- çalının ölmekte olduğunu."

"Anımsamıyorsun, değil mi?"

"Neyi anımsamıyorum?"

"Üzerine işemiştin."

"Üzerine ne?"

"Üzerine işemiştin."

"Lena, bunu daha sonra tartışsak..."

"Ve benim üzerime de."

"İh... Lena, hayatımda bazı şeyler yaptım. Hatırlamaktan pek hoşnut olmadığım şeyler. Ama yemin ederim ki senin üzerine hiç işemedim?"

"Yazdı. Babanın Packard'ı aldığı yıl. Bizi arabayla gezdiriyordu ve senin tuvalete gitmen gerekti. Anımsıyor musun?"

Sütçü başım salladı. "Hayır. Anımsamıyorum."

"Seni ben götürdüm. Kırdaydık ve gidebileceğimiz başka bir yer yoktu. Seni benim çıkarınamı söylediler. Annem davrandı, ama Babam izin vermedi. Kendisi de çıkarmadı. Corinthians da burnunu çevirip hemen reddetti, bu yüzden iş bana kaldı. Benim ayağımda da yüksek ökçeli ayakkabılar vardı. Ben de genç bir kızdım, ama beni gönderdiler. Yolun kenarında bir sırttan aşağıya indik birlikte. Hoş bir yerdi. Pantolonunun düğmelerini çözüp, kendi başına olabilmen için arkamı döndüm. Çayırdaki mor menekşeler ve yabani fulyalar vardı. Onları toplayıp ağaçlardan dallar kopardım. Eve döndüğümde de onları oraya toprağa diktim. "Başıyla pencereyi işaret etti." Yere

küçük bir çukur kazıp içine daldırdım. Biliyorsun, çiçekleri her zaman sevmişimdir. Yapma gül işine başlayan ben oldum. An-nem ya da Corinthians değil. Ben. Çok seviyordum. Beni... Sa-kinleştiriyordu. Akıl hastanesindeki insanlara bu yüzden sepet ördürür, paçavradan halılar yaptırırlar. Sakinleştirir onları. Se-pet örmeyecek olurlarsa neyin yürümediğini görüp... birşey yapmaya kalkışabilirler. Kötü birşeyler. Üzerime işediğinde, seni öldürmek isterdim. Hatta bir-iki kere denedim de. Küçük denemeler; küvetinde sabun bırakmak filan gibi. Ama hiçbir zaman kayıp boynunu kırmadın ya da merdivenlerden aşağıya yuvarlanmadın. "Hafifçe güldü." Ama sonra birşey gördüm. Toprağa diktiğim çiçekler, üzerine işediklerin- tabii onlar öldü-ler, ama dal değil. O akça ağaç. Dolayısıyla öfkem yatıştı- yani işemene duyduğum öfke- çünkü ağaç büyüyordu. Ama şimdi ölüyor, Macon."

Sütçü yüzük parmağıyla gözünün kenarını oğuşturdu. Çok uykusu vardı. "Ya. Dehşetli bir çişmiş, değil mi? Bir kere dene-yeyim mi?"

Lena olarak bilinen Magdalene tek elini sabahlığının cebin-den çıkartıp ağzına indirdi. Sütçü kaskatı kesilip ona doğru bir hamle yaptı. Lena bunu görmezlikten gelip sözüne devam etti. "Adımın Magdalene olduğundan ne kadar eminsem, bundan sonra seni çiğneyeceğimden de o kadar eminim. O ağaç canlı olduğu sürece herşeyin yolunda olduğunu düşünüyorum. Ama insanlar üzerine işemenin çeşitli yolları olduğunu unutmuşum."

"Dinle beni." Sütçü ayılmıştı ve elinden geldiğince düzgün bir sesle konuşmaya çalıştı. "İçtiğin içkiye göz yumacağım-belli bir noktaya kadar. Ama ellerini benden uzak tut. Nedir bu insanlar üzerine işemek konusu?"

"Bunu bize hayatın boyunca yaptın."

"Delisin sen. Bu evde kimin hayatına nasıl karıştım ben? Kimseye ne yapması gerektiğini söylediğimi, ya da emirler ver-diğimi gördün mü hiç? Sopa taşımam. Yaşar ve yaşatırım, bili-yorsun bunu."

"Babama Corinthians'ı gammazladığını, onun bir adamla buluştuğunu söylediğini biliyorum. Gizlice. Ve-"

"Buna zorunluydum. Birini bulmasını bende çok isterim, ama o adamı **tanıyorum**. Takıldım onunla. Ve sanmıyorum

ki..."Sütçü sustu, açıklayamıyordu. Günler'i, kuşkularını açamıyordu.

"Öyle mi?" Sesi istihzalıydı. "Aklında onun için başka biri mi var?"

"Hayır."

"Hayır mı? Ama o Güney yakasında ve ona layık değil, değil mi? Sana layık, ama Corinthians'a değil."

"Lena..."

"Sen birinin başkasına layık olup olmadığını ne bilirsin? Ve Corinthians'ın ayakta mı durduğunu yoksa yerlerde mi yuvarlandığını ne zamandan beri önemser oldun? Hayatın boyunca bizimle alay ettin. Corinthians'la, annemle, benimle. Bizi kullandın, bize buyurdun, bizi yargıladın: yemeğini nasıl pişirdiğimiz, evi nasıl temizlediğimiz. Şimdi birden bire Corinthians'ın koruyucusu kesilip onaylamadığın bir adam için onu parça parça ediyorsun. Sen kim oluyorsun da herhangi birini ya da herhangi birşeyi onaylıyorsun ya da onaylamıyorsun? Senin ciğerlerin daha biçimlenmeden onüç yıl önce ben soluyordum. Corinthians da oniki. İkimiz hakkında da hiçbir şey bilmiyorsun-güller yapıyorduk; tek bildiğin bu- ama şimdi tükürmesini bilmediğin zamanlar salyalarını çenenden silen kadın için neyin en iyi olduğu konusunda alıkam kesiyorsun. Genç kızlığımızı senin için kuruş kuruş harcadık. Uyuduğun zaman dinlerdik ancak kafamızı . Acıktığın zaman yemek pişirir. oynamak istediğinde seni eğlendirirdik; bir kadınla Ford kamyon arasındaki farkı kavrayacak kadar büyüdüğünde bu evdeki herşey senin için bitti. Daha kendi donunu yıkamayı, yatağını düzeltmeyi, küvetini temizlemeyi, çöpünü toplamayı öğrenmen gerekiyor. Ve bugüne dek hiçbirimize yorgun muyuz, üzgün müyüz, bir fincan kahve ister miyiz diye sormadın. Kendi ayaklarından ağır birşey kaldırmadın hayatın boyu, ve dördüncü sınıf aritmetiğinden daha zor bir problemi çözmedin. Bizim yaşamımızı belirleme hakkını nereden buluyorsun?"

"Lena, sakinleş biraz. Bunları dinlemek istemiyorum."

"Nereden bulduğunu ben söyleyeyim.Bacaklarının arasında sallanan o domuz bağırsağından. Sana birşey söyleyeyim, küçük kardeşim: bundan fazlasına ihtiyacın olacak. Bunu nereden edinirsin ya da sana kim öğretir, bilmiyorum ama, sözlerime bir

mim koy, bundan fazlasına ihtiyacın olacak. Babam Corinthians'ın evden çıkmasını yasakladı, işinden ayırdı, adamı evden attı, maaşına haciz koydurdu; hepsi senin yüzünden. Tıpkı ona benziyorsun. Tıpkı, Koleje onun yüzünden gitmedim. Anneme neler yapacağından korktum. Ona bir kez vurduğun için senin annemi koruduğunu sandığımızi sakın düşünme. Onun tarafını tuttuğunu. Yalan bu. Yalnızca gücü devralıyor, ona ve hepiniize ne yapmamız gerektiğini söylemeye hakkın olduğunu bizlere kanıtlamaya çalışıyordun."

Aniden sustu, Sütçü soluklarını duyabiliyordu. Yeniden söze başladığında, sesi değişmişti; çelik kırıntıları gitmiş, sürükleyici esintili bir müziğe dönüşmüştü. "Sen doğmadan önce, bizler küçücük kız çocuklarıyken, bir keresinde bizi buzhaneye götürmüştü . Hudson arabasıyla. Hepimiz güzelce giyinmiştik, mendillerindeki buzu emen , giysilerinizi su damlatmamak için yana eğilen ter içindeki karaderili adamların önünde dikiliyorduk. Orada başka çocuklar da vardı. Yalınayak, yarı bellerine dek çıplak, bir pas içinde. Biz ayrı duruyorduk, arabanın yanında, beyaz çoraph, kurdeleli, eldivenli. Ve adamlarla konuşurken gözlerini bizden ayırmıyordu. Arabadan ve bizden. Anlıyor musun, bizi oraya onları imrendirmek için götürmüştü, bize ve kendisine imrenmeleri için. Sonra küçük oğlanlardan biri gelip elini Corinthians'ın saçına sürdü. Corinthians ona elindeki dondurmayı uzattı. Ama biz daha farkına varmadan o koşa koşa bize doğru geldi. Elindeki dondurmayı bir vuruşla yere fırlatıp arabanın içine itekledi bizi. Bizi önce sergilemiş, sonra da rezil etmişti. Tüm yaşamımız boyunca sürdü bu: önce bakireler gibi Babil sokaklarında dolaştırdı, sonra da Babil'li orospularmışız gibi aşağıladı. Şimdi Corinthians'ın elindeki dondurmayı bir kez daha yere fırlatıyor. Ve suç senin. "Lena olarak bilinen Magdalene ağlıyordu." Sen zavallı, acınası, aptal, bencil, nefretlik bir adamsın. Umarım küçük domuz bağırsağın dayanıklı çıkar, sende ona iyi bakarsın, çünkü başka bir şeyin yok. Ama seni uyarmak istedim. "Cebinden gözlüklerini çıkartıp taktı. Gözleri solgun ve soğuk merceklerin ardında iki kat irileşmişti. "Artık gül yapamıyorum ve sen de bu evde son kez işedin."

Sütçü birşey söylemedi.

"Şimdi," diye fısıldadı, "odamdan defol."

Sütçü dönüp kapıya doğru yürüdü. İyi bir nasihatti, diye düşündü. Tutmakta ne zarar olabilir ki? Kapıyı arkasından kapattı.

İKİNCİ KISIM

ONUNCU BÖLÜM

Hans ve Gretel ormanda durup da önlerindeki açıklıkta duran evi gördüklerinde ense köklerindeki tüyler ürperiniş olmalı. Dizlerinin de bağı çözülmüştü herhalde, ancak körlemesine bir açlık adım atma cesaretini verebilirdi. Onları uyaracak ya da tutacak kimse yoktu çevrede; üzüntü içindeki ebeveynleri çok uzaklardaydı. Bu nedenle vargüçleriyle koştular ölümden yaşlı kadının oturduğu eve; ve hiçe saydılar enseköklerindeki ürpertiyle dizlerinin bağının çözülmesini. Açlık yetişkin bir insanı da harekete geçirebilir; açlığını yatıştırmak üzere olduğuna inanıyorsa eğer, dizlerindeki çözülme ve yürek atışlarındaki teklemeyi yoksayabilirdi. Hele açlığın nesnesi zencefilli ekmek ya da ciklet- çukulata değil de, altınsa.

Sütçü kara ceviz ağaçlarının dalları arasında başını eğmiş dosdoğru yıkılacak gibi duran büyük eve doğru yürüyordu. Bir zamanlar orda bir yaşlı kadının yaşadığını biliyordu, ama artık bir hayat belirtisi yoktu evde. Kolunu dirseğine dek sokabileceği kalınlıkta sarımsık yığınları arasında yaşayan orman evrenine dikkat dahi etmiyordu. Tırmanm, kayıp giden, sürünen gözlerini hiç kapatmayan yaşam. Kazan, eşeleyen ya da üzerinde uzandığı sarmaşık dallarından ayırdedilemeyecek kertede hareketsiz duran yaşam. Doğum, yaşam ve ölüm, hepsi yaprağın görünmeyen yüzünde olup bitiyordu. Durduğu yerden ev hızla ilerleyen ve gerisinde karanlık, ıslak izler bırakan bir hastalığa yakalanmış gibi duruyordu.

Bir mil kadar gerisindeki şosedan zaman zaman geçen otomobillerin -biri onüç yaşındaki yeğeninin kullandığı Papaz Cooper'inkiydi-güven verici sesleri geliyordu.

Öğleyin, demişti Sütçü ona, Öğleyin gel. Yirmi dakika sonra da diyebilirdi, ve şimdi yalnız başına, kentlilerin sessizliğin

gürültüsü dediği yoğunluğun saldırısı altında, beş dakika sonra gelmesini istemediğine pişmanlık duyuyordu. Ama çocuğun yapacak işleri olmasa da, "iş" için Danville'den onbeş dakikalık yola gidip, bir dakika kalıp dönmek, gülünç olurdu.

Mağarayı aramak için anlattığı o karmaşık öyküyü hiç uydurmamalıydı; biri çıkıp ayrıntıları sorabilirdi. Dahası, yalanlar daima çok yalın olmalıydı, tıpkı gerçekler gibi. Aşırı ayrıntılar, aşarılıktan başka birşey değildi. Ama Pittsburgh'dan sonraki uzun otobüs yolculuğu onu öylesine yormuştu ki -hele o lüks uçaktan sonra - inandırıcı olmamaktan çekinmişti.

Uçak yolculuğu onu son derece neşelendirmiş, yanılsamalara sevketmiş ve adeta bir dokunulmazlık duygusuyla donatılmıştı. Hem ağır, hem hafif, bulutların üzerinde ('sefer' diyordu pilot) süratin kımiltısızlığına büyülenmiş, süzülüp giden bir kuşa dönüşmüş karmaşık metal aracın içinde otururken, herhangi bir yerde hataya düştüğünü, ya da düşebileceğini kabullenmek çok zordu. Bir tek düşünce tedirgin ediyordu yalnızca: Gitar'ın da orada olmayışı. Bayılırdı- manzaraya, yemeklere, hosteslere. Ama Sütçü bu işi kimsenin desteği olmadan, kendi başına, becermek istemişti. Bu kez, yalnız gitmeyi arzulamıştı. Gerçek yaşamın uzağında, havada kendini özgür hissediyordu; ama yola çıkmadan az önce, Gitar'la konuşurken başkalarının karabasanları yüzüne yüzüne çarpmış, baskılarını duyumsamıştı üzerinde. Lena'nın öfkesi, Corinthians'ın açık ve taranmamış saçları ve sarkmış dudakları, Ruth'un dikkatli gözetimi, babasının dipsiz hırsı, Hagar'ın kuyu gözleri- bunları hakkedip hakketmediğini bilmiyordu, ama bıktığından ve bir an önce terketmesi gerektiğinden emindi. Kararını Gitar'a babasından önce açtı.

"Babam o teranenin hâlâ mağarada olduğunu düşünüyor."

"Mümükündür." Gitar çayından bir yudum aldı.

"Her durumda, bir bakmaya değer. En azından emin oluruz."

"Bence de öyle."

"Ben gidiyorum."

"Yalnız başına mı?"

Sütçü iç geçirdi. "Evet. Evet. Yalnız başıma. Buradan uzaklaşmam gerek. Gerçekten; bir yerlere gitmem gerek."

Gitar fincanını masaya koyup ellerini ağzının önünde

kavuşturdu. "İkimiz gitsek daha kolay olmaz mı? Ya başın derde girerse?"

"Daha kolay olabilir, ama bir yerine iki kişinin ormanda dolanması bence daha fazla kuşku uyandırır. Eğer bulursam buraya getireceğim ve önceden anlaştığımız gibi bölüşeceğiz. Bulamazsam, nasıl olsa döneceğim."

"Ne zaman gidiyorsun?"

"Yarın sabah."

"Baban tek başına gitmene ne diyor?"

"Daha ona söylemedim. Şimdiye dek bir tek sen biliyorsun." Sütçü ayağa kalkıp Gitar'ın küçük verandasına bakan pencereye doğru yürüdü."Bok."

Gitar onu dikkatle izliyordu. "Ne oldu?" diye sordu. Sinirlerin neden bu kadar bozuk? Gökkuşağını yakalamaya çıkan bir adama benzemiyorsun hiç."

Sütçü ona dönüp pencere pervazına oturdu. "Umarım gerçekten de gökkuşağıdır ve daha önce kimse kapmamıştır; çünkü ona ihtiyacım var."

"Herkesin var."

"Benim kadar değil."

Gitar gülümsedi. "Bu kez gerçekten işe asılıyor gibisin. Geçen seferinkinden daha fazla."

"Evet, herşey geçen seferkinden daha kötü, ya da belki aynı. Bilmiyorum. Tek bildiğim, kendi hayatımı yaşamak istediğim. Artık bizim moruğun götür-getircisi olmak istemiyorum. Ve burada kaldığım sürece bu da sürece. Cebimde kendi param olmadığı sürece. O evden çıkınam gerekiyor ve çekip gittiğimde de kimseye borçlu olmak istemiyorum. Ailem beni çıldırtacak, yoksa. Babam kendisi gibi olup annemden nefret etmemi istiyor. Annem kendisi gibi düşünüp babamdan nefret etmemi istiyor, Corinthians benimle konuşmuyor. Lena defolup gitmemi istiyor. Hagar'sa ya yatağına zincirlenmemi ya da ölmemi istiyor. Herkes benden birşeyler bekliyor, anlıyor musun? Başka bir yerden edinemeyeceklerini düşündükleri birşey. Bende olduğunu sandıkları birşey. Ne olduğunu da bilmiyorum."

Gitar bacaklarını uzattı. "Hayatını istiyorlar."

"Hayatımı mı?"

"Başka ne olabilir?"

"Hayır. Hayatımı isteyen Hagar. Ailem... onlar-"

"Hayır, onu demek istemedim. Senin ölmeni istemiyorlar. Yaşadığın hayatı istiyorlar."

"Anlayamıyorum, " dedi Sütçü.

"Bak, bizlerin durumu bu. Herkes zencinin hayatını istiyor. Beyaz erkekler ya ölümünü ya da sessiz kalmamızı -ki bu da ölüm demektir bir yerde- istiyorlar. Beyaz kadınlar da aynı. Onlar bizi "evrensel", insan, yani ırk bilincinden uzak istiyorlar. Yatak dışında her yerde evcil olmamızı. Yatakta ırksal apı-şarası bezine itirazları yok. Ama yatağın dışında bireyler olmamızı istiyorlar. 'İyi ama, benim babamı linç etmişlerdi,' diyor-sun; onlar da 'Tamam ama sen linç edenlerden daha iyisin, bu yüzden unut;' diyorlar. Zenci kadınlar da, senin bütün benliğini istiyorlar. Ve buna aşk diyorlar, anlayış diyorlar. 'Beni neden anlamıyorsun?' Yani, dünyada benden başka hiçbir şeyi sev-me. 'Sorunlu davran,' diyorlar, yani benim olmadığım hiçbir yere gitme. Everest Tepesine çıkmaya kalkışsan seni halatlarla bağlıyorlar. Denizin dibine -şöyle bir görmek için- inmek iste-diğini söyle, oksijen tüpünü saklarlar. Hatta o kadar uzağa git-meye bile gerek yok; bir boru al, çalmak istediğini söyle. Ah, tabii, müziğe bayılırlar; ama ancak postanede mesaini bitirdik-ten sonra. Eğer başarırısan, yani Everest'in tepesine çıkabilirsen ya da iyi, gerçekten iyi çalabilirsen -Bu da yetmez. Ciğerlerini boruda tüketsen dahi kalan soluğundan onları nasıl sevdiğini duymak isterler. Dikkatinin bütünü isterler. Bir rizikoya gir, doğru söylemediğini ileri sürerler. Kendilerini sevmediğini. Ve kendileri için olmadıkça, hayatını rizikoya sokmana, **kendi** ha-yatını rizikoya sokmana bile izin vermezler. Onlar için olma-dıkça, ölemezsin dahi. Ne için öleceğini seçemezse adamın ha-yatı ne işe yarar?"

"Ne için öleceğini kimse seçemez."

"Seçebilirsin. Beceremesen dahi, en azından deneyebilir-sin."

"Kekreleşmişsin sen. Eğer gerçekten bunları hissediyorsan neden sayılar oyununu sürdürüyorsun? Irk oranını aynı tutmak, filan? Sana bunu yaptığını her soruşumda bana sevgiden sö-zediyorsun. Zencileri sevmekten. Şimdiyse diyorsun ki-"

"Tabii sevgi için. Sevgiden başka ne olabilir? Eleştirdiğim

birşeyi sevemez miyim?"

"Evet de, ten renginin dışında beyaz kadınların bizden bekledikleriyle siyahların bekledikleri arasında bir fark göremiyorum. Hepsinin hayatımızı, canlılığımızı istediğini söylüyorsun. O zaman karaderili bir kadın tecavüze uğrayıp öldürüldüğünde Günler neden beyaz bir kadına tecavüz edip öldürüyor? Karaderili kadınları düşünmek niye?"

Gitar başını eğip Sütçü'ye yan bir bakış fırlattı. Burun delikleri hafifçe aralandı. "Çünkü o **benim**."

"Evet, tabii." Sütçü sesindeki inançsızlığı kovalamaya çabalamadı dahi. "Şu halde karaderili bir adam olan- babam, neden beni daha doğmadan öldürmeye çalıştı?"

"Belki de senin kız olduğunu düşündü; bilmiyorum. Ama babanın son derece tuhaf bir zenci olduğunu sana söylememe gerek yok. Bizim ektiklerimizin kazançlarını devşirecek, bu konuda bizim yapabileceğimiz birşey yok. Beyaz adam gibi davranıyor, beyaz adam gibi düşünüyor. Gerçekte, bu konuyu açma memnun oldum. Belki babasına çalışa didine edindiği herşeyi beyazlara kaptırdıktan, babasının onlar tarafından vurulduğunu kendi gözleriyle gördükten sonra neden hâlâ dizlerinin üzerinde süründüğünü bana sen açıklayabilirsin. Onları neden bu kadar çok seviyor? Ve Pilate. O daha da kötü. Olayı o da gözleriyle görmüş; ondan sonra bir, gidip bir çeşit çılgınca kendini cezalandırma adına beyazın kemitklerini topluyor, iki, beyazın altınına el sürmüyor! Bu gönüllü kölelik değilse nedir? O Jemima ayakkabılarını, kendisine uyduğu için giyiverdi."

"Bak Gitar. Bir kere Babam beyaz adamın yaşayıp geberdiğine metelik filan vermiyor. O yalnızca onların sahip olduklarını istiyor. Pilate'a gelince, evet, biraz kaçık o, ama bizi oradan çıkartmak istedi. Eğer böylesine akıllıca davranmış olmasaydı, ikimizin de kıcı şimdi hücrede donuyor olacaktı."

"Benim kığım; seninki değil. O seni çıkartmak istedi, beni değil."

"Haydi. Adil bile değilsin."

"Hayır. Adil olmak, vazgeçtiğim şeylerden biri."

"Ama Pilate'a? Neden? Ne yaptığımızı biliyordu, yine de bizim için uğraştı. Kendini tehlikeye atarak. Bizim için şaklabanlık yaparak. Yüzünü gördün. Hayatında hiç böyle birşey

görmüş müydün?"

"Bir kere. Yalnızca bir kere," dedi Gitar. Ve beyaz adam kendisine dört tane on dolarlık banknotu uzattığında annesinin nasıl gülümsediği canlandı gözlerinin önünde. Gözlerindeki minnetten de fazlalık birşeydi. Daha fazla. Sevgi değil belki, ama sevmeye hazır olma hali. Kocasını ikiye biçilmiş ve bir kutu içinde geri postalanmıştı. Bıçkılanedekilerden, birbirine uymayan iki yarının tabuta nasıl kesik tarafları tabana, tenleri tavana bakar şekilde yerleştirildiğini dinlemişti. Birbiriyle yüzyüze. Her bir göz diğerinin içine bakar durumda. Her bir burun deliği diğerinin koyverdiği soluğu içine çekerek. Solyanak sağ yanağın karşısında. Sağ dirsek sol dirseğin üstünde kıvrılmış. Ve o zamanlar, bir çocuk olarak, babasının Kıyamet Günü doğrulduğunda ilk göreceği şeyin Tanrı'nın görkemli yüzü, hatta gökkuşağı bile değil, kendi öbür gözü olacağı geçmişti aklından.

Annesi yine de gülümsemiş ve babasının sonsuza dek ikiye biçilmesinden sorumlu olan adamı sevmeye yatkınlığını göstermişti ona. Ustabaşının karısının gönderdiği şekerleme değildi onu hasta eden. Bu sonradan gelmişti. Hayat sigortası yerine, bıçkılıhane sahibinin 'kendisini ve çocukları biraz idare etsin' diye annesinin eline kırk dolar sıkıştırması ve annesinin de bunu sevinçle kabul edip cenaze gününde herbirine iri bir baston şeker almasıydı. Gitar'ın iki kızkardeşi ve bebek erkek kardeşi kemik beyazı, kan kırmızısı şeker bastonunu emip durmuştu, ama Gitar yapamadı. Bütün gün, yapışmış gibi elinde tuttu. Mezarlıkta, cenaze yemeği boyunca, uykusuz geçen o gecede. Diğerleri onun cinrilik olarak nitedikleri bu davranışına gülüşmüşlerdi, ama onu ne yiyebiliyor ne de atabiliyordu, ta ki sonunda, evin dışındaki abdesthanede, onu topraktaki kokulu deliğe atana dek.

"Bir kere," dedi, "yalnızca bir kere." Ve aynı bulantıyla bir kez daha kabardı içi. "İğrençlik burada," dedi. "O büyük iğrençlik. Kennedy'ler seni kandırmasın. Ve sana gerçeği söylüyorum: umarın baban mağara hakkında yanılmıyordur. Ve umarım onu buraya getirmekte tereddüt etmezsin."

"Bu'ne anlama geliyor?"

"Sinirli olduğum anlamına. Gerçekten sinirli. O paraya ihtiyacım var."

"Eğer durumun sıkışıkça sana bir miktar-"

"Ben değil. Biz. İşimiz va, ahbap. Ve bir süre önce" -Gitar gözlerini şaşılaştırdı- "bir süre önce adını vermek istemediğim biri, içimizden birini sokağa attı. Ve maaşı da haczedildi, çünkü o kimse kendisine iki aylık kira borcu olduğunu öne sünnüştü. Bu kişinin duvardaki onikiye onikilik bir delik için iki aylık kiraya ihtiyacı, bir balığın yan ceplere olan ihtiyacı kadar. şimdi bu adama da bakmamız, ona kalabileceği bir yer sağlamamız, sözüm ona kira borcunu ödememiz ve-"

"O benim hatam oldu. Sana açıklayabilirim..."

"Hayır. Bana birşey açıklama. Ev sahibi sen değilsin, onu sen dışarı atmadın. Silahı sen vermiş olabilirsin, ama tetiği çe-ken sen değilsin. Seni suçlamıyorum."

"Niye ? Babamdan, babamın kızkardeşinden söz ediyorsun; ve eğer bıraksam kendi kızkardeşinden de sözedeceksin. Bana neden güveniyorsun?"

"Evlat, umarım bu soruyu ben hiçbir zaman kendi kendime sormak zorunda kalmam."

Bu karamsar konuşma fena sonuçlanmadı. Gerçek bir öfke yoktu ortada ve onarılamayacak bir söz söylenmedi. Sütçü ayrılırken Gitar her zamanki gibi avucunu açtı, Sütçü de avuca bir şaplak kondurdu. Belki yorgunluktandı, ama ayaların birbiriyle teması bir hayli hevesizdi.

Pittsburgh havaalanında Danville'in 240 mil kuzeybatıda olduğunu ve Greyhound otobüsü dışında kitle taşıma araçlarından hiçbirleriyle ulaşılamayacağını keşfetti. Gönülsüzce, uçuş sırasında hissettiği şıklığı bir kenara bırakmaksızın, hareket halindeki Greyhound'a yerleşti. Yerine yerleştiğinde, hareketsizlikten okuduğu resimli magazinlerden, terminal yakınlarındaki sokakları arşınlayışından yorgun düşmüştü. Pittsburgh'un onbeş dakika ötesinde uyuyakaldı. Uyandığında vakit akşamüştüydü ve Danville'e daha bir saatlik yolu vardı. Babası ülkenin bu kesiminin güzelliğini göklere çıkarınıştı, ama Sütçü salt yeşillik görüyordu çevrede, evet pastırma yazı ortalığı kaplamıştı ama kendi kentinden daha serindi ortalık, üstelik, daha güneyde olınalarına karşın. Isı farklılığı dağlar yüzünden olmalı, diye düşündü. Bir süre camdan devrilen manzaranın güzelliğiyle

oyalanmaya çalıştı ama az sonra kentlinin doğanın tekrarları karşısındaki sıkıntısı kapladı yüreğini. Bazı yerlerde birsürü ağaç vardı, bazılarında yoktu; bazı tarlalar yeşildi, bazıları de-ğildi ve uzaktaki tepeler, gördüğü bütün tepelerin eşiydi. Sonra tabelaları kollamaya başladı- yirmiiki mil ötedeki, onyedimil doğudaki, beş mil kuzeydoğudaki kasabaların adları. Ve kavşakların, köylerin, dört yol ağızlarının, köprülerin, istasyonların, tünellerin, dağların, ırmakların, derelerin ovaların, parkların ve seyir noktalarının adları. Herkes rolünü yapmalı, diye düşündü, çünkü Dudberry Noktası'yla ilgilenen herkes, onun nerede olduğunu zaten biliyordu.

Bavulunda iki gömlek ve biraz çamaşırın yanısıra, iki şişe Cutty Sark vardı. İri bavulu esas yükünü, dönüşte almış olacak, diye düşündü. Keşke otobüsün altına vermeseydim, diye hayıflanıyordu şimdi, o an içkiye gereksinimi vardı. Saatine, annesinin kendisine armağan ettiği altın Longines'a göre, bir sonraki inolaya yirini dakikaları vardı. Kafasını arkaya yaslayıp yeniden uyumaya çalıştı. Gözleri olaysız kır manzarasından yorgun düşmüştü.

Danville'deki otobüs terminalinin II. yol üzerinde gişelerde otobüs biletleri, hamburger, kahve, peynir ve fıstık ezmeli sandviç, sigara ve soğuk büfe yemeklerinin satıldığı bir lokanta olduğunu görmek, onu şaşırttı. Emanetçi, kilitli dolap, taksi ve hatta erkekler tuvaleti dahi yoktu ortalarda.

Aniden kendini gülünç hissetti. Ne yapması gerekiyordu? Bavulunu koyup adama, babamın ellisekiz yıl önce kaldığı mağara nerede acaba, diye sorması mı? Kimseyi tanımıyor, çoktan ölmüş olması gereken yaşlı bir kadının adından başka hiçbir şey bilmiyordu. Ve üç parçalı bej bavulun, sonuna dek düğmenlenmiş açık mavi gömleğinin ve kara, ince kravatının, güzelim Florsheim pabuçlarının topladığından daha fazla dikkati çekmemek için gişedeki adama çantasını oraya bırakıp bırakamayacağını sordu, yalnızca. Adam bavullara baktı; öneriyi kafasında evirip çevirir gibiydi.

"Para vereceğim," dedi Sütçü.

"Buraya bırak. Sandıkların oraya, " dedi adam. "Ne zaman alırsın?"

"Bu akşam," dedi.

"Tamam. Buradan alabilirsin."

Sütçü elinde traş malzemelerini taşıdığı bir küçük çantayla lokanta/ terminalden ayrılıp Pennsylvania, Danville 'in sokaklarında yürümeye koyuldu. Michigan'da da tabii böyle yerler görmüştü ama oralarda benzin almanın dışında kimseye birşey söylemek zorunda kalmamıştı. Sokaktaki üç dükkan kapanmak üzereydi. Saat beş onbeşti ve bir düzine insan yürüyordu kaldırımlarda. İçlerinden biri zenciydi. Kahverengi, tepeli şapkası ve modası geçmiş kravatıyla uzun, yaşlıca bir adam. Sütçü onu bir süre izledi, sonunda yanına yaklaşıp konuştu, "Acaba bana yardımcı olabilir misiniz?"

Adam döndü, ama yanıt vermedi. Sütçü bir şekilde incinmiş olup olmadığını düşündü. Nihayet adam başını sallayıp, "Elimden geleni yaparım," dedi. Gişedeki beyaz adam gibi onun da hafif taşraya çalışıyordu ağzı.

"Birini arıyorum...Circe; Circe adlı bir hanımı. Daha doğrusu onu değil de evini. Nerede oturduğunu biliyor musunuz? Ben buralı değilim. Otobüsten daha yeni indim. İş gezisindeyim, bir sigorta poliçesiyle ilgili olarak oradaki bazı gayrimenkullere bakınam gerekiyor."

Adam dinliyor ve sözünü kesmeye kalkışmıyordu; sonunda Sütçü sözünü sorusunu tekrarlayarak bitirmek durumunda kaldı: "Bana yardımcı olabilir misiniz?"

"Papaz Cooper bilir," dedi adam.

"Onu nerede bulabilirim?" Sütçü söyleşide birşeylerin eksik gittiğinin farkındaydı.

"Stone Lane'de. Postaneyi bulana dek bu yolu takip edin. Windsor'a varmış olacaksınız. Stone Lane ondan sonraki sokak. Orada oturuyor."

"Orada kilisede mi?" Sütçü papazın kilisesinin yanbaşıda oturacağını tahmin ediyordu.

"Hayır. Hayır. Kilisede papaz evi yok. Papaz Cooper Stone Lane'de oturur. Sarı bir evdir galiba."

"Teşekkürler," dedi Sütçü. "Çok teşekkürler."

"Birşey değil," dedi adam. "İyi akşamlar." Ve yürüyüp gitti.

Sütçü bir an dönüp bavulunu almayı düşündü, sonra çabucak vazgeçti bu fikirden ve adamın gösterdiği yönde yola koyuldu. Aynı zamanda Western Union bürosu görevi de gören

postane çatısındaki Amerikan bayrağıyla ayırdediliyordu. Köşede sola döndü, ama sokaklarda isim tabelası olmadığını gördü: Tabelalar olmadan Windsor ya da Stone Lane'i nasıl bulacaktı? Konutların dizildiği bir sokağa girdi, oradan bir sokağa daha saptı, tam postanenin bitişiğindeki eczaneye girip telefon rehberinde 'A.M.E.' ya da 'A.M.E. Zion' adına bakmaya karar veriyordu ki sarı-beyaz evi gördü. Belki budur diye geçirdi aklından. Merdivenlerden tırnanırken tavırlarına özen göstermeye kararlıydı. Bir hırsız kibar davranmalı ve karşısındakilerin güvenini kazanmayı bilmeli.

"İyi akşainlar. Papaz Cooper burada mı?"

Kapıda bir kadın duruyordu. "Evet içeride buyurmaz mısınız? Hemen çağırayım."

"Teşekkür ederim." Sütçü küçük bir hole girip bekledi.

Kısa boylu, tombul bir adam belirdi kapıda; gözlükleriyle oynuyordu. "Evet efendim. Beni görmek istemiştiniz." Gözleri çabucak Sütçü'nün giysileri üzerinde dolaştı. ama sesinde aşırı bir merak yoktu.

"Evet. Ih... nasılsınız?"

"İyiyim. İyiyim. Ya siz?"

"Fena değil." Sütçü kendini bir hayli münasebetsiz hissediyordu. Şimdiye dek hiç tanımadığı biri üzerinde iyi bir izlenim bırakınaya çabalamamıştı, bir yabancından birşey istememişti ve yeryüzünde kimseye hal hatır sormamıştı. Sözü fazla uzatmamalı, diye düşündü. "Yardımaınıza ihtiyacım olacak, efendim. Adım Macon Dead. Babam buralardan-"

"Dead? Macon Dead mi dediniz?"

"Evet." Sütçü özür dilercesine gülümsedi. "Babam-"

"İşte bak." Papaz Cooper gözlüklerini çıkardı. "İşte bak! Esther!" Gözlerini konuğundan ayırmadan omzunun üzerinden bağırmıştı. "Esther, buraya gel!" Sonra da Sütçü'ye: "Aileni tanıyırım!"

Sütçü gülümseyip omuzlarını hafifçe indirdi. Yabancı bir kasabaya gelip ailesini tanıyan bir yabancıyla karşılaşmak güzel bir histi. Bu sözcüğün tınısını yaşamı boyunca duymuştu: "Ben burada oturuyorum ama **ailem**.." ya da: "Hiç **ailesi** yokmuş gibi davranıyor," veya: "**Ailenden** hiç burada oturan var mı?" Ama ne anlama geldiğini kavrayamamıştı: Bağlar. Fred-

die'nin Noel'den hemen önce Sonny'nin dükkanında oturup "ailemden kimse beni almak istememiş," deyişini anımsıyordu. Sütçü Papaz Cooper ve karısına gülümsedi. "Öyle mi?"

"Otur şuraya evlat. Tanıdığım Macon Dead'in oğlusun. Tabii çok yakından tanımazdım babanı. Benden dört-beş yaş daha büyüktü ve kasabaya pek inmezlerdi, ama ihtiyarı buradaki herkes anımsar. Deden ihtiyar Macon Dead'i. Babamla iyi ahbaptılar. Babam demirciydi. İlahi çağrıyı tek duyan ben oldum. Hay allah!" Papaz Cooper gülümseyerek dizlerini oğuşturdu. "Aman tanrım, kendimi unuttum. Aç olmalısın. Esther, ona karnını doyuracak birşeyler getir."

"Yo, hayır. Teşekkür ederim, efendim. Belki içmek için birşeyler olabilir, tabii siz de içersiniz."

"Tabii, tabii. Pek kentlice birşey olmasa da, -ama- Esther!" Kadın mutfağın yolunu tutmuştu bile. "Bardak getir, dolaptan da viski çıkar bize. Bu Macon Dead'in oğlu, yorgun ve içkiye ihtiyacı var. Söyle bana, beni nasıl buldun? Baban mı anımsadı yoksa."

"Olasılıkla anımsayacaktır, ama sizi nasıl bulabileceğimi yolda rastladığım biri anlattı."

"Beni sen mi sordun?" Papaz Cooper bütün ayrıntıları istiyordu. Dostlarına anlatacağı öyküyü şimdiden kafasında çerçevelelendirmeye başlamıştı; adamın nasıl önce evine geldiği, nasıl kendisini sorduğu...

Esther bir Coca Cola tepsi, iki bardak ve içinde suya benzer bir sıvı bulunan iri bir mayonez kavanozuyla birlikte geri döndü. Cooper sıvıyı doğrudan bardaklara boşalttı. Ne buz, ne su-yudumladığında Sütçü'nün genzini neredeyse paralayan saf çavdar viskisi.

"Hayır, sizi adınızla aramıyordum. Circe adlı kadının nerede yaşadığını sordum."

"Circe mi? Evet. Tanrım, ihtiyar Circe!"

"Sizi bulmanı salık verdi."

Papaz Cooper gülümseyip biraz daha viski doldurdu. Burarlarda herkes beni tanır, ben de herkesi tanırım."

"Babamın şeyden sonra... yani... babası öldükten sonra bir süre onun yanında kaldığını biliyorum."

"Güzel bir evleri vardı. Çok güzel. Şimdi beyazlar oturuyor

orada. Tabii, istedikleri buydu. Bu yüzden öldürdüler onu. Birçok insanı altüst etti bu olay. Burada neredeyse herkesi. Korkuttu da. Ama babanın Pilate adlı bir kızkardeşi yok muydu?"

"Evet efendim. Pilate."

"Hâlâ yaşıyor mu?"

"Evet, evet. Tabii."

"Öyle mi? Hoş bir kızdı, çok hoş. Kulağındaki küpeyi ona babam yapmıştı. Hayatta olduklarını öyle öğrenmiştik. İhtiyar Macon Dead öldürüldükten sonra çocuklar sağ mı öldü mü kimse bilmiyordu. Birkaç hafta sonra Circe babamın dükkanına gelmişti. Şimdiki postanenin tam karşısı. İçinde katlanmış bir kağıt parçası bulunan küçük madenî bir kutu getirmişti. Kağıtta Pilate'in adı yazılıydı. Circe babama birşey söylememiş, ama bir küpe yapmasını istemişti. Yanında çalıştığı insanlardan bir broş çalmıştı. Babam broşun altın iğnesini çıkartıp kutuya lehimledi. Sağ olduklarını ve onlara Circe'nin baktığını böylece öğrendik. Butler'lar için çalışıyordu -zengin beyazlar; bilirsin- ama o günlerde çok iyi ebeydi aynı zamanda. Ben dahil herkesi o doğurtmuştu."

Belki her içtiğinde karşısındakileri son derece kibarlaştıran viskiden geliyordu, ama Sütçü daha önce pek çok kez, ancak yarım kulakla dinlediği öyküyü bu adamın ağzından dinlerken yüreğini bir ısının kapladığını duyumsuyordu. Belki de olayların geçtiği yerde olmak, onlara böylesi bir elle tutulabilirlik kazandırmıştı. Pilate'in Darling Sokağı'nda mağaralardan, ormanlardan, küpelerden sözedişini dinlemek, ya da Doktor Değil Sokağı'nın araba gürültüleri arasında babasının yabancı hindi öyküsüne kulak vermek, başka bir diyara değgin bir masal işitmek gibiydi. Oysa burada, piyanonun yanbaşındaki hasır dipli sandalyede oturup mayonez kavanozundan viski içerken, gerçekliğe bürünüyordu. Bilmeden, Pilate'in küpesinin imal edildiği yere gelmişti; küçükken kendisini o denli büyülemiş, ve yapılarıyla çevredeki zencileri, katledilen adamın çocuklarının sağ olduğundan haberdar kılmış olan o küpenin. Burası da küpeyi yapan adamın oğlunun oturma odasıydı.

"Adam hiç yakalandı mı - onu öldüren adam?"

Papaz Cooper kaşlarını kaldırdı. "Yakalanmak mı?" diye sordu hayretle. Sonra yeniden gülümsedi. "Yakalamaları gerek-

miyordu. Hiç buradan ayrılmadılar ki."

"Yani, mahkeme oldu mu, tutuklandılar mı?"

"Ne için tutuklansınlar? Bir zenciye öldürdükleri için mi? Sen nereliydin evlat?"

"Yani kimse birşey yapmadı mı? Kimin yaptığını bulmaya dahi çabalamadılar mı?"

"Kimin yaptığını herkes biliyordu. Circe'nin yanında çalıştığı insanlar-Butler'lar."

"Ve kimse birşey yapmadı?" Sütçü kendi öfkesine şaşırmıştı. İlk dinlediğinde hiç öfke duymamıştı oysa. Şimdi niye öfkeleniyordu o zaman.

"Yapılabilecek birşey yoktu ki. Beyazlar aldırmadı, karaderililerse cesaret edemediler. Şimdiki gibi polis yoktu. Şimdi bu gibi işlere bakan şerifler var. O zamanlar yılda bir-iki kez gezici yargıç gelirdi, o kadar. Üstelik bu işi yapanlar bölgenin yarısına sahiptiler. Macon'un toprağı önlerini kesiyordu. İnsanlar çocukların sağ kurtulmasına sevinebildi yalnızca."

"Circe'nin onu öldürenlerin yanında çalıştığını söylediniz. Bunu biliyor muydu?"

"Tabii biliyordu."

"Ve onları orada alakoydu."

"Ortalıkta değil. Sakladı onları."

"Yine de aynı evdeydiler, değil mi?"

"Evet. En iyi yer, bence. Kasabaya gelmiş olsalardı biri onları görebilirdi. Oraya bakmak kimsenin aklından geçmezdi oysa."

"Babam-bunu biliyor muydu acaba?"

"Neyi bildiğini bilmiyorum. Circe'nin söyleyip söylemediğini de. Cinayetten sonra onu hiç görmedim. Hiçbirimiz görmedik."

"Nerede şimdi onlar? Butler'lar. Hâlâ burada mı yaşıyorlar?"

"Öldüler. Hepsi öldü. Sonuncusu, kız, Elizabeth birkaç yıl önce öldü. Bir taş kadar kısır ve bir o kadar da yaşlı. İşler rayına giriyor, evlat. Tanrı'nın yolları garip, ama eğer yaşarsan sonunda daima rayına girdiğini görüyorsun. Çaldıkları hiçbir şeyden, öldürdükleri hiç kimseden hayır gelmedi onlara. Bir danla bile."

"Hayır gelip gelmediği beni ilgilendirmiyor. Gerçek şu ki, birilerine zarar verdiler."

Papaz Cooper omuz silkti. "Sizin oralarda beyazlar farklı mı?"

"Hayır, sanırım değil... Ama zaman zaman birşeyler yapabiliyorsunuz."

"Ne gibi?" Papaz gerçekten ilgilenmiş gibiydi.

Sütçü Gitar'ın sözcükleri dışında verecek yanıt bulamadığından, sustu.

"Şunu görüyor musun?" Papaz Sütçü'ye kulağının arkasındaki ceviz iriliğindeki yumruğu göstermek için başını çevirmişti. "Mütareke günü birkaçımız resmi geçide katılmak üzere Philly'ye gittik. Birinci Dünya Savaşı sonrasıydı. Çağrılıydık. izinlerimiz de vardı, ama beyazlar orada olmanızdan hoşlanmamışlardı. Patırtı çıkardılar. Taş atıp hakaret etmeye filan. Üniformalarınıza filan aldırdıkları yoktu. Her neyse, sonunda atlı polisler geldi - onları yatıştırmaya, sandık ama atlarını bizim üstümüze sürdüler. Bu gördüğün, nal izi. Fena değil, değil mi?"

"Aman tanrını!"

"Buraya öç almak için gelmedin, değil mi?" Papaz başını öne doğru uzatmıştı.

"Hayır, geçiyordum, o kadar. Biraz çevreye bakmayım, dedim. Çiftliği görmek istiyorum."

"Çünkü yapılabilecek her türlü ödeşmeyi, Circe yaptı."

"Ne yaptı ki?"

"Hah! Ne yapmadı diye sormak lazım."

"Buralara daha önce gelemediğini için üzgünüm. Onu tanımayı isterdin. Öldüğünde yüz yaşında filan olmalıydı, değil mi?"

"Daha fazla. Ben çocukken yüz yaşında filandı."

"Çiftlik yakınlarda mı?" Sütçü kayıtsız gözükmeğe çalışıyordu.

"Fazla uzak değil."

"Yolum buralara düştüğüne göre, bir görmek isterdim. Babam o kadar çok bahsetmişti ki."

"Onbeş mi kadar ötede, Butler'ların yerinin hemen gerisinde. Seni oraya götürebilirim. İhtiyar arabam tamirde, ama dün

hazır olması gerekiyordu. Bir bakayım."

Sütçü arabanın hazır olması için dört gün bekledi. Papaz Cooper'ın evinde dört gün konuk kaldı ve dört gün boyunca babasını ya da büyükbabasını anımsayan, ya da yalnızca sözedildiğini duymuş olan kasabadaki bütün yaşlıların hücumuna uğradı ev. Her biri öykünün bir başka bölümünü tekrar ediyor, ve ağızbirliğiyle Lincoln Cenneti'nin ne güzel olduğundan dem vuruyorlardı. Mutfakta oturup Sütçü'ye nezleli gözlerini dikeyor ve dedesinden öylesine bir saygı ve sevgiyle sözediyorlardı ki, Sütçü de özlemeye başladı onu. Babasının sözleri geldi aklına: "Babamın yanibaşında çalışırdım. Tam yanibaşında." Sütçü o zamanlar babasının küçük yaşında erkeklik tasladığını düşünmüştü. Ama şimdi başka birşeyi görmeye başlıyordu. Babasını sevdiğini, onunla yakın bir ilişki içinde olduğunu; babasının da onu sevdiğini, güvendiğini, ve "tam yanibaşında" çalışmasına izin verdiğini. "Onu yerde gördüğümde," demişti, "aklım başımdan gitti."

Papaz Cooper 'herhangi birşey yapmanın' umutsuzluğunu anlattığında Sütçü'nün öfkesi gerçektir. Bu adamlar Macon Dead'leri olağanüstü insanlar olarak tanımlıyorlardı. Pilate ise, 'kimsenin ayakkabı giydiremediği' bir orman perisi. İçlerinden yalnızca biri büyükannesini anımsayabilmişti. "Güzeldi, ama beyaza benziyordu. Belki de kızıl deriliydi. Kara saçlı, çekik gözlü. Doğum sırasında öldü, biliyorsun." İhtiyarlar konuştuğunda - bölgedeki şeftali, Georgia'daki gibi gerçek şeftaliler yetiştiren tek çiftliğin, avdan sonraki şölenlerin, kışın domuz kesmelerinin ve çalışmanın, yürüyen bir çiftliğin insanın canını çıkartan çalışmalarının öykülerini dinledikçe - hayatında birşeylerin eksikliğini daha fazla duyumsuyordu. Kuyu kazıktan, tuzak kurmaktan, ağaç kesmekten, soğuk geçen baharlarda meyva ağaçlarını ateş yakarak ısıtmaktan, genç atları evcilleştirmekten, köpekleri terbiye etmekten sözediyorlardı. Ve tüm bu öykülerin içinde kendi babası, hepsinin yaşıtı, bir öküz kadar güçlü, yalınayak eğersiz atabinebilen ve herbirini geçen, çiftçilikte herbirinden daha güçlü, herbirinden daha iyi nişancı, daha iyi sürücü olan ikinci Macon Dead vardı. Sözünü ettikleri delikanlıda kendi bildiği inatçı, hırslı, sevgisiz adamı tanımak olanaksızdı; ama anlattıkları delikanlıya kanı ısınmıştı, ve yüksek ça-

tılı çiftliği, şeftali ağaçları ve Pazar sabahı gündoğumunda iki dönümlük gölde düzenlenen balık avı partileriyle delikanlının babasına da.

Sütçü'yü anılarının barutunu ateşleyen fitil yerine koyup konuştular, konuştular. Güzel günler, kötü günler, değişenler, değişmeyenler - ve hepsinin zirvesinde, ölümüyle, o zaman genç birer delikanlı olan herbirinin de biraz ölümünü başlatan o uzun boylu, görkemli Macon Dead vardı. Macon Dead onların ideallerindeki çiftçiydi, o zeki sulamacı, şeftali yetiştiricisi, domuz kasabı, yaban hindisi kızartıcısı, kırk dönümü gıkı çıkmadan dümdüz eden ve bu sırada da melekler gibi şarkı söyleyen adam. Hiçbir yerin ortasından çıkagelmişti; bir çekiç kadar cahil, ve hapisten yeni salıverilmiş bir mahkûm kadar yoksul; yanında özgürlük kağıtlarından, bir İncil'den ve siyah saçlı güzel bir kadından başka birşey yoktu; ve bir yıl on dönüm, ertesi yıl bir on dönüm daha kiralayivermişti. Onaltı yıl içinde, Montour bölgesindeki en güzel çiftliğin sahibiydi. Herbirinin yaşamını bir yağlıboya fırçası gibi renklendiren ve bir vaiz gibi konuşan bir çiftlik. "Görüyor musunuz?" diyordu çiftlik onlara, "Görüyor musunuz? Neler yapabildiğini görüyor musunuz? Harfleri seçememek hiç önemli değil, bir köle olarak doğmuş olmak da öyle, adını kaybetmiş olmak, babanın ölmesi.bunlardan hiçbiri, hiç önemli değil. İşte diyordu. "Siftinmeyi bırakın Yararlanın, eğer yararlanmasını bilmiyorsanız, zararlardan yararlanın. burada yaşıyoruz. Bu gezegende, bu ulusta, bu ülkede. tam burada. Başka bir yerde değil! Ülkemiz bu kayanın üzerinde, görmüyor musunuz? Benim evimde kimse aç değil, benim evimde kimse ağlamıyor; ve eğer benim bir evim olabilmişse, sizin de olabilir! Tutun onu. Tutun bu toprağı! Yakalayın, kardeşlerim; yaratın onu, kardeşlerim, sarsın, sıkın, karıştırın. vurun, dövün, tekmeleyin, öpün, kançılaysın, bastırın, düzleyin, kazın, sürün, ekin, biçin, kiralayın, alın, satın, sahip olun, üzerinde binalar kurun, çoğaltın ve evlatlarınıza bırakın - beni duyuyor musunuz? Evlatlarınıza bırakın."

Ama kafasını uçurmuş ve o güzelim şeftalilerini yemişlerdi. Ve bu adamlar o an ölmeye başlamışlardı; hâlâ da ölüyorlardı. O gece konuşmalarında Sütçü'ye bakarken birşeyler arzuluyorlardı. Düşlerini yeniden alevlendirecek ve ölmelerine son vere-

cek bir sözcük. Sütçü bu nedenle sözletmeye başladı babasından,tanıdıkları o delikanlı, efsanevi Macon Dead'in oğlundan. Biraz yüksekten atıyordu; ama canlandılar. Babası kaç evin sahibiydi (sırıttılar); iki yılda bir yenilenen otomobiller (güldüler); ve babasının Erie Lackawanna'yı alma girişiminden söz ettiğinde (böylesi daha iyiydi), sevinç çığlıkları koyverdiler. Evet, o! İhtiyar Macon Dead'in oğlu! Herşeyi bilmek istiyorlardı, an geldi, Sütçü bir muhasebeci gibi menkul ve gayrimenkul değerlerini sıralar buldu kendini;toplam kira geliri, banka kredileri,ve babasının şu sıralar izlemekte olduğu şey-borsa.

Birden, sözlerinin ortasında Sütçü altım özledi. O an kalkıp gidip almayı istedi. Durduğu yere gidip Butler'ların burnunun dibinden çekip almak; bir kişiyi öldürmekle tüm sulbüne son verebileceklerini sanan Butler'ların. Tapınan gözlerinin ışığında parlıyor, gururla kabarıyordu.

"Baban kiminle evlendi?"

"Kentteki en zengin zenci doktorun kızıyla."

"İşte o! İşte Macon Dead."

"Hepinizi koleje gönderdi mi ?"

"Ablalarımı. Ben büroda onunla çalışıyorum."

"Hah! Para kazanmak için seni elinde tuttu. Macon Dead hep para kazanacaktır."

Arabası ne?"

Buick. İki yirmibeş."

"Tanrım. İki yirmibeş! Kaç model?"

"Bu yılın."

"İşte o! İşte Macon Dead! Erie Lackawanna'yı alacak! Eğer istiyorsa mutlaka alır! Aman tanrım! Beyazları ölümüne kaygılandırıyor, eminim. Onu kimse tutamaz. Macon Dead'i, asla! Bu dünyada kimse! Öbür dünyada da! Hah! İşe bak! Erie Lackawanna!"

Papaz Cooper onca beklemeyen sonra, gelemedi. Vaazlardan kazandığına yükleme işinden ek gelir sağlıyordu ve o gün nöbete her zamankinden erken gitmesi gerekti. Tek yeğeni olduğu için Yeğen olarak bilinen çocuk Sütçü'yü çiftliğe götürmekle görevlendirildi-en azından gidebildikleri kadar yakınına. Yeğen on üç yaşındaydı ve direksiyondan başı ancak görülebiliyordu.

"Ehliyeti var mı?" diye sordu Sütçü Bayan Cooper'a.

"Henüz yok," dedi gözlerindeki kaygıyı okuyunca çiftlikteki çocukların araba kullanmayı erken öğrendiklerini açıkladı-buna zorunluydular.

Sütçü ve Yeğen kahvaltıdan sonra yola çıktılar. Yol bir saatte yakın sürdü, çünkü daracık ve virajlıydı, ve yirmi dakika kadar sollayamadıkları bir kamyon arkasına takıldılar. Yeğen çok az konuşuyordu. Yalnızca Sütçü'nün giysileriyle ilgilenmiş görünüyor ve her fırsatta inceliyordu. Sütçü gömleklerinden birini ona vermeyi kararlaştırdı ve otobüs terminaline gidip bıraktığı bavulu almasını söyledi.

Yeğen nihayet yolun kenarına çekip durdu; ortada ev filan gözükmüyordu.

"Ne oldu? Benim kullanmamı mı istiyorsun?"

"Hayır efendim. Geldik."

"Ne? Nerede?"

"Orada." Çalılara işaret ediyordu. Butler'ların yolu bu, çiftlik de gerisinde. Yürümeniz gerekecek. Arabayla giremeyiz."

Bu çok doğruydı; Sütçü ayırkotalarıyla kaplanmış taşların üzerinden zorlukla yürüyebiliyordu. Yeğen'e beklemesini söylemişti, niyeti araziye çabucak gözden geçirip sonra yalnız başına gelmekti. Ama çocuk yapması gereken işleri olduğunu söyledi, Sütçü ne zaman isterse gelip onu alabilecekti.

"Bir saat sonra," dedi Sütçü.

"Kasabaya dönmek bir saat sürer," dedi Yeğen.

"Papaz Cooper beni götüreceğini söyledi. Yarı yolda bırakacağını değil."

"İşleri bitirmezsem annem beni kamçılar."

Sütçü tedirgin olmuştu, ama orada yalnız kalmaktan ürktüğünü çocuğa açık etmek istemediğinden, -iri gösterişli saatine baktı- öğleyin gelmesinde anlaştılar. Saat henüz dokuzdu.

Şapkası yaşlı ceviz ağaçlarının daha ilk dalına takılmıştı, bu nedenle elinde tutuyordu. Pantolonun paçaları nemli yapraklar üzerinde bir millik yürüyüşten sıırıslam olmuştu. Sessizlik kulaklarında uğulduyordu. Tedirgin, biraz da kaygılıydı, ama altın beyninde ağır basıyordu, tıpkı bir gece önce birlikte içtiği adamlar gibi; bu nedenle o güne dek gördüğü en büyük eve doğru uzanan yolun çakılları ve yaprakları üzerinde yola koyul-

du kararlıca.

Burada kaldılar, diye geçirdi aklından, kiraz reçelini görünce Pilate burada ağladı. Bir an hareketsiz kaldı. Güzel olmalıydı, gözlerine bir saray gibi gözükmüş olmalıydı, ama ikisi de kendilerini nasıl tutsak hissettiklerini anlatmışlardı yalnızca, odalarından gökyüzünü görmenin ne denli güç olduğundan, halıların döşemelerin, nasıl midelerini bulandırdığından dem vurmuşlardı. Babalarını kimin öldürdüğünü bilmeden, içgüdüsel olarak nefret etmişlerdi katilin evinden. Ve gerçekten de bir katilin evine benziyordu. Karanlık, yıkık, kötücül. Pencere pervazının yanına diz çöküp de uçmayı istediği o günden bu yana kendini hiç bu kadar yalnız hissetmemişti. Sarmaşıklarla kaplanmış bir ikinci kat penceresinden bir çocuğun gözlerini gördü. Gülümsedi. Kendimi görüyor olmalıyım -pencereden gökyüzünü nasıl seyrettiğimi düşünüyordum ya. Ya da ağaçların arasından süzülen ışıktır. Revak dört zarif sütunla destekleniyordu; çift kanatlı dev kapının üstünde ağır, pirinç bir tokmak vardı. Kaldırıp yerine bıraktı, ses bir pamuğun üzerine düşmüş bir yağmur damlası gibi boğuldu. Hiçbir şey kımıldamadı. Geriye, yola baktı ve içinden çıktığı yeşil boğazı, ucu görünmeyen yeşilimsi - kara tüneli gördü.

Çiftliğin Butler malikanesinin hemen arkasında olduğunu söylemişlerdi. Ama mesafe kavramlarının ne olduğunu tam kestiremediğinden, yola koyulmaya karar verdi. Eğer aradığını bulursa geceleyin geri gelmesi gerekiyordu -gereçlerle tabii, ama aynı zamanda bölgeyi biraz tanıyarak. Yine de elini uzatıp tokmağı çevirmekten alakoyamadı kendini. Kımıldamadı. Tanı yola koyulmak üzere yarım dönüş yapmıştı ki, -ani bir düşünceyle- kapıyı itti; kapı iç geçirmeyi andıran bir gıcırtyla aralandı. İçeri doğru uzandı. İçerideki karanlık ve ağır koku birşey görmesini engelledi. Ekşi, mebzul, boğucu, tüylü, hayvansı bir koku. Öksürerek tükürecek bir yer bakındı; koku ağzına dolmuş, dişlerini ve dilini kaplamıştı. Arka cebinden bir mendil çıkartıp burnunu örttü, kapıdan geriledi; yediği az bir kahvaltıyı öğürmeye başlamıştı ki koku apansız yokoldu ve yerini tatlı, baharatlı bir parfüm doldurdu. Zencefil kökü gibi - hoş, temiz, baştan çıkartıcı. Şaşkın, büyülenmiş, içeriye girdi. Bir-iki saniye sonra elle oyulup yerleştirilmiş ahşap zemini ve öte taraftaki

karanlığa doğru döne döne yükselen merdivenleri görebiliyordu. Gözleriyle merdiveni izledi.

Çocukluğunda her çocuğun gördüğü, kendisini karanlık geçitlerden, ağaçların arasından kovalayıp kaçamayacağı odalarda sıkıştıran cadılı düşler görmüştü. Kara giysili, kırmızı iç etekli cadılar; pembe gözlü, yeşil dudaklı cadılar, ufacık cadılar, uzun boylu, pasaklı cadılar, çatık kaşlı cadılar, gülümseyen cadılar, bağırان ve kahkahalar atan cadılar, uçan cadılar, koşan cadılar ve durdukları yerde pırıldayanlar. Dolayısıyla merdivenlerin tepesindeki kadını gördüğünde, kendisine doğru uzanmış eline, kendisi için açılan parmaklarına, kendisine uzanan dudaklarına, kendisini yiyip, yutan gözlerine doğru tırınanmaktan başka çaresi yoktu. Düşünüzde merdivenleri tırınanırsınız. Omuzlarını kavradı, kendisine doğru çekip kollarıyla sardı onu. Baş göğsüne geliyordu anca, ve çenesinin altındaki saçların teması, çelik yaylar gibi sırtını sıvazlayan kemikli elleri, belinde köpüren dişsiz ağzı, başını döndürdü; ama bu dişsiz kucaklaşma anında, hemen o an bir çılgılık ve bir sertleşmeyle uyanacağını biliyordu. Her zaman böyle olmuştu. Aina bu kez yalnızca sertleşmeyi duyumsadı.

Sütçü gözlerini yumdu; bitene kadar kurtulamayacaktı bu düşten. Ancak dizlerindeki mırıltıyla su yüzüne çıktı yeniden. Aşağıya doğru baktığında, her biri pencereden gördüğü zeki çocuk bakışlı bir sürü altın-gözlü köpekle kuşatılmış olduğunu gördü. Sonra kadın birdenbire koyverdi onu, o da ona baktı. Köpeklerin dingin, sağlıklı, zeki bakışlarının yanında gözleri deliceydi. Onların taranmış, fırçalanmış, maden rengi saçlarının yanında onunkiler darmadağın ve pisti.

Köpeklerle seslendi. "Gidin bakayım. Helmut, haydi. Horst, kımıl da." Elini salladı ve köpekler boyun eğdiler.

"Gel, gel," dedi Sütçü'ye. "İçeri gel." Elini iki eliyle kavradı, Sütçü -eli onun elinde, kolu ileri doğru uzanmış- peşinden gitti- tıpkı gönülsüzce yatağına sürüklenen küçük bir çocuk gibi. Bacaklarının etrafında dolaşan köpeklerin üzerinden atlaya atlaya yürüdüler. Onu bir odaya götürdü, gri kadife bir kanepeye oturttu ve ayakları dibinde yatan ikisi dışındaki bütün köpekleri uzaklaştırdı.

"Weimaraner'leri anımsıyor musun?" diye sordu, iskemle-

sini ona yaklaştırırken.

Yaşlıydı. Öylesine yaşlı ki, renklerini yitirmişti. Öylesine yaşlı ki, yüzündeki tek seçilebilir hatlar gözleri ve ağızıydı. Burunu, çenesi, elmacık kemikleri, alnı, boynu, hepsi kimliklerini teninin buruşuk ve kırışıklara teslim etmişlerdi.

Sütçü sarıh bir düşünce için kıvranıyordu; düşlerde ulaşılması o denli zor olan sarıh bir düşünce: Belki de bu kadın Circe'ydi. Ama Circe öldü. Bu kadınsa sağı. Buraya kadar gelebilirdi, çünkü bu kadın konuşmasına karşın, pekala ölü de olabilirdi gerçekte ölü olması da **gerekirdi**. Yalnızca kırışıklıklar ve canlı olamayacak kertede yaşlı olan yüzünden dolayı değıl, o dişsiz ağızından çıkanın, yirmisinde bir genç kızın pürüzsüz sesi olduğundan.

"Bir gün döneceğini biliyordum. Yok, tam öyle değıl. Bazen kuşkulandım bundan, bazı günler de hiç düşünmedim dahi. Ama görüyorsun ki, haklıydım. Gerçekten döndün."

O yüzden bu sesi duymak, feciydi. Belki de kulaklarına birşeyler oluyordu. Kendi sesini duymak istedi, ve mantığı denemeyi kararlaştırdı.

"Özür dilerim. Ben oğıuyum. Ben Macon Dead'in oğıuyum. Sizin tanıdığınız değıl."

Gülümsemesi dondu.

"Benim adım da Macon Dead ama, ben otuziki yaşındayım. Babamı ve babasını tanıyorsunuz siz." Bu kadarıyla, fena değıl. Sesi aynıydı. şimdi durumu gerçekten kavrayıp kavramadığını öğrenmek kalıyordu. Kadın yanıtlamadı onu. "Siz Circe'siniz, değıl mi?"

"Evet, Circe," dedi ama bütün ilgisini yitirmiş gibiydi. "Adım Circe."

"Buraları ziyaret ediyorum. Papaz Cooper ve karısının yanında kalıyorum. Beni buraya onlar getirdi."

"Seni o zannettim. Beni görmeye geldi sandım. Nerede o? Benim Macon'um?"

"Evde. Sağ. Bana sizden çok sözetti."

"Ya Pilate? O nerede?"

"O da orada. Çok iyi."

"Ona benziyorsun. Gerçekten de." Ama ikna olmuşa benze-miyordu.

"Şimdi yetmişiki yaşında," dedi Sütçü. Bunun olayları açıklığa kavuşturacağını, kendisinin o tanıdığında onaltı yaşında olan Macon olamayacağını kavrayacağını umuyordu, ama ağzından, yetmişiki, otuziki artık hiçbir yaşın, kendisi için hiçbir anlam ifade etmediğini anlatır bir "Ihm" çıktı yalnızca. Sütçü kaç yaşında olabileceğini merak etti.

"Aç mısın?" diye sordu kadın.

"Hayır, teşekkür ederim. Kahvaltı ettim."

"Demek o küçük Cooper'ın yanında kalıyorsun?"

"Evet efendim."

"Beberuhi. Sigara içmemesini söyledim ona kaç kez, ama artık çocuklar söz dinlemiyor."

"Ben içebilir miyim?" Sütçü biraz rahatlarmıştı, bir sigaranın kendisini biraz daha rahatlatacağını umuyordu.

Omuz silkti. "Nasıl istersen. Son zamanlarda herkes istediğini yapıyor zaten."

Sütçü bir sigara yaktı, köpekler kibrit sesine mırıldandılar; gözleri aleve dikilmişti.

"Şşşt" diye fısıldadı Circe.

"Güzel," dedi Sütçü.

"Güzel olan ne?"

"Köpekler."

"Güzel değil, tuhaflar; ama koruyorlar. Onlara bakmaktan harap düştüm. Bayan Butler'ın köpekleriydi. Onları o yetiştirdi, üretti. Yıllarca AKC'ye sokmaya çalıştı. İzin vermediler."

"Ne diyordunuz onlara?"

"Weinraner'ler. Alman."

"Onlara ne yapıyorsunuz?"

"Bazılarını elde tutuyorum. Bazılarını satıyorum. Burada hep birlikte ölene dek." Circe gülümsedi.

Güçlü, genç, temrinli sesi bilgeleşmiş yüzüne nasıl uyuyorsa, züppece alışkanlıkları da yırtık-pırtık, kirli giysilerine o kadar uyuyordu. -Belki örgülü, belki örgüsüz- ak saçlarına, kua-förden yeni çıkmış, yapılı saçlarından ayrılan bir perçemi düzeltirmişçesine dokunuyordu. Ve gülümseyişini -bir damla asit altında eriyen selüloz gibi büyüyen delik- parmaklarını çenesine bastırarak destekliyebiliyordu ancak. Macon'u hataya sürükleyen ve onu aptal olarak değerlendirmeye yönelten de bu züp-

pelikle gelişkin konuşma tarzı oldu.

"Bazen dışarı çıkmalısınız."

Yüzüne baktı.

"Bu ev şimdi sizin mi? Size mi bıraktılar? Bu nedenle mi burada kalıyorsunuz?"

Dudaklarını dişetlerine bastırdı. "Burada yalnız oluşumun tek nedeni, onun ölmüş olması. Kendini öldürdü. Bütün para bitmişti, bu yüzden kendini öldürdü. Senin az önce durduğun sahanlıkta durup kendini trabzandan aşağıya attı. Anıa hemen ölmedi; bir-iki hafta yatakta kaldı; burada ikimizden başka kimse yoktu. Köpekler o zaman köpek çiftliğindeydi, Onu ben dünyaya getirmiştım, tıpkı annen ve ondan önce de büyükan-nen gibi. Bu yörelerdeki herkes gibi. Hiçbirini de kaybetme-dim. Annen dışında. Yok, galiba büyükannendi. Şimdi köpek-lere ebelik yapıyorum."

"Papaz Cooper'ın arkadaşlarından biri, onun beyaza benze-diğini söyledi. Büyükannemin. Öyle miydi?"

"Hayır, melezdi. Kızılderili ağırlıklı. Güzel bir kadındı, ama tanıdığım en gururlu genç kadındı. Kocasına deli olurdu, fazla-sıyla. Ne dediğimi anlıyor musun? Bazı kadınlar fazla severler. Bir sülün gibi kollardı onu. Sinirli. Sinirli bir aşk."

Sütçü melez kadının torununun çocuğu Hagar'ı düşünüp, "Evet," dedi. "Ne dediğinizi anlıyorum."

"Ama iyi bir kadındı. Onu yitirdiğimde bir bebek gibi ağla-dım. Bir bebek gibi tıpkı. Zavallı Sing.*"

"Ne?" Saçmalıyor mu acaba, diye düşündü.

"Bir bebek gibi ağladım di-"

"Hayır, Hayır. Adı neydi, demiştiniz?"

"Sing. Adı Sing'di."

"Sing mi? Sing Dead. Nereden bulmuş bu ismi?"

"Sen kendi adını nereden buldun? Beyazlar zencileri yarış atları gibi adlandırırlar."

"Sanırım öyle. Babam kendi adını nasıl edindiğini anlatmış-tı bana."

* Şarkı söyle. (ç.n.)

"Ne anlattı?"

Sütçü sarhoş Yankee'nin öyküsünü anlattı.

"O adı koruması gerekmiyordu. Kadın neden oldu. O adı kadın istedi," dedi Circe, Sütçü sözlerini bitirdiğinde.

"Kadın mı?"

"Sing. Karısı Kuzeye giden bir yük arabasında karşılaşmışlar. Yol boyunca fıstık yemişler; öyle anlatmıştı. Vaadedilmiş topraklara giden bir araba dolusu eski köleymişler."

"Sing de köle miymiş?"

"Hayır. Hayır, değil. Hiçbir zaman köle olmamakla öğünürdü hep. Ailesi de öyle."

"O zaman o arabada işi neymiş?"

"Buna yanıt veremem, çünkü bilmiyorum. Sorinak hiç aklıma gelmedi."

"Nereden geliyorlarmış? Georgia'dan mı?"

"Yo. Virginia. İkisi de Virginia'lıymış, kadının ailesi de, Macon'un ki de. Culpeper'de bir yerlerden. Charlemagne ını ne."

"Sanırım Pilate bir ara oralarda bulunmuş. Bize gelmeden önce bütün ülkeyi dolaşmış."

"O çocukla evlendi mi?"

"Hangi çocukla?"

"Bebeginin babasıyla."

"Yok. Evlenmedi."

"Ben de sanmıyordum. Çok utanıyordu."

"Neden utanıyordu?"

"Kamından."

"Ha, şu."

"Kendi kendine doğdu. Ben pek birşey yapmadım. İkisi de öldü sanıyordum, bebek de anne de. Dışarı uğradığında, kafama balyoz yemiş gibi oldum. Yüreğinin atışını hiç duymamıştım. Öylesine çıkıverdi. Baban onu çok severdi. Birbirlerinden koptuklarını duyduğuna çok üzülmüştüm. Yeniden beraber olmaları iyi. "Geçmişten sözederken ısınmıştı, Sütçü Macon ve Pilate'in yalnızca kentte yaşadıklarını söylememeye karar verdi. Ayrıldıklarını nereden bildiğini merak ediyordu, ayrılış nedenlerini bilip bilmediğini de.

"Tartışmalarını duymuş muydunuz?" diye sordu dikkat çek-

memeye çalışarak.

"Konuyu bilmiyorum. Yalnızca tartışıklarını duydum. Pilate bebek doğduktan sonra döndü buraya. Kıştı. Buradan ayrıldıklarında onu yitirdiğini ve bir daha da görmediğini söyledi."

"Pilate be evden ayrıldıktan sonra bir süre bir mağarada kaldıklarını söylemişti bana."

"Öyle mi? Herhalde Avcılar mağarasıdır. Zaman zaman avcılar dinlenmek için kullanırdı orayı. Yemek yemek. Sigara içmek. Uyumak için. İhtiyar Macon'un cesedini de orada bırakmışlar."

"Onlar mı? Kim? Babam... kendisi gömdüğünü söylemişti. Birlikte balık avladıkları bir dere ya da ırmağın oraya."

"Öyleydi. Ama kazdığı çukur çok sığ ve suya çok yakındı. İlk şiddetli yağmurla ceset ortaya çıkmış. O çocuklar gideli bir ay olmamıştı ki ceset nehirde yüzerken görüldü. Balık tutan birilerini görmüş onu. Zenci olduğunu anlayınca kim olduğunu kestirmişler. Mağaraya sıkışmış, inevsin de yazmış. Cesedi yazın gömdüklerini bir düşünsene. Bayan Butler'a bunun rezillik olduğunu söyledim."

"Babam bunu bilmiyor."

"Söyleme o zaman. Hiç canını sıkma. İnsanın babasının öldürülmesi yeterince kötü birşey. Cesede ne olduğunu hiç öğrenmesin, daha iyi."

"Pilate buraya neden döndüğünü size söyledi ni?"

"Evet. Babasının öyle istediğini söyledi. Ziyaretine geliyor-muş."

"O mağarayı görmek isterim. Bıraktıkları mağarayı..."

"Artık görülecek birşey kalmamıştır. Aradan çok uzun zaman geçti."

"Biliyorum. Ama belki doğru dürüst gömhileceğim birşeyler kalmıştır."

"Aslında doğru bir düşünce. Ölümler gömülmeyince nutsuz olurlar. Çok nutsuz olurlar. Bulmakta güçlük çekmezsin. Geldiğin yoldan gideceksin. Geçide gelene dek kuzeye doğru devam et. Çöküyor, ama geçit olduğunu göreceksin. Tanı orada ağaçlar açılır. Biraz devam et. bir dereye varacaksın. Onu geç. Orman devam edecek, ama az ileride tepelere rastlayacaksın. Mağara o tepelerden birinin eteğinde. Mutlaka görürsün. Ora-

daki tek mağara. Babana onu doğru dürüst gömdüğünü söyle. Bir mezarlığa. Belki bir de taş koyarsın. Güzel bir mezartaşı. Umarım beni de birileri hemen bulur ve acırlar. "Köpeklere baktı." Umarım beni de burada uzun süre bırakmazlar."

Düşüncesi beynine ulaştığında, Sütçü yutkundu. "İnsanlar sizi görmeye geliyor değil mi?"

"Köpek alıcıları. Ara sıra gelirler. Sanırım beni buldular."

"Papaz Cooper... Onlar sizin öldüğünüzü sanıyor."

"Harika. Kasabadaki zencilerden hoşlanmıyorum. Köpekçiler geliyor, köpeklere yem getiren adam da. Her hafta gelirler. Beni bulacaklardır. Umarım çabuk olur."

Yakasını gevşetip bir sigara daha yaktı. Burada, bu karanlık odada, babasının ve Pilate'in doğumuna yardımcı olan; babaları öldürüldüğünde onları gizlemek için işini, hatta yaşamını tehlikeye atan. oturaklarını temizleyen, geceleri onlara yiyecek ve yıkanınaları için su taşıyan kadınla birlikte oturuyordu. Pilate'in adını ve enfiye kutusunu küpe yaptırmak için gizlice kasabaya giden. Yara iltihaplandığında onu iyileştiren. Ve bunca yıldan sonra, onlardan birini görmekten heyecana kapılan. Sağaltıcı, ebe... bir başka dünyada Mercy'de başhemşire olabilirdi. Oysa şimdi Weimaraner'lere bakıyordu ve tek bir bencilce arzusu vardı: öldüğünde köpekler cesedini yemeden önce birinin kendini bulması.

"Buradan ayrılmalısınız. O kahrolasica köpekleri satıp. Size yardım ederim. Paraya ihtiyacınız var mı? Ne kadar?" Sütçü bir acıma seline kaptırmıştı kendini. ve kendisine minnetle gülümseyeceğini umuyordu. Ama kadının sesi, buz gibi soğuktu.

"Yürümek istediğimde yürüyemeyeceğimi mi sanıyorsun? Paranı cebine sok."

Güzel düşüncelerinin böylesine reddedilmesinden düşkırıklığına uğrayan Sütçü, sesine aynı soğuk tonu verdi. "O insanları bu kadar mı seviyordunuz?"

"Sevmek mi?" diye sordu. "Sevmek mi?"

"O zaman neden köpeklerine bakıyorsunuz?"

"Kendini neden öldürdüğünü biliyor musun? Buranın çöküşünü görmeye dayanamadı. Hizmetkârlar, para ve parayla satın alacakları olmadan yaşayamazdı. Her sent gitmişti, kalanı da vergiler yiyordu. Önce kat hizmetçilerine yol vermek zorunda

kaldı, ardından ahçıya, sonra köpek bakıcısına, sonra bahçıvana, sonra şöföre, sonra da araba satıldı, sonra da hafta da bir gelen gündelikçi kadın. Sonra ucundan bucağından satmaya başladı -toprak, mücevherler, mobilyalar. Son birkaç yıl bahçeden yedik. Sonunda artık kaldıramadı. Yardımcısız, parasız kalakalmak- hayır, kaldıramadı bunu. Herşeyi koyvermek zorunda kaldı."

"Ama sizi koyvermedi." Sütçü hırıldamıştı.

"Hayır, beni koyvermedi. Kendini öldürdü."

"Ve hâlâ bağlısınız ona."

"Sen insanları dinlemiyorsun. Kafanda kulaklar var, ama beynine bağlı değiller. Benim tüm yaşamım boyunca yapmakta olduğum işleri yapmaktansa kendini öldürmeyi yeğledi, diyorum sana!" Circe ayağa kalkmıştı, köpekler de. "Duydun mu beni? Hergün yaptığım işleri gördü ve öldü, duyuyor musun, benim gibi yaşamaktansa öldü. Benim ne olduğumu düşünüyordu, dersin? Eğer yaşadığım hayat ve yaptığım işler onun için, yapmaktansa kendini öldürecek kadar nefretlikse, ve sen de hala benim onu sevdiğim için burada kaldığını düşünüyorsun, bir osuruk kadar aklın var, senin!"

Köpekler homurdanıyordu, başlarına dokundu. İkisi iki yanında duruyorlardı. "Buraya bayılırlardı. Bayılırlardı. Denizaşırı bir yerden pembe damarlı mermer getirtip İtalya'dan getirttikleri ustalara iki ayda bir merdivene tırmanıp tozunu alınam gereken avizeyi yaptırmışlardı. Bayılırlardı. Burası için hırsızlık yaptılar, yalan söylediler, adam öldürdüler. Ama geriye ben kaldım. Ben ve köpekler. Ve burayı bir daha asla temizlemeyeceğim. Asla. Hiçbir şeyini. Bir damla tozu, bir gram çöpü kaldırmayacağım yerinden. Uğruna yaşadıkları herşey, yıkılıp çürüyecek. Avize şimdiden düşüp param parça oldu. Kordonunu birşeyler kemirmiş. Ha! Ve herşeyin göçtüğünü görmek istiyorum, kendi gözlerimle görmek ve kimsenin onarmadığından emin olmak. Köpekleri bunun için getirdim buraya. Yabancıları da uzak tutuyorlar. Öldükten sonra birileri gelip birşeyler çalmaya çalıştılar. Köpekleri üzerlerine saldım. Sonra da hepsini buraya, yanıma aldım. Onun yatakodasını nehale getirdiklerini görmeni isterdim. Duvarlarında duvar kağıdı yoktu. Hayır. Belçikalı bir kadının altı yılda işlediği ipek brokarlar vardı kağıt

yerine. Bayılırdı ona- oh, nasıl severdi. Otuz Weimarener bir günde parçalardı duvarları. Kokudan boğulmayacağını bilsem, sana gösterirdim." Çevresindeki duvarlara bakındı. "Son kalan oda bu."

"Keşke size yardım etmeme izin verseniz," dedi Sütçü, bir süre sonra. "Ettin. Buraya kadar geldin, kokuyu duymamış gibi yapıp bana Macon ve tatlı küçük Pilate'ımdan sözettin."

"Emin misiniz?"

"Hiç bu kadar emin olmamıştım."

İkisi de ayağa kalkıp hole doğru yürüdüler. "Adımına dikkat et. Işık yoktur." Heryerden köpekler çıkıyordu homurdana homurdana. "Yemek zamanı geldi," dedi. Sütçü merdivenlerden inmeye koyulmuştu. Yarıyolda dönüp ona baktı.

"Karısının adını koruduğunu söylemişsiniz. Gerçek adını biliyor musunuz?"

"Galiba Jake'di."

"Jake ne?"

Shirley Templevari, küçük- çaresiz-kız edasıyla omuz silkti. "Tek söylediği, Jake'di."

"Teşekkürler," diye seslendi, olması gerektiğinden daha yüksek bir sesle, şükranlarının köpek hırıltıları üzerinde yükselen feci kokuyu bastırmasını istiyordu sanki.

Ama hırıltılar ve koku tünelden şoşeye peşini bırakmadı. Yola vardığında saat henüz onbuçuktu. Yeğen'in gelmesine daha birbuçuk saat vardı. Sütçü yapacaklarını tasarlayarak köşeye doğru yürümeye koyuldu. Ne zaman dönmeliydi? Araba mı kiralamalı, yoksa papazinkini mi ödünç almalıydı? Yeğen bavulunu almış mıydı acaba? Ne gibi gereçlere ihtiyaç olacaktı? Fener, pekiyi, başka ne? Birileri görürse ne anlatacaktı onlara? Tabii, dedesinden artakalanları aradığını, onları uygun biçimde gömmek istediğini söyleyecekti. Biraz daha ilerleyip Yeğen'in geleceği yöne çevirdi yüzünü. Birkaç dakika sonra, doğru yönde olup olmadığı düştü aklına. Geri döndü, tanı o anda çalılar arasından uzanan iki üç ahşap kalasın ucunu gördü. Belki Circe'nin sözünü ettiği geçit buydu. Tabii tam anlamıyla geçit değil, geçit kalıntıları demek daha doğru olur. Circe yıllardır o evden çıkmamıştır, diye düşündü. Bilebileceği her geçit, her halde bunun durumundadır. Ama eğer doğru yöndeysen, mağarayı oni-

kiden önce bulup geri dönebilirdi. En azından günüşiğinden yararlanmış olabilecekti böylece.

Çalıları ihtiyatla aralayıp ormanın içlerine doğru yürümeye koyuldu. Ortada bir patikanın izi dahi yoktu. Ana ilerledikçe su sesi duyduğu sanısına kapılıp sesi takip etti; hemen önündeki üç ağaç sırasının ardından geliyordu sanki ses. Yanılmıştı. Suyu bulması onbeş dakika sürdü. "Suyu geç," demişti Circe, o da köprü benzeri birşeyler bulacağını ummuştı. Öyle birşey yoktu oysa. Öte yakaya baktı ve tepeleri gördü. Orada olmalıydı. Tam orada. Bir saat kadar sonra yolda olması gerekiyordu, o süre içinde işi başarabileceğini hesapladı. Yere oturup ayakkabılarını, çoraplarını çıkardı, çoraplarını cebine tıktırdı, pantolonun paçalarını sıvadı. Ayyakabıları elinde, suya girdi. Suyun soğukluğu ve dipteki kaygan taşlar ayağını kaydırdı. tek dizi üzerine düştü; eliyle tutunmaya, çabalarken ayakkabıları suya batarak sırlıklam oldu. Güçlkle doğrulup ayakkabılarındaki suyu boşalttı. Artık ıslanmışına göre, geri dönmenin bir anlamı yoktu; yoluna devam etti. Yarım dakika sonra dere yatağı onbeş santim kadar derinleşti, bu kez dengesini tümüyle yitirerek suyun dibini boyladı, dipte küçük, saydam, gümüşsü balıklar geçti gözlerinin önünden. Ağzından burnundan sular püskürtürken, yüzülemeyecek kerte de sığ, yürünemeyecek kerte de taşlık olan dereye küfürler yağdırıyordu. Ayağını atmadan önce bir dala suyun derinliğini ölçmesi gerekiyordu ama, kendini heycana kaptırmıştı işte. Ağırlığını vermeden önce ayağının ucuyla bastığı yerin sağlamlığını kollaya kollaya devam etti yoluna. Yavaş hareket edebiliyordu, derinliği yarım metre kadar, genişliğiye aşağı yukarı oniki metreydi. Eğer bu denli telaşlı davranmasaydı, geçecek daha elverişli bir yer bulabilirdi mutlaka. Ne denli gecikmiş ve nafîle olursa olsun, neler yapması gerektiğine değin düşünceler onu öylesine tedirdin etti ki, alelacele kendini öte yakaya atmakta buldu çareyi. Ayyakabılarını karaya fırlatıp kendini de kıyıya çekti. Soluk soluğa sigaralarına uzandı. ama sırlıklam olmuşlardı. Bir süre çayıra uzanarak güneş altında ısınmaya çalıştı. Teniz havayla ağzını yıkamak istercesine araladı dudaklarını.

Bir süre sonra doğrulup ıslak çoraplarıyla ayyakabılarını ayağına geçirdi. Saatine baktı. Saati çalışıyordu ama yüzeyi

parçalanmış, yelkovanı eğilmişti. Vakit kaybetmemeli, diye düşünüp, tepelere doğru yola koyuldu; ama derenin sesi gibi onların da kendisini yanılttığını, hiç de göründükleri kadar yakın olmadıklarını keşfetmesi uzun sürmeyecekti. Ağaçların, çalılırların ve düzlenmemiş zemin üzerinde yürümenin bu denli güç olduğunu ilk kez farkediyordu. Orman sözcüğü aklına şimdiye değin hep Kent Parkı'nı, çocukluğunda pikniğe gittikleri, insanların ağaçlar arasında düzlenmiş patikalardan rahatça yürüyebildiği Honoré Adası'nı getirmişti. "On dönümlük bakir ormanı kiralayıp düzledi," demişti yaşlı adam İhtiyar Macon Dead'in çiftliğinin başlangıcını anlatırken. Bunu mu düzlemişti? Bunu mu temizlemişti? İnsanın binbir güçlkle yürüyebildiği bu lanet yeri mi?

Islak gömleğine terliyor ve ayağının altındaki sivri taşların etkilerini duyumsanmaya başlıyordu. Zaman zaman açıklık bir noktaya varıyor, tepeler yeniden belirir belirmez kerteriz alıp yönünü düzeltiyordu.

Nihayet, zemin çalılar kayalıklar ve fidanlar halinde yukarı doğru bir eğim kazandı. Bir giriş arayarak tepenin eteklerinde dolaşmaya başladı. Güneye yöneldikçe, tepenin etekleri daha az çalılık, daha fazla kayalık bir görünüm alıyordu. Sonunda dört-beş metre kadar tepesinde, kayaların üzerindeki karanlık deliği gördü, ayakkabılarının ince ve düz tabanlarıyla büsbütün güçleşecek, ama tehlikesiz bir tırmanışla varabilecekti oraya. Alnında biriken terleri ceketinin yeniyle sildi, boynuna gevşekçe asılı duran kravatını çözerek cebine yerleştirdi.

O bildik tuz tadı bürümüştü yeniden ağzını, orada bulacağına inandığı, bulmayı umduğu şey onu öylesine heyecanlandırmıştı ki, ancak sıcak bir kayaya yaslayarak kurutabildi avuçlerini. İhtiyarların acınası açlık dolu gözlerini düşündü; onların Macon Dead'in oğlunun yırtıcı bir başarısından sözedildiğini duyma şevklerini; ve dedesinin beynini patlattıktan sonra meyva bahçelerinde dolaşıp Georgia şeftalilerini yiyen beyazları düşündü. Ve Sütçü derin bir soluk olup kayalara tırmanmaya koyuldu.

Ayağını ilk kaya parçasının üzerine yerleştirir yerleştirmeden para kokusu çalındı burnuna, koku dahi değildi bu. Şeker gibi, cinsellik gibi, yumuşak, göz kırptırır ışıklar gibi birşeydi.

Geri planda bir-iki yaylı çalgının eşlik ettiği bir piyano sonatı gibi. Bunu ilkin Pilate'in evinin önündeki çamların ardına sinmiş beklerken ayımsamıştı; tavanından yerine getirilen bir söz gibi asılı duran yeşil çuval ayışığıyla aydınlandığında daha fazla: en çok da çuval elinde, ayağını yere bastığında ayımsamıştı. Las Vegas ve define; lotaryacılar ve Wells Fargo vagonları; atyarışı gişeleri ve petrol fışkıran kuyular; zar oyunları, floşlar ve büyük ikramiyeli piyango biletleri, Müzeyedeler, banka kubbeleri, eroin kaçakçılığı. Felç, titreyen eller, kuruyan gırtlaklar, terleyen avuçları. Aciliyet durumu; "onlar"ın yenilmesi ya da yanında yeralması. Ayağa kalkıp ellerindeki damı boynuna kırarcasına masanın üstüne fırlatan suskun adamlar. Alt dudaklarını ısırarak numaralı karelere ellerindeki kırmızı fişleri yerleştiren kadınlar. Otomatik kasayı izlemeye alıp kapının ne kadar uzakta olduğunu kestirmeye çalışan cankurtaranlar, öğrenciler. Kazanmak. Dünyada buna benzer başka birşey yoktu.

Sütçü iyice çevikleşti, dizlerini yarıklara dayayıp parmaklarıyla sağlam kaya kenarlarına tutuna tutuna kendini yukarı çekiyordu. Düşünmeyi bırakmış, bedenini çalıştırıyordu. Nihayet, mağara ağzının altı metre kadar sağında, doğruldu. Orada, bu kadar aceleci davranmasaydı olasılıkla daha önce keşfedeceği daracık patikayı gördü. Avcıların kullandığı, Pilate'la babasının da yararlandığı patika, buydu. Hiçbiri altı metrelik kayalara tırnanarak üstünü başını parçalamamıştı onun gibi.

Mağaraya girdi ve ışıksızlıktan gözleri körleşti. Biraz gerileyip bu kez elleriyle gözlerinin üstünü gölgeleyerek yeniden girdi. Bir süre sonra mağaranın zeminiyle duvarlarını ayırdedebiliyordu. Üstünde uyudukları kaya platformu gördü, düşlediğinden çok daha genişti. Yerlerde geçmiş ateşlerin izleri ve aşınmış kaya parçaları seçilebiliyordu; ama keimikler neredeydi? Circe onu buraya attıklarını söylemişti. Belki daha gerilere, çukurun oraya. Sütçü'nün yanında feneri yoktu, kibritleri de ıslanmıştı herhalde; yine de kuru bir tane bulmayı denedi. İçlerinden ancak bir-ikisi alve alır gibi oldu. Diğerleri bitik durumdaydı. Yine de gözleri yavaş yavaş karanlığa alışıyordu. Ağız yakınlarındaki çalılardan bir dal kopartıp onunla yeri yoklaya yoklaya ilerlemeye koyuldu. Dokuz-on metre sonra mağara duvarlarının daraldığını ayımsadı. Tavani hiç göremiyordu. Du-

rup yavaşça yanlara doğru gitmeye başladı, dalın ucunu bir metre kadar ileride tutuyordu. Elinin kenarı kayaya sürtündü, bulaşan kuru yarasa pisliğini silkeleyip sola doğru kaymaya başladı. Değneğin ucu boşluğa gelmişti. Yeniden durup ucu dibi bulana dek aşağıya indirdi. Değneğini indirip kaldırarak, sağa sola hareket ettirerek çukuru bulduğunu kestirdi. Altmış santim kadar derindi, Eni ikibuçuk metre vardı. Çılgın gibi dalı dibinde gezdirdi. Sert bir şeye çarptı değnek, sonra bir tane daha. Sütçü yutkunup dizleri üzerine düştü. Gözlerini yapabildiğince kıstı, ama birşey gözükmüyordu. Sonunda yeleşinin cebindeki çakmağı anımsadı. Dalı fırlatıp deli gibi onu aramaya koyuldu, para kokusu -göz kırıştıran ışıklar, piyano sonatı- bayıltacaktı onu neredeyde. Çakmasına dua ederek cebinden çıkardı. İkinci çakışta alev fişkırdı; aşağıya baktı. Çakmağın alevi söndü. Bir kez daha çakıp zayıf alevinin üzerine elini tuttu. Delğin dibinde kayalar, tahta parçaları, yapraklar hatta teneke bir kap vardı ama altından eser yoktu. Karniüstü uzanmış, bir elinde çakmak, serbest eliyle dibi tarıyor, yokluyor, pençeliyor, çektiyor, parmaklıyor, dürtüklüyordu. Ama küçük güvercin göğüslü altın torbaları yoktu işte. Hiçbir şey yoktu. Hiçbir şey. Farkına varmadan çukura doğru uzun bir uluma koyverdi. Yaraları harekete geçirdi çığlığı, karanlıkta başının üzerine doğru dalmaya başladılar. Birden ürküp ayağa fırladı, sağ ayakkabısının tabanı mukavva gibi yarıp ayakkabıdan ayrılıverdi. Yarasalardan yan yan kaçarak mağaranın dışına attı kendini, ayakkabısının altından sarkan tabanı büsbütün zedelememek için tek ayağını havada tutuyordu.

Yeniden günışığında çıktığında durup biraz soluklandı. Gözlerine toz, yaş ve aşırı ışık dolmuştu, ama onları silemeyecek kadar öfkeli ve tepesi atmış durumdaydı. Çakmağını tepelerin eteğindeki ağaçlara doğru tüm gücüyle fırlatıp patikadan topallamaya koyuldu, gittiği yöne bakmıyordu dahi. Ayağını en uygun gelen yere basıyordu. Dereyi umduğundan çabuk tuttu, ama bu kez genişlik üçbuçuk metre kadardı ve dahası, dipteki taşlar görülecek kadar sığdı su. Üstelik yanyana tahtalardan ilkel bir köprü yapılmıştı üzerinde. Oturup ayakkabısının tabanını kara bağcıyla üstüne bağladı ve köprüyü geçti. Öte taraftaki ormanın içlerine doğru bir patika uzanıyordu.

Sütçü açlıktan titremeye başladı. Gerçek bir açlıktı bu, her zamanki biraz birşeyler atıştırırsam iyi olur duygusu değil. Gerçek açlık. O an ağzına birşeyler atmazsa bayılacağını hissediyordu. Çalılarda, dallarda, yerde fındık, böğürtlen, herneyse, birşeyler aradı ama ne arayacağını ya da nerede yetiştiklerini bilmiyordu. Eli ayağı titriyor, midesine kramplar giriyordu; birkaç yaprak koparıp ağzına attı. Safra kadar acıydılar; yine de çiğnedi, sonra tükürüp yenilerini attı. Önüne getirildiğinde midesini bulandıran Bayan Cooper'ın hazırladığı kahvaltıyı getirdi aklına. Yağla kaplı sahanda yumurta, üzerinde çekirdekler ve tortu yüzen yeni sıkılmış portakal suyu, elle kalınca kesilmiş domuz sosisi, tepelemesine doldurmuş hububat ve bisküviler. Bunları en iyi niyetle hazırladığını biliyordu, ama belki de bir gece öncesi devirdiği viskilerden, anca iki fincan sütsüz kahve içip iki bisküvi atabilmişti ağzına. Gerisinden midesi bulanmıştı; yediklerini de zaten Circe'nin kapısı önüne bırakınıştı bir süre önce.

Bir çalı yolunu kesti, öfkeyle kenara iteklediğinde geçidi ve yolu gördü önünde. Şose, otomobiller, çitler, uygarlık. Saati kestirmek için gökyüzüne baktı. Kendisinin dahi öğle vakti olarak bildiği konumdan bir çeyrek boy gerilemişti güneş, saat bir filan olmalıydı. Yeğen gelip dönmüştü herhalde. Arka cebindeki cüzdanını yokladı. Kenarları sudan hafif renk atmıştı, Ama içindikiler kupkuruydu. Beşyüz dolar, sürücü belgesi, kağıt parçaları üzerine not edilmiş telefon numaraları, sosyal sigorta kartı, uçak bileti koçanı, temizleyici fişleri. Yiyecek birşeyler bulmalıydı; Danville'in bulunduğu güneye doğru yürümeye koyuldu; yoldan geçen ilk arabanın kendisini alacağını umuyordu. Hem açlıktan gözü dönmüştü, hem de ayakları acıyordu. Geçen üçüncü araba durdu önünde- 1945 Chevrolet-karaderisi ya da koltuk altındaki yırtığı, tabanı göçmüş ayakkabıları, Sütçü'nün saçlarındaki yaprakları, giysisindeki çamurları görmedi dahi, ya da önemsemedi.

"Nereye gidiyorsun ortak?"

"Danville'e. Ne kadar yakınına gidebilirim."

"Atla o zaman. Yolumuz biraz dışında. Ben kestirmeden Buford'a çıkacağım, ama seni şimdikinden daha yakınına götürürüm."

"Makbule geçer," diye yanıtladı Sütçü. Arabanın koltuğuna bayılmıştı, bayılmıştı. Ağrıyan sırtını naylonuna yaslarken iç geçirdi.

"Güzel bir takım," dedi adam. "Buralı değilsin herhalde."

"Yok. Michigan'danım."

"Öyle mi? oralarda bir teyzem vardır. Flint. Flint'i biliyor musun?"

"Evet, bilirim Flint'i." Sütçü'nün ayakları şarkı söylüyordu, tabanlarının yumuşak derisi, topuklarından daha çok. Şarkıyı fazlalaştırmamak için parmaklarını oynatmaya cesaret edemiyordu.

"Flint nasıl bir yerdir?"

"Pek iş yok. Gidilecek yer değildir?"

"Ben de öyle düşünmüştüm. İsmi fena gelmiyor, ama öyle olacağını biliyordum."

Sütçü arabaya bindiğinde arka koltuktaki altı şişelik Coca Cola kartonunu ayırımsamıştı. O andan beri de aklından çıkmıyorlardı.

"O Coca Cola'lardan birini satın alabilir miyim? Biraz susadım da."

"Ilıktır," dedi adam.

"Islak olduğu sürece, farketmez."

"Buyur."

Sütçü geriye dönüp kartondan bir şişe çekti.

"Şişe açacağı var mı?"

Adam şişeyi alıp başını ağzına soktu. kapağı dişleriyle açtı. Sütçü şişeyi alamadan çenesi ve kucağı köpük içinde kalmıştı.

"Sıcak", diye güldü adama ve mavili beyazlı bir mendille kurulandı.

Sütçü Coca Cola'yı köpük möpük dinlemeden üç dört saniye içinde yuttu.

"Bir tane daha?"

İstiyordu, ama söyleyemedi. Belki bir sigara?

"İçmiyorum," dedi adam.

"Oh," dedi Sütçü diyaframından yükselen geğirtiye karşı mücalesini yitirirken.

"Otobüs terminali hemen şu köşeyi dönünce." Danville'in hemen dışındaydılar. "Kolayca yürüyebilirsin."

"Gerçekten çok teşekkür ederim" Sütçü kapıyı açtı. "Borcum nedir? Yani Coca Cola filan için."

Adam gülümsüyordu, ama yüzü aniden değişti. "Adam Garnett, Fred Garnett. Pek fazla birşeyim yok ama ara sıra bir Coca Cola sunabilir, insanları arabamla bir yerden bir yere taşıyabilirim."

"Öyle demek istememiştim.. Ben.."

Ama Bay Garnett uzanıp kapatmıştı kapıyı. Sütçü yola devam ederken başını salladığını görüyordu arkadan.

Sütçü'nün ayakları öylesine acıyordu ki, ağlayabilirdi, ama yine de lokanta/terminale dek yürüyüp gişenin arkasındaki adamı aradı Orada değildi, yerinde duran kadın yardımcı olabileceğini söyledi. Bunu bavulun yerinde olmadığı, adamın da ortaklıkta olmadığı kadının karaderili bir çocuğun bavulu alıp almadığından haberi olmadığı, bir emanet odası bulunmadığı çok üzgün olduğu bavulu eğer çocuk almadıysa istasyon şefinin odasına bakılabilceği kendisi için başka ne yapabilceği minvalinde uzun bir konuşma izledi.

"Hamburger." dedi Sütçü, "bana hamburger ve kahve verin?"

"Tabii efendim, kaç tane olsun?"

"Altı", dedi ama dördüncüde midesine giren kramp Roanoke'a dek iki büklüm gitmesine neden oldu. Yine de ayrılmadan önce Papaz Cooper'a telefon edebilmişti. Telefonu yanıtlayan karısı kocasının hala yüklemede olduğunu, acele ederse yetişebileceğini söyledi. Sütçü teşekkür ederek telefonu kapattı. Narin ayakkabılı bir pezevenk gibi yürüyerek otobüs terminaline hayli yakın olan yükleme alanına ulaştı. Kapıdan girip gördüğü ilk adama Papaz Cooper'ın orada olup olmadığını sordu.

"Coop mu?" dedi adam, "Sanırım istasyona gitti. Görüyor musunuz? Tam şurada."

Sütçü adamın parmağını izleyerek istasyona doğru çakıltaşları üzerinde sıçramaya koyuldu.

Bir sandığı sürüklemeye çalışan yaşlı bir adanından başka kimse yoktu ortalarda.

"Özür dilerim." dedi Sütçü. "Pap - Coop burada mı?"

"Az önce çıktı. Koşarsanız yetişirsiniz," dedi adam alnında biriken terleri silerken.

Sütçü acıyan ayaklarıyla herhangi bir yere koşmayı geçirdi bir an aklından, sonra "Eh, ne yapalım" , dedi, "Başka bir zaman yakalamaya çalışırım." Gitmek üzere arkasına döndü.

"Şey, dedi adam. "Eğer peşinden gitmeyecekseniz, şunu yüklememe yardımcı olabilir musunuz?" Ayakları dibindeki dev sandığı işaret ediyordu İtiraz edemeyecek ya da hiçbir şey açıklamayacak kadar yorgun olan Sütçü, başını salladı. İki adam oflaya poflaya sandığı taşıyıcıya oradan da tartı platformuna yerleştirmeyi başardılar. Sütçü sandığın üzerine çöktü, soluk soluğaydı, adamın teşekkürlerine anca bir baş eğmesiyle karşılık verebildi. Sonra da istasyondan ayrılarak sokağa çıktı.

Şimdi yorulmuştu işte. Gerçekten yorgundu. Papaz Cooper'la başarıya aç dostlarını bir daha görmeyi istemiyordu canı. Henüz babasıyla Gitar'a da birşeyler açıklayacak durumda değildi. Dolayısıyla yeniden otobüs terminaline dönüp güneye gidecek ilk otobüsü sordu. Güney olmalıydı. Ve Virginia mutlaka. Çünkü artık altına neler olduğunu nasıl öğrenebileceğinden emindi.

Midesi Hamburger dolu, ayakları yara bere içindeydi ama en azından oturuyordu ve mağaradaki çukurun başında yaşadığı düşkırıklığının çok uzaklarındaydı. Otobüste birkaç saatlik derin bir uykuya daldı, sonra uyandı, hayaller kurdu, biraz daha uyukladı, yeniden uyandı, mola verdikleri bir lokantada bir kase mercimek çorbası içti. Bir eczaneye girerek Papaz Cooper'da bıraktığı traş ve temizlik malzemelerinin yerine yenilerini aldı, ayakkabısı onarılincaya dek beklemeyi kararlaştırdı (şimdilik bir cikletle yapıştırmıştı), sonra da giysilerinin onartıp Virginia'da yeni bir gömlek alacaktı.

Greyhound otobüs yolda hızla ilerlerken Weimareaner'lerine benzer bir homurtu çıkartıyordu. Sütçü "son odası"nda oturup onlardan uzun yaşayıp yaşamayacağını merak eden Circe'yi anımsayarak bir an ürperdi. Sayıları otuz kadardı ve durmadan ürüyorlardı.

Uzaktaki alçak tepeler artık onun için manzara olmaktan çıkmıştı. Otuz dolarlık ayakkabılarınızı paralayabilecek gerçek yerlerdi. Orada olmalarını, dizi dizi duran küçük keselerin güvencin göğüslerini eline teslim etmesini dünyada herşeyden çok isterdi. Önceleri onları Macon Dead'in Georgia şeftalileri

adına, Circe ve altın-gözlü köpekleri adına, özellikle de kendileri gibi -"bir çekiç kadar cahil ve hapisten yeni salıverilmiş bir mahkum kadar yoksul"- olmasına karşın yine de başarıya ulaşan karaderili adamın başına gelenleri görünce daha yüzlerinde tüy bitmeden ölmeye başlayan ihtiyar dostları adına istediğini düşünüyordu. Ve de Sütçü oradan ayrılırken yüzünde beliren kuşku gölgelerini ve "yine yüzüne-gözüne bulaştıracaksın, biliyorum" bakışını silebilmek için Gitar adına. Altın filan yoktu, ama onu istemesi için sıraladığı bütün bu güzel nedenlerin hiçbir anlam ifade etmediğini de kavramıştı. Altını isteyişinin nedeni onun altın oluşu ve ona sahip olmak isteyişiydi. Özgür. Otobüs terminalinde hamburgerleri tıklar ve şu halde eve dönmek için -yalnızca altının olmadığını söylemekle kalmayıp, orada kapana kısıldığını da bilmek- neye malolacağını düşünürken aklı son derece açık, seçik ve net çalışıyordu.

Circe Macon'la Sing'in arabaya her ikisinin de geldiği Virginia'dan bindiklerini söylemişti. Ayrıca Macon'un cesedinin şiddetli yağışlarda topraktan söküldüğünü ve Butler'ların ya da başka birilerinin bir yaz gecesi avcılar mağarasına tikiştirdiğini da söylemişti. Bir yaz gecesi. Ve onu oraya attıklarında bir beden bir cesetti, çünkü zenci olduğunu ayırdedebilmişlerdi. Oysa Pilate oraya kışın gittiğini ve yalnızca kemikleri bulunduğunu söylüyordu. Dört yıl sonra Circe'ye gitmiş, mağarayı bulmuş ve beyaz adamın kemiklerini almıştı. Babasını kemiklerini neden görememişti o zaman? Orada iki iskelet olmalıydı. Birini atlayıp öbürünü mü toplamıştı? Circe herhalde kendisine anlattığı öyküyü ona da anlatmış- babasının cesedinin mağarada olduğunu söylemişti. Pilate Circe'ye orada bir adam öldürdüklerini söylemiş miydi pekiyi? Olasılıkla hayır, çünkü Circe böyle bir şeyden söz etmemişti. Pilate beyaz adamın kemiklerini aldığını, altına bakmadığını dahi söylüyordu. Ama yalandı bu. Dört yıl sonra dönmemişti- ya da döndüyse de bu onun ikinci yolculuğuydu. Buldukları zenciye mağaraya fırlatmadan önce gelmişti. Kemikleri almıştı, bu tamam; Sütçü onları karakoldaki masanın üstünde görmüştü. Ama tek aldığı bu değildi. Altını da almıştı. Virginia'ya. Ve belki Virginia'dan birileri bilebilirdi.

Sütçü Pilate'in izini takip ediyordu.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Kadınların elleri boştu. Ne defter, ne para çantası, ne el çantası, ne anahtar, ne küçük torbalar, ne tarak, ne mendil. Hiçbir şey taşımıyorlardı. Sütçü hayatında yolda omzundan asılı, kol-tuğunun arasına sıkıştırılmış ya da elinden sallanan bir çanta taşımayan kadın görmemişti hiç. Bu kadınlar bir yere gidiyorlarmış gibi yürüyorlar, ama ellerinde hiçbir şey taşımıyorlardı. Virginia'nın arkalarında biryerlerde olduğunu böylece anladı, tabelalar Mavi Sıradağlar diye bir yeri işaret ediyordu biteviye. Lokanta/otobüs terminali ve ana caddedeki postanesiyle Danville, devlet fonları ya da özel girişimin bir tuğla dahi yükseltmediği bu adsız köyün yanında başdöndürücü bir metropoldü sanki. Roanoke'da, Petersburg'da, Culpeper'da Charlemagne diye bir kasaba arayıp durmuştu. Kimse bilmiyordu. Kimileri kıyıda dedi. Vadide bir kasaba olmalı, dedi öbürleri. Sonunda bir AAA bürosuna başvurdu, ve sonunda gerçek ismi keşfettiler: Shalimar. Oraya nasıl gidebilirim? Yürüyemeyeceğiniz kesin. Otobüs gider mi? Ya tren? Hayır. Yani, yakınından geçmezler. Bir otobüs var ama o da... Sonunda genç bir adamın bahçesinde duran elli dolarlık bir arabaya yetmişbeş dolar saymak durumunda kaldı. Benzinciye gidip depoyu dolduramadan bozuldu o da. Benzinciye dek ittirdiğinde de bir fan kayışına, fren bala-tasına, yağ filtresine, iki lastiğe, ve alması gerekmediği halde, tamirci contanın kırık olduğunu söylemeden önce aldığı yepyeni benzin deposuna 132 dolar harcadı. Elini yakan bir bedeldi ödemek zorunda kaldığı. Kazık olduğu ya da garaj sahibi Standard Oil kredi kartına üç dolarlık bir banknot gibi baktığı için değil, Güney'deki fiyatlara alışmaya başladığı için; bir çeyreğe bir çift çorap, otuz sente tabanları değiştirilen ayakkabılar, 1.98 dolara bir gömlek; elli sente hem traş olup hem de saçını kestir-

diğini de dönünce söyleyecekti iki Tommy'lere.

Arabayı satın aldığında yolculuk onun için adeta eğlenceli olmaya başlamıştı: yabancılardan bilgi ve yardım sağlama yeteneği (Kalacak bir yere ihtiyacınız var mı? İyi bir yemek yiyebileceğiniz bir yer ister misiniz?) vd. Güney konukseverliğine ilişkin anlatılanlar, doğrudu. Gittiği yerlerde tek bir beyaz yüz görmemişti, karşılaştığı tüm zenciler de alabildiğine rahat, geniş-yürekli ve terbiyeliydi. Karaderililerin Güney'den neden ayrıldıklarını merak etmeye başlamıştı. Burada aldığı ödülleri de bileğinin hakkıyla kazanıyordu üstelik. Ona yöneltilen kibarlık ne kendi kentinde olduğu gibi babasından, ne de Danville'de olduğu gibi dedesinin anılarından kaynaklanıyordu. Hele şimdi, direksiyonda otururken kendini daha da iyi hissetmekteydi. Kendi patronuydu - istediğinde durup çişini yapıyor, susadığında durup soğuk bir bira içiyordu; yetmişbeş dolarlık bir arabanın sağladığı kudret duygusu dahi güçlüydü.

Tabela ve işaretlere dikkat etmek zorundaydı, çünkü Shalimar elindeki Texaco haritasında işaretli değildi ve AAA bürosu, üye olmayanlara ancak harita ve bazı genel bilgiler vermekle yetiniyordu. Yine de, o denli dikkat göstermesine karşın fan kayışı Virginia, Shalimar'ın yüreği olduğunu sonradan anlayacağı Solomon'un marketi önünde yeniden kopmasaydı, hedefine ulaştığını anlayamayacaktı. özel kitap grubu

Dışarıda oturan dört adamı başıyla selamlayarak ve ortalıkta dolaşan beyaz tavukların etraflarından dolaşarak dükkana girdi. İçeride üç kişi daha oturuyordu, tezgahın arkasında Bay Solomon olduğu tahmin ettiği bir adam vardı. Sütçü bir şişe soğuk Red Cap istedi.

"Pazar günleri bira satmıyoruz," dedi adam. Kızıl saçlarına kır düşmüş açık tenli bir zenciydi.

"Oh, günü unutmuşum," diye gülümsedi Sütçü. "O zaman bir soda lütfen. Buzlukta var mı?"

"Kiraz suyu. Uyar mı?"

"İyi, iyi. Uyar."

Adam dükkanın yan tarafına doğru yürüyüp eski bir buzdolabının kapağını açtı. Yerler yılların ve adımların etkisiyle aşınmıştı. Raflarda pek konserve yoktu, ama torbalar, tepsiler, kartonlar dolusu bozulabilir yiyecek vardı. Adam dolaptan bir şişe

kırmızı sıvı çıkartıp, Sütçü'ye uzatmadan önlüğüyle kuruladı.

"Burada içersiniz bir nikel. Götüreceksiniz yedi sent."

"Burada içeceğim."

"Yeni mi geldiniz?"

"Evet. Arabam bozuldu. Buralarda bir garaj var mı?"

"Yok. Beş mil ileride bir tane var."

"Beş mil mi?"

"Evet. Sorun ne? Belki birimiz çözebiliriz. Nereye gidiyorsunuz?"

"Shalimar'a."

"Oradasınız."

"Burası mı? Burası Shalimar mı?"

"Evet efendim. Shalimar." Adam **Shalleemone** diyordu.

"O zaman arabanın bozulması iyi olmuş. Yoksa kaçırdım." Sütçü güldü.

"Arkadaşınız da kaçıırıyordu."

"Arkadaşım ını? Hangi arkadaşım?"

"Sizi arayan. Bu sabah gelip sizi sordu."

"Benim adımı mı sordu?"

"Yo. Adınızı hiç söylemedi."

"O zaman beni aradığını nereden biliyorsunuz?"

"Bej takım elbiseli arkadaşını aradığını söyledi. Şunun gibi." Sütçü'nün göğsünü işaret ediyordu.

"Nasıl biriydi?"

"Koyu siyah tenli. Sizin tonunuzda. Uzun boylu. Zayıf. Ne oldu ki? Ters birşey mi var?"

"Evet. Yani hayır... adı neydi?"

"Söylemedi. Yalnızca sizi sordu. Ama sizi bulmak için uzun yoldan gelmiş. Bunu biliyorum. Michigan plakalı bir arabası vardı."

"Michigan mı? Michigan olduğuna emin misiniz?"

"Tabii enininim. Sizinle Roanoke'da mı buluşacaktı?"

Sütçü'nün gözleri hayretten büyüyünce, adam açıkladı. "Yani, plakanızı gördüm de."

Sütçü rahat bir soluk aldı. Sonra konuştu. "Nerede buluşacağımızdan emin değilim. Adını söylemedi, öyle mi?"

"Yok. Sadece sizi görürsem bir iyi şanslar mesajı iletinemi istedi. Durun bakayım..."

"İyi şanslar mı?"

"Evet. Gününüz geliyor mu dedi yoksa gününüz... öyle birşeyler. Gününüz geldi galiba. Ama içinde gün olduğu kesin. Ama geliyor mu dedi, yoksa geldi mi dedi, çıkartamayacağım." Kıkırdadı. "Keşke benimki de gelse. Elliye yıldı bekliyorum, benimki hâlâ gelmedi."

Dükkanındaki diğer adamlar iyicil, gülerken Sütçü donakalmıştı, bir tek yüreği gümbürdüyordu. Mesajda bir yanlışlık olmazdı. Mesajcıda da. Gitar onu arıyor, onu izliyordu; hem de profesyonelce nedenlerle. Meğer ki... Gitar bu cümleyle şaka yapar mıydı? Yedi Gün'ün kurbanlarına fısıldadığı özel, gizli sözcüklerle?

"İçki kötü mü geldi?" Bay Solomon ona bakıyordu. "Ben pek tatlı sodayı sevnem de."

Sütçü başını sallayıp kalanı alelacele yuttu. "Yok," dedi. "Yalnızca yol yorgunum. Galiba biraz dışarıda otursam iyi olacak." Kapiya yöneldi.

"Arabanıza bir bakınamı ister misiniz?" Bay Solomon biraz alınmış gibiydi.

"Bir dakika. Hemen geliyorum."

Sütçü kapıyı itip dışarı, avluya çıktı. Güneş körelticiydi. Ceketini çıkartıp omzundan sarkıttı. Tozlu yoldan bir aşağı bir yukarı göz gezdirdi. Aralarında geniş aralıklarla küçücük evler, birkaç köpek, tavuklar, çocuklar ve ellerinde birşey taşımayan kadınlar. Aylularda oturuyor ya da keten giysileri altındaki kalçalarını savura savura çıplak bacaklarıyla yolu arşınıyorlardı; düzlenmemiş saçları ya örgülü ya da topuz halinde arkaya toplanmıştı. Birinden birini fena halde canı çekti. Şunun ya da berikinin kollarına sarmalanıp yatmak. Pilate da kızlığında böyle birşey olmalıydı, hatta hâlâ böyleydi ama geldiği büyük kuzey kentinde yersiz duruyordu. Uçları aşağıya kıvrılan iri, uykulu gözler, çıkık elmacık kemikleri, tenlerinden daha koyu dolgun dudaklar -sanki böğürtlen lekesi- ve uzun, upuzun boyunlar. Buralarda akraba evliliği sık olmalı, diye düşündü. Tüm kadınlar birbirine benziyordu, ve birkaç açık renk tenli, kızıl saçlı erkeğin (Bay Solomon gibi) dışında, erkekler de pek farklı değildi. Shalimar'a pek ziyaretçi gelmiyor olsa gerekti, buraya yerleşen yeni kan da hemen hiç yoktu herhalde. Sütçü avludan uzak-

laşarak kaçışan tavukların peşisıra sokağa attı adımını ve kilise ya da bir çeşit klübe benzeyen binanın yanbaşındaki ağaç kümesine doğru yürüdü. Ağaçların ardında çocuklar oynuyordu. Kavruk otların üzerine ceketini yayıp oturdu, bir sigara yaktı.

Gitar buradaydı. Onu arıyordu. Ama korkusu nedendi? Onlar dosttular, yakın dost. Öylesine yakın ki ona Yedi Gün'ü dahi anlatmıştı. Bundan daha büyük bir güven olabilir mi? Sütçü güvenilirirdi, adeta suçortağı kadar güvenilir. O zaman korkusu nedendi? Anlamsızdı. Gitar o mesajı kendini adını vermeden Sütçü'ye tanıtmak için vermiş olmalıydı. Evde birşeyler olmuş olmalı. Belki de Gitar polisten kaçıyordu ve dostuna 'sığınmayı' kararlaştırmıştı - Günler'in dışında ne olup bittiğini bilen ve güvenebileceği tek dostuna. Gitar Sütçü'yü bulmak istiyordu ve yardıma ihtiyacı vardı. Bu olmalıydı. Ama Gitar Sütçü'nün Shalimar'a gittiğini biliyorsa bunu ya Roanoke'da ya Culpeper'da - ya da belki Danville'de öğrenmişti. Pekiyi, bunu biliyorsa, neden beklememişti? Şimdi neredeydi? Dertte. Gitar'ın başı dertteydi.

Ardında çocuklar bir çeşit halka oluşturmuşlar, bir şarkı söylüyorlardı. Bir çeşit Yağ-Satarım-Bal-Satarım ya da Dön-Baba-Dönelim şarkısı. Sütçü dönüp seyretmeye koyuldu. Sekiz dokuz kız ve oğlan bir halka yapmış ayakta duruyorlardı. Ortada kolları açık, bir uçak gibi dönen bir oğlan vardı; diğerleri anlamsız dizeler söylüyordu.

*Süleyman'ın tek oğlu Jay
Gel buba yalla, gel buba tambee
Döne döne vardı güneşe
Gel buba yalla, gel buba tambee.*

Dizeler bu minvalde devam ediyor, ortadaki oğlan da dönüyordu bir uçak gibi. Oyunun zirvesi, hızla söylenen daha anlamsız dizeler ve oğlanın daha da hızlanan dönüşüydü: "Süleyman rye balaly shoo; yaraba, medine hamlet too" ve nihayet son dize, "yırnibir çocuk, sonuncusu Jay!" Bu noktada ortadaki oğlan kendini yere atıyor, diğerleriyse bağırıyordu.

Sütçü çocukları seyretti. Çocukluğunda hiç böyle oynamamıştı. Uçamıyor oluşunun üzüntüsüyle pencere kenarından

doğrulup okula başladığında kadife takım elbisesi onu diğer çocuklardan ayrı düşürmüştü. Gerek beyaz gerekse siyah çocuklar onu son derece itici bulur, yemek, tuvalet ya da çeşme sırasından atmak için ellerinden geleni yaparlar, kalemlerini çallarlardı sürekli. Annesi nihayet yalvarmalarına dayanamayıp ona fitilli kadife ya da düz kumaş pantolon giydirmeye başlamış bunun da bir miktar yararı olmuştu. Ama Gitar dört oğlanı üzerinden alana dek hiçbir halka oyununa dahil edilmemişti. Sütçü ilk defa kavgadan gerçekten hoşlanan birini görüyordu. Sonradan Gitar beyzbol şapkasını başından çıkartıp Sütçü'ye uzatmış, burnundaki kanı silmesini söylemişti. Sütçü şapkayı kanlayarak iade etmiş, Gitar da öylece başına geçirmişti yeniden.

Şimdi o günleri anımsadıkça Gitar'ın mesajından kuşkulanıp korktuğu için utanç duyuyordu. Ortaya çıktığında herşeyi açıklayacak, Sütçü de yardımcı olmak için elinden geleni yapacaktı. Ayağa kalkıp ceketini silkeledi. Kara bir horoz kan kızılı ibiğini savura savura çalımla yürüdü.

Sütçü Solomon'un marketine doğru yürüdü. Kalacak bir yere, bazı bilgilere ve bir kadına ihtiyacı vardı; tabii bu sırada olması şart değildi. Başlangıçtan başlayacaktı. Gitar'ın onu araması bir bakıma iyi olmuştu. Yeni fan kayışıyla onu beklemek bir süre buralarda sallanması için iyi bir gerekçe oluşturmaktaydı. Basamaklardaki tavuk ve kediler, Sütçü kendilerine yaklaştıkça gönülsüzce yana çekiliyorlardı.

"Kendinizi daha iyi hissediyorsunuz, değil mi?"

"Çok daha iyi. Herhalde biraz hareket etmek iyi geldi." Çenesiyle pencereyi gösterdi. "Güzel yer. Huzurlu. Kadınlar da hoş."

Köşede, duvara yasladığı bir iskemlede oturan genç bir adam şapkasının gölgeliğini hafifçe kaldırıp iskemlesinin ön bacaklarını yere vurdu. Aralık dudaklarından dört ön dişinin yerinde olmadığı görülüyordu. Diğerleri ayaklarını oynattılar. Bay Solomon gülümsedi, ama birşey söylemedi. Sütçü yanlış bir tele dokunduğunu hissetti. Herhalde kadınlarla ilgilidir, diye düşündü. Bir erkek kadın isteyemiyorsa, ne biçim yerdi burası? Konuyu değiştirdi. "Eğer bu sabah gelen arkadaşım, beni burada bekleyecek olsa, nerede kalabilir acaba? Buralarda pansiyon

gibi birşey var mıdır?"

"Pansiyon mu?"

"Evet. Geceyi geçirecek bir yer."

Bay Solomon başını salladı. "Burada yoktur öyle şeyler."

Sütçü tedirgin olmaya başlamıştı. Nedendi bu düşmanlık? Dükkanda oturan adamlara baktı. "İçlerinden biri acaba araba konusunda yardımcı olabilir mi bana?" diye sordu Bay Solomon'a. Belki bir yerden kayış bulmamız gerekecek."

Bay Solomon gözlerini tezgahdan ayırmıyordu. "Bir sorayım." Sesi yumuşak, sanki birşeylerden tedirgin olmuş gibiydi. Sütçü'nün ilk geldiği andaki canlılığı, gevezeliğinden eser kalmamıştı.

"Eğer kayış bulamazlarsa, haberim olsun. Eve dönmek için yeni bir araba almak zorunda kalabilirim."

Sözün bu noktasında bütün başlar ona döndü, Sütçü bir kez daha yanlış birşey söylediğini kavramıştı, ama ne olduğunu kestiremiyordu. Yalnızca hakarete uğramış gibi davrandıklarını görüyordu.

Gerçekten de uğramışlardı. Bir tanesi kırıldığından bir şişe daha viski alır gibi araba almaktan sözeden bu kentli zenciye nefretle bakıyorlardı. Hem de hepsinin önünde. Adını söylemeye ya da onlarınkini sormaya tenezzül etmemiş. "İçlerinden biri" diye seslenmişti onlara, ve kendi ürünlerini devşirmek yerine başkalarına ait değirmenlerde ya da tütününde çalışacak işçileri toplamaya gelecek kamyonları bekleyerek geçen günlerini horgörüyordu besbelli. Hali tavrı, giysileriyle onlara kendi ürünleri ya da kendi toprakları olmadığını anımsatıyordu. Yalnızca karılarının çalıştığı sebze bahçeleriyle çocuklarının gözettiği tavuk ve domuzları vardı. Onlara erkek olmadıklarını, yemek için karılarıyla çocuklarının ellerine baktıklarını söylüyordu. Ve pantolon ceplerinde, dolarların bulunması gereken yerde tıklı duran tütün ve tiftik de bunun kanıtıydı. O incecik ayak-kabıları ve yelekli giysileri, o ipince, nasırsız elleri bunun kanıtıydı. Büyük kentleri, uçakların içlerini görmüş o gözler bunun kanıtıydı. Basamaklarda dururken kadınlarını seyredip fermuarını oğuşturduğunu görmüşlerdi. Yirmibeş mil civarında ikiden fazla anahtarın bulunamayacağı yerde arabasından iner inmez kapıyı kilitlediğini görmüşlerdi. Onları adlarını öğrenmeye de-

ger bulmamıştı, kendini de adını onlara söylemeye tenezzül etmeyecek kadar çok beğeniyordu. Tenine bakmışlar, kendilerinininki kadar kara olduğunu görmüşlerdi; ama onda adsız, yüz-süz emekçilere gerek olduğunda gelip kendilerini kamyonlara yükleyen beyaz adamın yüreğini görüyorlardı.

Sonunda içlerinden biri Virginia plakalı ve kuzey lehçeli zenciye seslendi.

"Kuzey'de iyi para var, değil mi?"

"Fena değil," diye yanıtladı. Sütçü.

"Fena değil mi? Kuzey'de herkesin çok zengin olduğunu duydum."

"Kuzey'de pekçoğunun açlıktan nefesi kokuyor." Sütçü sesine elden geldiğince yumuşak bir ton vermeye çalışmıştı, ama birşeylerin geliştiğini biliyordu.

"Buna inanmak zor. Eğer bol para olmasa insanlar neden orada kalsın ki?"

"Manzara, herhalde." Bir başkası karışmıştı söze. "Manzara ve kadınlar."

"Yok canım," dedi ilk adam sesine sahte bir inanmazlık katarak. "Kuzeyde am farklı mıdır diyorsun?"

"Yo," dedi ikinci adam. "Am her yerde aındır; okyanus gibi kokar, tadı deniz gibidir."

"Yok yahu," diye söze karıştı bir üçüncü. "Farklı olmalı."

"Belki de çükler farklıdır." İlk konuştu.

"Der misin?" diye sordu ikincisi.

"Öyle duydum," dedi birinci.

"Ne farkı varmış?" diye sordu ikinci.

"Küçükmüş," dedi birinci. "Küçücük."

"Yaa!" dedi ikinci.

"Öyle diyorlar. Pantolonları ondan bu kadar darmış. Doğru mu?" Birinci adam soruyu Sütçü'ye sormuştu.

"Bilemem," dedi Sütçü. "Hayatımda kimsenin sikini ağzıma almadım." Sütçü dahil herkes gülümsüyordu. Başlamak üzereydi.

"Peki büzüğünü? Hiç ağzına aldın mı?"

"Bir kere," dedi Sütçü. "Küçük bir zenci oğlan kafamı kızdırıp da götüne bir Coca-Cola şişesi sokmak zorunda kaldığımda."

"Niye şişe kullandın ki? Sikin yetmedi mi?"

"Yetti. Coca Cola'yı çıkardıktan sonra. Gırtlığına kadar."

"Ağzı tercih edersin, değil mi?"

"Eğer yeteri kadar kocaman ve çirkinse; hele az sonra anası bellenecek birine aitse."

Bıçak ışıldadı.

Sütçü güldü. "Ondört yaşımdan beri böyle birşey görme-miştim. Bizim oralarda **oğlan çocuklar** bıçakla oynar - tabii kaybetmekten korkuyorlarsa."

Birinci adam gülümsedi. "Üzerine bastın, anasını düzdü-ğün. Kaybedeceğimden geberesiye korkuyorum."

Sütçü kırık şişeyle elinden geleni yaptı, ama yüzü yarıldı, sol eli de, şık bej ceket de; iki kadın "Saul! Saul!" çığlıklarıyla içeri dalmasalardı belki boğazı bile kesilebilirdi.

Dükkan o zamana dek hıncahınç dolmuştu, kadınlar geçemiyorlardı. Adamlar onları susturmaya çalıştılar, ama bağırış-çağırışları Bay Solomon'a kavgayı kesmesi için itim verdi.

"Tamamı, tamam. Yetti artık."

"Kapa çenen, Solomon."

"Kadınları buradan çıkartın."

"İşini bitir. İşini bitir o orospu çocuğunun Saul."

Oysa kaşındaki yarıktan boşalan kan Saul'un ortalığı gezmesini engelliyordu. Bay Solomon'un onu çekiştirerek uzaklaştırması güç oldu ama sonunda başarabildi. Sütçü'ye küfürler yağdıra yağdıra uzaklaştı, ama ateşi yatışmıştı.

Sütçü tezgaha yaslanıp başka kimsenin bulaşıp bulaşmayacağına baktı. Kimse bulaşmayıp da insanlar kendisini çekiştiren adama küfürler ve tekıneler savuran Saul'u seyretmek için dışarı uğrayınca biraz sendeleyip yüzünü sildi. Dükkanda dükkan sahibinden başka kimse kalmadığında elindeki şişeyi bir köşeye fırlattı. Buzdolabına çarparak yön değiştirdi, karşıdaki duvarda patlayarak parçalar halinde yere döküldü. Hâlâ soluk soluğa dışarı yürüdü, çevresine bakındı. Avluda hiçbir şey olmamış gibi dört yaşlı adam oturuyordu. Sütçü'nün yüzünden kan boşalıyordu, ama elindeki kurunuştı. Beyaz bir tavuğa bir tekme savurup üst basamağa oturdu, mendiliyle yüzünü kuruladı. Yolda elleri boş üç kadın durup kendisine bakmaya koyuldular. Gözleri iri iri, ama tarafsızdı. Çocuklar da kuşlar gibi kadınla-

rın çevresini aldılar. Kimse birşey söylemiyordu. Avludaki dört adam da sessizdi. Kimse ona yaklaşıyor, bir sigara ya da bir bardak su sunmuyordu. Yalnızca çocuklarla tavuklar dolanıyordu ortalıkta. Sütçü kızgın güneşin altında, öfkeden donakalmıştı. Eğer elindeki silahı olsaydı çevredeki herkesi tarardı duraksamasız.

"Şişede fena değilsin. Tüfeğin nasıldır?" ihtiyarlardan biri yanaşmıştı yanına. Yüzünde belli belirsiz bir gülümseme vardı. Sanki gençler şanslarını deneyip sonuç alamamışlar, sıra yaşlılara gelmişti. Tabii tarz, farklı olacaktı. Hakaret yarışı, onlara göre değildi. Bıçak, ateşli solumalar ve seğiren boyun damarları da. Onu olasılıkla başka bir alanda deneyecek, boy ölçüşüp altedeceklerdi.

"Çok iyi nişancıyımdır," diye attı Sütçü.

"Öyle mi?"

"Hıhı. Öyledir."

"Sonra bazılarımız ava çıkacak. Sen de gelmek ister misin?"

"O dişsiz pezevenk geliyor mu?"

"Saul mu? Hayır."

Yoksa geri kalan dişlerini de eline vermek zorunda kalabilirim."

Adam güldü. "Şerif öbürlerini götürdü - nainlusunun ucuy-la."

"Öyle mi? İyi."

"Pekala, geliyor musun?"

"Tabii geliyorum. Ama bana silah bulun."

Yine güldü. "Adım Omar."

"Macon Dead."

Omar bu adı duyunca gözlerini kırıştırdı, ama birşey söylemedi. Günbatımında yolun iki mil kadar ilerisinde Kral Walker benzin istasyonuna gelmesini söyledi. "Dümdüz gidersen, göreceksin. Kaçırmana imkan yok."

"Kaçırmam." Sütçü doğrulup arabasına doğru yürüdü. Arabasının anahtarlarını araştırdı, kapıyı açıp koltuğa doğru kaydı. Dört camı birden açıp arka koltukta bir havlu buldu, ceketini yastık gibi kıvrıp havluyu da yüzündeki yaraya sargı bezi ola-

rak kullandı. Ayaklarını açık kapıdan dışarıya uzattı. Siktirsinler. Kimdi bu dünyanın dört bucağında habire kendisini öldürmeye çalışan insanlar? Daha anasının karnındayken babası onu öldürmeye çalışmıştı önce. Ama yaşamıştı. Geçen yılı ayda bir kendisini öldürmeye gelen bir kadından kaçarak geçirmişti ve son keresinde tıpkı böyle, kolları gözlerinin üstünde, yapacağı herşeye açık, beklemişti. Bundan da sağ çıkmıştı. Yarasalar mağarada peşinden kovalamış, bundan da kurtulmuştu. Hiçbirinde silahı da yoktu. Şimdi de bir dükkana girip arabasını onarmaya yardımcı olmalarını istemiş, zencinin teki bıçak çekmişti ona. Yine ölmemişti. Bu kara Neanderthal'ler ne yaptıklarını sanıyorlardı ki? Siktirsinler. Benim adım Macon. Ben zaten ölüyüm. Buranın, Shalimar'ın yurt olabileceğini sanmıştı. Öz evi. Dedesi ve büyükannesi buralıydı. Tüm Güney'de insanlar ona iyi, cömert ve yardımsever davranmışlardı. Danville'de bir çeşit kahraman gibi karşılamışlardı. Kendi kentinde adı korku ve saygı uyandırıyordu. Ama burada, kendi 'evi'nde kimse tanı mıyordu, kimse sevmiyordu onu, ve neredeyse öldürülecekti. Bunlar dünyanın en iğrenç ipe çekilmemiş zencileriydi.

Hiçbir şey, hiç kimseden rahatsız olmadan uyudu; düşünde kendisini seyreder gördüğü Gitar dışında. Uyandığında Bay Solomon'dan iki konserve kutusu ananasla bir kutu kraker aldı. Tavuklarla birlikte avluda yemeye koyuldu. Adamlar gitmişlerdi, güneş de batmak üzereydi. Yalnızca çocuklar kalmıştı çevresinde. yemek yiyişini seyrediyorlardı. Ananas suyunun son damlalarını boğazından aşağıya boşalttığı anda, çocuklardan biri yaklaşıp "Konserve kutusunu alabilir miyiz, efendim?" diye sordu. Uzattı, çocuklar kutuyu kapıp bir oyun yaratmaya koştular.

Kral Walker'a doğru yola düzüldü. Hayatında eline hiç ateşli silah almış olmasa da, avı atlatmaya kalkışmazdı. Artık olaylardan yan çizmeyi, güçlüklerden kaçamak yollarla sıyrılmayı bırakmıştı elden. Şimdiye dek yalnızca Gitar'la birlikteyken riske girmişti. Şimdiyse yalnız başına giriyordu. Yalnızca Hagar'ın bıçağı indirmesine fırsat vermekle kalmamış, o karabasan cadının kendisine sarılıp öpmesine izin vermişti. Bunu yaşayan birine, herşey şaka gelirdi.

Kral Walker'ın adıyla hiç ilgisi yoktu. Sol yanağı tütün do-

lu, ufak tefek, kel kafalı bir adamdı. Yıllar önce karaderililerin beyzbol takımlarından birinde yıldız oyuncuydu ve o devre ait gazete kupürleri süslüyordu dükkanın tüm duvarlarını. Beş mil içinde garaj ya da oto tamircisi bulunmadığını söylerken yalan söylememişlerdi. Kral Walker'ın istasyonu belli ki uzun zamandır çalışmıyordu. Pompalar kuruydu, istasyonda bir teneke olsun benzin yoktu. Şimdi bir çeşit erkekler klübü olarak kullanılmaktaydı anlaşılan; Walkerda istasyonun arka tarafında oturuyordu. Ava çıkmayacak olan Kral Walker'ın yanısıra Omar ve yine avluda gördüğü ve kendini Luther Solomon -dükkanacı Solomon'a ilişkisi yoktu- olarak tanıtan bir başka adam vardı benzincide, Eski Chevrolet'yi bekliyorlardı. Omar yeni gelenleri Calvin Breakstone ve Küçük Çocuk olarak tanıştırdı.

Calvin aralarında en konuşkanıydı, tanışma faslından hemen sonra Kral Walker'a dönerek "bu şehir çocuğuna doğru dürüst bir çift ayakkabı bulmasını" emretti. Kral tütün tüküre tüküre ortalığı karıştırdı, sonunda bir çift çamuru üzerinde kurumuş galoşla çıkageldi. Sütçü'yü baştan aşağı donatılar, bu arada çamaşırlarıyla dalga geçiyor, yeleğini elliyorlardı; -Küçük Çocuk güreşçi kollarını Sütçü'nün ceketine geçirmeye çalıştı- ayaklarına ne olduğunuyorsa merak etmişlerdi. Islak çoraplar ve ayakkabılar içinde geçirdiği iki gün yüzünden ayak derileri hâlâ soyuluyordu. Kral Walker giymesi için kalın çorapları vermeden önce biraz yara tozu serpti yaralarının üstüne. Sütçü II. Dünya Savaşı'ndan kalma üniformalara bürününce birkaç şişe Falstaff birası açıp silahlardan sözetmeye koyuldular. Bu noktada acımasızlıkla karışık şanata hafifledi ve Kral Walker Sütçü'ye bir Winchester. 22 uzattı.

"Hiç yirmiiki kullandın mı?"

"Uzun zamandır hayır," dedi Sütçü.

Beş adam Chevrolet'ye doluşup günün azalan ışıklarına doğru yola koyuldular. Onbeş dakika sonra, tırmanışa geçmişlerdi. Araba daracık yollardan savrula savrula ilerlerken konuşma yeniden başladı, yolculuklardan, avlardan, isabetli atışlardan, karavanalardan sözediyorlardı. Az sonra güneşin son ışıkları yerini ayışığına terkettiğinde Sütçü el örgüsü beresi için minnet duydu. Araba zigzaglı bir yoldan ilerliyordu. Sütçü dikiz aynasından başka bir arabanın farlarını görür gibi oldu, baş-

kalarıyla buluşup buluşmayacaklarını merak etti. Yıldızlar ışımaya başlamıştı.

"Acele etsek iyi olur, Calvin. Rakun yemeğini yiyip yuvasına çekilmiş olabilir."

Calvin kenara çekip durdu.

"Saliver bakalım," diyerek arabanın anahtarlarını Küçük Çocuk'a verdi,o da arabanın arkasına doğru yürüyüp bagajı açtı. Dışarı üç av köpeği fırladı; ortalığı kokluyor, kuyruklarını sallıyorlardı, ama sesleri çıkmıyordu.

"Becky'yi getirdin mi?" diye sordu Luther. "İyi, iyi. Bu gece kesin rakun var."

Köpeklerin siniri, ağaçlar arasında kaybolmalarına yolaçacak işareti bekleyişlerindeki gerilim Sütçü'ye de bulaştı. Ne yapması gerekiyordu? Farların yarım metre ötesi zifiri karanlıktı.

Omar ve Küçük Çocuk bagajdan gereçleri çıkarmaya koyulmuşlardı, dört lamba, bir el feneri, halat, fişekler, ve bir litrelik içki şişesi. Dört lamba da yakıldığında Sütçü'ye el feneri mi yoksa lamba mı istediğini sordular. Duralaması üzerine Calvin atıldı: "Benimle gelebilir. Ona feneri verin."

Sütçü arka cebine yerleştirdi.

"Cebindeki bozuk paraları çıkar," dedi Calvin. "Çok gürültü yapıyor."

Sütçü söyleneni yapıp Kral'ın çiftesini, bir kangal halat ve elden ele dolaştırdıkları şişeden yüklüce bir yudum aldı.

Köpekler sessiz, soluk soluğa, heyecandan neredeyse bayılacak gibi kıpırdanıyorlardı. Ama gıkları çıkmıyordu yine de. Calvin ve Omar iki namlulu çiftelerinin birine. 22'lik fişek, diğerine domdom doldurdular. Küçük Çocuk bir kez ellerini çırp-tı, köpekler uluyarak gecenin içinde yitip gittiler. Adamlar Sütçü'nün umduğu gibi hemen seğırtmedi peşlerinden. Tersine, bir süre seslerini çıkarmadan oldukları yerde durup dinlediler. Küçük Çocuk gülererek başını salladı. "Becky önde. Haydi bakalım. Calvin, sen Macon'la sağa doğru gidin. Biz de buradan devam ederiz, derenin orada buluşuruz. Sakın ayı vurayım demeyin."

"Görürsem hiç acımam," dedi Calvin, Sütçü'yle birlikte yola koyulurken.

Chevrolet'den ayrıldıkları sırada Sütçü'nün farketdiği araba

yanlarından geçti. Belli ki av partisine başka katılacak kimse yoktu. Calvin öndeydi, lambanın alevi elinde sallanıyordu. Sütçü fenerini yakıp söndürdü.

"Bence şimdi oynama," dedi Calvin. "Şu an ihtiyacın yok."

Köpeklerin uğultusu olduğunu tahmin ettiği bir yöne doğru ilerliyorlardı ama Sütçü emin değildi.

"Bu civarda ayı var mı?" diye sordu, ilgili, ama, sakın tutmaya çalıştığı bir sesle.

"Bizden başka yok, biz de silahlıyız;" diye güldü Calvin apansız karanlığın içinde yiterken; bir tek aşağıda sallanan lambası belirliyordu izini. Sütçü dikkatini onda odaklaştırmanın başka birşey görmesini engellediğini farkedene dek izledi lambayı. Eğer gözleri karanlığa alışacaksa, çevreye bakınması gerekiyordu. Bulundukları yerin soluna doğru ağaçların arasından bir inilti yükseldi. Ağlayan bir kadın sesini andırıyor ve köpek havlamalarıyla insan bağırtilarına karşıyordu. Bir süre sonra uzaktaki köpek ulumaları ve insan sesleri kesildi. Yalnızca rüzgarın uğultusu ve Calvin'le kendisinin ayak sesleri duyuluyordu şimdi. Taşlar ve kökler arasında adınlarını ayarlamaya, gölgeleri ağaçlardan ayırdetmeye. Calvin'in elinden yüzüne doğru savrulan dalları savuşturmak için başını eğmeye alışmak Sütçü'nün biraz zamanını aldı. Yukarı doğru tırmanıyorlardı şimdi. Calvin zaman zaman durup lambasını bir ağaca tutuyor ve gövdesini inceliyordu. Bazen de lambayı yere indirip dizlerinin üzerine çönelerek yeri yokluyordu. Her seferinde de kendi kendine birşeyler fısıldıyordu. Ama bulduğu neyse, kendine saklıyor gibiydi, Sütçü de sormuyordu ona. Tek istediği, ayak uydurmak, karşılarına hangi hayvan çıkacaksa ateşe hazır olmak ve içlerinden birinin hayatına kastetmesine karşı tetikte bulunmaktı. Shalimar'a vardığından bir saat sonra genç bir adam herkesin içinde onu öldürmek istemişti. Bu daha yaşlı adamların gecenin karanlığında neler yapabileceğiniyse tahmin ediyordu yalnızca.

Ağlayan kadın sesini bir kez daha duyunca dayanamayıp Calvin'e sordu: "Bu nedir, allahaşkına?"

"Yankı," dedi Calvin. "Ryna Deresi az ileride. Rüzgar belli bir yönden estiğinde hep bu sesi çıkartır."

"Bir kadın ağlamasına benziyor."

"Ryna. İnsanlar Ryna adlı bir kadının burada ağladığını söylerler. Derenin adı da bundan zaten."

Calvin öylesine apansız durdu ki, kafası Ryna'yla meşgul Sütçü ona bindirdi. "Şşşt!" Calvin gözlerini yumup başını rüzgara doğru eğdi. Sütçü'nün tek duyduğu köpek havlamalarıydı, ama bu kez daha hızlı havlıyorlardı sanki. Calvin ıslık çaldı. Hafif bir ıslık yanıtladı onları.

"Orospu çocuğu." Calvin'in sesi heyecanlıydı. "Vaşak! Haydi, ahbap!" Yaylanarak sıçradı, Sütçü de aynı hareketi yaptı. Şimdi hâlâ yukarıya doğru, bu kez iki kat süratle tırmanmaktaydılar. Sütçü'nün yaşamı boyunca yaptığı en uzun yürüyüştü bu. Miller, diye düşündü, millerce yürümüş olmalıyız. Ve saatlerce: Calvin'in ıslığından bu yana iki saat geçmişti herhalde. Calvin hiç durmaya niyetli gözüküyor, ancak arada bir bir bağırtı koyverip yanıtı dinlemek için duralıyordu

Işık değişiyordu, Sütçü bitkin düşmüştü. Calvin'in lambasıyla arasındaki mesafe giderek açılıyordu. Calvin'den yirmi yaş kadar gençti ama bu tempoya ayak uydurması olanaksızdı. Üstelik giderek de sakarlaşıyor, iri ve sivri taşların yanından dolaşacak yerde üzerlerine basıyor, dışarı uğramış köklere takılıyordu, üstelik Calvin dalları aralamayacak kadar uzaklaşmış olduğundan bu işi de kendisinin yapması gerekiyordu. Dalların altında iki büklüm yürümek ve yoluna çıkan engelleri itelemek de en az yürüyüşün kendisi kadar yorucuydu. Solukları giderek sıklaşıyordu: şu anda dünyada en fazla istediği şey, oturmaktı. Galiba daireler çizmeye başlamışlardı, ilerideki o çift hörgüçlü kayayı üçüncü görüşüydü bu. Acaba daireler mi çiziyoruz? diye düşündü. Sonra av hayvanlarından birinin izlendiğini anlayınca daireler çizmeye başladığını duyduğunu hatırladı. Vaşak mıydı acaba? Vaşağın neye benzediğini dahi bilmiyordu.

Sonunda yorgunluğa teslim olup, yavaşlayacak yerde oturmak gibi bir hata yaptı. Yeniden ayağa kalktığı anda, kısacık dinlenme ayaklarının acımasına olanak sağlamıştı; kısa bacağının ağrısı o denli fazlaydı ki, topallanmaya başladı. Artık beş dakikada bir durup bir kauçuk ağacına yaslanarak dinlenmeden yoluna devam etmesi olanaksız hale gelmişti. Nihayet Sütçü artık dayanamadı; dinlenmesi şarttı. Bir sonraki ağacın dibine çöküp başını gövdesine yasladı. İstedikleri kadar dalga geçsinler; yü-

reği çenesinden aşağıya inip yerine dönene dek kımıldamayacaktı buradan. Bacaklarını uzattı, arka cebinden feneri çıkardı, Winchester'ini sağ bacağının yanına yerleştirdi. Hareketsiz kalınca şakaklarına hücum eden kanı ve üzerine sürülen yaprak özsuları ve ağaç sakızından, yarasının gece rüzgarında zonkladığını duyumsayabiliyordu.

Soluması normale döndüğünde Mavi Sıradağlar bölgesinde ormanın ortasında oturmuş ne yaptığını sordu kendi kendine. Buraya Pilate'in yolculuğunu izlemeye, karşılaşmış olabileceği akrabaları bulmaya, onu altına götürecek ya da artık varolmadığına inandıracak bir iz bulmaya gelmişti. Nasıl olmuş da bir av partisine, ondan öncesinde de kırık şişeli-bıçaklı bir kavgaya dahil olmuştu? Cahillik. diye düşündü, ve kibir. Uyarıyı yeterince erken alamamış, çevresini dolduran tehlike işaretlerini vaktinde kavrayamamıştı. Belki bir sürü acımasız karasuratlılardı bunlar, ama bunu daha önce tahmin edebilir, duyumsayabilirdi; duyumsayamayışı kısmen başka yerlerde karşılaştığı sıcak konukseverlikti. Öyle miydi acaba? Belki de Danville'de karşılaştığı kahraman muamelesi gözünü köreltmmişti. Belki de Roanoke'daki. Petersburg'daki, Newport News'daki adamların gözleri de konukseverlik ve hayranlıkla pırıldamıyordu. Belki de yalnızca meraklı ve şaşkındılar. Hiçbiri yerde bunu öğrenecek kadar uzun kalmamıştı ki. Şurada bir yemek, burada bir depo benzin. Girdiği gerçek ilişki, arabayı satın alışıydı, bir alıcıya ihtiyacı olan satıcının dostça davranmasından da daha doğal birşey olamazdı. Onarımlar sırasında da öyle. Bu insanlar ne biçim vahşilerdi? Kuşkulu. Sinirli. Yabancıda hemen bir hata bulup dıştılamaya meraklı. Alingan. Sapkın, kıskanç, kalles ve kötü. Nefretlerini hakkecek birşey yapmamıştı. Bir araba alması gerekebileceğini söylediğinde patlak veren düşmanlığı hakkecek birşey yapmamıştı. Neden Roanoke'da arabayı aldığı adam gibi davranmamışlardı? Ama Roanoke'da arabası yoktu. Burada bir arabası vardı ve başka bir araba istiyordu, belki de onları sinirlendiren buydu. Dahası, eskisini değiştirmekten dahi söz etmemişti. "Bozuk" arabayı terkedip, yeni bir araba alabileceğini duyumsamıştı yalnızca. Ama ne olacak yani? Parasını nasıl harcadığından onlara neydi? Bunu hakketmiyordu...

Eski bir sözcüktü. **Hakketmek**. Eski. yorgun, ölesiye yıpranmış. Hakketmek. Birden hep kötü talihini ya da başkalarının kötü davranışını hakketmediğini ileri sürdüğünü ya da düşündüğünü farketti. Gitar'a ailesinin bağımlılığını, nefretini ya da herneyse 'hakketmediğini' söylemişti. Hatta annesiyle babasının birbirlerine yönelttikleri hakaret ve suçlamaları duymayı 'hakketmediğini'. Hagar'ın intikamını 'hakketmediğini'. Ama ebeveynleri kişisel sorunlarını ona açmayacaklardı da kime açacaklardı? Ve eğer bir yabancı kendisini öldürmeye teşebbüs edebiliyorsa. kendisini tanıyan ve tadı kaçmış bir ciklet gibi fırlatıp attığı Hagar'ın da onu öldürmeye çalışma hakkı vardı.

Belli ki yalnızca sevmeyi hakkettiğini düşünüyordu -o da uzaktan- ve istediklerini almayı. Ve karşılığında... ne olacaktı? Sevinli mi? Cömert mi? Belki gerçekte söylemek istediği: sizin acılarınızdan ben sorumlu değilim, benimle mutluluğunuzu paylaşın. acılarınız sizin olsun... du.

Sıkıntı verici düşüncelerdi, ama gitmiyorlardı aklından. Ayın altında, yerde. çevresinde başka insanların da bulunduğu anımsatacak köpek havlamalarının uzağında, yapayalnızken benliği -adına 'kişilik' dediği koza- çatladı. Kendi elini zorlukla görebiliyor, ayaklarını hiç göremiyordu. Şimdi giderek yavaşlayan soluklarından ve düşüncelerinden ibaretti. Geri kalanı yokolmuştu. Ve başkalarının, nesnelerin. hatta kendi görüntüsünün dahi ket vurmadiğı düşünceler akmaya başladı. Burada ona yardım edecek hiçbir şey yoktu - ne parası, ne arabası, ne babasının adı. ne giysileri, ne ayakkabıları. Gerçekte bunlar onu engelliyordu. Kırık saati ve içinde ikiyüz dolar kadar bir paranın kaldığı cüzdanı dışında yolculuğa başlarken yanında olan herşeyi yitirmişti: içinde viskisiyle, gömlekleri ve altına ayırdığı boşluğuyla bavulunu, kravatını, gömleğini, takım elbisesini, çoraplarını, ayakkabılarını. Saati ve ikiyüz doları da burada bir işine yaramazdı: insanın tek varlığının doğuştan sahip oldukları ve kullanmayı öğrendikleri olduğu bu noktada. Ve dayanıklılığı. Gözler, kulaklar, burun. tad alma, dokunma - ve kendisinde olmayan başka bazı duyular: duyumsanan bütün olgular arasında hayatî olanı ayırdetne yetisi. Calvin o ağaçta ne görmüştü? Ya yerde? Ne söylüyordu? İki mil -belki de daha fazla ötede beklenmedik birşeylerin olduğunu ve bu şeyin bir av hayvanı,

bir vaşak olacağını ona anlatacak ne duymuştu? Onları hâlâ işitebiliyordu - son birkaç saattir sürekli yaptıkları gibi işaretliyorlardı birbirleriyle. Ne diyorlardı? "Bekle!" "Buraya!" Herşey yavaş yavaş yerine oturmaya başlamıştı. Köpekler, insanlar - hiçbiri yalnızca yön ya da sürat belirtmek için bağırıyordu. Köpeklerle insanlar konuşuyorlardı birbirleriyle. Belirgin seslerle birbirlerine belirgin, karışık şeyler söylüyorlardı. Uzun **yah** sesini köpeklerden birinin belirli bir tarzda uluması izliyordu. Basın sesini taklit eden bir kontrbası andıran pes **hum hum** köpeklerin anlayıp yerine getirdikleri bir anlam ifade ediyordu. Ve köpekler de konuşuyorlardı insanlara: yirmi dakika kadar sürebilen ve üç-dört dakikada bir tekrarlanan -uzun ve düzgün aralıklı- tek havlamalarla. İnsanlara nerede olduklarını, ne gördüklerini ve ne yapmak istediklerini anlatan bir çeşit radar. İnsanlarsa ya onay veriyor ya yön değiştirmelerini ya da geri dönmelerini söylüyorlardı onlara. Bütün o bağırımlar, hızlı hızlı havlamalar, uzun ulumalalar, tuba sesleri, davul sesleri, pes perdeli **hum hum**'lar, tiz ısıklar, kornetin ince **iiiiii**'si, bas tellerinin **unh unh unh**'ları. Bunlar bir dildi. Kendi yurdunda, köpeğin kendisini izlemesini isteyen efendinin yanağını şaklatmasının bir uzantısı. Yo, bir dil değil, dilden önceki iletişimdi. Olaylar yazılmadan önceki. İnsanlarla hayvanların birbirleriyle konuşabildikleri, bir insanın bir maymunla oturup söyleşebildiği; bir kaplanla bir insanın aynı ağacı paylaşabildiği ve birbirlerini anlayabildikleri; insanların kurtlarla birlikte -onlardan ya da onların peşinde değil- koştuğu devirlerin dili. Tüm bunları Mavi Sıradağlarda, sırtını bir kauçuk ağacına yaslanmış, dinliyordu şimdi. Peki. hayvanlarla konuşabiliyorlarsa eğer, hayvanların da söylediklerini anlıyorlarsa, insanlar hakkında ne biliyorlardı acaba? Ya da yeryüzü hakkında? Calvin'in aradığı izden fazla birşeydi; ağaçlara fısıldıyor, toprağa fısıldıyor, onlara dokunuyordu; tıpkı bir âmânın braille alfabesiyle yazılmış bir kitabı parmaklarıyla okuması gibi.

Sütçü kafasının arkasını ağaç gövdesine sürtü. Gitar'ın Güney'de özlediği huydu, ormanlar, av, öldürme. Ama onu sakatlayan, yaralayan birşey vardı; Papaz Cooper'in yumrusu, Saul'un eksik dişleri ya da kendi babası gibi. Birden hepsine bir sevgi doldurdu içini, oracaktı, o kauçuk ağacın altında, vaşağı

izleyen adamların sesleri kulağına çalınırken artık Gitar'ı anladığını düşündü. Gerçekten anladığını.

Butlarının altında kauçuğun yüzeydeki köklerinin kendisini bir büyükbabanın sevecen ama kabasaba elleri gibi sarmaladığını duyumsuyordu. Hem gergin hem gevşemiş bir halde parmaklarını otların arasına gömdü. Parmak uçlarıyla dinlemeye, toprağın, eğer söyleyeceği birşey varsa, sözlerini dinlemeye çalıştı. Ve toprak ona arkasında birinin olduğunu ve eğer çok çabuk davranırsa boynuna geçmek üzere olan teli tek elle kavramaya anca vakti olacağını söyledi. Parmaklarını jilet gibi kesti, etine saplandı; öyle ki, bırakmak zorunda kaldı Sütçü. O zaman tel boğazına dolanarak soluğunu kesti. gırtlğından garg raya benzer bir sesin yükseldiğini duydu; binlerce rengarenk ışık. gözlerinin önünde dansediyordu. Işıklara müzik eşlik etmeye başladığında dünyadaki son tatlı soluğu aldığını kavradı. Tam tek kareden oluşuyordu: dolu bir aşk ve düşlenebilecek en müstehcen cinsel çağrıyla üzerine doğru eğilen Hagar. Bu resmin tam ortasında, teli tutan birinin sesini duydu arkasından: "Günün geldi." Ve ölüyor olmak, en yakın dostunun eliyle bu dünyadan ayrılıyor olmak yüreğini öylesine tarifsiz bir hüznle doldurdu ki, kendini koyverdi. Ve o uçsuz bucaksız melankoliye kendini kaptırdığı anda boyun kaslarını zorlayan telin de gevşediğini ve yeni bir soluk alabilecek bir salisesi olduğunu duyumsadı. Ama bu kez içine çektiği, yaşayan bir soluktu, ölen bir soluk değil. Hagar, ışıklar, müzik silindi gitti ve Sütçü yanbaşında duran winchester'i kavradı, tetik düşürdü ve önündeki ağaçlara doğru ateş etti. Patlama Gitar'ı şaşkınlığa uğrattı, tel bir kez daha gevşedi. Gitar yeniden asıldı tele, ama Sütçü dostunun teli öyle tutabilmek için iki eline birden ihtiyacı olduğunu biliyordu. Tüfeği yapabildiğince geriye doğru çevirip bir kez daha asıldı tüfeğe, bu kez de yalnızca dalları vurabilmişti. Tüfekte başka saçma olup olmadığını soruyordu ki kendi kendine, yakınlardan vaşığı sıkıştırdıklarını bildiği üç köpeğin o güzelim, yabanıl havlamaları duyuldu. Tel düştü ve Gitar ağaçların arasında müthiş bir koşu kopardı. Sütçü doğrulup fenerini kavradı, kaçan ayakseslerinin yönüne doğru tuttu. Yerlerine doğru geri savrulan dallardan başka birşey göremedi. Boynunu oğuştura oğuştura havlamalara doğru yürüdü. Gitar'ın tüfeği

yoktu, olsaydı kullanırdı, dolayısıyla Sütçü elindeki boş çiftyle köpeklerle doğru yürürken kendini yeterince güvende hissediyordu. Kaçırmamış, yön duygusu kendisini yanıltmamıştı, köpeklerden ve ağaçta pırıldayan vaşak gözlerinden bir-iki metre ileride yere çömelmiş tartışan Calvin, Küçük Çocuk, Luther ve Omar'ı buldu.

Köpekler ağaca tırmanmak için ellerinden geleni yapıyor, adamlarsa vaşağı vurmayı mı, yalnızca yaralayıp işini köpeklerle mi bitirtmeyi tartışıyorlardı. Sonunda öldürmeyi kararlaştırdılar. Omar ayağa kalkıp lambasını sol eline geçirdi. Vaşak ışığı izleyerek sürüne sürüne biraz ilerledi. Sonra Küçük Çocuk nişan alıp sol ön bacağından vurdu hayvanı, vaşak dalların arasından Becky ve diğerlerinin ağzına düştü.

Vaşak dokuz canlıydı; Calvin köpeklerle uzaklaştırma komutu verip bir kez daha, bir kez daha ateş edene dek mücadelesini sürdürdü.

Hayvan leşine lambalarını tutup iriliğine, vahşetine ve hareketsiz yatışına beğeniyle homurdandılar. Sonra dördü de dizlerinin üstüne çöktü. bilek kalınlığında bir dal kesip vaşağı dört ayağından buna bağladılar.

Kendilerinden öylesine hoşnuttular ki, Sütçü'ye orada neye ateş ettiğini sormayı akıl etmeleri, epey zaman aldı. Sütçü taşımakta olduğu kazığı biraz havaya kaldırıp, "Tüfeği düşürdüm," dedi. "Ayağım takıldı. o da patladı. Sonra yerden alırken bir kez daha patladı."

Kahkahayı koyverdiler. "Ayağın mı takıldı? Emniyeti neden açmıştın ki? Korkmuş muydun?"

"Geberesiye," dedi Sütçü. "Geberesiye korkmuştum."

Arabaya dek gülüşüp şakalaştılar, Sütçü'yle dalga geçtiler, ne kadar korktuğunu tekrarlamasını istediler. O da tekrarladı. Hem de bol ve uzun kahkahalarla. Gerçekten gülerек. Yeryüzünde yürüyor olmak sevinçten çıldırtıyordu onu. Sanki onun bir parçasıymışçasına yürümek; bacakları dalmış, ağaç gövdesiymiş, gövdesinin toprağa ve kayalara dek dalan bir uzantısıymış gibi yürümek - ve orada kendini son derece rahat hissediyordu - yeryüzünde, yürüdüğü yerlerde. Ve artık topallamıyordu.

Geçirdikleri geceyi kaynatmak üzere Kral Walker'ın benzin istasyonunda toplaşmışlardı. Sütçü neşelerinin odağındaydı, ama iyicil bir neşeydi bu, yolculuklarına başlarkenki gülüşlerinden çok daha farklı. "Sağ kaldığımız için şanslıyız. Vaşak sorun değildi, şu zenci sorun oldu esas. Bizi parçalamaya hazırlanan bir kediyle uğraşırken üzerimize ateş açtı. Ormanın içlerinden. Beyrimizi dağıtabilirdi. Siz şehirli çocuklarda hiç terbiye yok mudur?"

"Siz köylülerden bize kalmamış ki," diye yanıtlıyordu Sütçü.

Omar ve Küçük Çocuk omzuna birer şaplak indiriyor, Calvin Luther'e bağırıyordu: "Git Vernell'i bul. Kahvaltıyı hazır et-sin. Şu kediye bir yüzelim, öyle bir iştahla saldıracağız ki umarım karşılayabilir."

Sütçü. vaşak ölüsünün yattığı, oluklu çatıyla örtülmüş çimento avluya gitti onlarla. Boynu şişmişti, başını zorlukla hareket ettirebiliyordu.

Omar vaşagın ayaklarını bağlayan ipleri kesti. Calvin'le birlikte sırtüstü çevirdiler. Bacakları yana düştü, ne ince, zarifti bilekleri.

"Herkes zencinin hayatını istiyor."

Calvin önayakları açtı, Omar da göğüs kemiği hizasından yarmaya başladı. Ta cinsel organlara dek. Daha temiz ve ince bir kesik için bıçağın ucuyla çalışıyordu.

"Ölmeni istemiyorlar. Yaşadığın hayatı istiyorlar."

Uzanıp cinsel organları kesti, skrotuma dokunmamıştı.

"Bizlerin durumu bu."

Omar bacaklarla boynun çevresini kesti. Sonra postu çıkardı.

"Ne için öleceğini seçemezse adanın hayatı ne işe yarar?"

Saydam alt deri parmaklarının altında, örümcek ağı gibi yırtıldı.

"Herkes zencinin hayatını istiyor."

Şimdi Küçük Çocuk eğilmiş, skrotumdan çeneye, eti yarıyordu.

"Adil olmak vazgeçtiğim şeylerden biri."

Luther geri gelip öbürleri dinlenirken elmanın çekirdekleri-

ni çıkartan birinin hareketleriyle hayvanın rektal tübünü oymaya koyuldu.

"Umarım bu soruyu ben hiçbir zaman kendi kendime sormak zorunda kalmam."

Luther deliğe uzanıp iç organları boşalttı. Göğüs kafesinden diyaframa ulaşip serbest kalıncaya dek çevresini kesmeye koyuldu.

"Tabii sevgi için. Sevgiden başka ne olabilir? Eleştirdiğim birşeyi sevemez miyim?"

Sonra solunum borusuyla gırtlığı aldı, tek darbeyle düşürdü ve bir bıçak atarak parladı.

"Tabii sevgi için. Sevgiden başka ne olabilir?"

Sütçü'ye döndüler. "Yüreği ister misin?" Düşüncelerin kendisini felce uğratmasına izin vermeden çarçabuk uzanıp iki eliyle birden göğüs kafesine daldı. "Ciğerlere dokunma. Yüreği al."

"Başka ne olabilir?"

Bulup çekti. Yürek yumurta sarısının kabuktan sıyrıldığı kadar kolay, düşüverdi göğüsten.

"Başka ne olabilir? Başka ne olabilir? Başka ne olabilir?"

Şimdi Luther mide boşluğuna girmiş, bütün iç organları boşaltmıştı. Rektumda açılan küçük delikten boşalmıştı hepsi. İç organları küçük bir kesekağıdına doldururken öbürleri temizlemeye, ıslatmaya, tuzlamaya, paketlemeye koyulmuşlardı; vaşağı çevirip kanını kendi postu üzerine akıttılar.

"Onu ne yapacaksınız?" diye sordu Sütçü.

"Yiyeceğiz."

Bir tavuskuşu havalanıp Mavi bir Buick'in kaportasına kondu.

Sütçü vaşağın kafasına baktı. Dili ağzında zararsız bir sandviç gibi duruyordu. Yalnızca gözlerinde ışıkmaktaydı gecenin tehdidi.

Olanca açlığına karşın, Vernell'in kahvaltısını yiyemedi; omleti, mısır lapasını, kızarmış elmaları tabağında itekleyerek kahvesini yudumladı, ve konuştu. Çok konuştu. Shalimar'a ziyaretinin nedenlerini açmak istiyordu.

"Biliyor musunuz, dedem buralardan bir yerden. Büyükan-

nem de."

"Öyle mi? Buralılar demek ki? Adları neydi?"

"Kızlık adını bilmiyorum, ama ismi Sing'di. Buralarda bu isimde birini bileniniz var mı?"

Başlarını salladılar. "Sing mi? Hayır. Hiç böyle birini işitmedik."

"Halam da bir süre buralarda yaşamış. Adı Pilate. Pilate Dead. Duyan var mı?"

"Ha! Gazete manşetine benziyor: Pilot öldü. Uçar mıydı?"

"Hayır. P-i-l-a-t-e, Pilate.

"P-i-l-a-t-e. Pie-late yani, öyle mi?" Soru Küçük Çocuk'tandı.

"Yok be zenci. Pie-late değil. İncil'deki Pilate gibi."

"O İncil okumaz."

"O hiçbirşey okumaz."

"Okuma yazması yoktur ki."

Vemell sözlerini kesene dek Küçük Çocuk'la dalga geçtiler. "Susun hepimiz. Sing mi dedin?" diye sordu Sütçü'ye.

"Evet, Sing."

"Galiba büyükannemin oynadığı kızın adıydı. Çok hoş bir adı vardı, oradan anımsıyorum. Büyükannem hep ondan bahse-derdi. Galiba ebeveynleri buralı zenci çocuklarla oynamasına izin vermezmiş, o da gizlice kaçıp büyükannemle balık tutmaya ya da ormanda böğürtlen toplamaya çıkarmış. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Gizlice buluşurlarmış." Vemell Sütçü'ye kaçamak bir bakış fırlattı. "Bu kız, Sing, açık tenli, düz siyah saçlıymış."

"Bu o!" dedi Sütçü. "Ya melez ya kızilderiliymiş."

Vemell başını salladı. "Kızilderili. Heddy'nin çocuklarından. Heddy iyiydi, ama kızının zencilerle oynamasını istemezdi. Bir Byrd'dü o."

"Bir ne?"

"Byrd. Dağların öte yanındaki Byrd ailesindendi. Solomon Kayası yakınlarındaki."

"Öyle mi?" dedi adamlardan biri. "Susan Byrd'ün ailesinden mi?"

"Evet, onlardan. Karaderililerden hiçbir zaman hazetmediler. Susan da öyle."

"Hâlâ orada mı oturuyorlar?" diye sordu Sütçü.

"Susan oturur. Dağın hemen eteğinde. Tuğla cepheli tek ev. Şimdi yalnız yaşıyor. Öbürleri ya öldü ya taşındı."

"Yürüyebilir miyim?"

"Çoğu insan yürüyebilir. Ama dün gecedен sonra sana pek tavsiye etmem." Güldü.

"Arabayla gidilebilir mi?"

"Yolun bir kısmını, evet. Ama yol dar ve bir hayli bozuktur," dedi Vernell. "At belki ama araba hayır."

"Gideceğim. Bir hafta da sürse, gideceğim," dedi Sütçü.

"Yanına tüfek alma, yeter" -Calvin fincanındaki kahvesini üfledi- "o zaman sorun çıkmaz." Gülüştüler.

Sütçü düşündü. Gitar oralarda bir yerdeydi. Sütçü'nün yapacağı herşeyi önceden bildiğine göre, dağlara gideceğini de biliyordu olasılıkla. Boynundaki şişe dokundu. Yalnız başına hiçbir yere silahsız gidecek değildi.

"Biryerlere yürümeye başlamadan önce iyice dinlenmelisin," dedi Omar ona bakarak. "Şu yolun biraz ilerisinde bir hanım oturur. Seni ağırlamaktan gurur duyacaktır." Bakışları hiçbir yanlış anlamaya yer bırakmıyordu. "Hoş da bir kadındır. Çok hoş." Vernell homurdandı. Sütçü gülümsedi. Umarım silahı vardır, diye düşündü.

Silahı yoktu ama evinde akar suyu vardı ve Sütçü'nü banyo yapıp yapamayacağı sorusunu. adı gibi bir gülümseyişle yanıtladı: Tatlı. Küvet tek gözlü küçücük evdeki son yenilikti; Sütçü minnetle daldı buhar üstünde suya. Tatlı ona sabunla domuzkılı bir fırça getirip yıkamak üzere yanına diz çöktü. Yaralı ayakları, kesik yüzü, sırtı, boynu, kalçaları ve avuçları için bundan sonra yaptıkları öylesine haz doluydu ki, izleyecek sevişmenin nasıl olacağını düşünmek dahi tatlı bir ürpertiyle doluruyordu yüreğini. Bu yolculuğun sonundaki tek kazancını bu banyo ve bu kadın olsa dahi, diye düşündü, bundan sonra yaşamının sonuna dek rahat durup Tanrı'ya, ülkeme ve Biraderan'a karşı görevlerimi seve seve yerine getirmeye hazırım. Bunun için elimde bir teneke kerosen, kor halinde kömürlerin üzerinde yürümeye razıyım. Bunun için buradan Cheyenne'e dek yürüyüp geri dönmeye razıyım. Ama sıra sevişmeye geldiğinde, yürümektense sürünmeye karar verdi.

Sonra da onu yıkamaya girişti. Su deposunun küçük olduğunu , yeterli sıcak su olmadığını söyleyerek itiraz etti kız.

"O zaman soğuk suda yıkarım," dedi. Ve teni onniks gibi pırıl pırıl olana dek sabunlayıp keseledi onu. Kadın onun yüzüne merhem sürdü. O, kadının saçlarını yıkadı. Kadın, yaklarını pudraladı. O sırtına masaj yaptı kadının. O şiş boyununa yabani fındık yağı sürdü adamın. Adam, yatağı yaptı. Kadın bamya çorbası içirdi adama. O bulaşıkları yıkadı. Kadın adamın çamaşırlarını yıkayıp astı. O küveti temizledi. Kadın gömleğini ve pantolonunu ütöledi adamın. O kadına elli dolar verdi Kadın adamın ağzından öptü. O, yüzüne dokundu kadının. Kadın, lütfen geri dön, dedi. Bu akşam geleceğim, dedi adam.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Saat dörtte dağın ardındaki tek tuğla cepheli evin kapısını çalıyordu. Tatlı'nın yıkayıp ütölediği askeri giysiler içinde pırıl pırıl, herşeye hazır, dinç mi dinç, yürümüştü vadi boyunca. Ama Gitar'ın, herşeye karşın sürülmüş ve ekilmiş, şurasında burasında dağınık evlerin göze çarptığı tepeleri kesen, (ve adına yol dedikleri) döne döne uzanan izde, güpegündüz karşısına çıkacağını sanmıyordu. Yinede eğer (tabanca ya da tüfek dışında herhangi birşeyle) karşısına çıkarsa, Sütçü yakayı kurtaracağını biliyordu. Herşeye karşın, gece bastırımdan dönmek en iyisiydi. Gitar'ın aklından neler geçtiğini bilmese de, altınla ilgili olduğuna emindi. Eğer burada olduğumu ve gittiğim her yerde neler yaptığımı biliyorsa, tam da söylediğim gibi, onun peşinde olduğumu da bilmesi gerekiyor. Şu halde altını bulmadan, hatta ne olduğunu öğrenmeden neden öldürmek istiyor beni? İşin büyük kısmı, tam anlamıyla bir sırdı onun için, ama bildiği kadarı yol boyunca tetikte ve sinir içinde olmasına yetti.

Byrd'lerin evi, kendisini çevreleyen çayırlardan beyaz, ahşap bir çitle ayrılmıştı. Bir sedir ağacından bir çocuk salıncağı salınıyordu; maviye boyanmış dört basamakla çıkılıyordu veranda, ve açık pencereden, uçuşan perdelerin ardından zencefilli ekmek kokusu yayılıyordu.

Annesi yaşlarında bir kadın açtı kapıyı.

"Bayan Byrd?"

"Evet?"

"Nasılsınız? Benim adım, ih, Macon; birkaç günlüğüne geldim buraya. Michigan'lıyım ve kimi akrabalarımın yıllar önce buralarda yaşadığını sanıyorum. Belki bana yardımcı olabilirsiniz, diye düşünmüştüm."

"Hangi konuda?" Sesi isteksizdi; Sütçü bu hanımın teninin

renginden hoşlanmadığını ayımsadı hemen.

"Onları bulmaya. Yani onlar hakkında bilgi edinmeye. Ailemiz dağılmış da, kasabadan birileri, sizin bir fikriniz olabileceğini söyledi bana."

"Kim o Susan?" İçeriden başka bir kadının sesi gelmişti.

"Beni görmeye gelmiş biri, Grace."

"Neden içeri çağırmiyorsun onu? Merdivenlerde bakletme."

"Bayan Byrd iç geçirdi. "Lütfen içeri girin, Bay Macon."

Sütçü peşinden güneşli bir oturma odasına girdi. "Özür dilerim," dedi kadın. "Kaba davranmak istememiştim. Lütfen oturun." Gri kadife bir koltuğu işaret ediyordu. Emprime etek-bluzlu bir kadın girdi içeri; elinde bir kağıt peçete tutuyor, birşey çiğniyordu.

"Kim demiştin?" Soruyu Bayan Byrd'e yöneltmişti, ama kaçamak bakışlarla Sütçü'yü süzüyordu.

Bayan Byrd elini uzattı. "Arkadaşım, Bayan Long. Grace Long-Bay..."

"Memnun oldum." Grace elini uzatmıştı.

"Ben de."

"Bay Macon'du, değil mi?"

"Evet."

"Susan, belki Bay Macon birşeyler içmek ister." Bayan Long gülümseyerek gri koltuğun karşısındaki kanapeye oturdu.

"İçeri şimdi girdi, Grace. Bırak biraz soluk alsın." Bayan Byrd Sütçü'ye döndü. "Kahve mi alırdınız, çay mı?"

"Teşekkür ederim, tabii."

"Hangisi?"

"Kahve iyi olur."

"Kurabiyelerin de var, Susan. Kurabiye de ver ona."

Bayan Byrd arkadaşına bezgin bir bakış fırlattı. "Şimdi gelirim," dedi Sütçü'ye ve odadan çıktı.

"Çok güzel. Buralara yeni geldiğinizi duydum. Buraları pek ziyaret eden olmaz da". Grace bacak bacak üstüne attı. Susan Byrd gibi siyah,atkılı ayakkabı ve pamuklu çoraplar giymişti. Yerleşirken eteğini de bir,iki santim yukarı kaydırды.

"Evet, ziyaret ediyorum."

"Ordudan mısınız?"

"Pardon? Ah, hayır. dün gece ava çıkmıştık. Bunları bazı

dostlar verdi." Tatlı'nın ütü çizgisiyle oynadı.

"Av mı? Aman tanrım, bana onlardan olduğunuzu söylemeyin. Avcılara hiç tahammül edemem. Hep başkalarının arazisine tecavüz ederler. Gece gündüz ateş ederler sağa sola. Öğrencilerime diyorum ki- öğretmenim ben. Lisede. Gördünüz mü orayı?"

"Yo, henüz değil."

"Görülecek pek birşeyi yok, gerçi. Öylesine bir okul, işte, bütün okullar gibi. Ama uğrarsanız sevinirim. Sizi ağırlamak bizi mutlu eder. Nereliydiniz, demiştiniz?"

"Michigan."

"Ben de öyle tahmin etmiştim. Susan!" Geri döndü. "Kuzeyli." Sonra yeniden Sütçü'ye dönerek; "Nerede kalıyorsunuz?"

"Henüz belli bir yerde değil. Kasabada birileriyle tanıştım ve..."

Susan Byrd elinde kahve fincanları ve kurabiye dolu bir tabak bulunan bir tepsiyle içeri girdi.

"Michigan'lıymış," dedi Grace.

"Duydum. Kahvenizi nasıl içersiniz?"

"Sade."

"Sade mi? Süt ya da şeker istemez misiniz?" diye sordu Grace. "Keşke ben de öyle içebilsem. O zaman belki biraz kilo verebilirim. Ama başarabileceğimi hiç sanmıyorum." Bir eliyle kalçasına bastırıp Sütçü'ye gülümsedi.

"Benimle hangi konuda görüşmek istemiştiniz?" Susan Byrd 'benimle' sözcüğüne ılımlı ama bariz bir vurgulama yapmıştı.

"Büyükannemi tanıyabilecek birilerini arıyorum. Adı Sing'di."

Grace ellerini ağzına bastırıp küçük bir çığlık koyverdi. "Akrabasıınız! Akrabasıınız siz!" Sütçü fincanını masanın üzerine bıraktı. "Şu işe bakın!" Grace'in gözleri parlıyordu.

"Tam yerine gelmişsiniz," dedi Susan, "ama size yardımcı olabileceğime kuşkulum."

"Neden söylediyorsun sen, Susan? Annenin adı Sing değil miydi?"

"Hayır, değildi; Grace. Ve eğer sözümü tamamlanama izin

verirsen, bilmediğin birşey öğreneceksin."

"Şey... Ben sanmıştım ki.."

"Annemin adı Mary'di. **M-a-r-y**. Mary."

"Özür dilerim."

Suzan Sütçüye döndü. "Babam Crowell Byrd'ün Sing diye bir kardeşi vardı."

"Bu o olmalı! Büyük annem! Sing. Evlendiği adamın adı-"

"Ailende Sing adında biri olduğunu biliyordum."

"Bildiğim kadarıyla hiç evlenmedi. "Susan ikisinin de sözünü kesmişti.

"Oh bu gerçekten ilginç.İçeriye bir yabancı giriyor ve senin... Neyin oluyordu? Kuzenin mi? Bunu söylemeyi hiç sevmem ama, dünya küçük, değil mi? Sınıfımı mutlaka ziyaret etmelisiniz, Bay Macon."

Sütçü Grace Long'u duymazlıktan gelmede Susan Byrd'e katıldı. "Nerede yaşıyordu?" diye sordu.

"Babamın son gördüğünde, Massachusetts'de özel bir okula gidiyormuş. Bir Quaker okuluna."

"Siz Quaker 'miydiniz? Bak bunu bana hiç söylemedin.Görüyor musunuz Bay Macon,arkadaşları insandan neler gizliyor? Eminim sizi de söylemezdi."

"Peki, hiç evlenmedi mi?" Sütçü'nün Grace'e harcanacak zamanı yoktu.

"Bildiğimiz kadarıyla, hayır. O Quaker okuluna gittikten sonra, izini kaybetmişler. Özellikle büyükannem -adı Heddy'di- çok üzüldüğünden, izini bulmaya çok çalışmışlar. Ben hep babamın düşündüğünü düşünmüşümdür: o okula gittikten sonra bulunmak istemedi."

"Öyle olmadığını çok iyi biliyorsun." Grace. "Herhalde o da öbüreri gibi beyazlar arasına karışmıştır." Sütçü'ye eğildi. "Bundan çok olurdu. Pekçok. Şimdilerde rastlanmıyor, ama eskiden çok olurdu- yapabilirlerse tabii. "Susan'a bir bakış fırlattı. Kuzanlerin gibi, Susan. Lilah, John. John'un böyle yaptığını biliyorum, o da benim bildiğimi biliyor."

"Bunu herkes biliyor, Grace."

"Bay Macon bilmiyor. John'la Mayville'de yolda karşılaştık-"

"Bay Macon'un bilmesi gerekmiyor. Bununla ilgilenmiyor

da."

"Bunu nereden biliyorsun ki?"

"Çünkü aradığı kadının büyükannesi olduğunu söyledi, o zaman onun-" Susan Byrd duraksadı. "Beyazlar arasına karışamayacak kadar koyu tenli olması gerekir. Öyle değil mi?" Biraz kızardı.

Sütçü soruyu duymazlıktan geldi. "Ve Masachusetts'de yaşadığını söylediniz, öyle değil mi?"

"Evet. Boston'da."

"Anlıyorum." Çıkınaza girmişti iş; başka bir yol denemeyi kararlaştırdı. "Buralarda Pilate adlı bir kadın tanıdınız mı hiç?"

"Pilate. Yok, hayır. Sen duydun mu, Grace?"

Grace başını salladı. "Hayır. Hayatımın büyük kısmı buralarda geçti ama-"

"Benim bütün hayatım burada geçti," dedi Susan. "Annem de, babam da, ben de burada doğduk. St. Philips'den öteye de gitmedim hiç. Güney Carolina'da akrabalarım var, ama hiç ziyaretlerine gitmedim."

"Çünkü onlar da beyazların arasına karıştı. İstesen de ziyaret edemezsin. Tıpkı John gibi." Grace tabağa eğilip bir kurabiye seçti.

"Tek akrabalarım onlar değil." Susan kızmıştı.

"Umarım. Ortalıkta size sahip çıkacak akrabanız kalmaması kötü birşey, Bay Macon. Ben aileme bağlıyım. Evli değilim, yani henüz değil, ama ailemle çok yakınızdır." Anlamalı bir bakış fırlattı. Sütçü saatine göz attı.

"Oh, şuraya bak." Grace bileğini gösteriyordu. "Ne güzel bir saat. Bir bakabilir miyim?" Sütçü saatini ona vermek için ayağa kalktı ve öylece kaldı. "Şuraya bak, Susan, üzerinde hiç sayı yok. Yalnızca noktalar. İnsan bu noktalardan saati nasıl çıkartabilir?"

Susan da ayağa kalkmıştı. "Daha önce buralara gelmiş miydiniz. Bay Macon?"

"Hayır. Bu ilk gelişim."

"Umarım sonuncusu değildir. Ne kadar kalacaksınız?"

"Sanırım bu gece, ya da en geç yarın sabah döneceğimi." Pencereden baktı. Güneş batıyordu.

"O kadar erken mi?" diye sordu Grace. "Susan ona neden

yanında götürebileceği birşeyler vermiyorsun? Yanınıza biraz kurabiye almak istemez miydiniz, Bay Macon?"

"Hayır. teşekkür ederim."

"Sonra almadığınıza pişman olursunuz ama." Kadın onu yoruyordu. Yine de gülümsedi. "Çok istiyorsanız..."

"Size bir paket hazırlayayım. Olur mu Susan?" Odadan çıktı.

Susan hafifçe gülümsemeyi başardı. "Keşke bir süre daha kalıp bir kez daha uğrayabilseniz bize." Sözcükleri de gülüşü kadar mekanikti.

"Ben de isterdim, " dedi. "Belki bir dahaki sefere."

"İyi olur. Size yardımcı olamadığım için üzgünüm."

"Oldunuz ama."

"Öyle mi?"

"Tabii. Doğruyu bulmadan önce, yanlışı bilmek gerekir."

Bu kez gerçekten gülümsedi, kadın. "Akrabalarınızı bulabilmek sizin için gerçekten önemli, öyle değil mi?"

Sütçü düşündü. "Yo. Pek değil. Buralardan geçiyordum-öylesine aklıma esti işte. Pek de önemli değildi".

Grace kağıt peçetelere sarmalamış ufak bir paketle döndü. "Sonradan buna dua edeceksiniz."

"Teşekkürler. Her ikinize de teşekkür ederim?"

"Tanıştığımıza sevindim."

"Ben de öyle."

Evden ayrıldığında kendini yorgun ve yolunu şaşırmış hissediyordu. Burada bir gece daha geçirir, sonra giderim, diye düşündü. Burada öğrenebileceğim hiçbir şey yok, ne altını bulabilirim ne de izini. Pilate Virginia'da yaşadı, ama bu kesimde değil. Kimse onu tanımamış, adını dahi duymamışlar. Burada yaşayan Sing'se Boston'a gitmiş. Danville, Pennsylvania'ya değil. Üstelik de beyazlar arasına karışmış. Büyükannesiye beyazlar arasına karışamayacak kadar koyu tenli olmalıymış. Yüzü kızarmıştı bunu söylerken. Sanki kendisinde utanç verici birşey yakalamış gibi. Hem öfkelenmiş, hem de şaşırmıştı Sütçü, ve Omar'ın, Tatlı'nın ve Vernell'in Bayan Susan Byrd hakkında ne düşündüğünü merak ediyordu.

Bu insanlar ilgisini çekmişti. Kendini onlara yakın hissetiği

söylenemezdi, ama bağıntılı hissediyordu, sanki paylaştıkları bazı bilgiler vardı. Oysa yurdunda bunları hiç duyumsamamıştı; sanki ipinden, sapından boşlanmış bir adamdı. Ailesi içinde kendini hep yabancı hissederdi, arkadaşlarıyla da öyle fazla gıftar olduğu yoktu; ve Gitar dışında, kimsenin kendisi hakkında ne düşündüğünü takmazdı. Bir zamanlar, uzun zaman önce, Pilate ile Hagar'ın hakkında ne düşündüğünü önemsemişti, ama Hagar'ı elde ettikten, Pilate'ı da, evini soyacak kadar boşladıktan sonra bu da bitmişti. Ama burada, Shalimar'da -ve daha önce de Danville'de- kendisine bir zamanlar Pilate'in evinde hissettiklerini anımsatan birşeyler vardı. Susan Byrd'in oturma odasında otururken. Tatlı'yla yatarken, Vernell'in masasında o adamlarla kahvaltı ederken, hiçbir şey açıklamaya, heyecanlanmaya, hesaplamaya ya da düşünmeye gerek duymuyordu.

Birşey daha vardı. Susan Byrd'e söylediği doğru değildi: akrabalarını bulmanın önemli olmadığı. Danville'den beri kendi akrabalarına ilgisi giderek artıyordu. Jake birşey olarak da bilinen Macon Dead. Sing. Kimdi bunlar, neye benziyorlardı? Beş gün boyunca, elinde tüfek, çitin üzerinde oturup bekleyen adam. Kızına Pilate adını veren, ormanda çiftlik yaratan, Kuzey'e giden arabada fıstıklar yiyen. Geride kız ya da erkek kardeş bırakmış mıydı? Anası, babası kimdi? Ya karısı? Boston'daki Sing miydi? Eğer öyleyse vagonda ne işi vardı? Kuzeydeki özel okula neden yük arabasıyla gitmişti? Yolcu arabası ya da trenle değil de, azad edilmiş kölelerle dolu bir yük arabasında? Belki de Boston'a hiç gitmemişti. Belki de beyazlar arasında karışmıştı? Belki fikrini değiştirip, birlikte fıstık yedikleri çocukla kaçmıştı. Ve her kim idiyse, kocasının o feci adı korumasını neden istemişti? Geçmiş silmek için mi? Hangi geçmiş? Kölelik mi? O köle olmamıştı ki. Kocasının köle geçmiş mi? Ya kendi babasıyla Pilate neden hiçbir akrabalarını tanı mıyordu? Babaları öldüğünde haber verecekleri bir aileleri yok muydu? Macon Virginia'ya gitmeyi aklına dahi getirmemişti. Pilate'sa doğrudan Virginia'ya gitmek için çıkınıştı yola.

Sütçü Grace'in kendisine hazırladığı paketi açıp bir kurabiye çıkardı. Yere küçük bir kağıt parçası süzüldü. alıp okudu: "Grace Long, 40 Route 2, Lise'den sonraki üçüncü ev." Gülümsedi. Dört kurabiyeyi paketlemesi demek ondan bu kadar uzun

sürmüştü. Kurabiyelerden birini ısıp peçeteleri ve Grace'in çağrısını buruşturdu. Ailesine ilişkin sorular hâlâ kafasının içinde bilarde topları gibi tokuşuyordu. Eğer dedesi, Jake, Shalimar'da doğduysa, neden Yankee'ye Macon'da doğduğunu söyleyip yanlış adlandırmaya zemin hazırlamıştı? Ve eğer karısıyla aynı yerde doğdularsa, Pilate'la Circe neden yük arabasında karşılaştıklarını söylüyorlardı? Ya hayalet neden Pilate'dan şarkı söylemesini istiyordu? Sütçü kendi kendine güldü. Söylediği bu değildi, olasılıkla hayalet karısının adını tekrar edip duruyordu, Pilate'sa annesinin adını bilmediğinden, bunun farkına varmıştı. Öldükten sonra Macon Dead bu adı yüksek sesle söylenmesini yasaklamıştı. Tuhaftı. Karısı öldükten sonra adını ağzına almamış, ama kendi öldükten sonra bundan -karısının adından- baka birşey söylemez olmuştu.

Aman Tanrın! Yirminci yüyılın ortasında kalkmış, bir hayaletin neyi neden yaptığını açıklamaya kalkıyordu kendi kendine. Ama neden olmasın? Birşey kesindi: Pilate'in göbük çukuru yoktu. Bu olabildiğine göre, herşey olasıydı, hayaletler dahi.

Kasabaya varan yola yaklaşmıştı, hava da iyice karamaya başlamıştı. Saatine bakmak için kolunu kaldırdığında Grace'in iade etmediğini anımsadı. "Kahretsin," diye mırıldandı yüksek sesle. "Herşeyi yitiriyorum." Duralayıp şimdi mi sonra mı geri almaya gitmesi gerektiğini düşündü. Eğer şimdi giderse dönüşünde iyice karanlığa kalacaktı. Gitar'ın vuruşları karşısında tümüyle savunmasız. Ama ayrılmayı tasarladığı ertesi gün de hiçbir arabanın giremeyeceği onca yolu tepmesi, bir hayli zor olacaktı. ama Gitar-

"Ne yapacağıma, ne zaman nereye gideceğime onun karar vermesine izin veremem. Eğer buna şimdi razı olursam, hayatım boyunca boyun eğmek zorunda kalırım."

Bir süre ne yapacağına karasız bocaladı, ama sonunda saatin o denli önemli olmadığına hükmetti. Bütün yaptığı zamanı bildirinekti, bu da fazla ilgilendirmiyordu onu. Bıyığındaki kurabiye kırıntılarını sildi ve ana yola doğruldu, işte tam karşısında, gece mavisi hatlarıyla dikiliyordu Gitar. Daha doğrusu bir hurma ağacına dayanmıştı. Sütçü durdu, yüreğinin dingin, duragan atışına kendisi de şaşırmıştı - hiç mi hiç korkmayışına.

ama Gitar da zararsız bir kibrit çöpüyle tınaklarını temizliyordu. Eğer silahlıysa, pamuklu ceketinin ya da pantolonunun cebinde gizlenmiş olmalıydı.

Bir dakika kadar bakiştılar. Daha az değil. Her iki adamın da yüreğinin birbirleriyle ses uyumuna girmesine yetecek kadar. Önce Gitar konuştu.

"Adamım."

Sütçü selamı duymazlıktan geldi. "Neden Gitar? Yalnızca neden olduğunu söyle."

"Altını aldın."

"Hangi altını? Altın filan yoktu."

"Altını aldın."

"Mağara boştu. Karınüstü uzanıp çukura baktım. Ellerini soktum."

"Altını aldın."

"Delisin sen, Gitar."

"Kızgın. Asla deli değil."

"Altın yoktu!" Sütçü haykırmamak için kendini zor tutuyordu.

"Gördüm seni. orospu çocuğu."

"Nasıl gördün?"

"Altını alırken."

"Nerede?"

"Danville'de."

"Beni Danville'de altınla mı gördün?"

"Seni Danville'de altınla gördüm."

"Şaka ediyor olmasın. Ne yapıyordum?"

"Yüklüyordun."

"Yüklüyor muydum?"

"Evet. Bu oyun ne, evlat? Bahan gibi açgözlü müsün? Ya da ne?" Gitar'ın gözü Sütçü'nün elindeki son kurabiyedeydi. Kaşlarını çatıp burnundan solumaya başladı.

"Gitar, altın filan görmedim ben. Yüklenecek altın maltın yoktu. Beni görnüştü olamazsın."

"Gördüm, evlat. İstasyondaydım."

"Ne istasyonu?"

"Danville'deki yük istasyonu."

Sütçü o an Papaz Cooper'ı arayışını anımsadı. Sonra da is-

tasyona gidip onu bulamadığını, yaşlı adama dev sandığı kaldırmasına yardım ettiğini. Gülmeye başladı. "Allah kahretsin. Gitar, o altın değildi. O adamın sandığı kaldırmasına yardım ediyordum yalnızca. Benden yardım istemişti. Büyük bir sandığı kaldırmak için. Yardım edip, çıktım."

Gitar yeniden kurabiyeye, sonra da Sütçü'nün gözlerinin içine baktı. Yüzünde en ufak bir değişiklik yoktu. Sütçü bunun yalan göründüğünü biliyordu. Gerçektir, ama yalana benziyordu. Üstelik de zayıf bir yalan. Gitar'ın yaşamı boyunca Sütçü'nün kimseye yardım ettiğini görmediğini biliyordu, hele yabancılarla hiç; hatta bunu daha önce de, Sütçü'nün düşünde annesine yardım etmeyeşinden başlayarak defalarca tartışmışlar. Gitar onu bencillik ve kayıtsızlıkla suçlamıştı: ciddi olmadığını, her türlü dayanışma duygusundan yoksun olduğunu söylemişti. Şimdiyse kalkmış, dev gibi, ağır bir sandığı kaldırması için, gönüllüce, kendiliğinden, yaşlı bir beyaza yardım ettiğini söylüyordu. Ama doğrudur. Doğrudur. Ve kanıtlayabilirdi.

"Gitar, neden buradayım o zaman? Eğer altını yollamışsam burada ne işim var? Hele bu giysilerle? Bir sandık dolusu altını bir yerlere postaladıktan sonra, böyle deliler gibi dolaşır mıyım ortalıkta? Söyler misin? Neden postalayıp da sonra buraya geleyim?"

"Belki de altını **buraya** gönderdin, itoğlusunu."

"Sen neden sözediyorsun?"

"Baktım. Gördüm. Duyuyor musun? Oraya kadar geldim, izledim seni, çünkü birşeyler çevirdiğini hissetmiştim. Yanılmamışım. O akşamüzeri Danville'e vardım. Yük deposunun önünden geçerken gördüm seni, o bej takım elbisenle. Arabayı parkedip seni istasyona dek izledim. Oraya vardığımda, yükleni yaptırdığını gördüm. Senin ayrılmanı bekleyip, beyaz ite dostumun"- bu sözcüğe yüzünü buruşturdu- "Michigan'a bir sandık gönderip göndermediğini sordum, tek hatırlayabildiği, Virginia'ydı." Gitar gülümsedi. "Bindiğin otobüs de Michigan'a gitmiyordu. Virginia'ya gidiyordu. Ve şimdi buradasın."

Sütçü yenilgiye uğradığını duyumsuyordu. İşin akışına bırakmaktan başka çare yoktu.

"Sandığın üstünde benim adım mı vardı?"

"Bakmadım."

"Virginia'ya bir sandık altın gönderir miyim? **Altın** be!"

"Olabilir. Gönderdin de."

"Beni bunun için mi öldürmek istedin?"

"Evet."

"Sana kazık attım diye mi?"

"**Hepimize** kazık attın. İşimizin içine sıçtın!"

"Yanlışsın. Ölümüne yanlış."

"Ölü olan, sensin."

Sütçü elindeki kurabiyeye baktı. Budalaca duruyordu, fırlatıp atmaya kalmıştı, ama vazgeçti. "Demek ki Gün'üm geldi."

"Günün geldi, ama zamanlamayı **ben** yapacağım. Ve şuna emin olabilisin, seni dünyanın öbür ucuna da gitsen, takip edeceğim. Adın Macon, ama henüz ölü değilsin."

"Birşey soracağım. Beni istasyonda gördüğünde, yani sandıkla gördüğünde. neden gizlendin? Neden bana gelip sordun? Bu iş orada çözülebilirdi."

"Söyledim. Tuhaf, tuhaf bir önseziye kapılmıştım."

"Seni kazıkladığım hakkında mı?"

"**Hepimizi** kazıkladığın hakkında. Evet."

"Ve buna hala inanıyorsun."

"Evet."

"Ormanda öfkeliydin?"

"Evet."

"Şimdiyse, altının gelmesini bekleyeceksin."

"Evet."

"Ve benim almamı."

"Almaya zamanın olmayacak."

"O zaman bana bir iyilik yap. Buraya vardığında. Önce içinde altın olup olmadığına bak."

"Önce?"

"Ya da sonunda. Ama geriye, eve göndermeden."

"Merak etine."

"Birşey daha. Mesaj nedendi? Dükkanda beni neden uyardın?"

"Dostumsun. Bir dostum için yapabileceğimin en azı buydu."

"Adamım. Sağol."

"Birşey değil. evlat."

Sütçü Tatlı'nın yatağına sızıp güzelim kolları arasında uyudu bütün gece. Ilık, düşlerle dolu bir uykuydu; uçmaya, yeryüzünün üzerinde süzölmeye ilişkin düşler. Ama uçağın kanatları gibi açılmış kollarla, ya da Süperman gibi, dikey bir dalışla değil, döşegi üzerine uzanmış, gazete okuyan bir adamın olanca gevşekliğıyle. Uçuşunun bir kısmı, karanlık bir denizin üzerindeydi, ama bu onu korkutmuyordu, çünkü düşmesinin olanaksız olduğunu biliyordu. Gökyüzünde yalnızdı, ama biri onu alkışlıyordu. Seyrediyor ve alkışlıyordu. Kim olduğunu göremedi.

Ertesi sabah uyanıp da arabasının başına gittiğinde, düşün etkisinden kurtulmamıştı. kurtulmayı da istemiyordu gerçekte. Solonion'un dükkanında Omar ve Solomon'u iri sepetlere bamya doldururken buldu; hala uçmanın kendisine verdiği hafiflik ve kudretin etkisini duyumsuyordu.

"Arabana bir kayış bulduk," dedi Omar. "Yeni değil, ama uydu."

"Çok iyi. Sağol, Omar."

"Hemen ayrılıyor musun?"

"Evet. Evime dönmeliyim artık."

"Byrd kadınını gördün mü?"

"Evet. gördüm."

"Yardımcı oldu mu?" Omar ellerindeki bamya salgısını pantolonuna sildi.

"Yok. Pek değil."

"Neyse. Kral Walker bu sabah uğrayacağımı söyledi kayışı takarken. Yola çıkmadan önce arabayı iyi bir kontrol ettirirsen iyi olur."

"Ben de öyle düşünüyorum."

"Tatlı sana kahvaltı verdi mi?" diye sordu Solomon.

"İstedi, ama ben erkenden buraya gelip arabaya bakmak istedim."

"Bir kahveye ne dersin? Arkanda kaynıyor."

"Yok, sağol. Walker gelene kadar biraz dolaşayım."

Sabahın altıbuçuğuydu ama, kasaba sanki öğlen üzeriymiş gibi kaynaşıyordu. Günü en serin kısmından yararlanabilmek için Güneyde hayat ve işler erken başlıyordu. İnsanlar çoktan

kahvaltılarını etmiş, kadınlar da çamaşırları yıkayıp dalların üzerine sermişlerdi. Komşu kasabadaki okul açıldığında, çocuklar bu saatte çoktan derse yetişmek için yola düzüleceklerdi, ama şimdi ortaklıkta dolanıyor, büyüklerine yardım ediyor, kedileri kovalıyor, başıboş tavuklara ekmek kırıntıları atıyorlardı; içlerinden bazılarıysa o sonsuz rondoya dalmışlardı. Sütçü şarkılarını duyabiliyordu; onlara ve üzerlerini gölgeleyen dev sedire doğru yürümeye koyuldu amaçsızca. Sesleri yine ona çocukluğundaki o boşluğu anımsatmıştı, sedir ağacına yaslanıp oyunlarını seyre koyuldu. Dairenin ortasındaki oğlan (galiba hep oğlan oluyordu) gözleri kapalı, kolu ileri doğru uzanmış, dönüyordu. Şarkı bir bağırışla sona erene dek döndü, döndü; parmağı bu kez Sütçü'nün göremediği bir çocuğu işaret ediyordu. Sonra herbiri dizleri üzerine düşüp, bir başka şarkıya başladılar: tüm yaşamı boyunca duyduğundan, kendisini şaşırtan bir şarkıya. Pilate'm her zaman söylediği o eski blues şarkı: "Ey şekeradam, beni burada koyup gitme." Ama çocuklar, "Süleyman, beni burada koyup gitme." diye söylüyorlardı şarkıyı.

Sütçü Pilate'ı anımsayarak gülümsedi. Yüzlerce mil öteden onu, evini, terketmek için cehennemi bir istek duyduğu insanları özlemişti. Annesinin sessiz, çarpık, özür dileyen gülümseyişini. Mutfaktaki umutsuz çaresizliğini. Yaşamının en iyi yıllarını, yirmiyle kırk yaş arasını, cinsellikten uzak geçirmişti. Kendi yaşamına neden olan tatmin dışında, geri kalanı da öyle. Kendisine ilk anlattığında pek etkilenmemişti, ama şimdi böylesi bir yoksunluğun, tıpkı kendisini etkileyip zarar vereceği gibi etkileyip zarar verdiğini kestiriyordu ona. Eğer biri çıkıp ona kadınlar arasında yaşayıp onlar arasında dolanabilirsin, ama yirmi yıl boyunca kimseyle sevişmeyeceksin," dese, neler hissederdin? Ne yapardı? Aynı hayatı sürdürürmüydü? Ya da evli olup da karısı onbeş yıl onunla yatmayı reddetse? Annesi oğlunu uzunca bir süre emzirip arasıra mezarlığı ziyaret ederek bunun üstesinden gelmeyi başarmıştı. Ya kocası tarafından sevilseydi, neye benzerdi acaba?

Ve babası. Mal-mülk sahibi, ve daha fazla mal-mülk edinmek için insanları kullanan, artık yaşlanmış bir adam. Birinci Macon Dead'in oğlu olarak, babasının yaşam ve ölümüne saygısını, babasının düşkün olduklarını mülkiyet, sağlan, temiz

mülkiyet, hayatın üretkenliği- severek kanıtlamıştı. Sahip olmak, inşa etmek, edinmek- onun yaşamı, geleceği, bugünü ve bildiği tüm tarih bundan ibaretti. Kazanmak için yaşamı çarpıtması, eğip bükmesi, babasının ölümüne duyduğu acının bir ölçüsüydü.

Sütçü çocukları izledikçe bir tedirginlik kapladı içini. Ebeveynlerinden, ablalarından nefret etmek şimdi ona öylesine budalaca geliyordu ki. Pilate'ı soyduktan sonra yıkayıp sıyrıldığı utanç, yeniden bulaşıyordu benliğine. Ve şimdi bir cenin zarı kadar kalın ve sıkıydı. İçinde hiçbir rahat nesne olmamasına karşın bildiği tek rahat yer olan o eve nasıl soyguncular gibi girebilmişti? Ne bir koltuğu, ne bir yastığı olmayan. Elektrik düğmesi, musluğu çevirince bol bol akan tertemiz suyu olmayan. Peçetesi, masa örtüsü olmayan. Oluklu tabakları, çiçekli fincanları, sobanın camında titreşen mavimsi alevi olmayan. Ama huzur vardı o evde, enerji, şarkılar ve şimdi de kendi anıları vardı.

Aklı yeniden Hagar'a takıldı, ona son kez yaptıklarına. Neden oturup hiç konuşmamıştı onunla? Dürüstçe. Ve kendisini son öldürmeye kalkışmasında ne çirkin şeyler söylemişti ona öyle? Ve Tanrım, gözlerini nasıl da kuyular gibiydi? Ondan gerçekte hiç korkmamıştı, kendisini öldürmeyi başarabildiğine, ya da bunu gerçekten istediğine inanmamıştı hiçbir zaman. Silahları, saldırılarındaki kurnazlık , zeka ve hatta inanç yokluğu, hertürlü korkuyu bertaraf etmeye yeterliydi. Evet, belki yarayabilirdi kendisini, ama onu durdurmanın binbir yolu vardı. Ama bunu istememişti. Onu kullanmıştı- tutkusunu, çılgınlığını- özellikle de acılı öç duygusunu. Bu onu Kan Bankası'nın yıldızı yapıyordu; erkeklere ve öbür kadınlara, onun civarın en büyük dikicilerinden olduğunu, yatağına tırmandığı bir kadının o görkemli organından yoksun bırakarak aklını başından alabileceğini söylüyordu. Lena'nın deyişiyle o domuz bağırsağından. Son keresinde bile kullanmıştı onu. Varışını ve güçsüz öldürme girişimini, kendi iradesinin onun iradesine meydan okuyuşu, evrene bir ultiatom olarak kullanmıştı: "Öl, Hagar, öl." Ya bu orospu ölecek, ya da ben. Ve kuklacısının bir tarafa aşır başka bir iş peşinde gittiği kukla gibi kalakalmıştı orada.

Ey Süleyman, beni burada koyup gitme.

Çocuklar yine başlamışlardı rondolarına. Sütçü ensesini oğuşturdu. Birden yorgunluğa kaptırmıştı kendini, oysa daha gün yeni başlıyordu. Sedir ağacından uzaklaşıp otların üzerine bıraktı kendini.

Süleyman'ın tek oğlu Jay
Gel buba yalla, gel...

Bu kasabada herkesin adı Süleyman, diye düşündü yorgun. Solomon'un Dükkanı, Luther Solomon (akraba değillerdi), Solomon kayması! Şimdi de çocuklar "**Şekeradam**" yerine "**Süleyman**" beni burada koyup gitme," diye söylüyorlardı şarkıyı. Kasabanın adı dahi Süleyman'a benziyordu, Shalimar; Bay Solomon ve diğerleri bunu **Shalleemone** diye telaffuz ediyordu.

Sütçü'nün kafaderisi seyiirmeye başlamıştı. Süleyman'ın tek oğlu Jay mi? Sakın Süleyman'ın tek oğlu **Jake** olmasın? Jake. Çocukları duymak için zorladı kendini. Aradıklarından biri oydu. Karısı Sing gibi, Shalima'da yaşayan Jake adlı bir adam.

Doğrulup çocukların şarkıya yeniden başlamasını bekledi. "Gel buba yalla, gel buba tambee," gibi birşeydi ve bir anlam ifade etmiyordu. Ama ya bundan sonra ki dize-karaderili kadın düştü yerlere- gayet açıktı . Sonra yine anlamsız bir sözcük dizisinin ardından, yerden yere vurdu kendini. Şimdi çocuklar daha değişik, hızlı bir tempoyla söylenen sözler eşliğinde dönme-ye başlamışlardı: Süleyman ve Reiner Belali Şalut..."

Yine Süleyman ve, Reiner mi? Ryna olmasın? Bu adı nereden duymuştu? Süleyman ve Ryna. Orman. Av. Süleyman kayası ve Ryna Deresi, o gece vaşağı izlerken geçtikleri yerler. Sesi bir kadın ağlamasını andıran dere; Calvin yöre halkının Ryna adlı bir kadının ağladığına inandıkları için dereye Ryna Deresi adını verdiklerini söylemişti. Rüzgar belli bir yönden estiğinde duyulabiliyordu ağlama sesi.

Ama gerisi neydi: Belali... Şalut.... Yaruba? Süleyman ve Ryna insan adları olduğuna göre, neden öbürleri de olmasın? Dörtlük yine son derece açık bir dizeyle bitişordu: "Yirmibir çocuk, sonuncusu **Jake**!" ve **Jake** bağirtisiyle (ki aynı zamanda, belli ki Süleyman'ın tek oğluydu) ortada dönen çocuk duruyordu. Sütçü şimdi çocuğun parmağı kimseyi işaret etmiyorsa, rondoya yenibaştan başladıklarını anlamıştı. Ama eğer parmak birini gösetiyorsa, o zaman dizlerinin üzerine düşüp Pilate'in

şarkısını söylemeye koyuluyorlardı.

Sütçü cebinden cüzdanını çıkartıp içinden uçak bileti koçanı çekti; ama yanında kalem yoktu, ceketinin cebinde kalmıştı. Dinleyip ezberlemekten başka çaresi yoktu. Çocuklar ritmik, uyaklı oyunlarını yorulmaz bir hevesle tekrar tekrar oynarken gözlerini yumup sözler üzerinde yoğunlaştırdı olanca dikkatini. Ve tüm şarkıyı ezberledi.

*Süleyman'ın tek oğlu Jake
Gel buba yalla, gel buba tambee
Döne döne erişti güneşe
Gel konka yalla, gel konka tambee*

*Behek kaldı beyaz adamın evinde
Gel buba yalla, gel buba tambee
Heddy aldı onu götürdü kızıl adamın evine
Gel konka yalla, gel konka tambee*

*Karaderili kadın düştü yerlere
Gel buba yalla, gel buba tambee
Yerden yere vurdu kendini
Gel buba yalla, gel buba tambee*

*Süleyman ve Ryna Belali Şalut
Yaruba Medine Muhammed de
Nestor Kalina Saraka kek
Yirmibir çocuk, sonuncusu Jake!*

*Ey Süleyman, beni burada koyup gitme
Pamuk balyaları beni boğuyor*

*Ey Süleyman, beni burada koyup gitme
Beyazadamın kolları bana boyunduruk oluyor.*

*Süleyman uçtu gitti, Süleyman gitti
Süleyman kateti gökyüzünü, Süleyman evine gitti.*

"Heddy aldı onu götürdü kızıl adamın evine" dizesini duyduğunda hanidiyse bağıracaktı. Heddy baba tarafından Susan

Byrd'ün büyükannesi, dolayısıyla da Sing'in annesiydi. "Kızıl adamın evi de Bryd'lerin kızılderili kökenine bir işaret olmalıydı. Tabii! Sing kızılderili ya da yarım kan kızılderiliydi ve adı da Sing Bryd, ya da daha doğrusu Sing Bird'dü. Hayır- Singing Bird! Adı bu olmalıydı: Şarkı Söyleyen Kuş. Ve kızılderili adlarını Amerikalılaştırmışlardı. Sütçü şarkıdaki dört kişiyi tanıyabiliyordu şimdi: Süleyman, Jake, Ryna ve Heddy. Ayrıca Heddy'nin kızılderiliğine bir gönderme vardı. Bu da tam Circe'nin söylediği gibi Jake ve Sing'i Shalimar'a yerleştiriyordu. Bu çocukların söylediği şarkı kendi ailesiyle ilgiliydi! Olayları toparlamaya çalışırken mırıldanıp kıkırdıyordu.

Jake'in babası Süleyman'dı. Jake döne döne uçup güneşe erişmiş miydi? Beyaz adamın evine bebeği bırakan Jake miydi? Hayır. Eğer 'Süleyman, beni burada koyup gitme' dizesi doğrusa giden, "uçup giden"- yani ölen veya kaçan - Süleyman olmalıydı, Jake değil. Belki Süleyman'a kalması için yalvaran bebek ya da Jake'in kendisiydi. Ama yerlere düşen karaderili kadın kimdi? Neden yerden yere vurmuştu kendini? Bir buhran geçiriyor olmalıydı. Acaba bebeğini birileri alıp önce beyaz adamın, ardından da bir Kızılderili'nin evine götürdüğü için mi? Ryna? Sakın derede hala ağlayan Ryna olmasın o karaderili kadın? Ryna Süleyman'ın kızı mıydı? Belki gayrimeşru bir çocuğu olmuş, babası da onu- Hayır. Süleyman için ağlıyordu, bebek için değil. "Süleyman, beni burada koyup gitme." Süleyman onun sevgilisi olmalıydı.

Sütçü'nün akli karışmıştı, ama bir Noel ağacının altında kutu kutu armağanlarla karşılaşmış bir çocuk kadar heyecanlıydı.

Yine de eksik bir sürü parça vardı. Susan Byrd, diye düşündü- kendisine söylediğinden daha fazlasını biliyor ohnalıydı. Üstelik, saatini de geri alması gerekti.

Solomon'un dükkanına koşup camda kendine bir göz attı. Sırıtiyordu. Gözleri pırıl pırıldı. Hayatı boyunca hiç olmadığı kertede hevesli ve mutluydu.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

O ılık Eylül sabahı bıçağı elinden atabilecek ölçüde gerginliğinden sıyrılması, onun ayrılmasından bir hayli sonra oldu. Muşamba üzerine düştüğünde kollarını yavaşca indirdi ve pazaryerinde mıcıklayıp mıcıklayıp bir kenara itilmiş iki mangoya benzeyen memelerini kavradı. Güneş ışığına belenmiş küçük kiralık odada, Gitar dönene dek öylece kalakaldı. Gitar onu konuşturmayı ya da hareket ettirmeyi başaramayınca kollarına alıp aşağıya indirdi. Birilerinden ödünç bir araba bulmaya giderken de merdivenlerin üzerine oturttu onu.

Bütün bu olayın feci olduğunu düşünmesi ve aşkın körlüğü karşısında tiksinti duymasına karşın, memeleri avuçlarında, yanında bir direk gibi oturup boş gözlerle önüne bakan bu oldukça hoş kadını yan gözle süzerken yüreğini kaplayan hüzne engel olamıyordu.

Ödünç aldığı eski arabanın motorunun homurtuları arasında yumuşak bir sesle konuşmayı denedi onunla. "Seni sevmediği için değersiz olduğuna inanıyorsun. Seni artık istemediği için haklı olduğunu, sana ilişkin yargılarının doğru olduğunu sanıyorsun. Böyle düşünme, Hagar." Ait olmak" kötü bir sözcüktür. Hele sevdiğin biriyle kullandığında. Bulutların dağı nasıl sevdiğini gördün mü hiç? Onu çepeçevre sorarlar; hatta bulutlardan dağı göremezsin bazen. Ama birşey söyleyeyim mi? Yukarı çıkarsan ne görürsün? Zirveyi. Bulutlar zirveyi hiçbir zaman örtmezler. Zirve uzanır orda; çünkü bulutlar onu sarıp sarmalamazlar. Öylece dimdik, kendisini örten ya da bağlayan hiçbirşey olmadan durmasına izin verirler. Beni duyuyor musun Hagar?" Çok küçük bir çocuğa seslenir gibi konuşuyordu onunla. "Bir insana sahip olamazsın. Sahip olmadığını da yitiremezsin. Gerçekten ister misin böyle birini? Sen kapıdan çıktığında da-

ğılacak birini? İstemezsin, değil mi? O da istemiyor. Bütün hayatını adadın ona. bütün hayatını. Ve hayatın senin için o denli, önüne gelen birine uzatılacak kertede önemsizse, onun için önemli olmasını nasıl beklersin? Sana, ancak senin kendine verdiğin kadar değer verebilir." Durdu. Onu dinlediğine dair en ufak bir belirti vermemişti kadın.

Hoş kadın, diye düşündü. Küçücük, hoş, karaderili kadın. Aşk için ölmeye, öldürmeye hazır. Bu paspas kadınların guru-ru, kendini beğenmişliği onu hep şaşırtmıştı. Çocukluklarında şımartılmaş kadınlardı çoğu. Kaprisleri yetişkinlerce hep ciddiye alınır ve büyüdüklerinde dünyanın en açgözlü, en doymak bilmez yaratıkları olurlardı. Ve önüne gelen herşeyi yiyip tüketen açgözlü aşklar büyütürlerdi içlerinde. Sevilmedikleri gerçeğine inanmazlar, bunu kabullenmek istemezlerdi bir türlü, sevilmezlerse dünya dengesini yitirecekmiş gibi gelirdi onlara. Bu denli sevmeye layık olduklarını nereden çıkartıyorlardı ki? Aşklarının başkalarınınkinden daha üstün, hatta başkalarınınkinden daha iyi olduğuna nereden hükmediyorlardı? İnaniyorlardı işte. Ve aşklarını o denli seviyorlardı ki, araya girecek herhangi birini gözlerini kırpmadan öldürebilirlerdi.

Ona bir kez daha baktı. Hoş. Küçücük. Hoş, siyahî kız. Küçücük, hoş karaderili kız. Pilate ona ne yapmıştı? Neden bilmesi gerekenleri kimse öğretmemişti ona? Şimdi yetişkin kadınlar olan kendi iki kız kardeşini ve onların büyümelerine eşlik eden bitmez tükenmez nakaratı getirdi aklına. Baban nerede? Annen sokakta olduğunuzu biliyor mu? Başına birşey al. Üşüiteceksin. Terlemiyor musun? Üşümüyor musun? Islanmaktan korkmuyor musun? Bacaklarını düzelt. Çoraplarını çek. Koroya gittiğini sanıyordum. Külotun gözüküyor. Jüponun sarkıyor. Gel buraya da şu yakayı ütüle. Kapa çeneni. Saçını tara. Kalk da yatağı düzelt. Eti getir. Çöpü dışarı çıkar. Şu külü dışarı at.

Ne Pilate ne de Reba Hagar'ın kendilerine benzemediğini farkedememişti. Ne Pilate gibi güçlü ne de Reba gibi yalındı hayatı onların yaptığıınca karşılamak için. Pek çok karaderili kızın neye gereksinimi varsa, onun da buna gereksinimi vardı: Yaşamın kendisinden istediği gücü ve morali sağlayacak bir anneler, neneler, teyzeler, halalar, kuzenler, ablalar, kızkardeşler, Pazar okulu öğretmenleri ve en iyi arkadaşlar topluluğu.

Yine de, diye düşündü, değsin değmesin. aşkının nesnesinin senden nefret etmesi. seni terketmesi...

"Biliyor musun, Hagar, hayatta sevdiğim herşey beni terketti. Babam ben dört yaşındayken öldü. Bu karşılaştığım ilk ve en zorlu terkedilmeydi. Ardından annem. Dördümüz kalmıştık ve annem babamın arkasından yapamadı. Kaçtı. Kaçıp gitti. Büyükannem gelene dek, bize teyzem baktı. Ondan sonra bize büyü-kannem baktı. Sonra Billy amca geldi. Şimdi ikisi de son derece yaşlı. Dolayısıyla benim bir kadına takılmam çok zordu. Herhangi birşeyi seversem, öleceğini düşünüyordum. Yine de bir keresinde takıldım. Ve sanırım insan birden fazlasına kaldırmaz. "Gitar biraz düşünüp öyle devam etti sözüne." Ama onu öldürmek hiç aklımdan geçmedi. **Adamı**, evet, ama onu değil." Gülümsedi, ama Hagar ona bakmıyor, hatta dinlemiyordu; ve arabayı durdurup da onu Reba 'nın kollarına teslim ettiğinde, gözleri hâlâ kör kuyular gibi, bomboştu.

Tek yapabildikleri onu sevmek, ve konuşmadığından hoşuna gideceğini sandıkları nesneler getirmektir. Reba hayatında ilk kez birşeyler kazanmak için **uğraşıyordu**. Ve yine ilk kez, kazanamıyordu. Elektrikleri olmadığından bağlayamadıkları portatif bir televizyon dışında Reba hiçbir şey kazanamadı. Ne eşya piyangosu biletleri, ne Bingo, ne piyango kumarı, ne kliring odası numarası, ne gazete lotaryaları, büyüüne boyun eğmedi. Şaşkın ve şanssız, başkalarının bahçelerinde ya da parklarda yol kenarında açan tüm çiçekleri toplayarak evin yolunu tuttu. Bunları pencerenin önünde oturan ya da yatağına uzanıp durmaksızın saçlarını elleyen kızına sunuyordu.

Ona özel yemekler pişirdiler, büyüüyü bozacağını umdukları arnağanlar aldılar. Hiçbir işe yaramadı. Pilate'in dudakları durgun, Reba'nın gözleri panik içindeydi. Ona rujlar, kakaolar, pembe naylon bir süeter, fuşye bir lizöz getirdiler. Kırmızı-yeşil jöleler yaptılar. Ama Hagar bakınadı bile.

Birgün Pilate Hagar'ın yatağına oturup torununun yüzüne bir pudriyer tuttu. Kenarları altın rengi bir metalle çevrelenmişti, pembe, plastik bir kapağı vardı.

"Bak bebeğim. Görüyor musun?" Pilate kutuyu elinde çevirip düğmesine dokundu. Kapak fırlayarak açıldı, Hagar aynada yüzünün bir kısmını gördü. Pudriyeri alıp uzun uzun inceledi

kendini.

"Tevekkeli değil," dedi sonunda. "Şuna bakın. Tevekkeli değil. Tevekkeli değil."

Pilate Hagar'ın sesisyle ürpermişti. "Senin o, bebeğim. Şirin, değil mi?"

"Tevekkeli değil," dedi Hagar "Tevekkeli değil."

"Tevekkeli değil, ne?" diye sordu Pilate.

"Şuraya baksana, ne kadar feci görünüyorum. Şimdi anlaşıldı beni neden istemediği. Korkunç görünüyorum." Sesi, son birkaç gün hiç yaşanmamışçasına sakin ve akılcıydı. "Kalkıp kendime bir çekidüzen verineliyim." "Hagar battaniyeyi üzerinden atıp doğruldu. "Ohhhh. Kokuyorum da. Anne, bana su ısıt. Yıkanınam lazım. Uzun uzun. Banyo tuzumuz kaldı mı? Aman tanrım, başını. Şuraya bakın. "Pudriyerin aynasına bir kez daha baktı. "Domuzlara dönmüşüm. Tarak nerede?"

Pilate Reba'ya seslendi ve alelacele tarağı aramaya koyuldular birlikte, ama bulduklarında Hagar dişlerini düğüm düğüm saçlarını arasından geçiremedi.

"Yıka," dedi Reba, "Yıka ki ıslakken tarayalım."

"O zaman şampuan istiyorum. Gerçek şampuan. Anne'nin sabununu istemiyorum."

"Alırım şimdi." Reba az biraz titriyordu. "Hangisinden olsun?"

"Hangisinden olursa. Saç kremi de al, Reba. Ponser. Ve bir de Neyse. onu boşver. O kadar. Anne? Şeyini gördün mü? Aınan tanrım. Tevekkeli değil. Tevekkeli değil."

Pilate Hagar'm çarşafından bir iplik çekip ağzına altı. "Suyu ısıtırim şimdi." dedi.

Reba geri dönünce Hagar'ın saçlarını yıkadı, fırçaladı ve sonra canını acıtmadan taramaya koyuldu.

"İki örgü yap, Reba. Kuaföre gideceğim. Bugün. Oh, giyecek birşeylere ihtiyacım var." Hagar küçük mukavva dolabın önünde durup giysilerini omuzlarından geçirdi elini. "Burada herşey karman çorman. Herşey. Buruş buruş..."

"Su ısındı. Küveti nerede istiyorsun?"

"Buraya getir."

"Hemen banyo yapınan doğru mu? diye sordu Reba. "Daha yeni kalktın."

"Sus, Reba," dedi Pilate. "Bırak çocuk bildiğini yapsın."

"Ama üç gündür yataktaydı."

"Daha iyi ya."

"Bunları giyemem. Herşey karman çorman." Hagar neredeyse ağlayacaktı.

Reba Pilate'a baktı. "Umarım sen haklısındır. Yataktan kalkar kalkmaz suya girmeyi ben onaylamıyorum."

"Homurdanmayı bırak da küveti taşımama yardım et."

"Herşey buruş buruş. Ne giyeceğim ben?"

"Ayaklarına su yetmiyor."

"Oturduğunda yetişir."

"Sarı giysim nerede? Düğmeli olanı?"

"Oralardaydı."

"Onu bulup ütölesene. Herşey karman çorman. Herşey karman çorman."

Reba giysiyi bulup ütöledi. Pilate Hagar'ın yıkanmasına yardım etti. Nihayet Hagar tertemiz ve ütülü giysiler içinde iki kadının karşısına dikildi. "Yeni giysiler alınam gerek. Yepyeni giysiler. Burada herşey karman çorman."

Birbirlerine baktılar. "Neye ihtiyacın var?" diye sordu Pilate.

"Herşeye," diye yanıtladı onu, ve herşeyi aldı. Bir kadının çıplak teni üzerine giyebileceği herşeyi, Reba'nın elmasını bozarak buldukları parayla. Hagar ihtiyaçlarını açıkladığında ikisinin üzerinde yetmişbeş sent ve müşterilerden altı dolar alacakları vardı. Böylelikle iki karat. ikibin dolarlık elmas tefeciye gitti, İlkin Reba elinde otuz dolarla döndü, ardından öfkeden gözü dönmüş Pilate'la birlikte yeniden dükkana dönerek yüz yetmiş dolar daha aldı. Hagar ikiyüz dolar yetmişbeş senti çantasına tıktırarak kente indi, hâlâ aradabir kendi kendine "Tevekkeli değil," diye mırıldanıyordu.

Bir Playtex jartiyer, I. Miller Ten rengi çorap, Fruit of the Loom külotu, ve iki naylon külot -bir beyaz, bir pembe-, bir çift Joy Fancy Free ve bir çift de Con Brio aldı. Prova odasına kucak dolusu etek ve bir takım Evan-Picone döpiyesle girdi. Düğmeli sarı elbisesi yerle yatarken eteklerden birini önce başından geçirip, omuzları üzerinden kalçalarının üzerine indirdi. Ama beli kapanmıyordu. Karnını içeri çekip eteğin belini ala-

bildiğine yukarı çekti, ama fermuarın dişleri biraraya gelmiyordu bir türlü. Fermuarla uğraşırken işaret parmağının tırnağı kırdı. Alnında ter damlacıkları birikmişti. Tüm yaşamının o alüminyum dişlerin kenetlenmesine bağlı olduğuna hükmetmiş bir hali vardı. Alnına biriken terler boşalırken, solukları hırıltılara dönüştü. Tezgahtar kadın perdeden başını uzatıp şen bir sesle "Nasıl oldu?" diye sorduğunda, ağlamaklıydı. Kadın Hagar'ın ıstırap ve korku dolu yüzünü görünce, gülümseyişi dudaklarında dondu. "Aman tanrım," diye mırıldanıp eteğin yanından sarkan etikete uzandı. "Bu beş. Zorlamayın. Size dokuz ya da onbir uyar. Biraz düşüneyim. Lütfen. Zorlamayın. Bir bakayım o boy var mı?"

Hagar ekose eteği ayak bileklerine bırakana dek bekleyip uzaklaştı. Hagar kadının getirdiği etekliği rahatlıkla giydi ve daha fazla bakınmadan onu ve Evan-Picone döpiyesi aldı.

Bundan sonra beyaz bir bluz ve geceliğe gelmişti sıra -köpükle süslü, kahverengi. Şimdi iş makyaja kalmıştı.

Kozmetik bölümü onu parfümlerle kucakladı; etiketleri ve vaadlerini açlıkla okuyordu. Size tek sahibinin siz olduğunuz simsıcak bir mahremlik veren Myrurgia; Nina Ricci'nin l'Air de Temps'ı Yardley'in Flair'i. Tuvaché'nin Nectaroma'sı, d'Orsay'nin Intoxication'u. Robert Piguet'nin Fracas'ı ve Calypso'su ve Visa'sı ve Bandit'i. Houbigant'ın Chantilly'si. Caron'ların Fleur de Rocaille ve Bellodgia'sı. Hagar cam tezgahların üzerinde asılı duran tatlı havayı derin derin çekti içine. Uykuda yürüncesine turalıyordu. Elmas saydamlığında, şişelerle, incecik disklerle, yuvarlak kutularla, tüplerle, ufak şişelerle kaplı tezgahları turaladı. Rujlar yumuşacık beyaz ellerde, enciklerin parlak, kırmızı penisleri gibi kapaklarından dışarı uğruyordu. Şeftali renginde pudralar. süt rengi losyonlar, birbiri ardısıra dizilmiş gülümseyen yüz afişlerinin önünde hazırda bekliyordu. Esrik yüzler. Baştan çıkartıcılığının gizemine bürünmüş yüzler. Hagar o kesme camların, şeftali rengi pudraların, kremlerin, saten kumaşların arasında yaşamını geçirebileceğini düşündü. Bolluk içinde. Lüks içinde. Aşk içinde.

Hagar elinde iki iri bir sürü de irili ufaklı torbayla, beşbuçukta çıktı dükkandan. Ve Lilly'nin Kuaförü'ne dek hiçbirini yere bırakmaya kalkışmadı.

"Bugünlük bitti, " Lilly lavabonun başından içeri giren Hagar'a seslenmişti.

Hagar gözlerini dikti. "Saçımı yaptırmam gerek. Acelem var," dedi.

Lilly Marcelline'e baktı. Salonu ayakta tutan Marcelline'di. Daha gençti, eğitimini daha sonra tamamlamıştı ve uzun süreli mizanpli yapabiliyordu. Lilly hâlâ her saç üzerinde litrelerce yağ harcayıp, kızgın maşa kullanmaktaydı. Müşterileri sadık, ama şikayetçiydi. Marcelline'e seslendi: "Onu alabilir misin? Ben meşgulüm."

Marcelline müşterisinin kafaderisine dikkatlice baktı. "Fazla mesai düşünmemiştim. İki kişi daha gelecek. Bugün sekizi tamamladım."

Kimse konuşmadı. Hagar gözlerini dikmiş bakıyordu.

"Eh," dedi Marcelline. "Senin hatırın için, olsun bari. Saat sekiz-otuzda gel. Temiz, değil mi?"

Hagar başını salladı.

"Tamam," dedi Marcelline. "Sekiz otuz. Ama parlak bir sonuç bekleme."

"Sana şaşıyorum," diye kıkırdadı Lilly, Hagar gidince. "Az önce iki kişiyi geri çevirmiştin."

"Evet, hiç keyfim yok, ama o Hagar karısıyla başımın derde girmesini istemiyorum. Ne yapacağı belli olmaz. Kendi kuzeni-ne atladığına göre, kimbilir bana ne yapar."

"Macon Dead'in oğluyla çıkan mı?" Lilly'in müşterisi başını lavabodan kaldırmıştı.

"Ta kendisi. Utanmalılar, ikisi de. **Kuzenler.**"

"Eğer onu öldürmeye çalışıyorsa, iyi gitmiyor olmalı."

"Galiba oğlan kasabayı terketmiş."

"Sen etmez miydin?"

"Benim tek bildiğim, onunla başımı derde sokmak istemediğim."

"Ondan başka kimseye sataşmıyor."

"O zaman Pilate. Pilate onu geri çevirdiğini öğrenirse, hoşlanmaz. O çocuğu fena şımartıyorlar."

"Yandan balık söylemedin mi?"

"Ya o saçlarının hali? Umarım çok iyi birşeyler ummuyor."

"Bir daha ara. Kamım acıktı."

"Tam ona göre bir iş bu. Randevu alma. Birşey yapma. Sonra da akşam vakti buraya gel ve iyi birşeyler bekle."

Olasılıkla bir yerlerde vakit geçirmeyi düşünmüştü. Ya da eve gidip lilly'ye saat sekiz-otuzda dönmeyi. Yine de, onu tutan neyse momentumu - kesintisizdi. Küçük pembe pudriyerin aynasına baktığı andan itibaren, duramıyordu. Sanki soluğunu içine çekmiş, tüm bu enerji ve faaliyet Sütçü'nün başını döndürecek bir güzellik olarak sonuçlanmadıkça, koyvermeyecekti. Bu nedendir ki, Lilly'den ayrıldıktan sonra sağa sola bakınmadan yürümeye koyuldu; öbür insanların, sokak lambalarının, otomobillerin ve güröldeyen gökyüzünün farkında değildi. Yağmur yağdığını, o da alışveriş torbası patladığında, farkedene dek sırlıklam olmuştu. Yere baktığında, kenarları renkli şeritli beyaz Evan-Picone eteği ikiye katlanmış bir durumda kaldırım- da yatıyordu ve evinden çok, çok uzaklardaydı. Her iki torbayı da yere bırakıp eteği yerden kaldırdı, üzerine yapışan toz ve taşları elleriyle fırçaladı. Çarçabuk yeniden katlayıp torbaya sokmayı denediğinde torba tümüyle patladı. Durup onarmaya kalkıştıdaysa saçları sırlıklam kesildi, yağmur yakasından içeri süzülüyordu. Con Brios kutusunu, küçük Van Raalte eldivenleri paketini ve köpükle-süslü kahverengi kısa geceliğini çıkartıp başka bir torbaya tıkmaya çabaladı. Yeniden yürümeye kalkıştığında iyiden iyiye ağırlaşan torbayı tek koluyla taşıyamayacağını kavrayıp, her iki eliyle birden kucakladı. Ama on metre kadar ilerlemişti ki torbanın dibi çıktı. Hagar Jungle Red (Sculptura) ve Youth Blend'inin üzerine bastı, ve çaresizlik içinde Sunny Glow kutusunun bir çamur birikintisine yuvarlandığını gördü. Jungle Red ve Youth Blend'i kurtarmayı başara- bildi, ama ters çevrilip koruyucu kapağı da düşen Sunny Glow, yağmur damlalarının ağırlığı altında şeftali renginde bir toz bulutu halinde patladı. Hagar yapabildiğince dağılan tozları selo- fan diskin içine toplayıp kutuya boşalttı.

Darling Sokağı'na varmadan iki kez daha durup yere saçılan eşyalarını toplamak zorunda kaldı. Nihayet, sırlıklam ve aklı karışmış, torbalarına sıkı sıkı yapışmış, Pilate'in eşğine vardı. Reba onu gördüğünde öylesine sevinmişti ki sunsıkı sarıldı; bu arada Chantilly ve Bandit'ini yere düşürmüştü. Hagar kaskatı

kesilip annesinden uzaklaştı.

"Acele etmeliyim," diye fısıldadı. "Acele etmeliyim."

Ayakkabıları vıcık vıcık, saçından sular damlayarak, elindeki torbaları bırakmadan yatakodasına girdi, kapıyı örttü. Pilate ve Reba onu izlemeye kalkışmadılar.

Hagar orada çırılçıplak soyundu ve yüzünü, saçlarını ya da ayaklarını kurutarak vakit kaybetmeden, şeritli beyaz eteğini, ona uyan bolerosunu, Maidenform sütyenini, Fruit of the Loom Külotunu, ten rengi çorabını, Playtex jartiyerini, ve Joy Con Brios'larını giyindi. Sonra oturup makyaja koyuldu. Gözlerinin çevresini kara kalemle çizdi, kaşına kömür grisi rastık çekti. Yanaklarına mango-tango allığından sürdü. Ardından tüm yüzüne sunny glow pudrasından süründü. Mango-tango pudranın altında yokolmuştu, bir kez daha sürmek zorunda kaldı. Gözkapaklarında güneşin etkilerini silmek için Baby Clear Sky Light damlattı onlara, boynuna. kulak memelerine ve bileklerine Bandit sürdü. Nihayet parmaklarının ucuna biraz Youth Blend damlatıp yüzüne dağıttı.

Sonunda kapıyı açıp Pilate ve Reba'nın önüne çıktı. Ve daha önce aynada göremediğini, onların gözlerinde gördü: Sırılsıklam çorapları, çamura belenmiş beyaz giysiyi, yapış yapış yüz pudrasını, her yana bulaşmış ruju ve yabanılca kabarmış saçları. Tüm bunları onların gözlerinde gördü ve bu görüntü kendilerinininkini yağmurdan çok daha ılık ve eski bir suyla doldurdu. Ateşlenene dek saatler süren ve sonra kendiliğinden kesilen su. Ateş hem ağzını kurutmuştu, hem de gözlerini.

Özenle hazırlanmış yatacığında, kum gibi kuru, cam gibi durgun gözlerle yatıyordu. Pilate ve Reba, hep aynı yönden esen bir rüzgarın önünde eğilen söğüt ağaçları gibi üzerine eğilmişlerdi. Ağaçlar gibi, ellerinde olan herşeyi sunuyorlardı ona, sevecen mırıltılar, koruyucu bir gölge.

"Anne." Hagar giderek yükselen ateşin ortasında yüzüyordu.

"Hmmmm?"

"Saçımı neden beğenmiyor?"

"Kim, bebeğim. Kim beğenmiyor saçını?"

"Sütçü."

"Sütçü senin saçını beğeniyor," dedi Reba.

"Yok Beğenmiyor. Ama nedenini biliyorum. Benim saçlarımı neden hiç beğenmediğini."

"Tabii ki beğeniyor. Nasıl beğenmeyebilir ki?" diye sordu Pilate.

"O ipek gibi saçlardan hoşlanıyor." Hagar öylesine alçak sesle konuşuyordu ki, duymak için üzerine eğilmeleri gerekti.

"İpek gibi saçlar mı? Sütçü mü?"

"Benimki gibi saçlardan hoşlanmıyor."

"İpek gibi, bakır renkli saçlardan."

"Sus, Hagar."

"Kıvırcık, dalgalı, ipek gibi saçlardan. Benim saçlarımı sevmiyor."

Pilate elini Hagar'ın başına koyup parmaklarını torununun yumuşak, ıslak yününün içinde gezdirdi. "Senin saçını nasıl sevmez? Koltukaltlarındakilerle aynı onlar. Kasıklarından göbeğine doğru uzananlarla aynı. Göğsündekilerle. Aynı. Burnunda uzayanlarla, dudaklarının üstündekilerle ve eğer usturasını kaybederse, tüm yüzünü bürüyecek olanlarla aynı. Başındakilerle. Bunlar onun da saçları, Hagar. Nasıl sevmez?"

"Hiç sevmiyor. Nefret ediyor."

"Hayır etmiyor. Neyi seveceğini bilmiyor, yalnızca, ama bugünlerde çıkagelecek, yavrum. Nasıl kendini sevip de senin saçlarından nefret edebilir?"

"İpek gibi saçları seviyor."

"Sus, Hagar."

"Bakır renkli saçları."

"Lütfen, yavrum."

"Ve limonî teni."

"Şşşşt."

"Ve gri-mavi gözleri."

"Sus canını, sus."

"Ve ince burunları."

"Sus güzelim, sus."

"Benim saçımı hiç sevmeyecek."

"Sus, sus. Sus kızım, sus."

Komşular aralarında para toplamak zorunda kaldılar, çünkü Pilate ve Reba ellerindeki, avuçlarındaki herşeyi Hagar'ın ken-

dini güzelleştirmek için gereksinimlerine harcamışlardı. Ama bu da fazla birşey değildi; dolayısıyla Ruth Sonny'nin Dükkanı'na girip de gözlerini hiç kırpmadan Macon'a dikene dek, ne- zih bir cenaze töreni yapılıp yapılamayacağı belli değildi. Ma- con çekmecesini açıp iki adet yirmi dolarlık banknot çekti, ma- sanın üzerine koydu. Ruth alınak için elini uzatmadı, ayaklarını dahi oynatmadı. Macon duraladı, sonra sandalyesini çevirip ka- sanın şifresiyle oynamaya koyuldu. Ruth bekliyordu. Macon Ruth uzanıp parayı alana dek üç kez dönmek zorunda kaldı ka- saya. "Teşekkür ederini," deyip olabilecek en ivedi düzenleme- leri yapmak üzere sırtını döndü. Linden Şapeli'nin Cenaze evi- ne doğru yürümeye koyuldu.

İki günden sonra, törenin tam ortasında, Ruth ölenin kederli ailesinin tek temsilcisi durumdaydı. Linden Baptist Kilise- si'nden bir kadınlar korosu "Yanımda Kal" ı bitirmiş, cenaze le- vazımatçısının karısı başsağlığı kartlarını okumayı tamamlamış, vaiz de genç kadınların ölümünde hep yeğlediği "Bu dün- yada çıplak geldiniz, çıplak gideceksiniz," vaazına başlamıştı; ve "Pilate'in kızına" son görevlerini yapmak üzere girişte top- laşmış, ama içeri girmeye cesaret edemeyen şarapçılar hıçkırık- larını tutamaz olmuşlardı ki kapı ardına dek açıldı ve Pilate dal- dı içeriye; buyruk verircesine, "Merhamet!" diye bağıırıyordu. Genç bir adam doğruldu oturduğu yerden ve ona doğru yürü- meye koyuldu. Sağ kolunu yine savurdu Pilate, neredeyse de- virecekti onu. "Merhamet isitiyorum!" diye bağırdı, tabuta doğ- ru yürümeye başladı. Sanki biri bir soru sormuş da, yanıtı ha- yır'mış gibi başını iki yana sallıyordu durmaksızın.

Koridorun ortayerinde durdu, bir parmağını havaya kaldırdı ve işaret etti. Sonra, hızlı hızlı solumasına karşın yavaşça ya- nına koyverdi kolunu. Soluması giderek hızlanırken o mecalsiz, adeta sakat elin yanında öylesine hareketsiz kalakalması ne tu- haftı. "Merhamet," dedi bir kez daha, ama bu kere fısıltıyla. Ce- naze levazımatçısı ona doğru yürüyüp dirseğine dokundu. On- dan uzaklaşıp tabuta doğru yürüdü. Başını hafif yana eğip bak- tı. Küpesi onuzuna değiyordu. Kapkara giysisinin üzerinde bir yıldız gibi parlıyordu. Cenaze levazımatçısı yeniden ona yak- laşmaya çalıştı, birkaç adım da attı hatta, ama mürekkepli, bö- ğürtlen karası dudaklarını, bulutlu, yağmurlu gözlerini, kula-

ğından sarkan o güzelim pirinç kutuyu gördüğünde gerileyip önüne dikti gözlerini.

"Merhamet?" Şimdi soru soruyordu. "Merhamet?"

Yeterli değildi. Sözcüğün bir dibi, bir çerçevesi olmalıydı. Dikleşti, başını yukarı kaldırdı ve yakarısını bir müziğe dönüştürdü. Duru, çan sesi kadar duru bir sesle -uzata uzata bir cümleye dönüştürdüğü- o tek sözcüğü söylemeye koyuldu ve son heceye varınıştı ki, odanın köşesinden tatlı bir soprano katıldı sesine: "Duyuyorum seni."

İnsanlar arkalarına döndüler. Reba girmişti içeriye ve o da şarkı söylüyordu. Pilate ne girişini duyduğunu belli etti, ne de tek nota kaçırdı. "Merhamet" sözcüğünü tekrarlıyordu birbiri peşisıra ve Reba yanıtlıyordu onu. Anne şapelin ön kısmında, kız arkasında, birlikte söylediler.

Geceleyin

Merhamet.

Karanlıkta.

Merhamet.

Sabahleyin.

Merhamet.

Başucunda yatağımın.

Merhamet.

Dizlerimin üstünde şimdi.

Merhamet. Merhamet. Merhamet. Merhamet.

Aynı anda, yüce bir sessizliğin içinde sustular. Pilate elini uzatıp üç parmağıyla tuttu tabutun kenarını. Şimdi önünde uzanmış gri satenler içinde yatan kadına yöneltmişti sözcüklerini. Yumuşak, mahrem bir tonla Hagar'a daha küçücük bir çocukken okuduğu ninniye söylüyordu.

Kim rahatsız ediyor benim şekerparemi?

Kim rahatsız ediyor, bebeğimi?

Kim rahatsız ediyor benim şekerparemi?

Kim rahatsız ediyor bebeğimi?

Biri rahatsız etmiş benim şekerparemi.

*Biri rahatsız etmiş benim şekerparemi.
Biri rahatsız etmiş benim şekerparemi.
Biri rahatsız etmiş bebeğimi.*

*Bulacağımı şekerparemi rahatsız eden.
Bulacağımı rahatsız eden bebeğimi.
Bulacağımı şekerparemi rahatsız eden.
Bulacağım rahatsız eden bebeğimi.*

"Bebeğimi." Yüzünü tabuttan çevirdiğinde bu sözcük hâlâ gırtlığını dolduruyordu. Sıralarda oturan insanların yüzlerinde gezdirdi gözlerini ve kendisine bakan ilk çift göze dikti. Bu yüze hafifçe başını sallayarak, "Bebeğimi," dedi. Bir başka göz çiftine çevirdi sonra bakışlarını ve bir kez daha tekrarladı: "Bebeğimi." Koridor boyunca yürürken karşılaştığı her yüze verdi aynı haberi. "Bebeğim. Bebeğim o benim. Bebeğim. Bebeğim. Bebeğim."

Söyleşirniş gibi konuşuyor. Hagar'ı bütün diğer ölülerden ayırtırmeye özen gösteriyordu. Önce gözlerinin içine bakmaya cesaret edip, başlarını sallayarak "Amin" diyenlere seslendi. Sonra da bakışlarını yanında duran elin yukarısma tırmandıracak gücü kendinde bulamayanlara. Onlara doğru özellikle eğilip, araksındaki tabutun içine kıvrılmış yatan yaşamın öyküsünü tek sözcükle özetliyordu, "Bebeğim." Suskun bir kanyona fırlatılan taşlara benzer sözcükler.

Sonra birden, dişlerini, derisini, etini ya da şaşılasi gücünü isteyen küçücük insanlar karşısında öfkesi kabarmış, hortumunu savuran bir fil gibi Pilate gökyüzüne çevrirdi başını. ve haykırdı, "Ve seviliyordu o."

Girişteki şarapçılardan birini şaşırttı bi çılgılık, ve elindeki şeyi düşürdü, yeşil camlar ve orman kızılı şarap her yana saçıldı.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Belki güneş ufuk çizgisini bulduğundandı, ama Susan Bryd'in evi bu kez farklı görünüyordu. Sedir ağacı gümüşsü gri renge bürünmüş, kabuğu buruş buruştu. Sütçü'ye kadın bir filin bacağı gibi gözüktü. Salıncağın ipleri eprimiştı ve önceden gözüne pırlıl pırlıl, ıslıl ıslıl görünen çitin gerçekte pul pul döküldüğünü, hatta yan yattığını ayırımsadı. Verandaya çıkan mavi basamaklar sulu bir griye dönüşmüştü gerçekte. Evin tümü, doğrusunu söylemek gerekirse, biraz tohuma kaçmıştı.

Kapıyı vurnak için elini kaldırdığında farkettil zili. Çaldı. az sonra Susan Byrd kapıdaydı.

"Tekrar merhaba," dedi.

"Sözünüzü gerçekten de tutuyorsunuz."

"Sizinle biraz daha konuşmak istiyorum, izninizle. Sing hakkında. İçeri girebilir miyim?"

"Tabii." Yana çekilmesiyle bir başka zencefilli ekmeğın koku uğradı kapıdan dışarı. Yeniden oturma odasına geçtiler, bu kez Sütçü gri koltuğa, Bayan Bryd'de kanapeye yerleşti. Bayan Long görünürlerde yoktu.

"Sing'in evlenip evlenmediğini, ya da kiminle evlendiğini bilmediğinizi biliyorum, ama, acaba diyorum-"

"Kiminle evlendiğini tabii ki biliyorum. Tabii eğer evlendirse. Jake'le evlendi; annesinin baktığı karaderili çocukla."

Sütçü'nün başı dönüyordu. Herkes gözlerinin önünde değişiyordu, "Ama dün kimsenin ondan haber alamadığını söyluyorsunuz."

"Kimse, alamadı. Ama kiminle gittiği biliniyordu!"

"Jake'le mi?"

"Jake'le. Kara Jake'le Kömür gibi kara."

"Nereye gittikler? Boston'a mı?"

"Nereye gittiklerini bilmiyorum. Sanırım Kuzey'e Hiç haber alamadık sonra."

"Boston'da özel bir okula gittiğini söylemişsiniz ama."

Bir el hareketiyle o düşüncenin tümünü savsakladı. "**Onun** önünde öyle söyledim, Grace'in. çok konuşuyor da. Duyduklarını her yerde yayar. Bir okula gitmesi gerektiği doğrudu, ama gitmedi. O karaderili çocukla, Jake'le bir yük arabasıyla kaçtılar. Bir sürü köleyle birlikte. Arabayı Jake kullanıyordu. Düşünebiliyor musunuz? Bir araba dolusu köleyle birlikte çekip gitmeyi?"

"Jake'in soyadı neydi? Söylebilir misiniz?"

Omuz silkti. "Bir soyadı olduğunu sanmıyorum. O uçan Afrikalı çocuklardan biriydi. Şimdi hepsi çoktan ölmüş olmalı."

"Uçan Afrikalı çocuklar mı?"

"Hmm, Süleyma'm çocuklarından. Ya da Shalimar'ın. Babam Heddy'nin ona hep Shalimar dediğini söylerdi."

"Ve Heddy..."

"Büyükannem. Sing'in ve babamın annesi. Kızılderili. Babası terkettiğinde Jake'e o baktı. Onu bulup eve getirmiş, büyütmüş. O sıralarda oğlu yokmuş. Babam. Crowell sonradan olmuş." Öne doğru eğilip fısıldadı. "Heddy'nin kocası yoktu. Bütün bunları Grace'in önünde açmak istemedim. Bu bilgilerle nelere yolaçağımı tahmin edebilirsiniz. Siz yabancısınız, bu yüzden bir sakıncası yok, ama Grace..." Susan Bryd yalvaran gözlerini tavana çevirdi. "Jake'i bebekten bulmuş, Sing'le birlikte büyümüşler ve herhalde bir Quaker okuluna gönderilmektense, onunla birlikte kaçmış. Biliyorsunuz, karaderililerle kızılderililer bir ara bir hayli karışmışlardı; kimi kızılderililer de bu durumdan pek hoşlanmazlardı. - yani bu tip evlenmelerden. Ama ne Jake, ne de Sing babalarını tanımamışlardı. Babam da kendi babasını bilmezdi. Heddy hiçbir zaman söylememiş. Beyaz mıydı, kızıl mıydı yoksa -oh- **neydi** bugüne dek ben de öğrenemedim. Sing'in adı Şarkı Söyleyen Kuş'tu. Babamınki de başta Karga'ydı, sonradan Crowell Byrd'e çevirdi. Kızılderili Pantolonunu çıkardıktan sonra. "Gülümsedi.

"Süleyman'a neden uçan Afrikalı dediniz?"

"Oh, bu buralarda anlatılan bir kocakarı öyküsüdür. Buraya köle olarak getirilen Afrikalılardan bazılarının uçabildiğini

söylerler. İçlerinde pek çoğu geriye, Afrika'ya uçmuş. Burada Süleyman - ya da Shalimar, artık hangisiyse- aynı işi yapmış. Buralarda herkesin kendisini şu ya da bu şekilde onun akrabası ilan ettiğini farketmiş olmalısınız. Tüm bölgede bir sürü çocuğu vardı. İyi birşey olmalıymış." Güldü."Herneyse, ister iyi olsun, ister kötü, ortadan kaybolup herkesi ortada bırakmış. Karısını, herkesi, yirmibir çocuk dahil. Ve herkes gidişini görmüş. karısı, çocukları. Tarlalarda çalışıyorlarmış. Eskiden buralarda pamuk yetiştirirlerdi. Düşünebiliyor musunuz? Bu tepelerde? Ama pamuk o sıralarda gözdeydi. Toprak kötüleyene dek herkes pamuk ekiyordu. Benim küçüklüğümde dahi, pamuk birinci idi. Herneyse, şu Jake'e dönelim. Süleyman'ın orijinal yirmibir çocuğundan biri olduğu söylenir - hepsi aynı kadından, hepsi erkek. Jake bebekmiş. Uçtuğu sırada kadın ve bebek yanibaşındaymış."

"Uçtu, derken kaçtığını kastediyorsunuz, değil mi?"

"Yo,uçtu, diyorum. Tabii, aptalca birşey ama, öyküye göre Süleyman kaçmamış. Uçmuş. Yani, tıpkı bir kuş gibi. Bir gün tarlada dikilip durmuş, bir tepeye doğru koşmuş, birkaç kez dönüp havalanmış.Geldiği yere geri dönmüş. Vadide onun adı verilmiş iri, iki başlı bir kaya vardır. Bu da karısını mahvetmiş tabii. Sanırım "karısı" diyebiliriz. Herneyse, günlerce çığlıkları sürmüş. Buralarda bir dere vardır, bazen rüzgar garip sesler çıkartır orada. Adına Ryna Deresi demişler. Süleyman'ın karısı Ryna'nın ağladığını söylerler orda. artık böyle kadınlara rastlanmıyor, eskiden çok vardı - belirli bir erkek olmadan yaşayamayan kadınlar. Adam gittiğinde ya akıllarını kaçıırırlar ya da ölürlerd. Karasevda, sanırım. Ama bence çocuklarla tek başına kalmanın sıkıntısı da var, anlatabiliyor muyum?"

Sütçü dedikodulara, öykülere, söylencelere, kurgulara kulak verirken o sürdürdü konuşmasını. Akli kâh onun önünde, kâh gerisinde, kâh onunlaydı ve azar azar, öykü halinde oluşturuyordu kafasında.

Sing Boston'da bir Quaker okuluna gittiğini söylemiş, ama Jake'le birlikte bir yük arabası dolusu eski köleyle Boston'a ya da başka bir yere gitmişlerdi. Yolcuları yol boyunca indiriniş olmalıdır. Nihayet, dizginlerde Jake, okuması olmadığı için yanlış bir yerde sapınış ve sonunda Pennsylvania'da bulmuşlar-

dı kendilerini.

"Ama burada çocukların oynadığı bir oyun var. Oyunda 'Süleyman'ın tek oğlu Jake' diyorlar. Tek." Sözünü kesmesine kızmayacağını umarak yüzüne baktı kadının.

"Yanılıyorlar. Tek oğul değildi. Yirmi tane daha vardı. Ama o Süleyman'ın yanında götürmeye çalıştığı tek oğluydu. Belki şarkı da söylemek istiyor. Süleyman bebeği kaldırmış, ama büyük bir evin verandasına yakın düşürmüştü. Heddy onu orada bulmuş. Oraya mum ve sabun yapımında yardımcı olmaya gidirmiş. Köle değilmiş, ama yılın belli zamanları o büyük evde çalışmış. Balmumu eritirken bir ara göğsüne bakmış ve kucağında bir çocukla sıradağlara doğru uçan bir adam görmüş. Bir ağaca fazlaca yaklaşmış adam, bebek kollarından kayarak yere düşmüş. Bulduklarında baygınmış, ama ağacın dalları düşüsünü hafifleterek ölmemesini sağlamışlar. Heddy koşup almış bebeği. O sıralarda oğlu da yokmuş, söylediğim gibi; yalnızca bir kızı varmış; bu da adeta gökten kucağına düşmüş. Bebeğe başka bir isim vermemiş, buna çekinmiş. Ryna'nın olduğunu bulmuş, ama Ryna o sıralarda zaten çıldırmış. Heddy Süleyman ve diğerlerinin çalıştığı yerlerden uzakta yaşar, kızını da uzak tutmaya çalışmış. İkisi birlikte kaçtıklarında neler hissettiğini tahmin edebiliyorum. Geride bir tek babam kalmış."

"Jake eyaletten ayrılmadan azatlılar bürolarından birine kayıt yaptırmış mı?"

"Herkes yaptırmak zorundaydı. Yani köle olan herkes. Eyaletten ister ayrılınsınlar, ister ayrılmasınlar. Ama biz köle değildik, bu yüzden de."

"Bunu daha önce de söylediniz. Jake'in kardeşlerinden de kayıt yaptıran olmuş mudur acaba?"

"Bilemeyeceğim. Zorlu günlermiş o günler. Birilerinin birilerini tanıması mucize."

"Bana çok yardımcı oldunuz, Bayan Bryd. size minnettarım." Fotoğraf albümü olup olmadığı sormayı düşündü önce. Sing'i, Crowell'i, hatta Heddy 'yi görmek istiyordu. ama sonra vazgeçti. Sorular sormaya başlayabilirdi kadın; onu Jake kadar kara yeni bir akrabayla tedirgin etmek uygun düşmezdi.

"Aradığınız kadın o değil, değil mi? Pilate?"

"Yok," dedi. "Olmaz." Gitmek için davranırken saat geldi

aklına.

"Az daha unutuyordum. Saatimi burada mı bıraktım acaba?"

"Saatinizi mi?"

"Evet. Arkadaşınız bakmak istemişti. Bayan Long. Ona verdim, sonra da-" Sütçü sustu. Bayan Bryd kahkahalarla gülüyordu.

"Sanırım ona veda etmeniz gerekecek, Bay Macon. Grace kapı kapı dolaşıp kendisine armağan ettiğiniz saati anlatıyor."

"Ne?"

"Anlarsınız ya. Kötü bir niyeti yoktur, ama burası çok sakin bir yer. Pek ziyaretçi gelmez; hele kuzey şiveli, altın saat takan genç adamlar, hiç. Ama size geri alabilirim."

"Önemli değil, zahmet etmeyin lütfen."

"O zaman onu bağışlamanız gerekecek. Burası sıkıcı bir yer, Bay Macon. Hiçbir şey olmuyor. Hiçbir şey."

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

Fan kayışı onu bir sonraki benzin istasyonuna dek dayandı. Jistann adında küçük bir kasabanın girişinde yeniden koptu, ibre H üzerinde titriyordu.. Sütçü arabayı yirmi dolara çekicilere satıp ilk otobüsü yakaladı. Bu belki de en iyisiydi, çünkü uğuldayan tekerleklerin üzerinde, ayakları önündeki küçük boşlukta kıvrılmış, Byrd kadının kapısını arkasından kapattığından bu yana seyrettiği gökyüzünden yere ancak inebiliyordu.

Shalimar'a yeterince hızlı ulaşamamıştı, ulaştığında ise kirpas içinde arabaya atlayıp Tatlı'nın evinde almıştı soluğu. Kapısını neredeyse kıracaktı. "Yüzmek istiyorum!" diye bağırdı. "Haydi gel, yüzmeye gidelim. Pislik içindeyim ve su istiyoruuuum!"

Tatlı gülümseyip, yıkanabileceğini söylemişti ona.

"Yıkanmak mı? Kendimi o küçücük porselen küvete sığmak için ikibüklüm edeceğimi sanmıyorsun umarım. Denize ihtiyacım var! Allahın cezası denizin bütününe!" Bağırıp gülererek ona doğru koşmuş ve kadını dizlerinden kavrayıp omuzuna atarak odanın içinde koşturmuştu bir süre. "Deniz! Denizde yüzmek istiyorum. Bana o küçücük fıçıcık küveti önerme, güzelim. Bütün, olanca, masmavi depderin denizi istiyorum."

Sonra ayaklarının üzerine koydu kızı. "Sizler burada hiç yüzmez misiniz?"

Taş ocağının orada bazen çocuklar yüzer,"

"Taş ocağı mı? Denizini yok mu? Okyanusunuz?"

"Yo, burası dağ memleketidir."

"Dağ memleketi. Dağ memleketi. Uçuş memleketi."

"Bir adam seni görmek istiyordu."

"Öyle mi? Bay Gitar Bains olmalı."

"Adını vermedi."

"Vermesi gerekmiyor! Gitar Bains'dir. Gitar, Gitar, Gitar Bains." Sütçü küçük bir dans tutturmuştu, tatlı gülerken eliyle ağzını örttü.

"Haydi, Tatlı, bana denizin nerede olduğunu söyle."

"Öte tarafta dağlardan akan bir su vardır. Derindir, hem de geniş."

"Haydi gidelim o zaman. Haydi!" Kolundan yakalayıp arabaya doğru sürükledi. Yol boyunca şarkı söylüyordu. "Süleyman ve Ryna Belali Shalut..."

"Nereden öğrendin bunu? Küçükken oynadığınız bir oyundu bu."

"Tabii ki oynadın. Herkes oynadı. Benden başka herkes. Ama artık ben oynayabilirim. Şimdi bu benim oyunum oldu."

Vadideki ırmak geniş ve yemyeşildi. Sütçü giysilerini çıkardı, bir ağaca tırnanıp suya daldı. Kurşun gibi su yüzüne çıktı, yüzü ıslık ıslık; gülümsüyor, ortalığa sular sıçratıyordu. "Haydi. Soyun da gel suya."

"Yo. Yüzmek istemiyorum."

"Haydisene kız!"

"Su yılanları var."

"Siktiret onları. Haydi gel! Çabuk!"

Ayakkabılarını çıkardı, giysisini başının üzerinden sıyırdı, hazırdı. Ürkek adımlarla kıyıya doğru ilerlerken Sütçü ona uzandı, kızın ayağı kayıyor, sendeliyor, kendi sakarlığına kahkahalar atıyordu; buz gibi su bacaklarına, kalçalarına, beline doğru tırmanırken haykırdı. Sütçü onu kendine doğru çekip ağzından öptü, öpüşü suyun altında sürdürmeye kararlı, dibe çekiyordu kadını. Tatlı direniyordu: "Saçım! Saçımı ıslanacak!"

"Islanmaz", dedi ve tepesinden aşağı bir avuç su boşalttı. Kadın bağıra çağıra kıyıya doğru yüzineye koyuldu, gözlerini oğuşturuyor, sular saçıyordu dört bir yana. "Tanıam, tanıam!" diye haykırdı beriki. Beni burada yalnız başıma bırak. Bana ne. Su yılanlarıyla oynarını ben de." Ve batıp çıkmaya, etrafa su sıçratmaya koyuldu. "Uçuyordu! Duyuyor musun beni? Büyük dedem uçabiliyordu! Kahretsin!" Suyu bir yumruk indirip, kendisi de uçacakmış gibi havaya fırlattı gövdesini, ama yeniden suyun içine düştü; ağzı burnu dolmuştu. Yeniden bir fırlayış.

Ve tekrar suya dalış. "Orospu çocuğu uçabiliyordu! Duyuyor musun beni. Tatlı? Uçabiliyordu ibne! Uçuyordu! Uçağa filan ihtiyacı yoktu. Ti dabilyu ey'e ihtiyacı yoktu. Kendi başına uçabiliyordu!"

"Kimden sözediyorsun?" Tatlı yanağı avcunda, yan gelmiş yatmıştı.

"Süleyman'dan."

"Ah Süleyman." Güldü. "Sen de mi zenciler kabilesindensin?" Sarhoş sanmıştı onu.

"Evet! O kabile. O uçucu ibneler kabilesi. Ah ulan! Uçağa ihtiyacı yoktu. Bıktı yalnızca, sonrada havalandı. Havaya. Pamuğa son! Balyalara son! Buyruklara son! Her türlü bokluğa son! Uçtu, yavrum. O güzelim kara kışını göğe dikip evine uçtu. Düşünebiliyor musun? Aman tanrım, görülecek bir şeydi herhalde. Üstelik de, biliyor musun? Bebeğini de yanında götürmeye çalıştı. Dedemi. Uff! Gitar! Duyuyor musun? Gitar. büyük dedem uçabiliyordu; ve bütün kasaba onun adıyla anılıyor. Bunu ona söyle, Tatlı. Büyük dedemin uçabildiğini söyle."

"Nereye gitti, Macon?"

"Afrika'ya. Gitar'a Afrika'ya döndüğünü söyle."

"Geride kimleri bıraktı?"

"Herkesi! Herkesi yerde bırakıp kara bir kartal gibi süzüldü göklerde. "O-o-o-o-o Süleyman uçtu gitti, Süleyman gitti/ Süleyman katetti gökyüzünü, Süleyman evine gitti!"

Eve varmak için sabırsızlanıyordu. Babasına, Pilate'a anlatmak; ve Papaz Cooper'la dostlarını görebilmeyi de çok isterdi. "Siz Macon Dead'i birşey mi sanıyorsunuz? Size onun babasını anlatayın. Hiçbir şey bilmiyorsunuz daha."

Sütçü koltuğunda dönüp bacaklarını uzatmaya çalıştı. Üç kez otobüs değiştirmiş, şimdi sonuncusunda evine doğru yol alıyordu. Camıdan dışarı baktı. Virginia'dan uzaklara sonbahar çoktan gelmişti. Ohio, Indiana ,Michigan, adlarını aldıkları kızıl derili savaşçılar gibi giyinmişlerdi. Kan kızılı ve sarı, toprak rengi ve buz mavisi.

Şimdi yol tabelalarını ilgiyle okuyor, bu adların gerisinde neler yattığını merak ediyordu. Algonquin'ler onun yaşadığı bölgeye Büyük Su, **michi gami** adını vermişlerdi. Bu ülkedeki

yer adlarının ötesinde kaç tane ölü yaşam ve solgun anı gömülüydü. Kayıtlı adların ardında, insanların, yerlerin ve nesnelerin gerçek adlarını gizleyen başka isimler vardı; tıpkı Macon Dead gibi, tozlu bir dosyada, sonsuza dek kaydedilmiş, duruyordu bu. Anlamı olan adlar. Pilate'in kendininkini kulağından sallandırmasına şaşmamak gerek. Adını biliyorsan , dört elle sarılmalısın ona, çünkü eğer bir yerlere kaydedilip anımsanmazsa, sahibiyle birlikte ölür, gider. Kayıtlara Mains Caddesi olarak geçip, o kentte hali vakti yerinde ilk karaderili adamın adını yaşatmak için zencilerce Doktor Değil diye adlandırılan sokak gibi. Bu onuru olasılıkla hakketmemesi önemli değildi- nasıl bir adam olduğunu biliyorlardı: kibirli, züppe, renginden dolayı kompleksli. Bunu önemsemiyorlardı. Öncelikle onun doktor olmasını sağlayan neyse, ona duydukları saygıyı ifadelendiriyorlardı, hele tüm hayatını bir bahçıvan olarak geçirme olasılığının çok daha yüksek olduğu koşullarda. Bu nedenle sokağa onun adını vermişlerdi. Pilate yaşadığı her eyaletten bir kaya parçası almıştı yanına- çünkü oralarda yaşamıştı. Ve yaşadığı için de oralar onundu- ve kendisinin, babasını, dedesinin, büyükannesinin. Doktor Değil Sokağı, Soloman Kayası, Ryna Deresi, Shalimar, Virginia.

Gözlerini yumup Shalimar'daki. Roanoke'daki , Petersburg'daki, Newport News'daki, Danville'deki, Kan Bankası'ndaki, Darling Sokağı'ndaki, bilardo salonlarındaki, berber dükkanlarındaki karaderilileri düşündü. Adlarını. İsteklerinden, jestlerinden. hatalarından, olaylardan, kusurlarından, zaaflarından edindikleri isimleri. Tanıklık eden isimler. Macon Dead, Sing Byrd, Crowell Byrd, Pilate, Reba, Hagar. Magdalene, First Corinthians, Sütçü, Gitar, Demiryolu Tommy, Hastane Tommy, Empire State (yalnızca ortada durup salınıyordu), Küçük Çocuk, Tatlı. Circe, Ay, Neron. Humpty-Dumpty, Mavi Çocuk, İskandinavya. Quack-Quack, Jericho, Spoonbread, Buz Adam. Hamur Göbek, Kayalık Irmak, Gri Göz, Horoz, Serin Esinti, Çamurlu Su, Çam Tepesi, Jöleli Çörek, Şişman, Kurşun Göbek, Bo Diddley, Demir Kedi, Tahta Bacak, Evlat, Güdük, Dumanlı Bebek, Kornik Baba, Bukka, Pembe, Boğa Geyiği, B.B., Pirzola. Kara As, Limon, Çamaşır Teknesi, Kapağzı, Temiz Kafa, Tampa Kızıl, Laternacı, Parlak, Topal, Şeytan Jim,

Bozgun, O Zenci...

Bu adların yanısıra, otobüsün dönen tekerlekleri bir düşünceyi daha fısıldıyordu beynine- "Gitar zamanı kolluyor. Gitar zaman kolluyor. Günün geldi. Günün geldi. Gitar zaman kolluyor. Gitar, iyi bir Gün'dür. Gitar, iyi bir Gün'dür. Çok iyi bir Gün. çok iyi bir Gün, ve zaman kolluyor, kolluyor."

Yetmişbeş dolarlık arabasında ve bu koca Greyhound'da, Sütçü kendini güvende hissediyordu. Ama önünde daha günler, günler vardı. Belki eğer Gitar kente dönmüşse, o bildik çevrede onun fitilini sökebilirdi. Ve zamanla keridi aptallığının farkına varacağı kesindi. Altın yoktu ortada. Ve artık araları hiçbir zaman eskisi gibi olmasa da, en azından bu insan avını sona erdirebilirdi.

Aklında biçimlendirdiği düşüncelere karşın, Sütçü bunun böyle olmayacağını biliyordu. Ya olmayan altından uğradığı düşkırıklığı öylesine derindi ki, dengesini yitirmişti, ya da "yaptığı iş" nedeniyle düşmüştü bu hale. Belki de babası ve Honore takımı hakkında her zaman beslediği duyguları Sütçü hakkında da beslemeye başlamıştı yalnızca. Her ne halse, Sütçü'yü öldürme gereksinimine ikna olmak için karşısına çıkan ilk fırsata dört elle sarılmıştı. Pazar okulundaki kızlar kan banyosuna dört masum beyaz kızı ve bir masum karaderili adamı dahil edecek bu şahin kafalı, kuzgun derili Pazar adamından çok daha iyisini hakediyorlardı intikamcılar olarak.

Belki de tüm insan ilişkileri bu noktaya indirgenebilirdi: Canımı kurtaracak mısın? Yoksa alacak mısın?

"Herkes zencinin hayatını istiyor."

Evet, zenci erkekler dahil olmak üzere. İkisi dışında yakınlık duyduğu herkes onun yaşamamasını yeğliyor gibiydi. Ve her ikisi de kadın, karaderili ve yaşlıydı. Annesi ve Pilate daha başından beri onun yaşaması için herşeyi göze almışlardı ve hayatı boyunca her ikisine de bir fincan kahve dahi sunamamıştı.

Canımı kurtaracak mısın? Yoksa alacak mısın? Gitar, bir istisnaydı. Her iki soruyu da 'evet' diye yanıtlayabilirdi.

"Önce eve mi gitmeli, yoksa Pilate'a mı"? Sonbahar rüzgarı gölden soğuk ürpertiler taşıırken gecenin geç bir saatinde sokağın ortasında durmuş karar vermeye çalışıyordu. Bildiklerini

anlatırken Pilate'in yüzünün alacağı ifadeyi öylesine merak ediyordu ki, önce ona gitmeye karar verdi. Nasıl olsa kendi evinde uzun bir zaman geçirecekti. Darling Sokağı'na bir taksi tuttu, sürücüye parasını ödedi ve merdivenlerden atlaya atlaya tırmandı. Kapıyı itti ve onu bir leğen suyun başında, şarap için kullandığı yeşil şişeleri durularken buldu.

"Pilate!" diye haykırdı. "Sana anlatacak nelerim nelerim vak!"

Pilate geriye döndü Sütcü onu simsıcak kucaklamak üzere kollarını iki yana açtı. "Gel buraya sevgilim," dedi sırtarak. Pilate geldi ve kafasında ıslak, yeşil bir şişe parçaladı.

Kendisine geldiğinde, mahzende yanlamasına yatıyordu. Tek gözünü aralayıp, belki de bir süre daha kendine gelmemenin daha doğru olacağını düşündü. Uzunca bir süredir, herhangi birşeyin, bir başka şey gibi durabileceğini, hatta öyle de olabileceğini öğrenmişti. Hiçbir şeyden emin olmak olanaklı değildi. Sizi seven kadınlar boğazınızı kesmeye çalışırken, adınızı dahi bilmeyen kadınlar sırtınızı keseleyebilirdi. Cadıların sesi Katharine Hepburn'e benzeyebilir, en yakın dostunuz, sizi boğazlamaya kalkışabilirdi. Bir orkideye bir fiske atın, içinden bir jöle kabarcığı fışkırabilir, oyuncak bir Miki Fare'nin içindense sabit ve ısıltılı bir yıldız düşebilirdi.

Mahzenin serin, nemli zemini üstünde uzanıp burada ne işi olduğunu kestimeye çabaladı. Pilate neden bayılınıştı onu? Kemik torbasını çaldı diye mi? Hayır. Hemen yardımına koşmuştu o zaman. O zaman kendisine karşı cephe almasına neden olacak başka birşey mi yapmıştı? Birden kavradı. Hagar. Hagar'a birşey olmuştu. Neredeydi? Kaçınıp mıydı? Hasta mıydı yoksa.. Hagar ölmüştü. Boyun kasları gerildi. Nasıl? Gitar'ın odasından sakın...?

Ne farkedirdi ki? Onu aşağılamış, terketmişti. Şimdiyse ölmüştü o- bundan emindi. Onu terketmişti. O uçmayı düşlerken, Hagar ölüyordu. Tatlı'nın gümüşsü sesi düştü aklına: "Geride kimleri bıraktı?" Ryna ve yirmi çocuk bırakmıştı geride; hatta yanında götürmeye çalıştığını da düşürdüğüne göre

Yirmibir. Ve Ryna kendini yerden yere atmış, aklını yitirmişti; hala bir çukurda ağlıyordu. O yirmi çocuğa kim baktı? Aman tanrım, yirmibir çocuk bırakmış geride! Gitar ve Günler

hiç çocuk sahibi olmamayı seçmişlerdi. Shalimar kendininkileri terketmişti, ama şarkısını söyleyip ayrılışının öyküsünü diri tutan, yine çocuklardı.

Sütçü başını mahzenin zemininde ileri geri oynattı. Kendi hatasıydı ve Pilate bunu biliyordu. Onu mahzene kapatmıştı. Acaba ona ne yapmayı düşünüyordu? Sonra bunu da kavradı. Biri başkasının canını aldığında Pilate'in ceza anlayışını biliyordu. Hagar'dan birşeyler olmalı yakınlarda. Pilate yakınlarda bir yere aldığı cana ait birşeyler yerleşmiş olmalıydı, alabilsin diye. Babasının buyruğuna uyuyordu böylelikle. "Ardında bir beden bırakıp, kaçıp gidenmezsin."

Sütçü birden gülmeye başladı. Bir Polonya sosisi gibi sarımalanmış, bileğini kesen ipe karşın, gülüyordu.

"Pilate!" diye seslendi. "Pilate! Onu demek istemiyordu. Pilate! Dediği bu değildi. Mağaradaki adamdan söz etmiyordu. Pilate! Kendisinden sözediyordu. Kaçan, daha doğrusu uçup giden. kendi babasıydı. "Beden" kendisiydi. Kaçıp geride bırakmanın gereken beden. Pilate! Pilate! Buraya gel. Sana babanın ne söylediğini anlatacağım. Pilate. sana şarkı söylemeni dahi söylemedi. Karısına sesleniyordu- senin annene. Pilate! Beni buradan çıkar!"

Işık yüzünde patladı. Başının üzerindeki mahzen kapısı açılmıştı. Pilate'in yüzü belirdi taş basamakların üzerinde, duruladı.

"Pilate", dedi Sütçü bu kez yumuşak bir sesle, "Söylemek istediği o değildi. Ne demek istediğini ben biliyorum. Gel, anlatacağın sana. Ve Pilate, o kemikler. Onlar beyaz adamın değil. Belki ölmedi dahi o. Gittim oraya. Gördüm. Orada değildi, altın da. Biri onu bulmuş olmalı, altını da. Bulmuş olmalılar, Pilate. Sen gitmeden çok önce. Ama Pilate..."

Birkaç basamak indi.

"Pilate?"

Aşağıya dek indi ve Sütçü gözlerine ve durgun ağzına baktı. "Pilate, babanın cesedi ona kazdığınız mezardan sürüklendi. Bir ay sonra sürüklendi. Butler'lar, ya da başka birileri cesedi mağaraya koydu. Kurtlar beyaz adamı mağaranın önüne sürükleyip kayaya sermediler. Bulduğun, kendi babandı. Hep kendi babanın kemiklerini taşıdın sen."

"Baba?" diye fısıldadı.

"Evet. Ve Pilate, onu gömmen gerekiyor. Kendisini gömmeni istiyor. Ait olduğu yere. Solomon kayasına."

"Baba?" diye sordu yeniden.

Sütçü konuşmadı; uzun parmaklarının giysisinin kenarı boyunca yukarı tırnanıp kırlangıç kanatları gibi yüzünden konuklamasını izledi. "Babamı mı taşıyordum?"

Pilate Sütçü'ye doğru yürüyüp durdu, bir süre yüzüne baktı. Sonra gözlerini mahzenin taş duvarına bitişik duran sarsak ahşap masaya çevirdi. Masa öylesine karanlıktaydı ki Sütçü varlığını daha önce farketmemişti. Masaya doğru yürüdü, üstünde duran yeşil-beyaz ayakkabı kutusunu aldı eline. Kapağı bir lastikle tutturulmuştu. "Joyce." diyordu kutunun üzerinde. "Joyce topukları kullanana ne mutlu."

"Eğer babamı gömeceksem, o zaman sanırım bunu da bir yerlere gömmem gerekir." Sütçü'ye baktı.

"Hayır," dedi, "onu bana ver."

O akşam eve döndüğünde, Doktor Değil Sokağı'na yola çıkarken yanına aldığı hiçbir şey yoktu üzerinde. Ama Hagar'ın bir kutuya doldurulmuş saçlarıyla döndü.

Uçağa adım atmayı reddetti, o yüzden arabayla gitmek zorunda kaldılar. Artık mutlu görünüyordu kadın. Dudakları yeniden kıpırdanmaya başlamıştı, Macon'un Buick'inde yanbaşında oturuyordu; eski siyah giysisinin omuzlarına, Reba'nın kazandığı mink etolü sarmıştı. Elörgüsü bere alına dek indirilmişti ve ayakkabılarında hala bağcık yoktu. Zaman zaman arka koltuktaki çuvala göz atıyordu. Huzur içindeydi.

Sütçü de öyle. Doktor Sokağı'na geri dönüşü umduğu kadar büyük bir zafer olmamıştı ama annesinin çarpık gülücüğü, bir rahatlamayı ifade ediyordu. Ve Corinthians Güney Yakası'nda, Porter'la paylaştığı küçük bir daireye taşındığı içindir ki, Lena, her zamanki kadar bağışlamaz olmakla birlikte, ona uygarca davranmıştı. Yedi Gün, Sütçü'nün tahminine göre yeni bir üye devşirme peşinde olmalıydı. tıpkı Robert Smith Mercy'nin tepesinden kendisini attığında yaptıkları gibi. Ama babasıyla uzun, titreşimli söyleşileri olmuştu en çok, Macon Dead dinlemeye doymuyordu. Danville'deki kendisini anımsayan 'çocuk-

lar"; annesinin babasıyla kaçışı; babası ve dedesine ilişkin öyküler. Uçuş kısmı onu hiç mi hiç ilgilendirmemişti, ama öyküyü ve yerlere kendi ailesinin adlarının verilmesini çok sevmiştir. Sütçü Circe tarifini biraz yumuşatıp, sağ olduğunu, köpeklere baktığını söylemekle yetindi.

"Belki benim de oralara gitmeni iyi olur," dedi Macon.

"Virginia'ya mı?" diye sordu Sütçü.

"Danville. Bu bacaklar kımıldamayı reddetmeden önce oralara gidip o çocukları görmek isterim. Belki kiralari toplama işini Freddie'ye bırakabilirim."

Hoştı. Pilate'la Macon'un arası düzelmedi (yine de babalarını gömmek için Virginia'ya gideceklerine sevinmişti Macon), ve Ruth'la Macon arasındaki ilişki de aynı kaldı. Tıpkı Sütçü'nün budalalıklarının sonucunun da her zaman aynı kalacağı, ve üzüntüsünün yaptığı işlerin gururuna her zaman ağır basacağı gibi. Hagar ölmüştü ve onu hiç sevmemiştir. Ve Gitar... bir yerlerdeydi.

Shalimar'da bu çabuk dönüşü genel bir sevinçle karşılandı. Pilate da halkla hemen kaynaştı; tıpkı yayığa giren bir değnek gibi. Onar'ın ailesinin yanında kaldılar ve ikinci ve son gecelerinde, Sütçü'yle Pilate Solomon Kayası'na yürüdüler. Dışarı uğramış iki kayadan daha yüksek olanıydı. İkisinin de tepesi düzdü, ikisi de derin bir vadiye bakıyordu. Pilate çuvalı, Sütçü'yse bir kürek taşıyordu. Uzun bir tırmanıştı, ama ikisi de soluklanmak için duralamadılar. Tepede, platoda, rüzgara direnebilen pek az ağaç vardı. Kayalar arasında kemikleri gömebilecek kadar geniş bir toprak yüzeyi araştırdılar. Bulduklarında, Sütçü kazınaya başlarken, Pilate da çömelip çuvalın ağzını çözmeye koyuldu. Baharatlı, şekerli bir zencefil kokusu sarmıştı çevrelerini. Pilate kemikleri özenle küçük çukura yerleştirdi.

Sütçü üzerlerine toprak yığarak küreğin tersiyle düzledi.

"Üzerine bir kaya ya da haç koyalım mı?" diye sordu, Sütçü.

Pilate başını salladı. Elini uzatıp küpesini çekti. Kulak memesi yırtılmıştı.

Sonra parmağıyla küçük bir delik açıp, içinde Jake'in yaşamı boyunca yazdığı tek sözcük bulunan enfiye kutusunu buraya yerleştirdi. Ve doğruldu, Sütçü'ye öyle geldi ki yere düştükten

sonra duyuldu tek el ateş. Yanıbaşına dizleri üzerine düşüp denetimsiz salınan başını kolları arasına aldı. Havlıyordu bir yandan da: "Yaralandın mı? Yaralandın mı Pilate?"

Hafifçe güldü kadın, ve birden onunla ilk karşılaştığı ve söylenebilecek en aptalca sözcüklerin dudağından döküldüğü günü anımsadı.

Ortalık gittikçe kararıyordu. Sütçü elini yaralandığı yeri bulmak için Pilate'ın göğsünde, karnında gezdiriyordu. "Pilate? İyi misin?" Gözlerini seçemiyordu. Başının altındaki avucundan çeşme gibi ter boşanıyordu. "Pilate?"

İç geçirdi. "Reba'ya benim için sahip çık". Sonra da, "Keşke daha fazla insan tanıyabilseydim. Hepsini çok severdim. Daha fazla tanıyabilseydim, daha fazla severdim."

Sütçü yüzünü görmek için eğildi, karanlık lekelemişti elini. Ter değil, boynundan avucuna doğru sızan kan. Sanki canını kaçıdığı yere, tenine geri getirebilecekmiş gibi parmaklarıyla derisine bastırdı. Ama bu kanın daha fazla akmasına yolaçtı yalnızca. Deliler gibi sargıları düşündü; hatta kanı durdurmak üzere yırtması gereken kumaşın cayırtısı geldi kulağına. Yarasını sarabilmek için onu yere yatırmak üzere ağırlığını öte tarafa vermişti ki, yeniden konuştuğunu duydu Pilate'ın.

"Şarkı söyle," diyordu. "Benim için küçük bir şarkı söyle."

Sütçü şarkı bilmezdi hiç, üstelik kimsenin duymak istemediğinden emin olduğu bet bir sesi vardı, ama sesindeki ivediliği de duymazlıktan gelemedi. Melodi için hiç tasalanmaksızın, önünde uzanan hanıma söylemeye koyuldu: "Şekerkız, beni burada koyup gitme /Pamuk balyaları beni boğuyor / Şekerkız beni burada koyup gitme/ Beyaz adamın kolları bana boyunduruk oluyor." Artık akmiyordu kanı, ve ağzında karanlık ve köpüklü birşeyler vardı. Yine de, geriye bakmak üzere başını çevirdiğinde öldüğünü kavraması biraz zaman aldı. Kavradiğındaysa, o yıpranmış, eski sözcüklerin dudaklarından dökülmesine engel olamadı, giderek daha yükseltiyordu sesini, belki de yüksek ses onu uyandırabilirdi yeniden. Ama yalnızca kuşları uyandırabilirdi. havalandılar. Sütçü Pilate'ın başını kayaya dayanmıştı. İki kuş dönenip duruyordu çevrelerinde. Biri yeni kapanmış mezarı doğru dalıp gagasıyla parlak birşeyi kaptı. uçtu gitti.

Şimdi onu neden bu denli sevdiğini anlıyordu. Topraktan

ayrılmadan uçabiliyordu o. "Senin gibi biri daha olmalı," diye fısıldadı. "Senin gibi en azından bir kadın daha olmalı."

Onun üzerine eğilirken dahi, bir hata daha olmayacağını biliyordu; ayağa kalktığı an Gitar dağıtacaktı beynini. Ayağa kalktı.

"Gitar!" diye bağırdı.

Tar tar tar, diye yankılandı tepeler.

"Buradayım, kardeşim! Beni görebilir musun?" Sütçü bir elini ağzına dayamış, diğerini başının üzerinde sallıyordu. "Buradayım!"

Yım yım yım dedi kayalar.

"Beni istiyor musun? Hı? İstiyor musun canımı?"

Canımı canımı canımı canımı.

Öbür düz tepeli kayanın tepesine çömelmiş, yalnızca geceyle örtülü Gitar, tüfeğinin namlusu üzerinden gülümsedi. "Adamım," diye mırıldandı kendi kendine. "Esas adamım". Tüfeğini yere bırakıp doğruldu.

Sütçü el sallamayı bırakmış, gözlerini kısmıştı. Karanlıkta Gitar'ın başını ve omuzlarını seçebiliyordu yalnızca. "Canımı istiyor musun?" Sütçü artık bağırmıyordu. "İhtiyacını mı var ona? Al." Gözyaşlarını silmeden, derin bir soluk almadan, hatta dizlerini dahi bükmeden- atladı. Çobanyıldızı kadar hızlı ve parlak, Gitar'a uçtu, ve hangisinin kardeşinin öldürücü kollarına ruhunu teslim ettiği bundan sonra hiç farketmedi. Çünkü artık Shalimar'm bildiğini biliyordu o da: Eğer havaya teslim olursan, **uçabilirsin.**